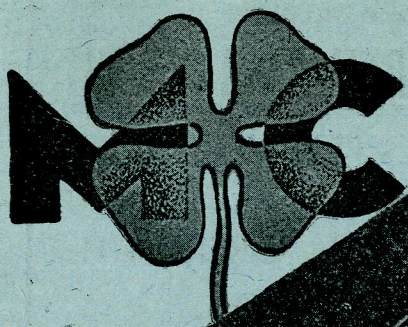

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Організуємо садівників і городників.

Інж. І. Лапчук: Управа торфовиськ.

Інж. Роман Голод: В осени звернім увагу на конюшину.

Інж. М. Каплистий: Що показав демонстраційний досвід на полію.

Л. Бачинський: Як мають виглядати кури чистої раси Родайлендів.

П. З.: Корова, якій треба поставити пам'ятник. Добірне насіння на Волині, Поліссю і Люблинщині.

С. Д-к: Геть з межами.

Садівництво і городництво:

Інж. І. Лапчук: Дещо про переховування окопових рослин.

Як зберігати зеленими кріп і петрушку на зиму.

М. Панаший: Практичне садівництво. (Продовження).

Як переховувати добре капусту на зиму.

П. Талан: Помідори великани.

Агр. І. Гнатюк: Як можна збільшити своє господарство без вкладу гроша.

Інж. Гр. Залізняка: Від злої господарки коло лук і пасовиськ наша худоба голодує.

Запитання і відповіді (109—114).

З життя Товариства:

Господарські наради, Секції плекання безріг.

Ріжне:

Музей визвольної боротьби України в Празі.

Внутрішня позичка Рідній Школі.

Звідомлення з праці «Сільського Господаря» за 1933 рік.

ГОСПОДАРІ!!!

Знаєте, що на торфових, піскових і взагалі гірських землях господарювання без уживання потасових погноїв неможливе. Ви дотепер ломали руки над низьким врожаєм Ваших піль — від тепер Ви уживаючи потасових погноїв — якраз на ринкові по дуже таних цінах — будете радуватись видатною звишкою врожаїв.

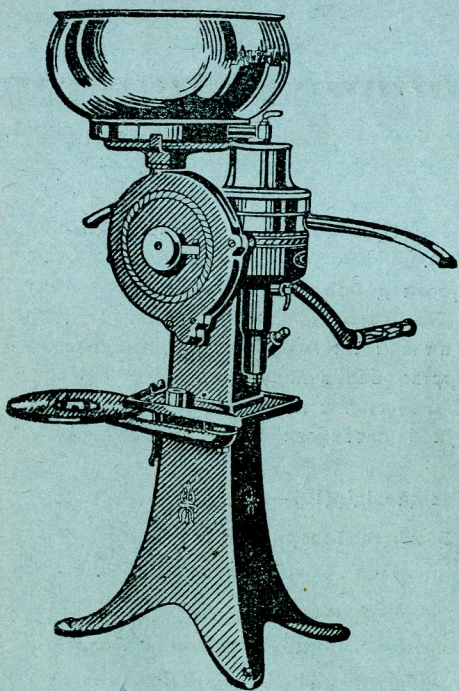
Переконайтеся, купуючи на пробу навіть малу скількість.
По переконанню порадьте другому, ще таксамо зробити.

ПОТАСОВІ ПОГНОЇ: ПОТАСОВА СІЛЬ, КАЛІМАГ і КАЇНІТ

по цінах надзвичайно дешевих

можна замовляти

в складах при Повітових Союзах, Складницях як рівнож через Центросоюз.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

**Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ”**

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ” так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу” у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар” при співучасті „Маслосоюзу”. — За редакцію відповідає: 4-р Євген Храпливий. — Редагує Колегія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші в Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на нашеkonto в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30/ „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

Організуємо садівників і городників

Розвиток садівництва та городництва у нашому краю, а зокрема його велике значіння для доходовості селянських господарств уже від довгого часу висували конечність створити загальну краєву організацію садівників та городників. Ідучи за домаганнями садівників та городників з краю, де при поодиноких філіях „Сільського Господаря“ вони вже організуються, рішило Головне Товариство „Сільський Господар“ відновити працю заложеної ще в 1910. році Головної Городничо-Садівничої Секції при Централі Товариства. Ті, що памятають розвиток „Сільського Господаря“ перед війною знають, що саме завдяки тій секції рушено у нас справу закладання селянських садів та двигнено вперед справи продукції городовини у селянських господарствах. Тому теж і тепер, коли знова є велика потреба зорганізування садівництва і городництва та поведення з ним фахової праці, мусіло взяти Т-во „С. Г.“ керму у свої руки.

Засідання Головної Садівничо-Городничої Секції відбулося дня 15. вересня ц. р. під проводом інж. Юліяна Мудрака. На засідання прибуло 33 делегатів від філій „С. Г.“ в краю, а були також присутні представники центральних установ та преси. На цьому засіданні ухвалено правильник секції і вислухано рефератів інж. д-ра Е. Храпливого про сучасний стан садівництва та огородництва на наших землях та про напрямні дальшої організаційної і фахової праці у цій ділянці. По рефератах розвинено обширну дискусію,

в якій брали участь: дир. П. Ковальський (Львів), інж. Б. Волинець (Мостиська), дир. Т. Гринкевич (Тернопіль), інж. В. Вакуловський (Рогатин), інж. М. Творидло (Львів), О. Баран (Бережани), інсп. А. Терпиляк (Залуква), інж. М. Каплистий (Жовква), інж. В. Мосора (Стрий), інж. Р. Голод (Зборів), інж. В. Дмитренко (Коломия), інж. Ю. Мудрак (Львів, інсп. Кіт (Львів) та інші.

В дискусіях, з окремих точок слід зазначити головні такі питання: Закладати масові шкільки при Кружках і Філіях чи ні. Більшість присутніх була проти закладання таких шкільок, головні через те, що ці шкільки ведуться не фахово, примітивно і можуть явитися розсадниками дерев недовговічних калік. Натомість аматорські шкільки, ведені фахівцями любителями — треба підпирати. Щоб задовольнити садівничі „інстинкти“ членів організацій і їх запал до закладання шкільок, нарада заявилася за заложенням при організаціях помольогічно-наукових садів, ведених фахівцем. В цім саді курсанти і селяне малиб відбувати науку садівництва, а рівнож велисьби досвіди над придатністю певних відмін дерев в даній місцевості. Така садівнича станиця малаб за ціль охороняти сади від шкідників та хоріб, вчити як приготувляти овочі на збут, та давалаб поради які сади в даній місцевості закладати. В справі городництва звернено увагу на масове плекання таких ярин, які мають збут — цибуля, часник, та обмежування плекання — неплатних. При дорогах краще висаджувати

медодайні дерева. Бути обережним в закладанню плантацій винограду нещепленого. Дати перевагу бросквині перед морелою, яка дуже рідко родить і часто терпить від морозів. Звернути особливу увагу на місцеві незнані сорти овочевих дерев, з яких можливо найти і поширити дуже цінні питомо наші сорти.

У висліді нарад прийнято рішення у таких справах:

1) Організації філіяльних Садівничо-Городничих Секцій при філіях „Сільського Господаря“, які будуть нашими повітовими товариствами городників та садівників.

2) Філіяльні Садівничо-Городничі Секції відбудуть у короткому часі зїзди садівників та городників своїх районів, на яких устійнять програму праці і переведуть реєстрацію садівників та городників і підготовлять збірку відомостей про стан наших садів і городів.

3) Головна Садівничо-Городнича Секція займеться реєстром господарств та заведень, які можуть доставляти відповідні для нас деревця, кущі, бульви і насіння та подасть їх адреси й умовини до відомих філіяльних Садівничо-Городничих Секцій.

4) Головна Садівничо-Городнича Секція підготує відповідну літературу для на-

ших садівників та городників і займеться часописом „Практичне Садівництво“, яке від двох років видає „Сільський Господар“, як додаток до „Українського Пасічника“.

5) Головна Садівничо-Городнича Секція займеться справою збуту і перерібки садовини і городовини у порозумінні з тими нашими установами, які цю працю вже ведуть.

6) Секція займеться справою фахового ведення шкілок та доставою для нас доброго матеріалу, бо нефахово ведені шкілки приносять нашому садівництву великі шкоди через доставу злого матеріалу.

7) Секція поробить кроки для зорганізування нашого власного помольовичного та городничого досвідництва при допомозі наших садівничо-городничих заведень.

Секція вибрала Раду у такому складі: голова інж. **Ю. Мудрак**, заст. голови дир. **П. Ковальський**, секретар інж. **Г. Елішевський**. Члени: інсп. **А. Терпилак**, інж. **В. Мосора**, дир. **Т. Гринкевич** та редактор „Практичного Садівництва“ інж. **М. Боровський**.

Започаткована таким чином організація наших садівників та городників дасть змогу „Сільському Господареві“ взяти її у свої руки та повести в краєвм розмірі і цю ділянку нашого господарства.

Інж. І. Лапчук.

Управа торфовиськ

I.

Величезні простори Полісся і північної Волині (около 2 міліони га), а не менші й в Східній Галичині (около 300.000 га) лежать до сьогодні без найменшої користі а в додатку є розплідником комарів, малярії, ревматизму і т. п. приємностей головно на старість віку. Люде в тих околицях живуть в нужді і темноті. Це наче країна Богом і людьми забута. А ніхто з них не представляє собі, які в тих багнах криються маетки. Таж на Бориславських нежитках зробили чужі люде міліони, а наші тамошні земляки були бідаками так, як хочби тепер Поліщуки.

Торфовища надаються під усяку управу, а головно на луки і пасовиська тому, що вони криють в собі великий капітал кормових річовин, які треба урухомити і зужити в управі сільсько-господарських рослин. Зазначую, що маю на увазі низинні торфовиська а не височинні.

Перше всього треба з торфовиськ усунути надмір води. Коли хочемо сіяти збіжжа

чи окопові рослини, тоді треба стан води обнизити до 1.20 метрів, а коли має це бути лука, то тільки на пів метра. Воду відпроваджується а згідно льокалізується в ровах, глибоких на луках до 0.50 метра, а коли це має бути орне поле, до 1.30 метра. Коли є можливий відплив води, тоді на ровах треба побудувати заставки для регуляції стану води, щоби не допустити до пересушення торфовиск. Треба знати, що пересушені торфовиска не дають жадної користі, хиба шкоду, бо мете порохом і треба тоді пересушені торфовиска наводнити. Отверті рови копається в віддалі 25—50 м.*). Найліпше, як можливо булоб, викопати рови під надзором меліораційного техника.

Місто отвертих бічних ровів — можна закладати провізоричні дрени з фашиння або тичок, які вяжеться в ковбасу, вкладається в рівні, глибокі на 0.60—1.20 м. (залеж

*) Є різні способи копання ровів. Простий це копання ровів в виді лат. цифри V.

но, чи це має бути лука чи орне поле) — молодшим кінцем фашиння в напрямі спаду води і засипається землею.

В повищій спосіб перевів меліорацію один малоземельний селянин в селі Гнатковичах, повіт Перемишль, на своїх багнях з дуже добрим успіхом.

Після відпровадження надміру води треба торфовисько справити. Треба зорати плитко плугом з довгою полицею, так, щоби скиба цілковито положилася верхною стороною на борозну, і сейчас привалувати. Борони уживається тільки для вирівнювання поверхні і нищення хопти, отже не можна ужи-

гають дуже багато потасових погноїв, а хоч самі посідають його, то в формі неприступній для рослин. На 1 га треба дати 80—100 кг. потасу, що рівняється 8—9 м. сот. каїніту або 4—5 м. сотн. 20 процент. потасової соли. В добрій культурі зменшується кількість потасового погною. Інших погноїв не треба давати, хиба часом фосфорові, що треба перевірити. Др. Т. Свентоховський завважив т. зв. „хоробу нових торфів“, яка обявляється в цей спосіб, що до колошення розвивається збіжжа нормально, а опісля кінці листків жовкнуть, а зерно або ледви розвивається або цілковито його нема. Щоби цьо-

Рада Філії „Сільського Господаря“ в Зборові з представником Централі „С. Г.“ д-ром Храпливим після укінчення 3-місячного сіль.-госп. курсу.

вати ані пружинових борон ані культиватора. Зате вал є найважнішим знаряддям господарським на торфовисках, бо валується по орці і валується перед сіянням. Старатись тільки раз в рік орати, а по бараболях або метеликоцвітних рослинах, як що нема хопти, вистарчає цілковито тарелевий вал. В виїмкових випадках на дуже захопчених торфовисках треба спокладати а опісля ще раз переорати перед сіянням. Вважати, щоби як найменше спорощкувати і не пересушити поля.

На новині засіяти овес — найліпше Золотий Дош, який дав на досвідній стації під Сарнами найбільший збір, бо 15—25 м. сот. в р. р. 1928 — 1932 (гл. „Рольнік“ 1933. стор. 510: др. Т. Свентоховський: Управа збіжжа на торфах).

Торфовиска це одинокі землі, які вима-

му зарадити, німецький дослідник Беселер радить сіяти синій камінь (Cu SO_4) разом з потасовими погноями, або для лекшого сіяння з домішкою піску або торфу на днів кілька до кільканайцять перед сіянням збіжжа.

Вапна загально низинні торфовиска не потребують.

На торфовисках родиться багато хопти; окопові найліпше нищать хопту, але після Освальда причиняються до сильнішого виступлення „торфрової хвороби“. За те коноплі дуже приглушують хопту і треба їх взяти в сівозмін на торфовисках.

Торфовиска на Сарненській досвідній стації дали з 1 га пересічно за 5 літ 12—30 м. сот. жита, 7—34. м. сотн. пшениці, 6—30 м. сотн. вівса, 10—30 м. сотн. ячменю, 20—37 м. сотн. проса.

(Далі буде).

Инж. Роман Голод.

В осені звернім увагу на конюшину

Конюшина — це оден із найліпших кормів для молочних корів. Без конюшини не можна уявити собі доброї молочної господарки. Тому треба, як слід познакомитися з її uprawою, щоби не робити помилок і тим самим не приносити самому собі шкоди.

Конюшина росте по зборі охоронної рослини дуже добре так, що в часі сприяючої погоди на доброму ґрунті скоро вкриває буйною рістнею землею і під осінь поодинокі рослини починають цвісти. Заходить найголовніше питання, в який спосіб лишати конюшину на зиму. Працюючи в зборівському повіті, як повітовий агроном зауважив я, що тут саме наші хлібороби роблять найбільше помилок. Конюшину належить скошувати і то найдалше до кінця вересня, щоби вона мала час підрости та зібрати відповідну кількість запасів на перезимівлю. Пізно скошена конюшина часто вимерзає, бо не лишилося в неї запасів на перезимівлю. У нас часто випасають худобою і то до пізної осені. — Це в засаді шкідливе, бо спасена конюшина не може нагромадити відповідної кількості матеріалу для перезимовання; крім того при спасанні конюшини кіньми і вівцями вона вимерзає, бо вигризують вони серцеві-завязкові листки. Не можна також лишати великої конюшини, що часто роблять у нас господарі, бо тоді листки гниють; загнивають також біла і корінці і рослина гине. Скошуючи конюшину примушуємо її вкорінюватися і через те вона вкриває ціле поле. Спасувати конюшину також шкідливо

тому, що худоба робить ногами ями; в них то задержується вода, що підчас морозів замерзає, а рослини в тім місці гинуть. Тому найлучше конюшину викошувати.

Пракують у нас ще й в той спосіб, що слабшу конюшину прикривають обірником. Це є хибне бо гній, розкинений по конюшині в осені, зовсім страчений; він шкодить конюшині тому, що під ним слабші рослини гинуть, а коли дістанеться до паші — шкодить худобі. Тому гній, вивезений на конюшину, ліпше дати під буряки, або барболу, бо там він принесе дохід замість страсти. На весні, коли щезне сніг, треба переглянути, чи добре конюшина перезимувала. Скоро тільки сніг зійде і земля висохне, треба конюшину повалувати тяжким валом, бо в той спосіб втискається коріння в землю і вони починають випускати відноги. Коли корички конюшини сохнуть легко даються витягати та осередки гниють — це знак, що конюшина сильно потерпіла від морозів і її найліпше приорати. Коли лише місцями конюшина потерпіла від морозу то кінце треба підсіяти вимерзлі місця райграсом вестервольським. Добре є на весні погноїти конюшину штучними погноями, як: 150 кг. томасини і 75 кг. потасової соли на один морг. По розкиненню погною обовязково конюшину заволочити. На тяжких глинястих землях обовязково на весні заволочити конюшину бородами, щоби уможливити доступ воздуха до корінців, що дуже корисно впливає на ріст рослини.

Инж. М. Каплистий.

Що показав демонстраційний досвід на полі?

Цьогорічні мої досвіди переважно з окремими — але один досвід мав з ярою пшеницею, а що досвід вже закінчений, то хочу поділитись вислідами з читачами С. Г.

Поле під пшеницю пішло після бараболі, а ґрунт — чорноземля. Парцелі взяті арові, а погної дані в такому порядку: потасова сіль 2 кг., супертомасини 3 кг., азотняк мелений 2 кг., салітрак 2 кг., вапнова салітра 2 кг., кайніт 4 кг., вапно лісоване 6 кг. Посів погноїв зроблено 12. IV. а посів пшениці 16. IV., 1934 р. Щойно за місяць показала ріжниця в забарвленні — на азотових ділянках цеб-то на азотнякові, салітракові і вапно-

вій салітрі — була пшениця значно темніша і буйніша. Ще більша ріжниця помітна була при колошенні пшениці. Найскорше колосилась на потасовій солі-кайніті, супертомасині, вапні, без погноїв, а пізніше на азотових. Ріжниця між азотовими погноями не було помітно. Дуже яскраво помітна була ріжниця при виляганні збіжжа. Найтриваліше стебло мала пшениця на потасовій солі, на кайніті і супертомасині — досить тревале було било, на вапні менше тревале, бо частинно вилягла, а на азотових погноях пшениця майже вся вилягла.

Врожай зерна був наступний — без по-

гноїв — 13 кг., потасова сіль — 17 кг., супертомасина 14., азотняк мелений 15½ кг., салітрак — 16 кг., вапнова салітра 13 і пів кг., каїніт — 13½ кг., вапно — 14 кг. Майже однаково здорове зерно було на потасовій солі, супертомасині, каїніті та вапні. На азотових погноях зерно було щупліше, або як у нас кажуть зісохле. Встановім поплатність погною під пшеницю:

На жаль не міг я зважити соломи, щоби докладно підрахувати надвишку врожаю

однаке і ці дані вистарчають для орієнтації поплатности помічних погноїв. Те що в даному випадку азотові погної не поплатились то треба пояснити тим, що азоту в даному ґрунті було досить і додача азотових погноїв була зайва. Натомість після бараболі в ґрунті бракувало потасу і додача потасу була дуже вказана. Виходить, що найпотрібніший погній на даному ґрунті був потас. Просивби інших товаришів подати свої спостереження.

Л. Бачинський, м. Перемишль.

Як мають виглядати кури чистої раси Родайлендів

Дорбі прикмети курок раси Родайлендів.

1. Загально: Конструкція сильна, фігура правильна, міцна, здорова і є виразні прикмети полу. Опірення грає другорядне значіння.

Не полишати хорих курок, хочби були ідеальними типами.

2. Раса: М'ясна і несна. Однорічний когут має вагу 3.5 кг. Дволітний 4 кг. Курка 2.5 кг. Дволітна 3 кг.

3. Опірення: Сильно прилягає до тіла, рівномірне, блискуче, червоне, як темніше то не зле. Підпір'я червоне, не чорне, полелясте або біле. Відтінки червоного дозволені. Крила мусять бути інтенсивно чорні, лише з одної сторони. Хвостові пера чорні, з металевим полиском. Чорні пера на карку є пожадані. Пір'я блискуче, якби покриті ляком, матовість є ознакою слабкої будови.

4. Форма і будова: Вигляд з боку прямокутника, а не трикутника. Однак не опиратися на цьому цілковито, лише старатися зблизитися до прямокутника. Важно щоби були розвинені груди і зад. Щоби не був короткий місток і був не ординарний тип (грудь чоло, короткі крижі, грубі кости). Хвіст не дуже задертий до гори і не дуже довгі ноги. Уникати кулистій форми. „Сподні“ на ногах з пір'я видно. Голень також видна. Постава горда. Крижі довгі, не горбаті.

5. Ноги: „Лямпаси“ т. є. червоний пас на нозі не є злою прикметою, з зовні, ноги жовті, ніколи не тілесної барви.

У курки луски добре прилягають і густо вкривають ноги, барви жовтої не тілесної (бліднуть ноги від неспостосности). На ногах „сподники“.

6. Гребінь: Ідеально має 5 зубів, з лінією голови. Як задертий зле. Не малий і не ду-

же великий (малий — ознака що пізно дозрівають і менше плідні). У курки гребінь рівний, блискучий, добре розвинений. Голова мала до гори є звужена як дивитися з переду. Гребінь не звисає на бік, випростований, поединчий, не рожикуватий.

7. Ознака полу: Чим скорше пізнаємо між курчатами котра курочка, тим краще.

8. Очи: Бруннатне, навіть червонаве. Біле чи сіре або рябе не є пожадане, а у когута виключене.

9. Дзюб: Жовтий, частинно роговато-бруннатний. У добрих несок дзюб пізніше блідне.

КУРЧАТА.

Ознака полу: Чим скорше ростуть, тим краще і їх лишати на хов. Ті що скорше опірюються є курочки.

Селекція — добір в напрямі: 1) які скорше дозрівають; 2) які скорше опірюються; 3) від найкращих курок несучок, з добрими прикметами раси все брати на розплід.

ЦІНИ НА СВИНІ.

(За 1 кг. живої ваги Львів 8. IX.).

80—110 кг. ваги	0.50—0.60 зол.
110—140 кг. ваги	0.60—0.70 зол.
165 і вище к.- ваги	0.70—0.75
Ціна смальцю 1 кг.	— 1.85—2.00 зол. гурт.

ЦІНИ ДЕРЕВА НА ОПАЛ:

Букове і грабове за 10.000 кг.	— 135 зол.
Соснове	150 зол.

2000 ДВОЛІТНИХ МОРЕЛЕВИХ ЩЕП має до продажі Філія Сіл. Господаря в Борщеві по ціні 1 до 1.25 і 1.50 зол. штука на місці. Тут же можна бути кушці винограду по 0.50 зол.

П. 3.

КОРОВА, ЯКІЙ ТРЕБА ПОСТАВИТИ ПАМ'ЯТНИК.

Колись читав я в часописі С. Г. і в пресі нашій замітку, що в Америці поставили пам'ятник корові, яка давала найбільше молока. Таке могло статися лише в Америці — землі ріжних чуд. Але і у нас є свої чуда. В Долинщині в с. Одиниця у п. господ. Івашкевича Івана є корова, яка перевищує ту ша-

сливу американку. Корова ця (наша світлина) мала вже 4 рази по двоє телят, а в цім році має аж 3 (три), — 2 бички і одна теличка, всі телята здорові. Дає корова 22 літри молока денно і добре чується на здоров'ю. Корова є мішанка з сementалом.

Прим. Редакції. Подані відомості п П. 3. є правдиві і цікаві; варт, щоб наш „Маслосоюз“ та наша контрол'я молочности цією коровою блище зацікавилася.

С. Д.-к. Орише.

ГЕТЬ З МЕЖАМИ.

В нашому часописі нераз читали ми, щоб межі знищити, бо вони дійсно є розсадниками бур'янів і мишей. Я гадаю, що господарі це розуміють, але бояться згубити знаки границі піль. Щоб цього не було я раджу замість меж посадити в кількох місцях дерева. Звичайно, на межах, що йдуть з півдня на північ, а не на тих, що йдуть зі сходу на захід, щоб не було тіні на поле сусіда.

Найкраще надається для меж береза, яка і швидко росте і не дає багато тіні. Підійть до лісничого, попросіть кілька деревець і посадіть на місці межі, порадьтеся з сусідом і розділіть дерева по половині, кому буде більше тіні той бере дерев більше. Як посадите дерева, тоді межу скопайте бо плугом не дасться зорати.

Хто не зможе дістати дерев берези, тому раджу висіяти березу з насіння на городі

і свої деревця вивести. З своєї практики подам як я вивожу дерева берези: насіння домагає в половині літа, галузочки, з яких починає сипатися дрібне насіння з базьок зрізую і галузки з базьками кладу на приготовлену грядку та притискаю їх чим небудь тяжким до землі. Зверху присипаю піском. Після цього грядку поливаю і до осені берізка ще підросте з на 5 см. На другий рік в осені можна вже їх висаджувати до шкільки а за пару літ на межу.

Садженням дерев на межах — придбаємо і дров і землі і не будемо мати з меж шкідників, а границя поля буде добре відмежована деревами.

ДОБІРНЕ НАСІННЯ НА ВОЛИНІ, ПОЛІССІ І ЛЮБЛИНЩИНІ.

Як попередньо ми писали, звернулася Централь „Сільського Господаря“ до Волинської, Люблинської і Поліської Хліборобської Палати про штандаризовані в тих воевідствах сорти озимини. Відповідь одержали ми тільки з Волин. Хліб. Палати.

Волинська Хліборобська Палата надіслала виказ збіж, які дали там найліпші висліди в точних досвітах, а не згадує про штандар. там сорти збіж.

Найліпші висліди в точних досвідах дали слідуєчі сорти пшениці: Грубоколоса Заленського, Даньковська гранятка і „Ека“. Ті пшениці продукують двори на Волині:

1) Грубоколоса Заленського і „Ека“: П. Міркович, Розваж-Озери, п. Оструг, пов. Здолбунів І. і II. відсів, др. С. Ліпінський Затурці пов. Горохів поч. Торчин;

2) Даньковська гранятка не продукуюється на Волині Можна дістати в Люблинщині (гляди під г.).

В виказі озимини, який видрукувала Центральна Секція до справ насінництва при Союзі Хліборобських Палат і Організацій знаходимо між іншими слідуєчі сорти закваліфікованої озимої пшениці:

I. На Волині: а) Високолитовка Собішинська в господарстві поданім під 1). — II. відсів;

б) Волинянка др. С. Ліпінський, Затурце пов. Горохів, п. Торчин — оригінальне насіння;

в) Злстка: І. Довгело, Довгіялішкі, пов. Здолбунів, п. Острів (Оструг) — відсів — А. Довгело, Русивель, пов. Рівно, п. Гоща (Гошча);

II. В Люблинщині:

г) Даньковська гранятка: Т-во Опіки над Темними, Жулів і Краснічин, пов. Краснистав, п. Краснічин;

д) „Ека“: Й. Богуславський — Ленчина, п. Любартів В. гр. Жутовська, Парчев, пов. Радзін;

л) Високолитовська Собішинська: А. Сумовський, Замліче, пов. Володимир Волинський п. Локаче, двір Орлув, пов. Краснистав, п. Ізбіца над Буг.

В справі набуття треба звертатися до найближчих Філій „Сільського Господаря“, кооператив або солідних місцевих насінних фірм.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Инж. І. Липчук.

ДЕЩО ПРО ПЕРЕХОВУВАННЯ ОКОПОВИХ РОСЛИН.

Наші хлібороби щораз то більше управляють окопових рослин, бо переконалися, що дає більше приходів годівля свиней і коров чим збіжжа. Окопові рослини: бараболі, буряки і моркву скормлюється щойно зимою і на весні. Тому треба вміти переховувати їх до весни. Загально за зиму окопові тратять на вазі біля 20% а то через те, що зсихаються, випаровують та яко живі рослини віддыхають, себто крохмаль під впливом воздуха (кисня) спалюються. Чим однак нища температура, тим ті прояви відбуваються повільніше. Однак не може бути за зимно, бо тоді можуть окопові замерзнути. Найвідповіднішою температурою є около 6° Цельзія. Така температура хоронить окопові перед ріжними хворобами.

До переховування береться тільки здорові, незіпсуті і непокалічені бараболі, буряки чи моркву та сухі і чисті. Тому не копати в слоту, і зсипати відразу в великі купи.

Переховують хлібороби окупні рослини в пивницях і в кіпцях. До пивниць надаються передовсім бараболі. Пивниця мусить бути продувна, суха і зоховуюча низьку температуру. Зсипати не грубою верствою. В кіпцях переховується добре буряки, морква, бруква та бараболі на насіння.

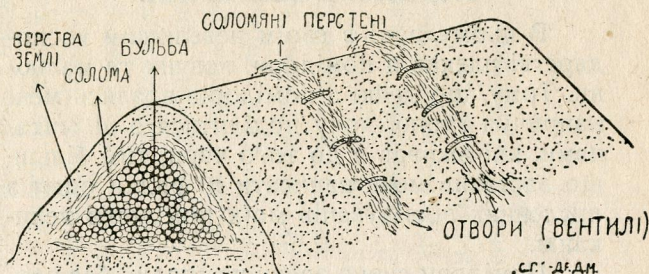
В кіпцях можна зсипати окопові найвище на 1 метр високо і до 1 і пів метра широко. Непожаданим є занадто довгі кіпці. Місце на кіпці мусить бути сухе і забезпечене від опадів так, щоби вода спливала поза кіпцями.

Не можна відразу накривати окопових в кіпцях як на зиму. З початку аж до перших, сталих приморозків прикрити сухою соломою (ніколи не є за грубо) а по соломі тонкою верствою землі, лишаючи, як заповідається погода, хребет кіпця некритий, тільки соломою. Колиб мав бути дощ, то й хребет прикрити легко землею. Щойно на зиму прикривається кіпці грубою верствою землі. Можна прикрити бараболянською а опісля землею, але як є під рукою солома, то не жалувати її головню на бараболі. Буряки і морква не потребують богато соломи.

Що до продувів, то коли вони мають бути зле заложені, себто не стягають і не віддають назовні пари водної, то ліпше їх не за-

кладати. Добре є однак на хребті положити грубий друк (жертку), який після накриття кіпця витягається а по нім лишається продув. В часі сильних морозів треба однак всякі продуви (протяги) затикати.

В той спосіб переховується добре окопові рослини через зиму і мається добру пашу для тварин, що має заступити зелену траву на пасовиську зимовою порою.

Кіпець з продухами.

ЯК ЗБЕРІГАТИ ЗЕЛЕНИМИ КРІП І ПЕТРУШКУ НА ЗИМУ.

Зберіть самі молоденькі листки кропу і петрушки, розложіть їх на чисту пательню і покладіть в горячу після хліба піч на пів години, щоби вони за 1 раз засохли добре. (Коли досушуєте кілька разів то зіпсуєте їх вигляд). Висушені рослини легенько зложіть до паперових пуделок і покладіть в сухому місці для переховання.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧ. НАВЧАННЯ В ПОДЕБРАДАХ

оголошує в п и с на курси:

1. Садівництва.
2. Технічної перерібки садівини і городовини.

Кожний курс по 20 лекцій (біля 160 стор.) ілюстрований. Оплата за навчання по 20 зол. пол.

Самий підручник 13 зол.

За проспектами звертатися на адресу:

Ukrainjský Technicko-Hospodářský Institut, Poděbrady, Tchécoslovaquie.

ЯК ПЕРЕХОВУВАТИ ДОБРЕ КАПУСТУ НА ЗИМУ.

Щоб капуста в перезимівлі добре зберіглась до весни, треба: 1) збирати, перевозити і укладати її дуже обережно. 2) Переховувати лише здорові, і непошкоджені головки, качанами до гори. 3) Ями чи приміщення для капусти мають тримати рівномірне тепло (приміщення з грубими стінами). 4) Приміщення треба хоч раз на добу провітрювати, крім днів коли є тепло і вогко. 5) Повітря в приміщенні має бути сухе, а тепло найкраще 1° Р.

П. Талан, Олесько.

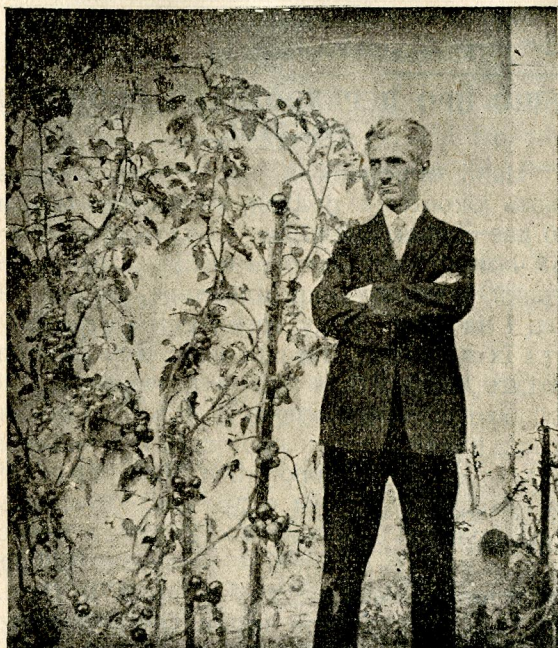
ПОМІДОРИ ВЕЛИКАНИ.

В цьому році в своїм невеличкім господарстві плакав я помідори, кавуни та маляни. Тому, що деякі з помідорів вдалися мені напричуд гарно, хочу поділитися з ш. читачами, які вживав я до того чари, тим більш, що заставив мене написати ці рядки один з численних відвідувачів моїх помідорів великанів.

Помідори сіяв я зразу на грядку без розсадняка і без пересадки. Зі всіх помідорів на грядці (8) виросло надзвичайно великих. На образку подаю помідору, що має 3 метри 20 см. височини, має кілька розгалужень. Овочів цей корч мав до 8. VIII. 324. Нижні достигли і вже зібрані а верхи ще цвітуть. Овочі середньої величини, при чім з низу найбільші а чим вищі тим менші. Найбільший корч виглядає як виноград на підпорах.

Грунт у мене чернозем (Золочівщина), на грядку я навозив порошу з гостинця а поливав рослини людським калом розпученим водою.

Кавуни вдалися мені теж добре, але я зауважив, що в час дощів багато з них гнило. Починали гнити з пупчика де був цвіт бо ту-

ди затікала вода. Тоді я пішов на хитрощі — попідвішував кавуни на підпорки так, що кавуни висіли до низу пупчиками — ці кавуни не гнили і добре вдалися.

ЦІНА НА САДОВИНУ І ГОРОДИНУ.

(Львів дня 29. IX. — ринок деталь).

Яблука 1 кг. 40—1.00 зол., грушки 40 до 1.50 зол., горіхи 1.30—1.20 зол. виноград 1.20—1.50 зол., мельони 1 зол., ожини 1 л. 50 гр., помідори 0.40 зол., бруслини 1 л. 20 до 30 гр.

Инж. Гр. Залізник.

Від злої господарки коло лук і пасовиськ наша худоба голодує

Де хто гадає, що прибуток, це значить, що відразу треба запровадити якусь високопродукційну расу, що по більшій часті можна побачити у наших господарів, які думають, що вистарчить завести добре дійну корову, щоби зарадити лихові, але при тому зовсім забувають дати худобі, бодай в приближенню, ті умови, в яких ця остання звикла жити. Результат буває дуже сумний — корова за короткий час стає такою, як її похресниця — домашня раса.

Тому, нехай господар не марнує грошей

а старається найдешевшим способом піднести продукцію своєї домашньої худоби, бо вона не така зла, як загально її ми часто уважаємо. Пригадаймо собі добре, яку пашу дістають наші корови в останні 3—4 місяці перед вигоненням їх на зелену пашу та хай скаже, чи може при такому годованню сподіватися доброго та в достаточній кількості молока, або праці? Зовсім природньо, що ні!

Тому першим завданням наших господарів буде постаратися в своєму господар-

Корони пенних та півпенних дерев притинаємо в дальших 2—3 роках подібно як попереднього року, а відтак обмежуємось лише до витинання сухих галузок та тих, що перешкоджають одні другим.

В порічках та агресії треба що року вчасною весною або пізною осенню витяти всі старі, оброслі мохом галузки. Рівнож треба витяти занадто тонкі, слабкі, молоді гони о скільки ростить вони за густо.

Кожного року з весною треба притяти до половини всі молоді однорічні гони білих порічок і агресу, щоб родили менше, але більш і смачніші овочі. Це особливо не можна занедбати при порічках на легшій землі.

З корців малин витинаємо кожного року в осені ціл., сухі галузки які в тім році родили.

Щоби не мати шкід в садку, треба його добре обгородити.

ЯК ТРЕБА УПРАВЛЯТИ ЗЕМЛЮ В САДІ?

В низькім положенню, де ґрунт з природи є доволі вогкий і замуравлений, булоби не практично і не ошадно землю в саді переорювати чи перекопувати та управляти там збіжжа чи окопові рослини. Там буде без великого накладу праці добрий покіс сіна і отави та відносно добрий врожай овочів. А коли забраний збір сіна звернемо землі добрим компостом та штучними погноями (томасина і кайніт), то будемо мати навіть дуже добрий збір овочів. Коли б це була управна земля, тоді доцільним буде управляти там господарські або городові рослини при відпо віднім сильнім угноюванню. Коли не маємо гною, добре буде управляти там рослини на зеленій погній і відтак їх приорати, додаючи ще троха штучних погноїв (томасина або суперфосфат з кайнітом або сіллю потасовою).

рева. Щеплення в шпалу робиться так: в бажаній висоті стинається рівно дичку і вигладжується рану ножем. Потім дичку розколюється, та в середину шпари вкладається деревляний клин. Щойно тепер загісується клинுவато зраз та вкладається його до приготованої шпари так, щоби його кора стикалася добре з корою підкладки. Коли зраз є добре допасований, виймаємо клин і нащеплене місце перевязуємо личком та засмаровуємо мастю.

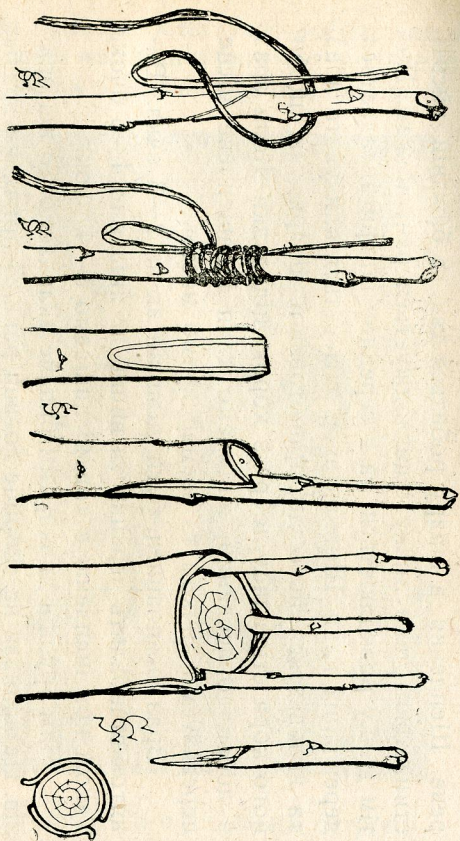
Зраз не повинен бути довший як на 2—3 очка. Вияток становлять черешні та вишні де лишаємо 4—5 очок. Також при щепленю в короні лишаємо 3—4 очок.

Чим грубша дичка, тим більше вкладаємо до неї зразів. Це впливає на скоріще гоєння рани. З принятих зразів лишаємо лише оден, а іншим прищипуємо літом вершки, а відтак зовсім обтинаємо (коли вже рана зовсім загоїлася).

2. **Лучення** уживаємо там де дичка є так груба як і зраз. Його виконуємо так: стинаємо на скіс дичку а відтак подібно зраз. Опісля скісьними поверхнями стулюємо зраз і дичку до себе, так щоби кора дички зходилася докладно з корою зраза і обвязуємо личком. Щеплене місце і горішню рану зраза обмазуємо мастю. При яблінках та грушках вистарчає щоби кора стикалася лише на однім боці, при черешнях треба щоби кора зраза стикалася по обох боках з корою дички. Через дві або три неділи по защепленню треба личко троха звільнити.

Лученням можна щепити черешні і вишні вже вчасною весною в шкідлі а яблінки і грушки навіть зимою в хаті.

3. **Щеплення в клин** виконується замість щеплення в шпалу, коли не хочемо робити більших ран. Щепимо в клин звичайно там, де даємо лише один зраз. Цей спосіб щеплення є труднішим від попередних і не всі садівники

Щеплення: — дучення, приставка і кожуховання.

його радо уживають. В клин можна щепити всі дерева оочеві.

4. **Приставка**, це спосіб щеплення, якого уживають при всіх оочевих деревах, найчастіше при зимовім щепленню в хаті. При тім способі є рівнож дичка грубоша від зраза. Цей спосіб щеплення є подібно як і щеплення в клин, троха трудніший.

5. **Кожуховання** є це спосіб щеплення, якого уживаємо тоді коли вже рушили соки і кора вже добре відстає. Кожухується звичайно тоді, коли ми на весну не встигли пощепити дерева іншими способами. Є це найлегший спосіб. Защеплені цим способом дерева приймаються майже в 100%. Виконуємо його так: стинаємо дичку як при щепленню в розлуп (шпару), та нагинаємо кору від притятого місця кілька сантиметрів в долину. Відтак відхиляємо кору на оба або лише на один бік і втікаємо там зраз. Зраз треба притягти клинчувато однак так, щоб

з одного плаского боку лишилась кора, яка має стикатись з відхиленою корою дички. Відтак прив'язуємо ликом і обмазуємо мастєю. Коли відхилили ми кору дички лише з одної сторони, тоді треба кору зраза з одної сторони притягти так, щоб вона приставала до незвідхиленої кори дички. Тим способом можемо щепити всі дерева оочеві (кіткові і зернові).

По защепленню дерева, яким небудь способом, треба звертати увагу на правильний розвій зраза. Для цього треба попускати лико (2—3 тижні по защепленню), та прив'язувати найсильніший гін зраза до палика, вбитого в землю, або прив'язаного до дички (при перещеплюванню дерев та щепленню в короні). Не потрібні гони чи не потрібні цілі зрази припиняємо в рості вщипуванням верхків

ПЛІКАННЯ КОРОНИ в перших літах по засадженню.

По засадженню треба деревину в міру потреби підливати. Коли це неможливе, то хоч земле навколо посаджених деревець окрити дрібним тноєм. Гній задержує в землі вологість. Окрім того наколи засаджено високопенні дерева, треба звертати увагу щоби пні були добре прив'язані до паликів.

З весною, в рік по засадженню деревець, притинаємо всі галузки корон, подібно як то ми робили при садженню. Притинаємо около половини минулорічного приросту. При низькопенних (карлових) деревах притинаємо часом ще й сильніше (коли пняво ростуть — притинаємо сильніше; при сильнішим взрості притинаємо слабше).

В даліших роках корони кущевих деревець не притинаємо більше а лише витинаємо сухі галузки і ті що перешкоджають одні другим.

стві забезпечити худобі добру, смачну, та в достаточній кількості пашу.

Підкреслюю, в достаточній кількості, головно сіна, бо коли його бракує, тоді не допоможе й правильне годування; корм основний треба буде докуповувати, а вже в господарстві такому витворення чи то мяса, чи товщу, чи молока худобою, буде обходитись дорожче, ніж коли витворить цей основний корм, господар сам, у своєму господарстві. Рівнож не бачилиб того жакливого явища, по наших селах, коли не стає навіть соломи для худоби.

Потрібний корм — сіно, можемо масти двома шляхами: шляхом польового травосіяння, тобто коли травам на наших полях одводиться окреме місце в плодозміні, або шляхом приготування його на природних кормових площах, т. є луках і пасовиськах.

Що справа наших лук і пасовищ стоїть на найнижчому щаблі свого розвитку, можемо перекопатися вже простими оглядинами цих останніх. Але мені хочеться ще яскравіше перекопати наших господарів цифрами, скільки їм денно бракує потрібної паші на голову рогатої худоби. При поступі господарства не можна не зазначити, що травосіяння грає велику роль для підвищення економічного значіння господарства, але з точки погляду підвищення кількості корму, тобто збільшення кормової площі, воно в порівнянні з природньою кормовою площею, цеб то луками та пасовиськами не має поки що того головного значіння.

Коли площа під травосіяння виносить 8,5% всієї кормової площі, а решта припадає на луки та пасовиська, нам стає ясним яку величезну роль грає природна кормова площа в сільському господарстві. Але наш господар, на шкоду собі, аж дивно мало звертає уваги якраз на цю галузь свого господарства. Скільки нам на день та на штуку бракує паші, скажуть цифри. Беру тільки під увагу Волинь, Полісся, воевідства тернопільське, львівське та станіславівське.

	Полісся	Волинь	Львів.	в. Стан.	в. Терн.	в. разом
Коней	108339	301907	354119	127452	222483	1114300
Р. худ.:	368092	497344	947925	414192	364643	2492194
Свиней:	202535	390861	352401	128807	216369	1290973
Овець:	136048	98604	54350	117438	38448	444.888
Кізі:	3334	1124	11120	7473	5632	28683

На цю територію припадає лук та пасовиськ в (гектарах)

Лук:	598900	356300	315700	303400	134100	2108400
Пасов.:	279.900	136600	256400	224700	705400	973000

Щоб легше підрахувати переведемо всіх звірят на рогату худобу (при чому за одиницю рогатої худоби візьмемо $\frac{2}{3}$ коня, 4 свині і 10 овець і кізі), — будемо мати 4,532.670 штук.

Збір сухого сіна з кормової площі у нас буває 33 міліони метр. сотнарів. З того виходить, що річна норма на голову рогатої худоби виносить приблизно 8 метр. сотнарів, а коли припустити, що хлівне годування продовжується 180 днів, то одержимо на день та на голову рогатої худоби норму, яка буде рівнятися приблизно 4,5 кг. При хлівному утриманні, річна норма така: сіна 16 метр. сотн., соломи 11 — 12 м. сот., корнеплодів 16 — 19 м. сот., зерна, макухів та іншого 11 — 12 м. сот.

Бачимо з цього, що практична норма залишається по заду від норми, яку теоретично худоба мала б діставати. А колиж взяти під увагу й те, що наша паша, по своїй поживній вартості, має дуже малу ціну, порівнюючи з пашою на добрих луках та пасовиськах, то стане для нас цілком ясним, що підчас стояння у хліві — худоба не дістає доброї та в достаточній кількості паші.

Отож завданням наших господарів повинно бути: не тільки направити свої луки а й поширити площу посівну паші на полі, закладаючи штучні луки.

ЗБУТ ОЛІЙНИХ НАСІНЬ.

Львівська Ххїборобська Палата звернулася до нашого Товариства, щоби порозумітися з продуцентами олійних насін, щоби в власному інтересі обмежили їх доставу. Страх перед обнижкою цін пізніше є безпідставний, бо умовлені ціни заручив Польський Олійний Промисел кавційними вексями. Ціни насіння льну і конопель є слїдуючі:

	за 100 кг.	лен	коноплі
		зл.	зл.
до 30. вересня ц. р.		42.50	32
в жовтні		43.50	33
в листопаді		44.50	34
в грудні		45.50	35
в січні 1935		46.50	36
в люті		47.25	36.75
в березні		48.—	37.50

Хто потребує готівки, може умовлятися з фірмами, що скуповують насіння під умови доставки в пізнішому речинці.

Насіння купують: Централь Оброту Насіонамі Олейнемі — Варшава, ул. Коперніка 30, і „Центрозбит“ — Львів, Костюшка 2.

Увага: При дрібних доставах платиться на 6% менше. З цього видно, що продаж насіння треба робити через кооперативи. **Ред.**

ЩЕПИ

різних відмін і сортів
найдешевше дістанете в

найбільшій українській шкільці дерев

ТЕРПЕЛЯКА

Залуква, почта Галич.

Агр. І. М. Гнатюк, Сокаль.

Як можна збільшити своє господарство без більшого вкладу гроша?

Мало є селян, що не стремілиби до збільшення свого господарства. І не диво! Кожний розуміє, що коли йому на цілім ще господарстві тяжко нині жити, то на скільки тяжче буде дітям на половині, третині чи навіть четвертині того самого господарства. Добрі батьки відчують тяжку долю своїх дітей, та днями і ночами працюють-гарують, відмовляють собі в найменшому, щоб лишень кусень-два поля для своїх дітей докупити.

Тяжко це приходиться нашому малоземельному господареві тай ще в нинішню пору. Через це не одну родину опановує сум, гриза, томуто не оден чоловік питає в цій ділі ради, поради.

На жаль, тяжко всім порадити, але для декого таки рада в цій справі знайшласяби, а вона така: **заміняти своє господарство мале але більше вартісне за більше, але менше вартісне.** Практично представлялася б справа так:

Є села і околиці, в яких і нині ґрунт платиться ще досить високо, по 1000 і 2000 зл., а противно є села і околиці, в яких ґрунт є на половину і більше дешевий. Отож господар з першого села чи околиці за спродане своє нпр. 10 моргів господарство, в другім селі згідно околиці може купити господарство 20 моргів. Не треба при цьому думати, що ґрунт в цій другій околиці, що дешевший, то вже і гірший. Воно не все так є! Знана річ, що в деяких околицях підгірських і гірських платилося перед війною навіть по 3000 корон за морг кам'янистого, лихородючого ґрунту, коли в той час в Сокальщині морг гарного чорнозему коштував лише 500 корон, отже був в 6 разів дешевший. Недавно ще в Ключові (пов. Сокаль) платили за морг 400 долярів, а в той самий час в сусідніх селах ліпшу землю можна було дістати за 200 долярів. Ключівець за кожний морг міг сміло купити в найближчій околиці два морги такої самої землі.

Така чи подібна нерівність цін на землю існує ще і до нині. З цієї нерівності цін повинні нині користати в першу чергу ті, які

мають малі господарства а більшу родину, якої годі сяк-так обділити тим господарством. Догідність для таких малоземельних ще й в тім, що свої господарства можуть легко продати не знижуючи ціни, що тяжче зробити може господар більший, кількадесят моргівий.

Дуже велика різниця в цінах землі є нині між нашими західними а східними областями. Коли нпр. під Львовом стоїть морг до 2000 зл. то під Луцьком дістати його можна за 500 зл. і менше. Отже за 10 моргів під львівських набути можна до 40 моргів під луцьких. Цю різницю цін використовують наші сусіди з Ярославщини, Ряшівщини і т. д., тільки ми не вміємо згідно не хочемо того використати. Вправді суспільні відносини є для них сприятливіші однак і для нас не все і не всюди є той спосіб побільшування наших господарств неможливий. Тільки охоти, відваги і завзяття а без вкладу нових, капіталів, нової готівки можемо мати господарства два і більше разів більші, можемо лишити наші діти на більших частках чим тепер їм випадалиби.

Знаючи з практики, що багато нових і добрих нераз завваг, кличів і порад минається дармо тільки тому, що не було кому започаткувати діла, я старався зробити початок, а іменно я „перескочив“ сокальський „кордон“ і дістав деякі дані про продажу згідно парцеляцію деяких більших обшарів на Волині і на бажання можу служити заінтересованим деякими інформаціями. Треба тільки написати і долучити значок на відповідь, а радо відповім. Щоби можна дати точнішу інформацію, то треба би подати ціну ґрунту даного села.

Прим. Ред. Думка п. агр. Гнатюка є добра, в нинішні часи ціни на багато продуктів також під більшим містом як і під малим, ходить головню про добрі, чисті продукти. Однак попереджуємо, що при переведенню цієї виміни ґрунтів, дорогі шматки підмійської землі попадуть часто в чужі руки. Тому при виміні цих ґрунтів це треба мати на увазі і продавати підмійські ґрунти лише своїм.

Вже вийшов і продається в книгарнях наш календар „Сільський Господар“, повний господарських новин і поступової господарської науки. Цей календар-учитель мусить бути і в найбільшій хаті кожного українського хлібороба!

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 109. Чи треба мати карту ремісничу?

Маю машину до шиття, у вільні від господарки часи дещо шию, челядників не маю. Тепер наказано щоб всі ремісники мали карту ремісничу. Чи це відноситься і до мене? — **М. М-а.**

— До 15 серпня ц. р. ваше ремесло по арт. 2, пункту 17 промислового закону вважалося за домашній промисл чи народний промисл, З 15. VIII. арт. 2 цього закону викинено і чекають на його зміну. Вважаємо, що доки не буде спеціального розпорядження, що до цього 2 арт. Пром. Закону, то ваше ремесло вважається народнім промислом і ніякої карти викупляти не потрібно, це очевидно сталося у вас непорозуміння.

Ч. 110. Ще про боротьбу з блохами.

У мене біля пса розвелось така маса бліх що просто пса заїдають. Пробував горіхового листя, як радив В. К. в Сіл. Госп. але мало помагає. Пробував полину — теж мало. Що робити? **Савелюк.**

— Коли не маєте грошей на фліт чи які порошки то спробуйте ще листя каштану кінського, а полин ділає добре лише змелений в порошок, або коли він цвіте, то пилок з цвіту вбиває бліх.

Ч. 111. Поросятко не хоче їсти.

Недавно купив я гарне порося англійської раси, тому, що взяв його з гурту, воно в мене не хоче їсти. Як його заставити їсти? **М. П.**

— З часом воно почне їсти, хоч добре булоб купити ще з одно порося для компанії. Порадимо Вам до їжі поросяткові додати пару листків з салери. Взагалі коли варите чи парите корм для свиней, додайте в час парення пару листків салери, цим забети всі неприємні запахи від бараболі чи інш., а свині дуже смакуватимуть їжу.

Ч. 112. Що робити що каштани не хочуть рости?

Посадив я каштани з насіння, вже другий рік вони зелені але не ростуть. Що робити щоб росли? **С. Д-к.**

— Щоб деревце з насіння добре зразу росло, треба посіяти його в добрий городній ґрунт і добре його під ними обробляти. Інаколи деревце буде доти мале, доки не вкоріниться сильніше і не знайде само собі біль-

шими коріннями поживу. Отож в лихому ґрунті чи при лихій управі молоде деревце росте в коріння і аж потім починає рости в деревно.

Ч. 113. Скільки літ на одному місті плекати суниці (трускавки)?

— Коли Ви посадили суниці в серпні-вересні і вони до зими добре закорінилися то в першому році 1935 дадуть деякий збір. На другий рік трохи ліпший а на третій найліпший, в 4-тім році знова трохи слабший а в 5 (в осени 4-го) мусите їх пересадити на нове місце. Все це розуміється при добрій обрібці що року.

НОВІ КНИЖКИ.

ДР. ЕДВАРД БЕНЕШ: Промова про підкарпатурський проблем і його відношення до Чехословацької Республіки, стор. 60, ціна Кч. 2.50.

Книжка має такі розділи: 1) Декілька історичних дат про розвиток підкарпатурського народу, 2) Світова війна й утворення автономної політичної підкарпатурської цілоти, вперше в історії підкарпатурського народу, 3) Підкарпатська Русь в рамках Чехословацької Республіки. — Проблем автономії, 4) Внутрішні проблеми Підкарпатської Русі: бій за меншости й за культурні орієнтації підкарпатського народу, 5) Закінчення.

Промова Др. Едварда Бенеша, чільного представника закордонної політики Ч. С. Р., є цікавим документом офіційного погляду на Підкарпатську Русь. Виписати можна через книгарні.

ІНЖ. М. ТВОРИДЛО. За поправу наших лук і пасовиськ. Ст. 32. 1934. Накладом Т-ва „Сільський Господар“. Ціна 20 гр.

ІНЖ. А. РОМАНЕНКО. Хочемо добра для нашого народу — дбаймо про село, пізнаваймо його, працюймо для нього. ст. 53. 16^о — 1934. Накладом автора. Книжечка призначена для тих, які ще й досі погорджують селом, не розуміють села, його мешканців і їх праці. Автор, як добрий знавець села, його болів і радощів, з великої любови до цього невтомного працівника на нашій ниві — селянина, дуже влучно доказує тим хто не знає села, як величезну роль прає для цілого народу наш хлібороб, та яка велика і всебічна його праця для цілого народу. Тому автор і закликає всіх, дбати про село, пізнавати його і працювати взаємно для нього. Подібних книжок, писаних в дусі любови до селян — похвали їх тяжкої праці, наша література досі ще не мала. Ціна книж. 20 гр.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ГОСПОДАРСЬКІ НАРАДИ.

Миколаїв над Дністром. В дні 22. липня 1934. заходом Ради місцевого Клуба „Сільського Господаря“ під проводом голови місцевої Філії „С. Г.“ лікаря-ветеринара п. М. Чучмана відбулась нарада. В нараді взяли участь около 100 міщан обох полів і делегат Головного Т-ва „Сільський Господар“ п. посол І. Лисий, який в довшій промові вияснив програму праці „Сільського Господаря“, опертю на співпраці і матеріальній основі кооперації та подав практичні вказівки, як братися до оживлення діяльності „С. Г.“ в районі Миколаєва і як придбати фонди на удержання повітового агронома.

Над рефератом п. посла І. Лисого вивязалася жива дискусія, у висліді якої ухвалено слідуєчу резолюцію:

„Господарська нарада Клуба „С. Г.“ в Миколаєві, відбута дня 22. липня 1934. р. при співучасті членів місцевої Філії „С. Г.“ висказує домагання до Філіяльної Ради, щоби вона доложила всіх можливих старань в справі придбання фондів на агрономічну працю в повіті і заангажовання до неї агронома в найближчому часі“. Голова Філії „С. Г.“ прирік серйозно зайнятися тою справою, і як голова Надзірної Ради Пов. Союзу Кооп. — порозумітися з Дирекцією Союзу, що до скликання в тій цілі кооперативної анкети та зобов'язання кооператив до правильної дотації фонду на агрономічну працю Філії „С. Г.“ в повіті.

В Перемишлі дня 24. липня 1934. заходом місцевої Філії „Сільського Господаря“ під проводом голови о. дек. О. Малецького відбулась нарада. В нараді взяли участь представники 10 Клубів і інших господарських установ та делегат Головного Т-ва „С. Г.“ п. дир. П. Ковальський, який зreferував сучасне значіння і способи організаційної та звітної праці Філії і Клубів „С. Г.“ відповідно до вимог теперішньої влади. Повіт. агроном п. інж. М. Деревляний здав звіт про стан 5 секцій годівлі безріг, з гуртків молоді, що провадять конкурс годівлі курей і кріликів. Філія намітила в осені перевадити кілька господарських курсів — управа пашних рослин, годівлі і лікування домашніх тварин, контролі молочности, садівництво і вишколу помічників агрономів при Клубах. На порушення о. деканом Андрієм Борисевичом катастрофальний стан пасічництва делегат Централі подав вказівки, що до організації Пасічних Секцій при Клубах „С. Г.“, замовлювання цукру, посуд, вуликів, продажі меду і т. п. Нарада скінчилась в год. 14.

Загальні Збори Клуба „Сільського Господаря“ в Угерцях Незабитківських — Воля (пов. Горюх Ягайлонський) відбулися дня 10. грудня 1934.

Прискладанні звіту з діяльності голова І. Ікавий зазначив, що Рада Клуба не може похвалитися якимись успіхами реальної праці тому, що брак їм дорадника. В обширному рефераті п. Буцманюк вияснив значіння „Сільського Господаря“ для українського хліборобства в діяльності так двигнення культури як і матеріального добробуту села. Средствами в тих завданнях є освіта, раціональна управа ріллі і раціональне плекання домашніх тварин, дробу, городництво, садівництво і т. п. Всякі поради знайдуть цікаві в книжках і часописі „Сільського Господаря“, які треба не тільки читати, але й примінювати в господарстві; найліпше однак, коли Клуби в повіті при допомозі кооператив заангажують інструктора агронома, як друпі повіти, а цей буде сталим їх дорадником у всіх працях Клуба. До вибраної Ради Клуба ввійшли: І. Ікавий голова, М. Мрочко м. голова, М. Греділь с. Івана скарбник, О. Греділь с. Івана секретар, П. Канцяр. І. Томашевський і І. Греділь члени Ради. Членську вкладку ухвалили в висоті 1.20 зол. на рік. В члени Клуба вписалося 34 осіб.

В Бродях відбулися Загальні Збори Філії дня 13. лютого 1934. Зі звіту довідуємося, що Філія не проявляла реальної праці поза кількома нарадами. Заледви 8 Клубів об'єднує Філія, а в них 3 Секції Охорони Тварин. Продукції; Мають 1 валок, 1 лукову борону і 2 залізні драпаки. Немає при Філії Організаційної Секції, яка би при співпраці повітових установ випрацювала точний план праці Філії, знайшла би фонди на заангажовання рілльничого інструктора, який попровадив би працю так, як в сусідських повітах.

Ніхто нам не допоможе, як собі самі не поможемо.

СЕКЦІЇ ГОДІВЛІ І ПЛЕКАННЯ БЕЗРІГ

І. при Клубах „Сільського Господаря“ в повіті Збараж:

- 1) в Шольпаках — 17 членів; управа: Н. Радзіх, В. Радзіх і П. Спас;
- 2) в Лисичинцях — 45 членів; управа: В. Слова, В. Олійник і Т. Пастушенко;
- 3) в Шилах — 43 членів; управа: П. Гульовський, В. Багрий і Р. Пастушенко;
- 4) в Кошляках — 19 членів; управа: М. Кресоватий, В. Ваврух, П. Литвин;
- 5) в Лубянках і 6) в Гниличках.

Жіночі Секції при Клубах „Сільського Господаря“ в повіті Зборів є основані в Підгайчиках, Мшані, Плаучі великий, Прихвівцях, Плаучі малий, Красній, Цедовій, Хоростці, Жабині, Кальнім, Лопушанках, Метові, Кудинівцях, Озеряні і Кабарівцях.

РІЖНЕ

МУЗЕЙ НАШОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ В ПРАЗІ ЧЕСЬКИЙ.

Від кількох літ в Празі засновано Музей визвольної боротьби України. Цей музей існує на пожертвах свідомих українців і знаходиться у винайманій будівлі. Матеріальний стан музею є тяжкий. Для свого дальшого існування й розвитку Музей потребує мати свій власний, для його потреб пристосований дім. Свій Український Дім Музей можна збудувати лише на пожертви свого українського громадянства. Ніяких чужих допомог для нього не може бути. Музей сподівається, що наше патріотичне громадянство своїми жертвами складе йому потрібну на це суму.

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах; хто дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний в окремій пам'ятній книзі **Фундаторів Українського Дому**; а хто дасть 25 дол. — буде записаний в золотій пам'ятній книзі **добродіїв Музею визвольної Боротьби України**; імена всіх жертводавців, хто дасть 100 дол., буде розміщено на окремій почесній стіні Українського Дому; а імена всіх, хто дасть по 500 дол., буде виписано золотими літерами на окремій мармуровій таблиці при вході.

1000 цеглин коштує 10 дол., 100 цеглин коштує 1 долар.

Не спізнитися з своєю жертвою на Український Дім у Празі! Не будьте останнім: хто жертвує вчас — помагає вдвоє!

Треба, щоб кожний член кожного українського кооперативу в повній свідомості великого значення свого Українського Визвольного Музею, невідкладаючи, дав свою цеглину на будівлю Українського Дому в Празі.

Треба, щоб кооперативні діячі включили справу Українського Дому в Празі в свої чергові завдання, популяризували її серед українського громадянства й дбали про її здійснення.

Музей вірить, що цей заклик дійде за призначенням і що все кооперативне громадянство наше поспішить йому на поміч. Свое перше десятиліття Музей Визвольної Боротьби України мусить відсвяткувати у власному Музейному Домі!

Пожертви на Український Дім для Музею Визвольної Боротьби України слати на адресу Директора Музею, проф. Дм. Антоновича: Prof. Antonovič Praha — Nusle 245. — Czechoslowacja, або через Земельний Банк Гіпотечний у Львові на П. К. О. 500.170 з допискою Муд.

—O—

Загальні шкоди після повіні в Львівському воєвідстві. Повінь діткнула 17 мист і 545 сіл. Знищила вона 75 мостів, 4324 метр. гостинців і 386 будинків. Загальні шкоди виносять кругло 10 мільонів зл. Допомогова акція доживляє 21.000 осіб і 14.000 домашніх тварин.

ДАРЕМНО НА ОСІНЬ!

Призначили ми: 5 убрень мужеських з вовняного корту, **3 дамських плащі** з найновішого вовняного матеріалу, **3 ватові ковдри** і **3 штуки білого полотна**

для тих В. П. клієнтів, які закупають у нас до 14 жовтня 1934 р. один з вище згаданих комплектів.

Вважайте на наші реклямові ціни!

ТІЛЬКИ ЗА 11.00 ЗОЛ.

Висилаємо: 4 метри найновішого матеріалу з гарними узорами на дамську сукню, **1 хустку** осінню або зимову, гарного кольору в ясні або темні крати, **1 пару** дамських пантофель (подати розмір обуви). **1 пульвер** дамський вовняний, остатній крик моди, **1 сорочка** дамська мадаполямова, з шовком вставлений Толедо, **1 пара** реформ трикотажних, **1 пара панчіх** шовкових і **3 хусточки** дамські батистові з шовковою мережею.

ТІЛЬКИ ЗА 13 ЗОЛ.

Висилаємо: 3 метри матеріалу на мужеське убрання або дамське паліто, найновішого сезонового взору повна подвійна широкість **140 см.** **1 сорочка** мужеська дуже доброго гатунку, **1 пару** калісонів першорядних, **1 пульвер** мужеський зимовий в гарнім жокардовім взорі, **1 пару** шкарпеток нитяних, **1 крават** шовковий наймодніший і **3 хусточки** до носа в гарні кратки.

ТІЛЬКИ ЗА 26 ЗОЛ.

Висилаємо: 1 штуку білого полотна **17 метрів**, дуже доброго гатунку на ріжну білизну; **6 метрів** мягкой і пушистой флянелі на білизну або на піжами і шляфроки; **6 метрів** зефіру в модні паски на мужеську сорочку; **6 метрів** кремового густого полотна на постіль або простирала; **5 метрів** канвових фіранок на вікна найкращих узорів жакардових і **9 метрів** ручникового чисто білого полотна або **2 простирала** білі з кольоровимзором.

Зичислені комплекти висилаємо за післяплатою на листовне замовлення (плата на пошті при відборі товару).

Без ризика. Коли товар не сподобається, приймаємо його назад і заразже повертаємо гроші. Замовлення треба адресувати так:

Firma „Łódzko-Bielska Tkanina“
Łódź, ul. św. Andrzeja Nr. 7/79.

Увага! Дня 21 жовтня 1934. р. оголосимо листу осіб, котрі одержали премію.

ВНУТРІШНА ПОЗИЧКА РІДНІЙ ШКОЛІ — ЦЕ УДАРНИЙ КЛИЧ СУЧАСНОЇ ХВИЛІ.

Кожне українське товариство, кожна кооператива, організація, установа і кожне підприємство вплатить бодай одну позичку Рідній Школі. Те саме зробить кожний член і прихильник Рідної Школи. — Одна позичка 25 зол. На цих 25 зол. може складатися і кілька осіб. Можна сплачувати нараз або ратами. Нема ніяких обмежень щодо числа позичок.

Не відкладайте до останнього речинця (31. жовтня 1934. р.), але підписуйте позичку і правильно вплачуйте рати чи присилайте позичку.

Всі, що вирівнали позичку, одержуть грамоти.

П. К. О. ч. 503.624.
РІДНА ШКОЛА, ЛЬВІВ, СЛОВАЦЬКОГО 14.

СТАН ПТАХІВНИЦТВА В ПОЛЬЩІ.

Центральний комітет в справах годівлі дробу в Польщі в р. 1929 зібрав приблизну статистику домашнього птацтва в цілій Польщі. По цих даним курей було 40,000.000, гусей — 8,000.000, качок, індиків і пантарок — 2,000.000. Продукція яєць виносила — 2,800,000.000. Нарешті справу статистики взяла на себе комісія, що складалася з Центр. Комітету год. дробу, комітету холодильневого при мін. промислу і торгівлі, Т-в і палат рільничих. Цей комітет обчислив кількість курей на 50,285.000 разом з когутами. По воевідствах це представляється так:

Назва воевідства: ч. курей і когутів: кількість яєць:

Варшавське	3,493.000	220,100.000
Лодське	3,042.000	191,700.000
Келецьке	4,656.000	293,300.000
Любельське	4,420.000	278,500.000
Білостоцьке	2,750.000	173,300.000
Віленське	2,773.000	174,700.000
Новгородське	2,005.000	126,400.000
Поліське	1,140.000	61,600.000
Волинське	3,414.000	215,100.000
Познанське	2,604.000	164,100.000
Поморське	1,347.000	84,800.000
Шлезьке	1,084.000	68,300.000
Краківське	4,359.000	274,600.000
Львівське	5,895.000	371,400.000
Станиславівське	3,545.000	223,300.000
Тернопільське	3,758.000	236,800.000

Разом 50,285.000 (когутів 5,028.000).

За „Дроб польські).

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

З числом 18-м „С. Г.“ ми долучили Чеки П. К. О. і просили вирівнати передплату до кінця ц. р. Хто не вирівнає в час здержимо часопис ще до кінця року.

ЗВІДОМЛЕННЯ З ПРАЦІ Т-ВА „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ Р. 1933.

(Продовження з ч. 15 С. Г.).

З організаційних справ заслуговує на увагу VII. Зїзд Агрономів „Сільського Господ.“, що відбувся 21. жовтня 1933 р. Цей Зїзд намітив знову низку справ до виконання в осіннім та зимовім сезоні, а зокрема занявся справою збуту живин, який у звітному році був для нас дуже актуальний. У звітному році делегати Централі відбули 37 поїздок в край, з того в організаційних справах 19, в агротехнічних 3, в зоогтехнічних 15.

У звітному році створено при Централі „Сільського Господаря“ Інспекторат Агрономічної Праці, який складається з Дирекції „Сільського Господаря“, Ревізійного Союзу Українських Кооператив, „Центросоюзу“ та „Маслосоюзу“ та якого завданням є провірювати, як іде агрономічна праця в терені, чи вона переводиться після вказівок Централі та налагоджувати її так, щоби вона давала якнайкращі висліди. Члени Інспекторату виїзджають в край та здають звідомлення на його засіданнях. На засіданнях Інспекторату устальюються найблищі напрямні агрономічної праці та доручується їх виконання через особистий контакт з Філіями „Сільського Господаря“ та Окружними Союзами Кооператив і агрономами, або подається ці вказівки окремими обіжниками, скріпленими підписами усіх централь, що є заступлені в Інспектораті Агрономічної Праці. Така тісна співпраця усіх Централь при „Сільському Господарі“ дає можливість точного зазнайомлювання з поступом агрономічної роботи в краю, з поступом розвитку організації та дає можливість держати руку на живчику цілої роботи так, щоби вона ішла належними шляхами.

В цьому році влаштовано Свято „Сільського Господаря“ у Львові в дні 16. травня 1933 з рефератом інж. Ю. Павликовського „Молодь у праці „Сільського Господаря“, а в краю улажено низку місцевих і районних Свят „Сільського Господаря“, що мали за завдання пропаганду наших цілей і завдань.

Організація у нашім Товаристві увійшла вже на правильний шлях і треба сподіватися, що вона буде поступати з кожним роком наперед. Треба тільки забезпечити централі можливість розбудови числа її працівників, та дбати за те, щоби скількість фахових робітників на повітах дальше збільшалася.

IV. Фахова праця „Сільського Господаря“.

Фахова праця „Сільського Господаря“ була ведена у таких ділянках: 1) агротехніка, 2) зоотехніка, 3) хліборобський вишкіл сільської молоді, 4) шкільництво і 5) видавництва.

АГРОТЕХНІКА. Агротехнічна робота „Сільського Господаря“ знайшла в цьому році своє оформлення створенням при Централі Т-ва Секції Управи Рілля і Рослин. Секцію, якої початки сягають 1910 року, відновлено дня 26. травня 1933 р., а її головою вибрано землевласника і голову Філії „Сільського Господаря“ в Перемишлянах Мирона Луцького. В склад Секції увійшли визначні наші фахівці-агротехніки, практичні господарі та делегати Центросоюзу, Маслосоюзу і Народної Торговлі. Секція намітила собі широку програму праці, а в першу чергу покликала до життя Насінну Кваліфікаційну Комісію, що має за завдання зайнятися у нас не тільки кваліфікацією насіння, але також налагодженням нашої власної насінної продукції та постачанням висококваліфікованого насіння для наших установ. Хоч в цьому напрямку є перед нами безперечно великі труднощі, то організована праця зможе передовсім згуртувати всіх зацікавлених у справі хліборобів та дати при їх допомозі добрі висліди. Насінна Кваліфікаційна Комісія відбула у звітному році 2 засідання.

З іншої праці в цьому відділі заслуговують на увагу досвіди з погноями, які переведено помімо того, що через господарську скруту фабрики є дуже мало схильні до допомоги в цьому напрямку. У весняному сезоні переведено досвіди з усіма трьома родами погноїв при Господарсько-садівничій Школі Т-ва „Просвіта“ в Милованню та при господарських курсах „Сільського Господаря“ в Янчині. Крім того переведено у 25 повітах 250 досвідів (по 10 на один повіт) з новим погноєм „супертомасина“. В осін. сезоні переведено 250 досвідів з погноюванням лук та пасовищ каїнітом, знова в 25 повітах по 10 досвідів в кожному повіті. Всі досвіди роблено після одного зразку виданого Централєю Товариства.

Крім цього переведено низку досвідів з різними середниками до нищення щурів та мишей.

В останніх місяцях звітового року наведено контакт з другими хліборобськими установами в справі пропаганди лєну. „Сільський Господар“ взяв участь в кількох засіданнях хліборобських установ в цій справі в Хліборобській Палаті та надіється повести цю справу ширше в біжучому році.

ЗООТЕХНІКА. Цей відділ „Сільського Господаря“ набирає чимраз більшого значіння а то у звязку з тим, що його праця є підставовою так для нашої молочарської кооперації, як теж для кооперації що займається збутом живини а також і для пасічницьких кооперативів. Підкреслити належить, що кошти удержання зоотехнічного референта покриває в ці-

лости Краєвий Молочарський Союз „Маслосоюз“. Цей відділ достосовує свою працю до потреб, які має наша хліборобська кооперація, та працює на основі плану, який Товариство уложило в порозумінню з нашими кооперативними центрами. В цьому відділі праця ділиться на 1) плекання молочної худоби, 2) плекання безріг, 3) плекання домашнього птацтва та 4) пасічництво.

Плекання молочної худоби спирається передовсім на контролі молочности. У звітному році було у нас 6 контрольних районів, а саме: Балинці, Княждвір, Печеніжин, Миловання, Вікторів і Яворів. З цього видно, що прибув новий район Вікторів, а за те припинено контролю молочности в районах Мишин і Перерів. У звітному році було в контролі 1.107 коров, а в попередньому році 1.470. У звітному році працювало при контролі молочности 11 контролорів, а в попередньому році 15. Одначе поменшення скількості коров не вплинуло на якість переводженої праці, бо вона в поодиноких районах закріплюється, до неї господарі при звичаються так, що треба надіятися, що в майбутньому ця справа добре розвинеться. Пересічна молочність поодиноких груп коров була така:

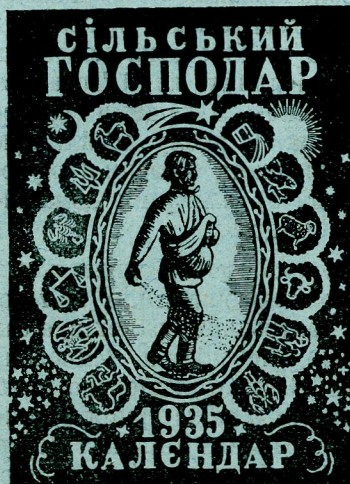
Коров:	Кількограмів молока:
Правильно годованих	2.253—2.873
В части правильно годованих	1.700—2.157
Неправильно годованих	292—1.603

Гривневий ефект контролю молочности був такий:

	1931/32	1932/33
	30 ЛОТИХ	
Надвижка у коров правильно годованих	106.—	72.—
Надвижка у коров в части правильно годованих	55.—	6.—
Страта у коров неправильно годованих	12.—	50.—

Ці числа вказують на те, що спадок цін на молочні продукти, який зазначився у звітному році, зменшив надвижку правильно і в части правильно годованих коров, та збільшив страту неправильно годованих коров. Ці числа мусять бути наказом для всіх районів, де тільки є наші кооперативні молочарні до закладання контролю молочности при Кругках „Сільського Господаря“.

Докладне звідомлення про дотеперішню працю „Сільського Господаря“ в ділянці контролю молочности оголошено в 24 числі часопису „Сільський Господар“ за 1933 р. і окремою книжкою: Інж. Др. Михайло Холєвчук — „Контроля молочности в селянських господарствах“, яку саме тепер наше Товариство видає. Тому в цьому звідомленню подрібних даних про цю ділянку праці не наводимо.

Кожний господар мусить мати цей календар!

Бо це книга господарського знання, яка
вчить мати кращі доходи в господарстві!

Кількадесят статей з ділянки управи ріллі, плекання худоби, безріг, курей, луківництва, пасічництва, городництва, кооперації і т. д.

Ціна 1 ⁵⁰⁷зол. (без пересилки).

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10.

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

У звіттовому році відбуто два перегляди контрольованої худоби, а то 29. липня 1933 р. в Рошневі і дня 7. жовтня в Милованні, томацького повіту. Крім цього референт провів в цьому році всі контрольні райони за виїмком Яворова, при чому в коломийському районі перевірку переводив також член Головної Ради „Сільського Господаря“ радн. Володимир Кобринський.

Наше Товариство мало в своїй опіці зародову обору худоби сіментальської раси, яка є власністю „Маслосоюзу“ та приміщена в маєтності Т-ва „Просвіта“ в Милованні.

(Продовження буде).

ПРАСТИ НАД

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

НЕМАКРАЩОЇ

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туюк повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

Спробуй

чи не найдешевше покривати дах

ЧИСТОЮ ЦИНКОВОЮ БЛЯХОЮ

Вияснення,

оферти

„BLACHA CYNKOWA“ Ska z o. p.

Katowice, Marjacka 11.

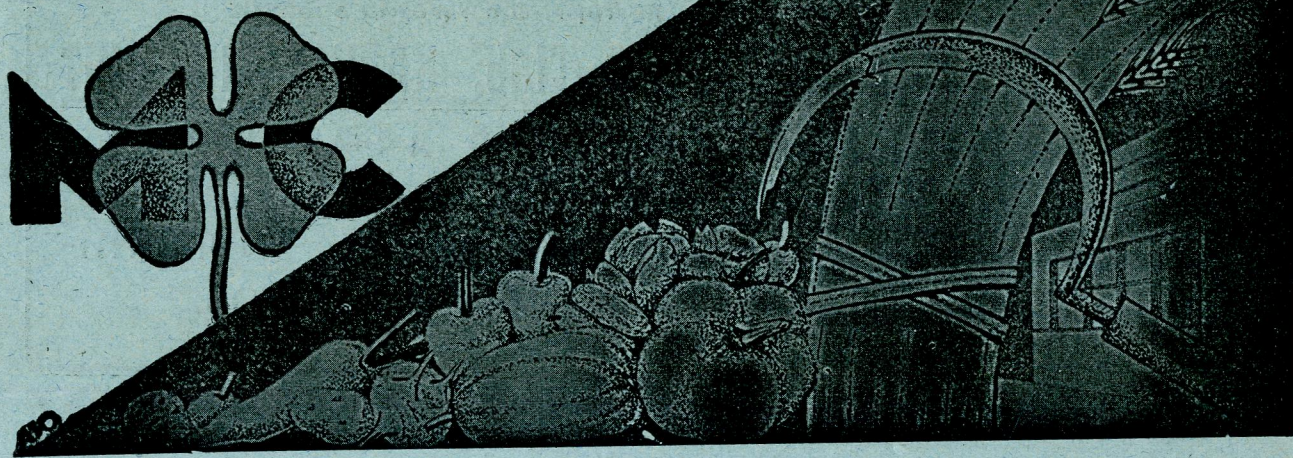
Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО

Львів, Ринок, тел. 16-21.

(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Має стало на складі всі ліки і специфіки.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ЗМІСТ:

Місяць жовтень — це місяць української преси і книжки.

Інж. В. Жовнірчук: Під ярину треба орати в осени.

Інж. П. Долинський: Чому в нас бракує паші?

Інж. І. Лапчук: Управа торфовиськ.

М. Б.: Спосіб нищення збіжжового вовчка.

Василь Качоровський: Плекаймо шовкопрядку.

Інж. П. Долинський: Як обходитися з ремінною упряжею.

Садівництво і городництво.

Інж. М. Боровський: Що треба знати при садженню дерев.

Р. Коцик: Садім овочеві дерева і кущі.

„ Сад на підмоклих ґрунтах.

М. П.: Садить виноград.

Іванна Блажкевичева: Український Мавтнер.

Збут їдальних слимаків.

Іван Дасишин: Рецензія на календар „Сільський Господар”.

Інж. Д-р М. Холєвчук: Закінчення шкільного року в С. Г. Школі в Милованню.

З Життя Т-ва.

Ріжне.

Державний рільничий ліцей для Українців.
Що в світі, чувати.

ГОСПОДАРІ!!!

Знаєте, що на торфових, піскових і взагалі гірських землях господарювання без уживання потасових погноїв неможливе. Ви дотепер ломали руки над низьким врожаєм Ваших піль — від тепер Ви уживаючи потасових погноїв — якраз на ринкові по дуже таних цінах — будете радуватись видатною звишкою врожаїв.

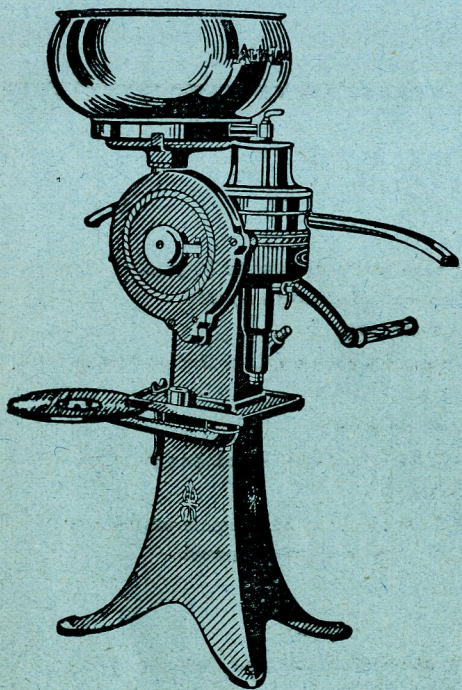
Переконайтеся, купуючи на пробу навіть малу кількість.
По переконанню порадьте другому, ще таксамо зробити.

ПОТАСОВІ ПОГНОЇ: ПОТАСОВА СІЛЬ, КАЛІМАГ і КАЇНІТ

по цінах надзвичайно дешевих

можна замовляти

в складах при Повітових Союзах, Складницях як рівнож через Центросоюз.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

**Краєвий Молочарський Союз
„МАСЛОСОЮЗ“**

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2— зол.
за пів року . 4— „
за цілий рік . 8— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокі число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на нашеkonto в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200— зол.
половина сторінки . . . 120— „
чверть „ . . . 65— „
одна восьма „ . . . 35— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30/ „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

Місяць жовтень — це місяць української преси і книжки

„Скажіть мені, скільки у вас є щоденних газет і я скажу вам чого ви варті“, так запитав колись відомий англійський діяч наших представників за границею, коли вони їздили туди з якоюсь інтервенцією. І цей запит такий болючий, такий розпачливий — він так багато говорить нам! О так влучно і легко чужоземець оцінює нашу культурність, нашу свідомість, довідавшись скільки ми маємо лише щоденних газет, а від цього залежить вже як він з нами буде говорити, як полегодить нашу може пекучу справедливу справу.

Гадаємо, що колиб хто хотів оцінити культуру нашого господарського життя, то так само запитавби: „скільки ви маєте господарських часописів“. По їх числу він напевно визнаєби як високо стоїмо ми господарськи. І правди нігде діти, нас в цьому відношенню здається не можна зрівняти ні з одним з народів в Європі. Багато ще води попливе з Дністра в Чорне Море поки ми заїмпонуємо чужинцям нашою загальною і господарською культурою. А між з діда-прадіда народ господарський, хліборобський — в кожого як не у нас має процвітати господарська культура, в кожого як не у нас мають бути стоси ріжних господарських книжок по всіх ділянках господарства? В кожого як не в нас земля має родити золото?— Але так не є, у нас у більшості хліборобів і одної книжки господарської не знай-

дете в хаті; Наші ниви, ще й сьогодні, в 20 віці — у віці великого поступу, великих винаходів, господарських, вкриті бурянами і дають в 2—3 рази менше плодів як гірші землі у культурних хліборобів! Чому це так? А тому, що наш хлібороб не читає, не вчиться, не розуміє ваги науки і не хоче вчитися.

Це нещастя наше багато з наших хліборобів вже розуміють і вони єдині підтримують свої осередки хліборобської культури, вони єдині, як запряжені до плуга воли, тягнуть весь тягар нашої хліборобської освіти преси і книжки...

Щоб улегчити тягар цим нашим піонерам на хліборобському полі, наш нарід призначив свого рода свято книжки і преси на місяць жовтень. Що року в цей місяць обов'язком кожного українця а зокрема, хлібороба є бодай згадати про свою пресу, книжку; постаратися купити бодай одну книжку, заохотити і темнішого сусіда купити книжку чи передплатити часопис господарський.

Для наших хліборобів, пасічників, садівників, городників є обов'язком в місяці жовтні купити хоч одну книжку видання „Сільського Господаря“, а вже обов'язково кожному придбати собі календар „Сільський Господар“, який є поважною господарською читанкою для хліборобів. Коли ми всі спричинимось до розповсюдження наших видань і часописів, тоді і часописи будуть кра-

щі, більші, і книжок будеться видавати більше, бо буде оборот в грошах, не буде те все лежати на полицях, а тим самим і нарід буде мати під рукою господарську науку, буде краще господарсько освідомлений, буде краще господарити, буде мати більші зиски з поля, буде заможніший. А як хлібо-

робови буде краще жити, тоді і все наше життя покращає, тоді скорше діждемося нашої давно жданої святої мети.

Отож, використаємо місяць жовтень для своєї ж користи як цього наказує нам сучасна хвиля.

М. Б.

Инж. В. Жовнірчук.

Під ярину треба орати в осени

Є багато господарських питань, про які вже не належалоб балакати, тому, що весь господарський світ знає, що так а не інакше треба поступати. Одно з таких питань хочу на цьому місці порушити. Маю на думці обговорити питання, коли краще орати під ярину? В осени, чи на весні?

Хоч деякі твердять що краще орати весною та вперто придержуються цього у практиці, знаходять виправдання оперті на споминах, що так колись робилося. Такі твердження не мають нічого спільного з науковими сільсько-господарськими досвідами. Противно, наука доказує дещо інакше.

Що осінь є найкращою порою на обрібку землі цього вчить нас сама природа і на це складається багато причин різного характеру. Якщо підоремо поле в осени, лишаємо скибу через зиму діланню морозів. Чейже кожний знає, що найтяжчу до обрібки землю, ліпше аніж наймодерніший плуг, справить мороз та літнє сонце. Земля крушіє, розпадається у дрібні грудочки, та переходить в горошковату структуру (це вигляд і величина грудок завбільшки зерна гороху). Почва при такому саме вигляді (структурі) найкраще надається під управу всіх рослин. Зате оранням весною ми цього не досягнемо, але противно дістанемо ріллю з більшими чи меншими грудами. Структуру не то витворюємо, але противно її нищимо.

Дуже велике значіння попри структуру почви має її вогкість. Бож усякий знає, що мінеральну поживу приймає рослина розпущену у воді. І тепер знова, щоби рослина могла зі землі вибрати поживу, мусить мати подостатком води у почві. Такої води рослина побирає дуже багато. Найбільше води приймає у себе земля в осени, і зі зимових опадів (снігу). Вода всякає до глибших верств, там магазинується, а потім в міру висихання поверхні почви поступенно підходить під верх, та держить спідну часть ріллі вогкою нераз аж до літа. Це одначе вже залежить від нас, від способу, та часу обрібки, чи цю воду ми вміємо як найдовше вдержати під верхом ґрунту, не дати її випарувати, але перевести

через рослину і відпустити тоді, коли вона вже зужита.

Весняні і літні дощі не направлять нам вповні тої страти, бо вода не всякає так глибоко, вона скоро випаровує. Вміле використання зимової вогкості запевняє нам добрий збір, невміле — дає неврожай.

Тепер питання, — коли ми краще вихисновуємо зимову вогкість? Чи, коли весною покладемо лиску мокру скибу, і боронами перекотимо груди, або саму верхню часть почви (де кільчики потребують багато вогкості) підсушимо на глибину орки? Тоді буде таке, що вода у споді є, але рослина з неї не має жадної користи. Якж нам користь з такої роботи, замість справити ріллю, ми її або зліпили, або пересушили.

Зате осіння оранка дає весною ріллю напушїлу, легку, горошкової структури, вогкість у ній розділюється рівномірно, нема такої страти парованням. Пухка почва поступенно підсихає, але не пересихає, бо поступенно і поволи черпає воду зі споду. Запас зимової води вистарчає на довший час, а головнo забезпечує рослину у тому часі, коли вона її найбільше потребує, н. пр., ячмінь у першому місяці побирає майже половину поживи, а маймо на увазі, що поживу побирає лише з водою.

Мої кількалітні спостереження доказують, що на осінній ріллі ячмінь, почавши від сходження аж до часу, коли починається сипати, росте рівномірно. Зате на весняній ріллі, росте може ліпше до тої пори, поки рілля не підсохне, потім жовтіє, кінчики листя висихають, бо рослина починає терпіти спрагу і голод.

Наші поля переважно занечищені бурянами. Оранням вчасною осінню дамо можливість більшости насіння бурянів зійти, решта остане глибоко у землі. Та хопта, що зійшла зимою, вимерзне. Так само і перій від морозів висихає, ослаблюється, з пухкої землі лекше виволочується чим зі свіжої скиби.

Крім головних власностей, які повище навів, має осіння рілля ще до себе й те, що земля через зиму у скибі краще видихується,

ліпше віддає продукти дихання попередних рослин, набирає свіжого повітря, тим більше, чим у лучшій структурі, чим пухкіша рілля.

Через те, що зимою рілля перемерзне, набуває теж прикмет хемічного характеру. Найменші частинки землі головню у тяжкому чорноземі бухтіють, розмазуються та лучаться зі собою і творять грудн. Ці дрібні частинки втягають в себе складники поживи та держать їх сильно у формі для рослини тяжко, а то і зовсім неприступній. Морозом вони ослаблюються, стинаються, та випускають поживу у воду.

В почві, яка має горошковату структуру, тимсамим подостатком повітря, краще розвиваються дрібнотвори (бактерії), які краще переробляють обірнику, останки стерні, а навіть спричиняють вітрення землі, та увільняють все нові складники поживи.

Вичислені прикмети осінньої оранки, це тільки важніші, але думаю, що і цього вистарчає, щоб переконати загал про користи. Тому господар весною не повинен уживати плуга, лише культиватор, борону та в деяких випадках валка. Тепер в осени переорати все поле, полишене під ярину, щоб ні пяді землі не позістало непереораної на зиму.

Перші Збори Головної Секції Впшкору Хліборобської Молоді Т-ва „Сільський Господар“ у Львові дня 14. вересня 1934 р. (див. ч. 18 „С. Г.“)

Инж. П. Долинський.

Чому в нас бракує паші?

Цьогорічний брак паші є менш-більш оправданий. Надмірна посуха, опісля слота, повені і т. п. знівечили пашу. Та на жаль наші хлібороби терплять майже щорічно на хронічний (постійний) брак паші. Подивімсь лиш зимою на наші корови, які вони бідні, заморені.

Не шкодилоб нам ближче застановитися над причинами браку паші. А причин є дуже багато, нині зверну я увагу лиш на кілька найважливіших:

1) Паші мусить бракнути, коли наш хлібороб в більшості обсіває свої поля збіжжям. Щоб збіжжя гарно вдалося — треба добре справити поле. А це не все буває. Через те ті слабо справлені поля з року на рік яловіють. Менший збір збіжжя, менше обірнику. А знаємо, що збіжжя зі землі витягає найцінніші складники (азот, фосфор, потас, які в землю

опісля не вертають, бо збіжжя використовуємо поза господарством) і то з верхніх верств землі, підчас коли глибші верстви землі є нами не використані. Крім того управа збіжжя по збіжжю ще в більшій мірі зменшує урожайність піль, бо буряни обкрадають наше поле. І маємо такий вислід з управи збіжжя: лихе збіжжя, малий врожай, мало паші, невідповідне кормлення худоби, а через те малий з неї пожиток, мало обірнику, а це знова унеможливає відповідно справити поле. Чи бачите, шановні хлібороби, як тут одно зло потягає за собою друге? Застановіться над тим.

2) Занедбані луки: В нас лука — невичерпане жерело паші (так думають хлібороби). Від літ косимо траву, сушимо і звозимо сіно. Вродить менше трави — нарікаємо. Чи лука має бути добродійною установою, яка дає підмогу тим, які її занедбують? Ми по-

просту рабуємо луку. Вродила вам лука — треба бути вдячним і хоч раз на три роки погодувати її каїнітом і томасиною. Через брак поживи мусить приріст трави змаліти, мусять кинутися буряни (часто отруйні) і мох, а через се мусить бути сіно лихе, мало поживне.

3) Не управляємо на полі паш, яко міжплодів, себто по зборі збіжжя не використовуємо стернисть (гірчиця, біб, жито на пашу, ріжні мішанки). Управа міжплодів дає подвійну користь: дає пашу і збогачує тай виробляє поле. В землі лишається багато решток пожнивних, з яких твориться так погрібна порохнячка, а самі рослини хоронять наше

поле перед надмірним висиханням, роблять ґрунт пухкійшим і винищують буряни.

4) Мало уживамо зелених погноїв. Коли вже так кохаємося в управі збіж — а маємо мало обірника, щоб ґрунтови достарчити поживи, управляймо лубіни, сераделю, еспарцету (читай книжку інж. Боровського: „Зелені погної“) приорюймо їх, а з певністю на тім і ми і урожайність наших піль багато скористають.

Брак паші — це заглада господарства. Тому в осінні вечорі добре призадумуймося над тим, якби то переорганізувати нашу полєву господарку, щоб раз на все забути слова: **брак паші**.

Інж. І. Ланчук.

Управа торфовицьк

II.

Господарські відносини дозволяють найліпше замінити торфовиска на луки і пасовиська. Для цього треба торфовицька приготувати так само, як під управу збіжжя. Треба відпровадити надмір води, однак ровами не глибшими понад 60 см., щоби була вода коло 50 см. під поверхнею луки. Треба знищити дернину і хопту відповідною управою збіжево-окопових рослин (сівозмін: 1 овес (жито), 2. окопові (буряки, бараболя), 3. ячмінь або овес (скосити на зелену пашу) з мішанкою. В третьому році після скошення вівса чи ячменю на пашу — відросте до осені трава до тої міри, що видержить зиму. В 4. році будемо мати луку чи пасовисько. Як на звичайних луках чи пасовиськах все є конечноне справлення їх скорифікатором і луковими боронами, так на торфовищах — ніколи не є за багато валкування.

Валок це рільний знаряд на торфовищах. Найліпше є тяжкий бетоновий вал до 800 кг. ваги, який можна собі справити гуртом в Кружку „Сільського Господаря“.

Валувати треба торфовиска після оранки, валувати перед сіянням, а вже великою провиною булоб не повалувати торфовища на весні, без огляду, чи озимина, чи лука, чи пасовисько. Коли не звалкувати на весні торфовища, сухий весняний вітер не тільки висушить землю, але рівночасно змете торфовий порох і знищить чисту траву чи збіжжя, забираючи з коріння землю. Вал не то, що не шкодить торфовищам, а противно — він конечноний.

Коли призначимо торфовиско на пасовисько, то краще є принайменше один рік не пускати тварин, а скосити. Щойно як трава вкриє одноцїлим кожухом землю, тоді можна

пустити тварини на пасовисько. Однак на торфових пасовищах не можна так, як на сухих громадських пасовищах, толочити тваринами землю навіть тоді, коли нема ні стебла трави. Правда, сухе пасовисько затовкається, але на торфовому нищиться дернину, вітер розносить порох — і наша чотирорічна праця на заложення пасовища піде на марне.

На торфових пасовищах мусять бути кватири і тварина мусить пастися по черзі по кватирах, щоби що якийсь час пасовисько відпочивало, і доти не пустити туди тварини, доки не відросте трава.

Луки і пасовиська на торфовищах треба доглядати, значить треба не тільки валкувати а треба часом і поскородити, але це раз на кілька літ, як добре розрослася дернина, треба підсіяти мішанкою трав, які загибають, треба знищити широколистну хопту і кретовиння, бо кертїця теж якимсь чудом залізе там, треба що року на весні а передовсім в осені поправити і вичистити рови, щоби вдержати нормальний стан вохкості на луках чи пасовищах, чи орних торфовищах.

Луки і пасовиська треба рік річно погноювати помічними погноями, передовсім потасовими, а де покажеться потреба, то й фосфоровими.

Інж. Е. Гарасимович пише в календарі „С. Г.“ за рік 1929, стор. 47, що на торфовищах коло Ярославя, — лука погноєна 10 м. сотн. каїніту на 1 га, дала в 1. році 15 м. сотн. сіна, в 2. році по 15 м. сотн. каїніту та 1 га — 72 м. сотн., а в 3. році по 10 м. сотн. каїніту — 42 м. сотн. сіна. Комбіноване погноєння що року каїніту, як повище, з 3 м. сотн. томасини дало в першому році 23 сотн., а в 2. р. — 75 м. сотн., а в 3. році — 48 м. сотн. сіна.

Шкода, що не подано, кілька сіна зібрано без погноїв, але цілком певно — далеко, далеко менше.

Дослідники над управою торфовиск твердять, що без належної управи і рівночасно належного погноювання головно потасовими погноями торфовиск — не можна подумати про культуру пасовиськ.

Коли тепер такий голод на землю з од-

ного боку, а непроглядні простори торфовиск в деяких околицях українських земель з другої сторони, коли відповідно справлені торфовиска, приносять такі самі доходи, як і найліпші землі, то ідіть за прикладом німців — вони після війни осушили сотки тисяч гектарів торфовиск, коло Гановеру і в той спосіб дали хліб батьківщині на місце того, який стратили на сході в світовій війні.

М. Б.

Спосіб нищення збіжевого вовчка

Всі знають, які великі шкоди робить в шпихлірах маленька чорна комашка, звана вовчок. Він виїдає зерно і робить збіжжя непридатне ні до млина, ні до продажу. Розмножується цей шкідник надзвичайно швидко. Одна пара вовчків за рік виведе до 5000 вовчат. Розводиться в зернах, в стінах шпихліра, комори, стодоли. Щоб винищити цього шкідника треба досить клопотів. Наука рільнича й досі ще досліджує способи боротьби з вовчком, але досі доброго середника не знайдено.

Спосіб білення стін приміщення, є помічний тим, що вбивається дорослих вовчків в шпарах. Для цього роблять вапняне молоко з додатком 5—8% столярського клею або карболового квасу. Коли долівка є порепана чи підлора потріскана, то й всі шпари треба залити цим молоком.

Провітрити приміщення, бо вовчок не любить свіжого повітря сухости, а натомість скоро заводиться, де є стухле повітря, де є вогкість.

Вовчок боїться сонця — тому як винести збіжжя на тік і розсипати його на верети, вовчок втікає зі збіжжя а кукли його гинуть. Збіжжя треба перегортати і як можна тонкою верствою розсипати.

Сіркують вовчка в коморах вуглекислим газом, але це є дороге. Для цього заперають щільно комору і напускають туди вугле квасу плинком оприскується стіни, долівка, легари на кілька годин. Газ знищить вовчка.

Недавно винайшли плин „Сікс“ (Six) цим в приміщенні зі збіжжям і всі вовчки гинуть, але і цей спосіб за дорогий. Отож залишається спосіб, сонце, провітрювання і білення стін в приміщенні.

Василь Качоровський.

Плекаймо шовкопрядку

Нераз чуємо нарікання наших селян на непоплатність господарювання, мовляв, тяжкі часи настали тай тяжко приходить жити. Так, дійсно сьогодні тяжкі часи для нашого села, але це вже не значить опустити безрадно руки та не думати про будь яку самооборону. Живемо в часах і таких обставинах, що мусимо використати кожну галузь сільського господарства, тому не слід і гріхом є забувати про шовківництво, яке в нас чомусьто на малу скалю плекається.

Шовківництво, як побічна галузь сільського господарства, може причинитися до збільшення рентовності господарки селянина, та дати заняття, коли не господареві чи його жінці, та дітям, що бігають бездільно по уличах села. Годівля шовкопрядки є ще й тим корисна, що припадає якраз в цей час, коли в полі є ще мало заняття, бо вже в другій половині травня й в червні переводимо годівлю. Нею можуть зайнятися: жінки, діти

й чоловіки. Праця є легка й проста, не треба великої науки, а вистарчить раз приглянутися практичній годівлі, або уважно прочитати підручник шовківництва. Шовківництво дає сталий і певний заробіток малоземельному та безземельному селянству. Воно не вимагає великого вкладу гроша, а калькулюється дуже добре. Візьмім під увагу середню годівлю з 25 гр. грени (ячок), це буде образ, який навітлить нам рентовність годівлі.

1) 25 гр. грени з пересилкою	14.50 зл.
2) Папір на знімачі	27.00 „
3) Паливо й кошта дезінфекції годівельні й приладдя	18.00 „
	Разом 59.50 зл.

Годівля з 25 гр. грени дасть нам 50—62.50 кг. шовкового сервіцю, по 9 зл. за 1 кг., то дасть нам на суму 450—625.50 зл. Колич відчислимо суму розходів 59.50 зл. — то чистий зиск буде виносити 390.50—565.50 зл. — Це є гарний прибуток у сільському господар-

стві. Шовкопрядку годуємо листям із морви. Щоби перевести середню годівлю шовкопрядки з 25 гр. греди треба мати 25 старших добре виплуканих дерев, або 250 кущів, або 75 м. дворядового живоплоту. Тут саме садівники повинні звернути увагу при закладанню живоплотів. Морвовий живопліт дасть їм сьогодні ще й гарний прихід, якого не дасть і морг поля під збіжевою управою. Тому господарі повинні подбати у власному інтересі, щоби годівлю шовкопрядки, як побічне заняття при сільському господарстві вже в короткому часі, було урухомлено, а тим способом збільшило поплатність нашої господарки. Нужда, яку переживає наше село, повинна звернути пильну увагу Кружків „Сільського Господаря“ на місцях та Філій „С. Г.“ в повіті на нову побічну ділянку в сільському господарстві, та заохотити селян до плекання шовкопрядки. Кружки й Філії „С. Г.“ повинні подбати, щоби їх члени вже цієї осені засадили собі деревця морви, та щоби шовківництво в скорому часі стало масовим заняттям наших господарів, як побічна галузь сільського господарства. Якщо шовківництво стане масовим, тоді можна буде переробляти його сирівець домашнім способом; на нитки, біля, одіння і т. п. Брак заробітків повинен звернути масово вільні руки від праці до годівлі шовкопрядки. В нас шовківництво має якнайкращі умовини до розвою.

Інж. П. Долинський.

ЯК ОБХОДИТИСЯ З РЕМІННОЮ УПРЯЖЕЮ?

Дехто з хліборобів може здивуватися, що ось, мовляв, вчать нас, як обходитися з упряжею, начеб ми того не знаємо. Та я щиро і отверто Вам скажу, що наші селяни таки не вміють переховувати ремінну упряж.

Тимчасом упряж ремінна є одною з найтриваліших, хоч дорозших, і колиб ми держали і обходилися з нею відповідно, служилаб в господарстві значно довше, а її зовнішній вигляд бувби далеко кращий.

Ремінній упряжі шкодить вогкість. Дош, сніг, а головню піт і вогкість стаєнна — ось головні вороги ремінної упряжі. Тому коли змоклу або перепочену упряж кинемо денебудь, то вона просохши, тратить форму, стає тверда і мало гнучка. У вогкій стайні починає плісняти, через це шкіра нищиться (грибки і бактерії розпускають шкіру), а шви бутвіють і тріскають. (Пригадайте собі — скільки разів на дорозі ненадіжно трісла вам упряж)?

Нашим головним завданням є: старатися, щоб шкіра в ремінній упряжі була все гнучка і м'яка, а осягнемо це тоді, коли хоч раз на два місяці вимастимо упряж товщом (оливою). Коли намащуємо упряж товщом, то не лише з верха (щоб гарно вилискувала),

але і зі споду (це головніше), бо тут піт є тим постійним ворогом шкіри. Намашувати шкіру товщом треба кілька разів, а не раз.

Скільки разів упряж змокне, треба наперед її висушити, як брудна то вимити чистою водою з милом, повісити на продувній місці, (не на сонці), щоб обісхла, а опісля вимарувати її товщом. Коли ремінь добре вже набереться товщом, треба його витерти вовняною шматкою, щоб товщ „повлазив“ у всі дірочки шкіри і щоб упряж вилискувала.

Упряж повинна висіти на провітрій місці на кілку (не в стайні) і не лежати денебудь киненою. Коли стайня парна, то провітрити.

Товщом придатним до смакування упряжі можуть бути: смалець чи солонина, ріпаківий олій чи вазеліна.

ДЕРЖАВНИЙ РІЛЬНИЧИЙ ЛІЦЕЙ з українською мовою навчання.

Півофіційна телеграфічна агенція „Іскра“ подає, що з початком шкільного року 1935-36 розпочне працю, внаслідок децизії міністерства освіти, **державний рільний ліцей з українською мовою навчання**. Згідно з нашими інформаціями має це бути 3-літня агроном. школа, до якої вступ будуть мати абсолюенти 6 клас теперішньої гімназії, або абсолюенти гімназії нового типу, чи фахової середньої агрономічної школи. Завданням таких шкіл є виховати в першу чергу добрих, практичних господарів, що зумілиб кермувати середнім та більшим господарством, ріжного роду хліборобськими підприємствами, а крім того могли би бути теж керманичами, чи добрими урядовцями хліборобських та кооперативних установ. Маємо теж відомости, що научний персонал цієї школи буде зложений з українських наукових сил.

Креування цієї школи треба звести до тих заходів, які наші господарські установи робили від довшого часу перед урядом. В місяці липні 1933 року внесли наші господарські установи меморіал в справі українського господарського шкільництва на руки тодішнього прем'єра Януша Енджеєвича, в якому представлено конечність креування високої української господарської школи в межах Польщі з трьома факультетами: 1) агрономічно-лісовим, 2) кооперативно-економічним та 3) технічно-інжинірським.

Як видно з комунікату ця праця є вже в такій стадії, що школа повиннаб з початком чергового шкільного року увійти в життя. Брак у комунікаті відомостей про те, де та школа буде, хто нею буде кермувати та хто у ній буде вчити. Припускаємо, що в цих справах віднесуться представники наших хліборобських кол до уряду та представлять свою гадку в цій справі.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Инж. М. Боровський.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРИ САДЖЕННІ ДЕРЕВ

Багато разів писалося в наших часописах та на господарських курсах читалося про те, як правильно садити дерева, а про те багато господарів правильно посадити дерева не вміють. А треба знати, що неправильно посажене дерево не тільки слабо росте, миршавіє, підпадає різним хоробам та за пару літ гине. Найбільшу помилку роблять при садженні це те, що за глибоко дерево садять. Ця помилка зразу не видна, бо при садженні здається, що деревце добре посажено, не глибоко, але з часом, як земля вляжеться то і деревце з собою в землю втягне (про це далі).

Коли садити дерева?

Дерева можна садити в осени і на весні. Як правило, в осени садять дерева на ґрунтах сухих, легких, (піщаних), та в тих місцевостях, де є тепліше, де є суха весна. Більша половина наших земель належить до підсоння теплого, отже осіннє садження у нас має більшу вартість як весняне. На весні садять дерева на ґрунтах зимних, вогких, тяжких, в тих, де на весні вода довго тримається в ґрунті.

Знаємо, що наші господарі чомусь мало мають охоти садити дерева в осени, вони радше відкладають це на весну, але все ж таки ми радимо осіннє, а не весняне садження.

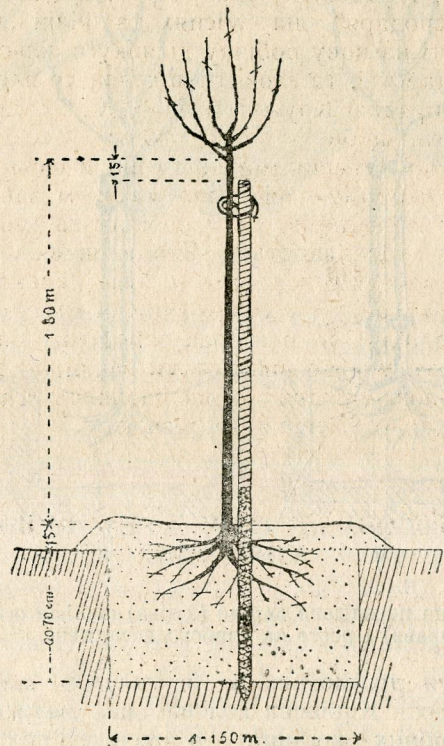
Які відміни садити?

Відомо, що від підбору родів дерев та добрих сортів дуже багато залежить; тут треба зважити: по перше, які роди дерев в даній місцевості добре ростуть: яблука, чи груші, сливи чи черешні. Друге — треба знати для якої цілі садимо дерева — на торг чи для свого вжитку та чи садимо кілька дерев, чи закладаємо більший сад. Як що садимо для себе (а не без того, що і часом щось продамо) — або при школі сад помольогічний, тоді треба садити різні сорти дерев (ранні, осінні і зимові) та різних родів (яблука, грушки, черешні, сливки, вишні). Підбираючи всеж ті відміни, що добре на околицю надаються. Колиж закладаємо сад торговельний, тоді треба садити лише кілька сортів овочів (4—5) і 2—3 відміни.

Торговельний садок мусить мати такі сорти, які на ринку знайдуть все добрий збут,

добре переходяться і добрі до пересилки (трівкі).

З сортів дерев, які дораджує помольогічна комісія для нашого краю подаю в іншій місці, тут подам сортимент, який має торговельне і господарське значіння, а саме: яблука першорядного смаку. — Ренета Кокса, Гарне з Боскоп, Пепіна Лінеуша (Бель-Флер), Графштинське, Йонатан Бойкове, а Ін-

Правильно посаджене дерево.

флянське — (оливка біла) літне найранше. Сюдиж можна віднести і осінні Зорі. До сортів господарських належать: Горохівка, Залізняк, Бурачок, Шитини. Решта яблук йдуть по середині між цими двома групами: Антонівка, Харламовське, Кардинальське, рен. Лянгенберська, Кальвіль, рен. Касельська, Баумана і т. д.

З грушок літних такі: Жифардка, Липнева. Фаворитка, Віліямса, Гуйота. **Осінні** — Гардого, Салізбурі, Добра Людвіка. **Зимові** — Йозифінка, Лукасівка, Парижанка, Парохівка.

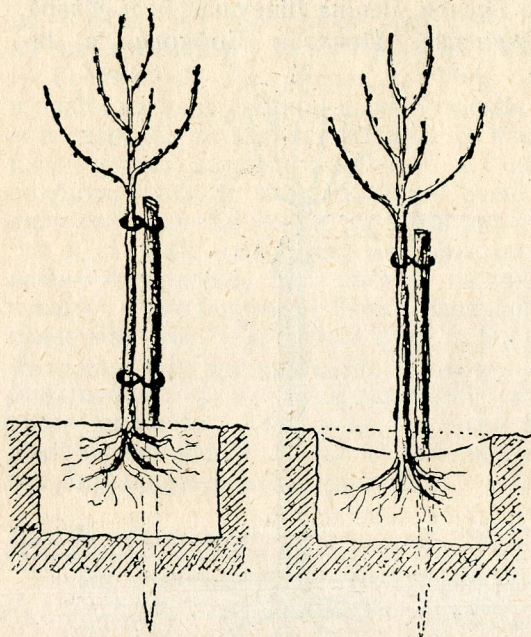
Сливи вчасні: угорки — Еслінгенська, Цимрова, Бюльська, Вантенгаймська, Ренгльода-Бон де Брі, Ренольода зелена. **Торговельні сливки:** Єрусалимська, Вашингтон, Денбіг, Вікторія і інші.

Черешні: Маєва, Жовта вчасна, (Гермез-дарська), Гедельфінгера, Чорна Фрома.

Оце приблизно ті сорти дерев, які варта плекати. Щож до вибору сорту до ґрунту і клімату, то відсилаємо ш. читачів до книжки „Практичне садівництво“ М. Паношія, там на стор. 12 і 15 подано мапки районізації Галичини і Волині що до родів і сортів дерев.

Які дерева садити?

Ніколи не треба гонитися за тандитою, а садити дерева гарні, сильні, здорові і 2—3 річні, виїмково — 4-річні. Корона на дереві

Неправильно посажене дерево (з ліва) пізніше осідає (з права) і росте як глибоко посажене.

має мати найменше 4—6 галузок добре розвинених. Корінева голова має мати багато дрібних корінців, а менше грубих та зовсім без кривих. Висота корони у високорослих має бути на 180 см., у південних — 120 см., у низкорослих — 40 см.

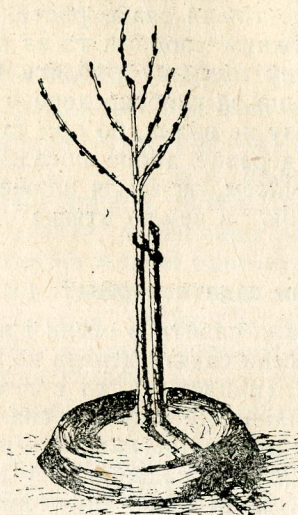
Як приправити дерево до садження.

Виймане чи викопане деревце треба оглянути. Всі пошкоджені коріння, поломані, пообривані — треба гострим ножом обтяти. Зріз має бути до долу (а не з гори). Коли садимо деревця, що довго їхали залізницею, або такі, в яких обсохло коріння — то їх варто дати до води на 12—24 години. Коли деревця їхали в мороз, то їх треба покласти так як є до зимного, але без морозу місця, аби поволи розігрілися. Не можна з морозу дати відразу до тепла.

Як садити дерево?

Садити дерево найліпше в землю не за суху і не мазку як болото. Ями на дерева мають бути викопані заздалегідь перед саджен-

ням. Коли яму викопано перед самим садженням тоді копати яму більшу і землю в ній (верхню добре вимішати і розбити на грудочки). Коли яма готова, тоді всипають до неї розбиту землю з верхньої верстви ґрунту, начеб кіпець. На цей кіпець кладуть коріння щепки, розправляють його на всі боки рівномірно, забивають кола і потроха засипають землею та притопчують землю до коріння. Той, хто держить деревце глядить, щоб головка коріння виходила трохи над поверхню землі (це є дуже важне). Для цього через яму радять покласти рівний патик і по ньому міряти висоту шийки коріння. Засипаючий яму,

Так висипається з землі мисочка під деревом.

мусить глядіти аби добре землю до коріння притиснув, та щоб між коріннями не було порожнього місця, для цього той, що тримає дерево, мусить його час від часу потрясати. Втоптавши землю біля деревця добре, тепер насипають довкола деревця більше землі і роблять під ним мисочку (інакше то коріння деревця булоб на верха). Ця мисочка вистає над рівнем землі і служить до наливання води під дерево. Пізніше, як земля осяде, деревце з землею теж осяде і шийка корінева прийде якраз на рівні поверху землі. Колиб ми посадили деревце зразу на рівні з поверхнею землі тоді воно, осівши, булоб за глибоко, і пропалоби. Це не торкається тих, які хибно садять деревця в міленькі ями, де коріння деревця впирає в дно ями. Цього треба оминати.

Гною під дерево жадного не дається, хіба що в ґрунтах дуже худих, тоді дається до ями звичайної городної виробленої землі, або землі, змішаної з компостовою землею. Деревце прив'язується до кола так, щоб не терлося (8), але легенько, доки земля не обсяде. Потім прив'язати міцніше.

Як ходити біля посадженого дерева.

В осені посажене деревце треба обвинути соломною або папером від зайців. Коли б в час садження земля була дуже суха, тоді по посадженню раз добре деревце підляти водою. Ляти поволі, щоб не оголити коріння. На весні по посадженню треба частіше деревце поливати. Корону в осені у дерева не обтинається ніколи, а це робиться на весні. Коли садимо на весні то зараз же по посадженню корону (гильки) притинається (у всіх кісткових) у яблунь і грушок обтинається лише троха і то в тепліших краях, більше обтинається аж на весні слідуєчого року по посадженню. Горіхи — не обтинається ніколи.

Обтинання галузок переводиться в той спосіб, що у кісткових (черешні, сливки) бічні галузки обтинається на $\frac{1}{3}$ (6—8 очок залишити) а у зернівок на $\frac{1}{2}$ (8—10 очок). Головний провідний гін обрізується на 3—4 очка вище побічник. Відхилення від цього правила буває при таких випадках: Як деревце з доброго ґрунту посажено на лихий, тоді обрізувати більше, рівнож у деревець слабих (зле розвинених) обтинається більше як подано вище — і навпаки.

(За чеським бюлетеном В. Бухта)

Р. Коцик.

САДИМ ОВОЧЕВІ ДЕРЕВА І КУЩІ.

(Закінчення).

ВОРОГИ ПОРІЧКИ.

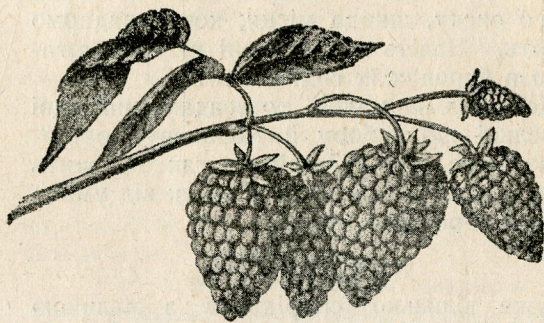
Найгіршим ворогом порічки є мшиця. Мшиць є кілька родів, а найгрізніша є (*Murgus ribis* L.). Нападає на листя з долини, висисає соки, листя стає кучеряве й випукле. Яйця мшиць зимують в листю й галузках, щоби весною опять жирувати. Належить чисто отримувати корчі, забирати осенню все обпале листя, перекопувати осенню землю навколо корчів, добре угноювати. Найкраще компостом. Зимую сприскувати 8% розтвором карболіни цілі корчі, весною оскільки появляться мшиці, мити верхи кущів відваром квасії зі шарим милом (15 дкг. остружня квасії мочиться 12 годин в 1 л. води, опісля добре виварити через 2 години, додати ще 9 л. води і 25 дкг. шарого мила). Якщо мшиці обпали сильно порічки, то треба два і три рази мити що кілька днів.

При добрім зробленні відвару й стараннім митті можна позбутись мшиць раз на все.

Садженці порічки є найліпші дворічні, коштують по 50 сотиків штука так, що не виплатиться їх самому виводити, що також не є тяжко.

МАЛИНИ.

Малина не є вибагливою, щодо ґрунту ані щодо положення. Не зносить лише тяжких, мокрих ґрунтів. Малини садиться або в окремих кварталах, якщо йде про більші культури, або в правильно заложених садах поміж рядами овочевих дерев; можна теж і побажано обсаджувати рядками малин квартири городовини. У всіх випадках керунок рядків повинен бути від півночі на полудне, віддаль між рядками 2 м. а віддаль між са-

Дорідна, культурна ожина.

жанками в рядках 75 см. Час садження це осінь, а ще певніше весна. По посадженні всі гони обтинається коротко при землі, на яких 20 см. В слідуєчих роках притинається верхи минулорічних гонів на $\frac{2}{3}$ високости. В кожному кущі не повинно бути більше як 2—3 гони.

В перших трьох роках по посадженні не буде з малин майже ніякого збору, тому між рядками слід управляти городовину або полуниці. Управа самих малин обмежується до удержання чистоти. По трьох літах культура між рядками малин не вказана, натомість землю між рядками треба дбайливо управляти, гноїти, усувати відростки, в більших культурах найкраще плугом, яким переходиться весною з обох боків рядків. В жаднім випадку не можна допустити, щоби малина загніздилася між деревами, бо її коріння і відростки так виснажують землю, що навіть волоский орех, під котрим росте малина нидіє і слабо овочує. Тому, що малина родить лиш на дволітніх гонах, а ці по виданні овочів завмирають, тому треба завсідги по зборі ті гони, що мали овочі, вигати. Це робиться у сортів, що раз родять у серпні, а у два рази родючих (ремонтанів) у падолисті. В аматорських садах найліпше садити малини в той спосіб, щоби було можна їх розтинати, як це робиться в Америці на великих плянтаціях. Посаджені, розпняті на дротах малини виглядають навіть у мінімальній скількості, дуже гарно й легко їх обсапувати. Малини потребують багатого угноєння, особливо, якщо хтось хоче, щоби малини добре овочували, мусить їх добре угноювати компостом у квіт-

ні, а гноївкою в травні. Весь час треба пильнувати, щоби не було коріневих відростків і бурянів. Під кущем малин має через цілий рік бути чисто.

Як довелось мені бачити малини по наших селянських садках, то звичайно дають їм місце коло плота, щоби, мовляв, „не розкорінювалися“. Серед них повно бурянів, вони самі густі, наче в лісі, колись весною їх обігнеться й вони родять, трохи по краях, де більше світла й сонця, а серединою десь котрийсь корч. Таке плекання малин не дасть жадного зиску, шкода місця, котре задармо займають. Навіть якщо овочі є, то облітають, бо в бурянах їх годі винайти.

Щодо відмін малин, то згадаю лише дві торговельні „Мальбору й Королеву торгу“.

Зазначаю, що урожай не так залежить від шумно реклямованої відміни, як від умілої й пильної обробітки кущів.

ОЖИНИ.

Дуже близько споріднена з малиною є ожина. Однак її мало управляється, бо овочі її дозрівають пізно серпень—вересень. Росте дуже розложисто й як занедбати засмічує город. Овоч її є дуже смачний, а вимагання такі малі, що ожина повинна знайтись у кожному городі, попри плоти яко окраса і охорона перед несподіваними гостями та задля добрих овочів.

Ожина удається на кожній землі, однак волить тяжкий ґрунт, навіть каменистий. Положення потребує більш соняшного. Належить садити осінню у віддалі 1 м. По зборі треба обтяти гони, що овочували.

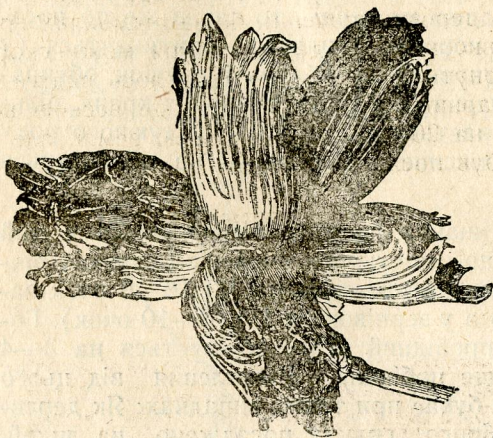
Щодо відмін, то ділимо ожини на дві групи з штивними гонами: „Вчасна Їльзана“, „Кітапіні“, „Дорчестер“ і „Мамут“ і з гонами розложистими: „Мокреція“, „Гімалая“, — звана також пісковою ожиною.

ЛІСКОВИЙ ОРІХ.

Хтож не знає ліскового оріха, що дико росте по краях наших лісів. Його дрібні овочі це присмак для дітей. Модерне садівництво зуміло витворити шляхотний лісковий оріх; великоовочевий і лише такий належить садити по наших городах. Відмін великоовочевого оріха є кільканадцять; за найкращий і найвидатніший уважають чудо з Больвайлер. Куш від куща в ряді на 2 м. Ліщина вимагає ґрунту доброго, хоч неглибокого (60 см), однак більш вогкий, чим сухий, для доброго овочування потребує конечно соняшної вистави.

Ліщину розмножується з насіння, стратифікованого в вогкім піску. Тому, що ліщина плекана з насіння вироджується і не все виходить з насіння в вірній відміні, краще, якщо хто має кущі певних і випробованих відмін, ті кущі розмножувати через відростки, відклади, або й штубри. Садити можна

кватирами, даючи віддаль між рядками на 6 м., а 5 м. між поодинокими кущами. Побажане, щоби рядки були в керунку домінуючого вітру з огляду на те, що ліщина є вітропильна рослина. При закладанні більших кватир вказана велика обережність, бо як небудь шляхотні оріхи мають великий збут і добре платяться, в наших сторонах цього роду культури ще зовсім не випробовані, а є поважні

Дорідний лісковий оріх.

сумніви, щодо їх рентовности. Тому краще поки що обмежитися на культуру шляхотних відмін ліщини у формі нестрижених живоплотів, засаджених вздовж межі садів і городів; в таких випадках слід садити ліщину в однім ряді, а віддаль кущів зменшити до 3 м. Ліщини не треба протинати, а лише від часу до часу просвітлювати. Життєздатність плянтації ліщини оцінюють на около 40 літ, притім около 6 літ треба чекати на перші збори. Велика трудність є теж в набутті в границях Польщі більшої скількості саджанок в добрих відмінах.

Р. Коцик.

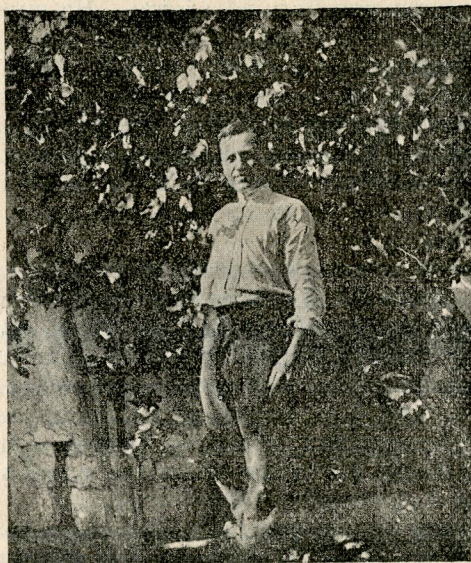
САДОК НА ПІДМОКЛИХ ҐРУНТАХ.

Хоч підмоклі ґрунти взагалі не надаються на промислові сади, то коли хтось має коло дому підмоклий ґрунт, а хоче хоч на власний ужиток мати овочі, повинен собі засадити. Треба лише відповідно застосуватися при висаджуванню яблונки та сливки на кіпцях. Кіпці ці не можуть виглядати, як кертівська. Мусять бути на 75 см. високі, а долиною в промірі 2 мет. широкі. Роботу починається так: Насамперед під кіпцем копається 1/2 м. глибоку яму, а два до три м. широку. На дно дається старий тинк, вапняк або й звичайний, грубий шутер, на яких 20 см. високо. Опісля забивається сильний, дубовий кіл, найліпше як є імпрегнований. Землею забраною з боків висипається копець, а тимсамим копець стає ще вищим. Деревце сади-

мо коло кола й робимо миску як звичайно. На мокрих ґрунтах садяться дерева все весною. Коли є страх перед посухою, то миску під деревом вистеляємо зверху гноєм, щоби деревце надто не висихало. Взагалі на мокрих ґрунтах садимо відміни менше вибагливі, відпорні на рака. З яблїнок: Антонівка, Сіянець Литовський, Бойкена, Залізняк, зі сливок: звичайну нашу сливку. Грушок, а тимбільше морель на вогкому ґрунті шкода садити. Садимо деревця півпенні, бо на підмоклих ґрунтах високопенне деревце буря може скорше вивернути з місця. Мені довелось видіти дуже гарний садок на ґрунті, де весною вода була на 20 см. під поверхнею землі, але садок був посаджений в описаний вище спосіб.

САДІТЬ ВИНОГРАД.

Від нашого сталого передплатника і го-ви Кружка С. Г. п. Лісовського ми одержали фотографію, де він показує нам свій восьми-

Гринько Лісовський коло свого винограду.

літний корч винограду, рясно вкритий гроз-нами. Виноград цей, як подає п. Ліс., привезений з Італії, зветься Вікторія, має ягоди білі, дозрів ц. р. дня 25. серпня. Цей кущ а рівнож і інші — став розсадником винограду в Перемишлянщині. Сорт цей гарно розвивається. Крім цього сорту пан Лісовський має й інші сорти: Триумф — синий, Франкенталь, і Малінгер — жовтий.

Дякуючи п. Лісовському філія С. Г. за-клала шкілки винограду і продає штубри та саджанці — однорічні — по 90 гр., 2-річні — по 1.50 зл. а 3-річні — по 2 зл. Шкілка рівнож має до продажу досить насіння дичок а також трьохлітні дички по 6—8 гр. штука. Хто хтів би набути собі цих артикулів, хай звертається до Кружка С. Господаря в Полюхові Малім пов. Перемишляни.

Іванна Блажкевичева.

УКРАЇНСЬКИЙ МАВТНЕР.

Постійні мешканці Залукви навіть не запри-магають значних змін, що зайшли в останніх літах у розвою цього села. Натомість кожному хто не був там кілька літ, ці зміни кидаються у вічі.

Найперше дороги обсажені овочевими щепами. В котру сторону вийдете з села радується ваша душа, що місце давних верб заняли гарно ви-плекані щепи.

А гляньте в залуквинські городи — та сама зміна: всюди красуються кількालітні щепи, що за кілька літ переменять село в один сад. Цікавому про джерело такої перемини села вкажуть на садівничо-огородниче заведення Терпеляків в Залукві. При парцеляції митрополичих дібр в 1921 р. п. Терпеляк набув двір і кількадесять моттів землі.

При збіжєвій господарці попередних власни-ків фільварок цей був невеликим варстатом праці безземельних Залуквян.

Тепер цвите в огородничім заведенню Терпеляків інтензивна огородниче-садівнича культура. В слід за тим значно поширився варстат праці. безземельних. Там де при збіжєвій господарці працювало трьох нині находити працю 40 робітників.

Місце філюючих ланів жита заняли шкілки овочевих деревець та плянтації насіння огоро-довини.

Заведення Терпеляків дає працю 3 агрономам.

Щеплять і пересаджують деревця в шкілці місцеві вишколені робітничі. Подивляти їх вправу й поділ праці. Кожна робить своє діло як на своїм власнім загоні. На цілій фармі Терпеляків панує своєрідний приятний настрій. Не почуєте навіть піднесеного голосу. Всі робітники працюють дружно, свідомі, що їх праця має велику мету: дати нашим господарствам здорові щепи та добре насіння городовини.

Насінництво не обмежується на саму Залукву. В тому ділі співпрацюють також дооколичні села, виплекуючи однорідне насіння по вказівках агрономів.

Частина гроша, що колись відпливала до за-граничних Мавтнерів переходить тепер через фарму А. Терпеляка до рук наших селян і робітників. Приємно знати, що найважніші торгівлі насінням в краю побирають в А. Терпеляка вагонами насіння городовини в першу чергу пашних буряків.

В лабораторії досліджують агрономи силу кільчення городовини а це дає запоруку, що насіння швидко посходить. З розсадників овочевих дерев А. Терпеляка висаджено в окрузі Галича 15.000 щеп при дорогах.

Цю думку почав переводити в діло вже перед війною начальник сусіднього Викторова бл. п. Салига, обсадивши щепами всі дороги. В часі війни бо-гато з тих дерев знищено. Всеж таки, громада Вик-торів в мин. році мала доходу за садовину з при-дорожніх дерев, около 1000 зол. Мине кілька літ,

а діло А. Терпиляка, в яке він вложив стільки праці стане поважним джерелом доходу дооколичних громад.

Найбільший рух в розсадниках щеп в часі полагоджування замовлень, що приходять з усіх сторін.

На жаль наші люди звикли спізнатися. Тому і замовлення на щепи приходять звичайно спізнени і то аж на весну. В розсадниках приготовлені до спізнення постійним викопанням і задоволенням щеп.

Та все таки охочим до садівництва треба би тягнути на пословицю що „деревину і дитину найліпше переносити тоді коли спить — бо не плаче“. Засаджуючи щепи в осені **приказуємо** а на весну **просимо**, щоб приймалися. І підливання не все помагає.

Хоч охота до садження дерев будиться в нас аж на весну, то все таки ми повинні примусити себе думати про садівництво вже в осені і садити щепи до морозів. Розсадники овочевих деревець в Залукві вільні від кривавої мшиці і вузловатости коріння, що виказала фіто-санітарна люстрація, переведена в розсадниках А. Терпиляка в дні 18. X. 1933 р. з рамени Державного Наукового Інституту Сільського Господарства. Крім того А. Терпиляк особисто перевіряє **кожну** щепу, що виходить з його розсадників.

Приємно бачити ту дбайливість, з якою оглядає він кожне деревце від коріння до корони, щоби покупець дістав здорові неушкоджені щепи.

Коли наслідком зрадливої зими минулого року перемерзло багато задоволених в осені щеп, призначених до висилки, можна було весною бачити цілі стоси чудово виплуканих щеп призначених на тики до фасолі. Їх висортував особисто власник розсадників, щоб через помилку не попали в руки нефахового покупця, що захоплений будовою щепи мігби навіть не доглянути незначного ушкодження морозом. За те в усіх наших місточках можна було бачити фіри перемерзлих щеп з інших розсадників, що їх продавано за безцін обдурюючи охочих завести сади таким коштом. З розсадників А. Терпиляка кожна посилка переходить трикратну контролю, тому виписуючи щепи з того заведення можна мати певність не лиш що до родів і сорта деревець, але також що до їх здоровля.

Як оплачується ведення розсадників в Залукві їх власникові питають цікаві?

Думаю, що він зі своєю дружиною не мають за свою працю більшої матеріальної винагороди від поденного робітника. Хиба що більше в них старань і клопотів нічим не заплачених. Але за те є у них вдовілля, що дали початок небуденному ділу, що дали працю соткам своїх людей та спинили відплив гроша за щепи і насіння з рук нашого хлібороба до чужих кишень. І тим вложили багато в будівлю „Свій до свого по своє“.

Побажатиб, щоб почин А. Терпиляка найшов більше однодумців, що схотілиб стати з ним до співпраці в різних околицях краю з такою непо-

хитною вірою в успіхи, як її має основатель розсадників овочевих деревець і насінного господарства в Залукві.

ЗБУТ ІДАЛЬНИХ СЛИМАКІВ.

Львівська Хліборобська Палата переслала нам з письмом з дня 2. X. 1934 р. ч. 986/5/Ек. брошуру фірми „Дом Гандльови Урбановські“ в Бидгощі, в якій описано спосіб збирання і збуту їдальних слимаків з проханням зазначити з цєю справою наших членів.

В західних краях одним з засобів здорової і делікатної поживи, є їдальний слимак (Геліх поматія).

Слимак їдальний, як і інші слимаки, живе в дикому стані на вогих місцях, більше на вапнистих ґрунтах, живиться рослинами і любить перебувати там, де росте клен, ожини, ліщина, кропива, салат і т. п. — Залюбки любить обідати бруньки винограду і може наробити у виницях великої шкоди. На зиму ховається цей слимак до землі на глибину 10-15 см. і перебуває у своїй вапняній „хатці“, скорупі, якої отвір заливає вапняною накривкою. Зі своєї криївки вилазить доперва в теплі дні квітня і травня. Самичка слимака складає в землю на глибину 1—1½ цяля річно 60—80 яєчок, з яких по 26 днях вилягаються молоді слимаки.

Слимаки виходять зі своїх крийок в ночі або по дощі і тоді можна їх збирати. Слимаків треба шукати в городах, на луках, над ровати і потоками, на цвинтарях, на окраїнах ліса чатинних дерев, порослих корчами і лісовими рослинами та в лісах листястих дерев.

Найбільше слимаків можна знайти після обильних дощів, по бурях, вчасними ранками по росі та в ночі при помочи ліхтарки.

В городі громадаються слимаки переважно в долинах вогих і зарослих, на смітниках, де викидається відпадки з рослин і зеленину. Такі місця треба уважно перешукати. Більші предмети, як дощочки і т. п. треба піднести, бо під ними люблять держатися слимаки. Дощочки можна накладати на затишених вогих місцях, під які ховаються слимаки і тут можна їх потім збирати.

В лісі гніздяться слимаки в корчах, зарослих лісовими рослинами, головно в затієних і вогих місцях, там де росте клен, ліщина і ожини. Збирати слимаки в лісі найліпше по обильнім дощі. За слимаками треба гадити також під мохом та каміннями, під які вони залазять в день.

Найбільше запотребування на їдальні слимаки є в зимі, коли вони є замкнені у своїй скоралупі. В тім стані вигідно їх транспортувати. Тому треба збирати слимаки з кінцем літа та в осені і переховати їх у відповідно для тої цілі приготовленому місці (в город-

ці), де їх догодовується до часу, коли слимаки не замкнуться у своїй шкаралупі.

Така загорода мусить відповідати природним умовам, в яких слимакам найліпше живеться. Площа, на якій маємо намір догодувати слимаки, повинна бути затінена корчами або деревами в напрямі східної сторони піднесена. Слимаки вандрують з правилами на схід і громадяться на піднесеному місці. В сей спосіб хоронимо слимаки від того, щоби їх в часі зливи не затопила вода. Для цього дуже добре надається острів на ставку або річці. Тоді не потрібно робити огорожі, бо слимаки до води не йдуть.

Як що хочемо переховати слимаки на іншому місці, треба це місце огородити. Огорожу можна робити з дощок або дротяної сітки з очками біля 20 міліметрів. Огорожу впускається в землю на 10—15 см., а горою робиться 40 см. широкий дашок, який є похилений до внутра загороди. Це є потрібне на те, щоби слимаки не втікали попід, або через огорожу. Висота огорожі є вистарчаюча на 50 см. Щоби перешкодити слимакам в утечі через огорожу натирається огорожу на ширину 10—20 см. під дашком 50 процентовим розтвором сірчану міді 3—4 рази по висушенню. По цілковитім висушенню натирається цілий пас під дашком, натертий сірчаном міді, ще карболінеум-ом або смолою, розпущеною терпентиною. Слимаки не зносять сірчану міді і через натертий пасок не переходять. Як що нема такого охоронного паска на огорожі, тоді треба слимаки берегти і за кожний раз ті, що перелізли огорожу, визбирувати і давати з поворотом до загороди. Слимаки люблять громадитися у великій кількості в острих кутах огорожі, тому треба їх заокруглювати, бо через надмірне нагромадження слимаків на одному місці, могли би вони погинути. Для переховання 30.000 штук слимаків, які разом важать біля 1.000 кг. потрібно біля 200 квад. метрів площі.

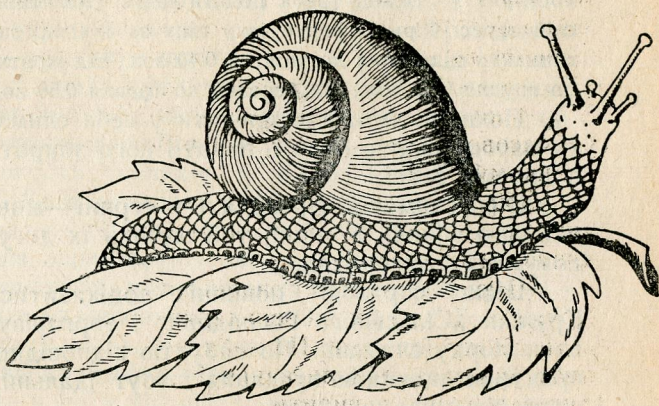
Загорода, в якій переховується слимаки, мусить бути утримана в найбільшій чистоті. Не сміють там бути ніякі відпадки, які гнили би, бо від цього можуть слимаки хорувати і погинути. Загороду таку треба щодня переглянути і все, що там не належить, усунути. Так само треба викидати зі загороди неживі слимаки, як щоби такі знайшлися. Загороду таку в часі погоди треба поливати водою що дня по заході сонця. Воду до поливання можна брати з ріки, або керничну. Кернична вода мусить оґрітиса на сонці щонайменше через день в бочці і щойно такою можна поливати загороду, в якій переховуємо слимаки.

Як що в загороді є дерева, то пні тих дерев заосмотрюємо над землею в текстурові або бляшані дашки, під якими натираємо пні

дерев подібно як огорожу під дашками, щоби слимаки не лізли на дерева.

Загороди на переховування слимаків найліпше робити в саді або огороді. Щоби не толочити слимаків в загороді, будується кладки — на низькі палики набивається дошки, по яких можна ходити, одночасно під цією кладкою буде охорона для слимаків.

Слимаки в загороді треба годувати в дощеві дні кожного дня, а в погоду раз на кілька днів. На корм для слимаків надається листя калярепи, капусти, салати, кропиви, кульбаби, овочі і т. п. Корм мусить бути свіжий не зівялий і дається його вечером на деревляні помости, яких повинно бути кілька в загороді. Поміст не лежить безпосередно на землі, лише опирається на ніжках.

Ідальний слимак.

Крім листя дається слимакам густої заминки. з житнього грису на плитких мисках. 1 кг. грису вистарчає на 1—2 тисячі слимаків.

З кінцем вересня приготавливаються слимаки до зимового відпочинку. Вони ховаються в м'якій землі під листя або грубшу верству моху. Щоби облекшити збір слимаків робиться для них відповідну криївку. З деревляних (ліскових) листівок збивається крату з очками в кілька сантиметрів, яку кладеться на цеглу так, щоби крата відставала від землі 6—7 см. З гори і боків крати накладається грубу верству моху. Від західної сторони лишається отверте місце, яким заходять слимаки до цієї криївки. Криївка мусить бути отворена від заходу, бо слимаки вандрують з заходу на схід.

Слимаки в криївці ховаються до своєї шкаралупи і засклеплюються тонкою вапняною накривкою і там перебувають аж до весни.

При кінці жовтня або в листопаді можна засклеплені великі слимаки зібрати, попакувати до скринок і переслати до фірми, яка займається збутом слимаків.

Скринки до пересилки слимаків мають 1 м. довжини, 60 см. ширини і 25 см. висоти. Робиться їх з вузких дощочок так, щоби між

дощинками лишалися шпари 2—3 цм. широкі. При зачинюванні скринок зі слимаками треба уважати, щоби їх не роздусити. Забруджені слимаки перед запакуванням треба очистити щіткою і шматом. Не можна змивати їх водою, бо слимаки засклеплені не зносять вогкості.

Хто бажавби зайнятися збіркою і збутом слимаків нехай зголоситься прямо до фірми: Dom Handlowy Urbanowski, Bydgoszcz, ul. Kwiatowa 9. При зголошенню треба подати: 1. чи знаходяться в околиці слимаки? 2. Кілько осіб буде займатися збиранням слимаків? 3. Чи будуть побудовані загороди, де і в якій кількості? 4. Кілько кг слимаків може бути зібрано до жовтня? 5. Чи слимаки можуть бути переховані до листопада? 6. Чи слимаки можуть бути вислані нараз, чи меншими кількостями? — Вкінці треба подати фірмі докладний свій адрес. Фирма оферує таку ціну за 1 кілограм слимаків: від липня до жовтня 0.40 зол., від жовтня до грудня 0.80 зол., від березня до травня 0.50 зол.

Поки ми зможемо плекати у себе слимаки масово, варта було б почати його збирати в дикуму стані.

Збір слимаків переводять в серпні—жовтні. Хто збирає в липні, той мусить їх догудувати в загородах.

Цією справою повинні поцікавитися Кружки „Сільського Господаря“ і зорганізувати збірку слимаків. По набуттю відповідної практики можнаби плекання і збут ідальних слимаків у нас поширити.

Іван Дасиниш.

КАЛЕНДАР „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

В цьому році є повинь на календарі, видано їх більше пів десятка. Ріжні мужі довіря, та десятники-п'яткарі назойливо пхають їх по хатах — хочеш не хочеш купи, піддержи своїх і т. д. Не встояв і я перед захвалюванням календарів ріжними кольпортерами і купив їх аж 4. Перечитав їх по черзі як виходили, останнім купив календар „Сільський Господар“ і власне про нього хочу пару слів сказати бо найбільше припав мені і моім сусідам до вподоби.

Перше всього мушу сказати кілька слів для порівняння наших календарів; у тих попередних (назви календарів опускаємо ред.) мимо кількох вартісних річей, є багато ріжних оповідань, байок, сміховинок — все це, що правда, хвилює і веселить чоловіка але скоро вилітає з голови і нічого з цих річей для вжитку, для життєвої практики господаря не залишається, хіба сам календаріум і то до кінця року. Багато господарів вже починає розуміти, що витрачати сьогодні тяжко зароблений гріш на жарти чи байки — є гріхом проти цілої своєї родини, а що

як видається гріш то на щось путне, користне. Взялись ми переглядати і читати календар „Сільський Господар“. Жартів, оповідань тут не має — просто не личить їм тут бути — це є серйозна книга-підручник. Зміст підібрано дуже влучно. В календарі знайде задоволення і рільник, і молочар, і садівник, і городник, і птахівник, і кріликар, і рибак, і кооператор, і хміляр, і плянтатор лічних зел., і годівельник, як також і хліборобська молодь.

Наш гурт зацікавився найбільше лікарськими і олійними рослинами. Спеціаліст інж. Гавриженко подає нам про найголовніші рослини лікарські, які треба управляти на полі замість збіжжя, та за які можна взяти в 4—5 разів більші зиски з морга як зі збіжжя. Гадаємо, що не всі з нас знають, що кмин можна на широко управляти в ячмені і що перший рік збирається ячмінь а на другий кмин (бо він є дворічний). Ніхто не знав, що чорна мальва може дати з морга 1900 зол. зиску і росте на полю три-чотири роки а збут на неї є певний. Тут же подано плян домашньої сушарні на зела і овочі. Все це є такі цінні річі, про які ніхто не пише, ніхто не вчить. Рівнож чуємо, що в останній час Польща заборонила ввіз олійних рослин до краю, і свої великі запотребовання хоче покрити своїми олійними рослинами. З цього виходить, що ці рослини у нас будуть поплатні.

Як раз інж. Боровський — і подав нам про управу кілька важніших олійних рослин — соняшник, ріпак озимий і літний та про досі невідомий у нас гарбуз олійний — безлушповий, на скільки пригадує собі то кооп. „Рій“ у Львові вже два роки тому продає насіння цієї нової олійної і кормової рослини.

Дуже цікаві висліди з контролі молочности подають нам інж. др. Холєвчук, інж. Дмитренко, інж. Погорецький, це є настільки поважна і цікава річ для наших господарів, які без контролі плекають ріжних тварин і тратять на них, що я радивби всім ці статті по кілька разів перечитати. Інж. А. Гнатовський, — наш відомий садівник, подає цікаву науку, чому, і коли дерева не родять і що треба робити щоб дерево рясно родило. Стаття не подає голі факти, а науково-популярно пояснює чому дерево не родить, після цього пояснення господар легко зможе заставити свій садок рясно родити. О. Василенко і П. Ковальський — подають докладно про ріжних шкідників садів та які серезники для їх нищення самому приправляти. Ми всі знаємо, що хто має сьогодні овочі, той має гріш, тому статті з садівництва в календарі є дуже цінні. Не менше цінними є і статті О. Фацієвича про городо-

вину. Инж. В. Маньківський подає докладно про управу хмелю. Стаття цілком вичерпує питання про плекання цієї цінної сьогодня рослини. Добрі ілюстрації до статті ще більше пояснюють досить цікаву спеціальну працю коло хмелю. Із за цієї статті раджу всім, хто хотівби зайнятись плеканням хмелю чи вже плекає, купити собі календар „Сільського Господаря“. Инж. Кардинал, та відомий нам спеціаліст Г. Герман вичерпують питання як годувати правильно кури, щоб мати з них добрі зиски. Дир. Л. Бачинський — описує годівлю кріликів гаванських бобрів, які дійсно заслугоують на поширення. А. Добрянський — подає докладно як з торфовиська зробити врожайний ґрунт, та що на нім можна управляти. Він же подає нові способи направи лук та нищення бурянів на луках і пасовиськах, а студ. Лісник Блевіч подає цікаві прилади як легко корчувати пні в лісі. Хто цікавиться виробом вин і меду питного той знайде добру статтю про це п. Кукури. Дуже цікавою є стаття проф. Укр. Госп. Академії в Подєбрадах В. Доманицького: Чому у нас є криза і як її позбутися? це є найбільш правдиве висвітлення нашої і світової катастрофи, як досі де було. Той же автор вияснює де лежить причина недоїдання наших селян; він доказує, що недоїдання це можна усунути абе треба звернути увагу на дешевші але рівновартісні рослинні білки і замінити ними білки тваринні (мясо, масло, яйця). Инж. др. Храпливий інформує нас як працює наша хлібор. молодь для добра цілого нашого хліборобства під кермою нашого господарського Т-ва „Сільський Господар“. Тут молодь наша, організована в гуртки знайде свої світліни з конкурсів, зібрань та праці. Той же автор подає нам цікаву статтю про хліборобство в Мадярщині; автор, який був в Мадярщині на Хліб. Конгресі, веде нас з одного господарства до другого по Мадярщині і подає цікаві для нас господарські варстаті праці і т. п. На цім обмежуюсь в описі дальших цікавих статей в календарі, бо щаджу місця. На закінчення лише скажу, що цілий календар „С. Г.“ повний господарського знання, багато ілюстрований і дійсно представляє цінну вартість для кожного і найменшого господаря. Тому раджу всім його придбати, а рівнож постаратись набути всі попередні календарі „Сільський Господар“. Така бібліотека з цих календарів-підручників, багато користи всім хліборобам принесе.

Инж. д-р М. Холєвчук.

ЗАКІНЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО РОКУ в Господарсько-садівничій Школі Т-ва „Просвіта“ в Милованню.

Дня 27. жовтня ц. р. відбулося в Господарсько-садівничій Школі Т-ва „Просвіта“ в Милованні закінчення одинадцятьмісячного сільсько-господарського курсу в присутности Учительської Ради, делегатів Опікунчого Комітету Милованської Школи при Філії Т-ва „Просвіта“ в Станиславові та делегата Головного Виділу Т-ва „Просвіта“ „Сільського Господаря“ і „Маслосоюзу“.

Цього року покінчило курс 22 учеників в тій кількості 16 учеників з 6 повітів станиславівського повіту, 4 учеників з 4 повітів львівського воевідства, а 2 учеників з 2 повітів тернопільського воевідства. — Школа могла помістити вигідно ще 20 учеників і є велика шкода для поступу сільського господарства, що тих місць в школі сільська молодь не заповнила. В чому лежить причина малої кількості учеників в милованській Школі?

Коли з району станиславівського воевідства могло піти до школи 16 учеників, то з районів інших воевідств, заселених українським селянством, могло піти на багато більше учеників до милованської школи, як їх було в минулому шкільному році. На жаль про цю школу загал нашого селянства майже не знає і не знає чого в тій школі можуть навчитися селянські діти. Коли зі станиславівського району було 16 учеників, то це заслуга Опікунчого Комітету Милованської Школи при Філії Т-ва „Просвіта“, який веде відповідну пропаганду за приєднанням учеників до школи. Такої пропаганди в інших районах ніхто не веде і тому про цю школу загал нашого селянства або зовсім або мало що знає.

Милованська Школа з кожним роком стає щораз то кращим засобом для практичного навчання поступового способу господарювання. В шкільному господарстві плекається всі роди сільсько-господарських культур, з яких огородничо-садівнича ділянка вибивається на перше місце. Зразково ведена шкілька овочевих дерев, яринний город, продукція насіння, розплодова обора молочної худоби „Маслосоюзу“, хлівня, розведена при фінансовій допомозі „Центросоюзу“, розпловий курник, пасіка, контролю молочности в районі школи, все це засоби, на яких вчать в школі ученики під проводом фахівців-учителів практичної господарки та способів поборювання сільсько-господарської кризи.

На скільки присвоїли собі ученики необхідних відомостей можна було почути з реферату ученика Осипа Підгарб'я, виголошеного в день закінчення курсу на тему: „Якими засобами можна побільшити рентовність

2000 ДВОЛІТНИХ МОРЕЛЕВИХ ЩЕП має до продажі Філія Сіл. Господаря в Борщеві по ціні 1 до 1.25 і 1.50 зол. штука на місці. Тут же можна набути куці винограду по 0.50 зол.

сільського господарства без нових грошевих вкладів“.

Милованська школа стала дорогоцінною скарбницею, в якій можна набути основи знання ведення сільського господарства у всіх його ділянках та як належить це господарство звязати з нашими місцевими культурно-освітніми і господарськими установами, щоби запевнити собі дохідність господарства.

Дня 1. листопада розпочинається новий одинадцятимісячний сільсько-господарський курс в Милованській Школі. Не повинно бути ні одного культурного осередка, який би не подбав про те, щоби вислати зі свого району ученика до милованської школи. Висилка учеників до сільсько-господарської школи це найбільше рентовий вклад в поліпшення сільського господарства не лише того, хто учився в школі, але і його сусідів, які будуть користати з порад того, що в сільсько-господарській школі навчився розумно господарювати. Придбання зразкових господарів на наших селах це справа першої ваги і тим наше громадянство мусить широко заопікуватися.

Звертаємо увагу, що Т-во „Просвіта“

з великим трудом вдержує милованську школу і громадянство мусить допомогти, щоби цей дорогий вклад на теперішні часи був належно використаний, щоби всі місця в милованській школі були учениками заповнені. Як щоби наші місцеві установи захотіли тим зайнятися, то напевно з кожного повіту можна би легко вислати одного ученика до милованської школи, а тоді не то що всі місця в школі були би використані, але багато кандидатам прийшлося би відмовити, або відкрити другу сільсько-господарську школу. Філії Т-ва „Просвіта“ і „Сільського Господаря“ разом повинні зорганізувати фонди на уділення зворотних допомог селянам, які бажали би вислати своїх синів до сільсько-господарської школи, а не мають стільки готівки, щоби через рік вдержати сина в школі. Сьогодні селянинові тяжко відложити 500 зл. через рік на удержання сина в сільсько-господарській школі. Як щоби цю квоту можна розложити на два або три роки, то це вже було би легше.

Зголошення на курс треба слати на адресу: Господарсько-садівнича Школа Т-ва „Просвіта“ в Милованню, почта Стриганці над Дністром.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ПРАЦЯ В КРУЖКАХ „СІЛ. ГОСПОДАРЯ“.

Грушів. Наше село, хоч прилучено тепер до любачівського повіту, тяжить ще всеж з ріжними справами до Яворова. Є у нас багато ріжних Товариств, а між іншими і Кружок „Сільського Господаря“, який належить до Філії „С. Г.“ в Яворові. Має він свою власну домівку, в якій міститься споживча кооператива і гарна саля зі сценою. На Загальних Зборах Кружка „С. Г.“, що відбулися ще в травні ц. р., жалувалися члени на невідрадні господарські відносини, брак усяких заробітків та велику нужду, яка запанувала між господарями села. Делегат Філії радив їм братися до фахової праці, учитися господарського знання та організуватися в господарським товаристві і організовано у всіх справах собі помагати. Ці поради взяли собі мабуть члени до серця, бо от у місяці серпні ц. р. показалося, що то значить організація і розумна організована робота. — Є у нашому селі двір, у якому арендатор жид зі села Будомира, винаймив 130 моргів лук на сіно. Прийшла косовиця та збір сіна, треба було робітника. Щоби не дати себе використати, задумали господарі боронитися організовано. Члени Кружка С. Г., яких нараховується тепер 78, зійшлися на нараду, та означили денну

платню робітника: косар 2 зл., робітник до сіна 1 зл., а фіру за звозження сіна 5 зл. денно. Члени поступили тут рішучо, бо за нищу ціну ніхто не хотів іти до роботи. І дійсно це помогло. Арендатор мусів і на дальше мусить так платити, як ухвалено, а коли потрібує робітників, відноситься за ними до Кружка. І хоч знайшлися свої визначніші люди, що робили до адміністраційної влади усякі доноси, та називали своїх людей, які зуміли постояти за свою працю, всякими образливими назвами, аж до „большевиків і комуністів“ — організована праця робить своє і приєднує до Т-ва чимраз більше нових членів.

Наконецне І. Дня 23. вересня ц. р. відбулися в Кружку „Сіл. Господаря“ господарська нарада, яка мала на цілі оживити діяльність Т-ва та вирішити плян праці на будуче. В нараді взяло участь около 80 осіб. По рефераті делегата Філії про потребу, у нинішній час, сильної господарської організації та плянкової фахової праці у Товаристві — розвинулася дискусія. Вирішено заложити чим скорше при Кружку збіжевий шпихлір, щоби в той спосіб помочи деяким членам Т-ва позичкою збіжжя, бо є вже сьогодні такі, що не мають навіть що засіяти. По розясненню правилника вписалося 32 членів до секції та ви-

брано управу. Головою вибрано Петра Хархаліса, а секретарем інж. Бика Юліана.

Порудно. Дня 10. вересня ц. р. відбулася в Кругку „Сіл. Господаря“ господарська анкета, в якій взяло участь около 40 осіб. Присутні цікавились фаховими порадами про засів озимими та уживання штучних погноїв, які подавав делегат Філії. Між іншим вирішено існуючий в громаді збіжевий шпихлір побільшити новими уділами та приділити його формально, як секцію, до Кругка „Сіл. Господаря“. Рішено також приступити до будови збіжевого шпихліра, на що Рада Громадська призначила вже відповідну кількість матеріалу.

ЗВІДОМЛЕННЯ З ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“

Філія в Дрогобичі: В І. півроці 1934. відбулися звичайні загальні збори 11 Кругків „С. Г.“ і основано 3 Кругки „С. Г.“ в Медичних, Ролеві і Уличні. На всіх згаданих зборах відпоручник Філії виголосив організаційний реферат.

В 4 селах відбулися сіль.-господарські наради. В повіті заложено 1 точний і 15 показових досвідів зі всіма краєвими погноями та 9 показових досвідів з потасовою солю. В громаді Довге переведено меліорацію промадського пасовиська, рівнож перепроєктується в с. Ясениці сільна.

Секції охорони домашніх тварин основано при Кругках в Гаях вижних, Ролеві, Болахівцях і Добровлянах.

Секції охорони домашніх тварин основано при Кругку „С. Г.“ в Ясениці провадить конкурс плекання помідорів.

Пасічницька Секція при Філії „С. Г.“ відбула чергову повітову нараду пасічників в справі актуальних сезонних справ. **Інж. М. Сосяк.**

Філія в Долині. В І. півроці 1934. відбулися звичайні Загальні Збори 26 Кругків „С. Г.“ (позістало ще 8, в тому числі 5 новооснованих в 1934 р.). На всіх згаданих зборах відпоручник Філії виголосив організаційний реферат.

Дня 20. III. ц. р. основано при Філії Пасічницьку Секцію, яка числить 180 членів.

В днях від 10—17. II. і від 17—24. ц. р. відбулися 8-денні курси в Тяпчі і в Долині, на яких викладали: повіт. агроном інж. П. Зелений, А. Терпиляк, власник садівн. огородин. заведення в Залукві, др. мед. Гарасимів, п. Т. Комарівна, др. Площанський і агр. Ю. Левицький, ветер. лік. Д. Шевчук і інж. Яцура. Учасників 155.

Дня 29. серпня ц. р. відбулася чергова сезонна Господарська нарада. В нараді взяли участь 54 представників від 21 Кругків та делегат Головного Т-ва „Сільський Господар“ інж. І. Лалчук, який виголосив реферат на тему: Значіння Т-ва „Сільський Господар“ як хліборобської організації в сучасну добу та спроби праці Філії і Кругків „С. Г.“ З чергк зредерував місцевий агроном інж. П.

Зелений плян праці в повіті в надходячому осінньому і зимовому сезоні, між іншим про влаштування курсів вишколення передовиків для Гуртків Хліборобського Вишколу Молоді при Кругках „С. Г.“ і курсів жіночого домашнього господарства. В дискусії висунуено потребу поширення городництва, садівництва, бжільництва, годівлі овець, кіз та вивчення ткацького промислу. Нарада скінчилась о год. 15 з побажанням, щоби відбувались принайменше в кожному кварталі року.

Філія в Тернополі. До дня 10. V. ц. р. відбуло 25 Кругків „С. Г.“ річні загальні збори, на яких делегати Філії виголошували реферати на теми організаційно-господарські. В тому часі було чинних 20 секцій годівлі безрог, 23 пасічницьких і 2 садівницьких. 1 гурток Х. В. М. переводить конкурс з управою пашинних буряків на промадському ґрунті в Березовиці. В часі від 11—18. III. 1934 Філія спроводила 2193 шт. щеп, якими засаджено около 12 га саду.

Філія в Станиславові. В місяцях: травень і червень 1934 основано 18 жіночих секцій при Кругках „С. Г.“ Саджава (15 членів), Ляхівці (11 чл.), Богородчани старі (57 чл.), Боднарів (46 чл.), Побереже (20 чл.), Братківці (28 чл.), Викторів (36 чл.), Рошнів (20 чл.), Стриганці (21 чл.), Раківці (15 чл.), Чернівці (18 чл.), Яструбець (25 чл., яких приділено до Кругка „С. Г.“ в Ганусівцях), Ганусівці (15 чл.), Ляцькі шляхоцькі (28 чл.), Колодівка, Пнів, Ямниця і Петрилів.

Філія в Збаражі. В Збаражчині основано Жіночі Секції при 12 Кругках „С. Г.“ (Чернихівці, Лубянки ниці, Сенячівка, Стриліва, Лисичинці, Добромірка, Шили, Терпилівка, Кошляки, Ровношинці, Кийданці і Гнилички), які є годівельними гніздами домашньої птиці і збірницями яєць.

В Сокалі відбулися Загальні Збори Філії дня 25. березня 1934. Мимо тяжких умовин матеріяльних і за довгу Філію з минулих літ (близько 2.500 зл.) Філія розвинула широку діяльність передовсім завдяки двома агрономам п. інж. М. Блашуківі і п. М. Гнатюкові. Агроном Філії влаштував при допомозі містоголови інж. М. Блашука цілий ряд викладів, 8 курсів, переведено конкурси управи рослин і плекання курей в 33 гуртках молоді, цілий ряд полевих досвідів; переведено люстрації Кругків, головн. слабших, щоби притягнути їх до праці; основано 17 секцій годівлі безрог, а при Філії секцію годівлі безрог і пасічницю; вкінці влаштувала Філія сільсько-господарську виставу в Сокалі, про що вже писалося в „Сільському Господарі“. Філія, завдяки своїй інтензивній праці на терені, виробила собі авторитет найважнішої і найбільше притягаючої установи в повіті. Не дивно, бо Філія „С. Г.“ повинна бути на терені тим звеном, де зосереджується вся праця, яка дотичить піднесення хліборобства так матеріяльно як і духово. Багато праці намітила собі Філія на будуче і при точности та послідовности завдяки зрозумінню хліборобів напевно виконає намічений плян праці.

Що в світі чувати.

Комуністична ССРСР — членом Ліги Народів. Франція, яка дуже боїться Німеччини, втягнула Союзи до Ліги Народів, щоб мати союзника і перешкодити Німеччині робити в ССРСР свою політику. Необачна Франція через союз з ССРСР на передодні комуністичних заворушень.

Хорвати пімстились за переслідування їх сербами в Югославії і вбили Югославянського короля, який перебував у Франції. Разом з ним випадково вбито і міністра Франції Барту, який саме втягнув Союзи до Ліги, та так загравав з комуністами.

Японія нарешті купила залізницю в Совітів, через яку було таке велике напруження між Японією і ССРСР.

В Еспанії кипить революція вже другий раз. Соціалісти і комуністи незадоволені урядом. Під час революції спробували відділитися катальонці і заснувати свою окрему державу, бо вони фактично є так в Еспанії як українці були в Росії. Урядові війська поки що подавляють революцію — хоч тяжко передбачити чим в Еспанії скінчиться.

Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
Львів, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)
Має стало на складі всі ліки
і специфіки.

ЛАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

**ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.**

**Малий дім
найкраще консервує дах з**

ЧИСТОЇ ЦИНКОВОЇ БЛЯХИ

Вияснення,

оферти

„BLACHA CYNKOWA“ Ska z o. p.

Katowice, Marjacka 11.

**Якщо курите, то уживайте тільки
паперців і туюк повноваток**

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та
вироблені в українській
кооперативній фабриці

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ
ОДИНОКИЙ ЧАСОПИС МОЛОДІ!**

Від січня 1932 р. виходить у Львові
місячний часопис молоді під заг.

„КАМЕНЯРІ“

„КАМЕНЯРІ“ містять історичні повісті, оповідання, вірші, загальні уваги про народне життя; поради для самоосвітників, про громадянське виховання, про спорт і руханку; цікаві умови гри і забави, дописи про працю молоді в товариствах.

Тому всі товариства і кооперативи повинні
його передплачувати для своїх молодих членів.

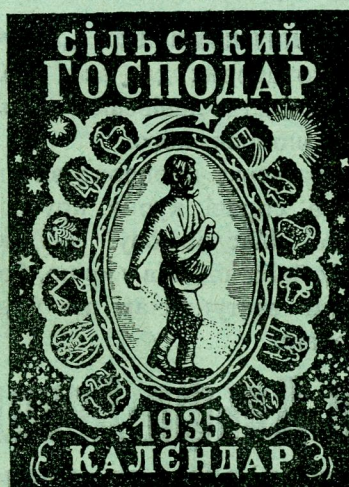
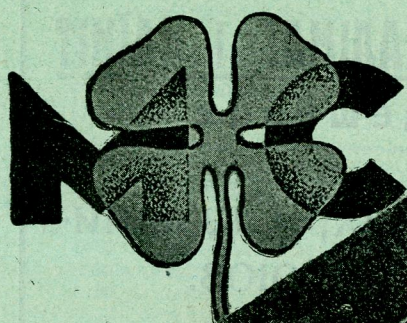
Передплата в краю виносить лише 2 зол. на цілий рік, а 1 зол. за піврік. За границею пів долара в рік.

Адреса Редакції:

„КАМЕНЯРІ“, Львів, вул. Міцкевича ч. 7.
Число поштового чека 500.901.

Присилайте передплату!

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

Кожний господар мусить мати цей календар!

**Бо це книга господарського знання, яка
вчить мати кращі доходи в господарстві!**

Кількадесят статей з ділянки управи ріллі, плекання худоби, безріг, курей, луківництва, пасічництва, городництва, кооперації і т. д.

Ціна 1.50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0.50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

ГОСПОДАРИ!!!

Знаєте, що на торфових, піскових і взагалі гірських землях господарювання без уживання потасових погноїв неможливе. Ви дотепер ломали руки над низьким врожаєм Ваших піль — від тепер Ви уживаючи потасових погноїв — якраз на ринкові по дуже таних цінах — будете радуватись видатною звишкою врожаїв.

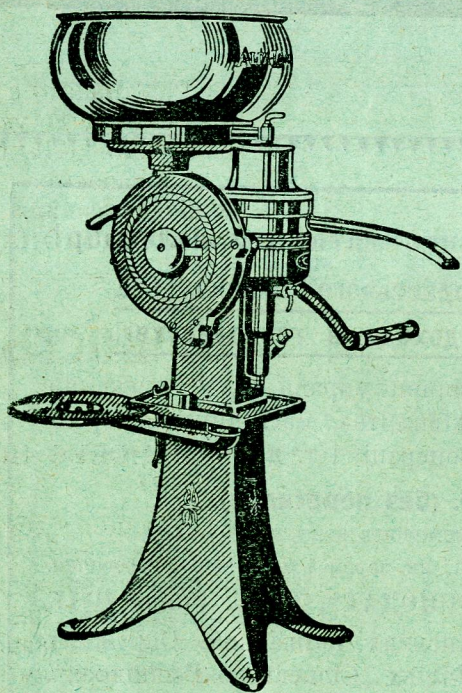
Переконайтеся, купуючи на пробу навіть малу кількість.
По переконанню порадьте другому, ще таксамо зробити.

ПОТАСОВІ ПОГНОЇ: ПОТАСОВА СІЛЬ, КАЛІМАГ і КАЇНІТ

по цінах надзвичайно дешевих

можна замовляти

в складах при Повітових Союзах, Складницях як рівнож через Центросоюз.

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 лейв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada. Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокі число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ривок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelny Bank Hipoteczny) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30/ „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

ЗМІСТ: Щадити — значить будувати будучність одиницям і націям. — М. Б.: Праця Секції Годівлі і Пле-
кання Овець в Підмихайлю. — Инж. І. Лапчук: Завдання Кружків „С. Г.“ на зиму. — І. Л.: Перегляньте зна-
ряди і машини. — І. Л.: Дайте світла тваринам. — Садівництво: Р. Коцик: Стратифікація насіння. —
Инж. М. Боровський: Яблуко Йонатан. — О. Б.: Як прискіпити дозрівання помідор. — А. Качор: Як Європа
привяла бараболлю. — Инж. П. Долінський: Мох на деревині. — Инж. П. Долінський: Осіння годівля тварин. —
Инж. І. Лапчук: Памятайте за передновок. — Запитання (114—118). — Хліборобське шкільництво. — З життя
Товариства. — Ріжне. — Оголошення.

Доповнення до статті про „Хліборобські Палати“ у календарі „Сільський Господар“ на 1935 рік.

В календарі „Сільський Господар“ на р. 1935. в статті п. н. „Про хліборобські пала-
ти“ на сторінці 202 є речення: „До Ради
Львівської Хліборобської Палати увійшли
на 97 радників — 15 українців“. За цим ре-
ченням пропущено таке, яке тут подаємо

додатково: „А крім того у Раді Палати є ще
11 радних, що причисляють себе не до укра-
їнських, а до русских організацій“. Це про-
пущення на цьому місці доповнюємо.

Редакція календаря
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Щадити -- значить будувати будучність одиницям і націям!

ОЩАДНІСТЬ ПЕРЕМОЖЕ ГОСПОДАР-
СЬКУ КРИЗУ.

ГІН ДО ОЩАДНОСТІ ОПАНОВУЄ ЦІЛУ
ЗЕМСЬКУ КУЛЮ.

Від ряду літ переживають одиниці, на-
ції і держави важку господарську кризу.
Брак капіталів, безробіття, загальне зubo-
жіння широких верств громадянства, — отсе
страшні наслідки цієї кризи. В часі світової
війни і по світовій війні господарське життя
зійшло на манівці, бо одиниці й цілі нації
забули на давні чесноти невсипущої праці,
господарности й ощадности. Тільки поворот
до ощадности й господарности переможе
господарську кризу і виведе одиниці на шлях
гаразду й добробуту.

В італійському місті Міляні відбувся
в 1924 р. міжнародний конгрес ощадности.
Цей конгрес вирішив рік-річно переводити
святочно день ощадности. Всі культурні на-
ції світу при допомозі живого й друкованого
слова ведуть пропаганду за поширенням ідеї
ощадности в найширші маси, улаштовують
богослуження, віча, збори, наради, сходи,
видають книжки, летючки й часописи, при-
свячені агітації, за цією ідеєю. Від 1926 р.
святкуємо й ми, українці, цей день, а в 1927
р. повстало у Львові Товариство „Ощад-

ність", яке має за завдання вести пропаганду масової поголовної ощадності всього українського народу. Висліди пропаганди ощадності в цілому світі великі.

НАЙСЛАБША СТОРІНКА НАШОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ.

Господарське життя націй не може розвиватись без національних капіталів. Найслабшою сторінкою українського господарського життя є саме брак національних капіталів. Бо погляньмо, які ми слабі та кволі щодо капіталів у порівнянні з поляками й іншими націями, що мешкають у межах Польщі.

Бюлетин Кооперативної Ради з 1. серпня ц. р. подає, що в Польщі є 5.450 кредитових кооператив, що належать до Ревізійних Союзів, які мають 248,900.000 золотих на вкладках ощадності.

З того польські кооперативи мають 147,500.000 зол. ощадності, німецькі — 60,600.000 зол., жидівські — 37,900.000 зол., українські — 6,900.000 зол.

Значить, українські кооперативи мають ледви 1/21 частину тих ощадностей, що польські, 1/9 тих ощадностей, що німецькі й 1/6 тих ощадностей, що жидівські. А не слід забувати, що українців у Польщі є втричі стільки, що жидів і вп'ятеро більше, як німців, та що поляки, німці й жиди мають ще велитенські приватні капітали, а ми їх не маємо. Причиною зложення таких малих сум на вкладках ощадності в українських кредитових установах є і те, що українці десятки мільонів ощадностей складають у чужих банках та в цей спосіб свідомо чи не-свідомо зменшують наш національний капітал. У додатку серед наших людей ще не вдалося викоринити шкідливої звички перерховувати ощадності у себе дома. Ця звичка позбавляє людей відсотків від їх ощадностей, а крім цього багато таких ощадностей марно пропадає наслідком крадіжки, грабунку, вогню і т. п.

ЧИ ВСІ МУСЯТЬ ОЩАДЖУВАТИ?

Кожна одиниця мусить ошаджувати, бо тільки ощадність дозволяє людині жити щораз вигідніше та лекше, бо тільки ощадність забезпечує майбутність одиницям і їх нащадкам. У додатку нація мусить мобілізувати національні капітали:

1) Щоб український селянин міг збільшити свій варстат праці, себто набути землю.

Наш селянин не може під теперішню хвилину докупити собі землі, бо українські

кредитові кооперативи з браку капіталів не можуть дати йому довгоречинцевого кредиту.

2) Щоб піднести наше хліборобство та збільшити дохідність сільських господарств.

У нас ціни сільсько-господарських продуктів низькі, бо українські кооперативи мають за мало капіталів, щоб зорганізувати на велику скалю збут сільсько-господарських продуктів через те грубі міліони гроша переходять у руки чужих приватних посередників.

3) Щоби розбудувати рідний промисл і ремесло, а таким робом дати працю десяткам тисяч безробітних українців.

Вже зі сказаного бачимо, що мобілізація національних капіталів дасть селянинові землю і добробут, дасть безробітним працю, скріпить нашу силу по містах.

МАСОВА ОЩАДНІСТЬ РЯТУНКОМ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.

Ідея ощадності і складання ощадностей в українських установах мусить стати всенародним гаслом, мусить увійти в кров і кість кожного українця. Дрібні кількостикові ощадності мільонів людей дадуть нам міліонові національні капітали, спричинять буйний розвиток нашої кредитової кооперації. Хто не ошаджує, не є добрим українцем, бо не причинюється нічим до відродження нації.

УЧІМ МОЛОДЬ ОЩАДЖУВАТИ!

Яка молодь, така майбутність нації. Коли ощадність має таке велике значіння у житті нації, мусимо вицілювати молоді чесноти ощадності й господаности і ті великі чесноти мусять бути підставою виховання нашої молоді.

НОВИЙ ЕТАП НАШОГО ЖИТТЯ.

Цьогорічне Свято Ощадності відбудеться у Львові в неділю 28. жовтня ц. р., а в краю в місяцях листопаді, грудні й січні. Воно не сміє скінчитись на словах. Наслідком його мусять бути діла, значить: збільшенн національних капіталів шляхом дрібних масових вкладок і збільшення кількості наших кредитових кооператив.

Львів, дня 12. жовтня 1934.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ Т-ВА „ОЩАДНІСТЬ“ у ЛЬВОВІ:

Д-р Мих. Волошин, о. Дам'ян Лопатинський,
ЗА УПРАВУ Т-ВА „ОЩАДНІСТЬ“ у ЛЬВОВІ
Д-р Кость Левицький, Остап Луцький, Володимир Целевич.

М. Б.

Як працює Секція Годівлі і Плекання Овець при Клубу „С. Г.“ в Підмихайлю

Плекання овець в нинішню пору є дуже користне і на часі. Цим питанням сьогодні дуже цікавляться в цілій Польщі; всі їх часописи дуже часто пишуть про плекання овець, про можливости плекання каракулів та крижування їх з місцевими вівцями. Наше Т-во в календарі „Сільський Господар“ минулого року (1934.) подало вичерпуючу статтю про плекання овець, яке дуже добре може і по-

гарбарський поки що для власного вжитку. Для цього Клуб С. Г. на білошкірницьких курсах в Перегінську вишколив двох членів Секції, які цю працю ведуть. Дня 17. V. ц. р. на святі С. Г. в Підмихайлю Клуб влаштував виставку домашнього промислу, де були зібрані різні вовняні і гарбарські вироби. Вироби ткацькі, наразі були позичені, але вовняні і вигарбовані овечі і крілячі шкіри були вислідом праці наших гарбарів.

Вівці каракулів і „цаклі“, власність Секції Годівлі Овець при Клубу „Сільського Господар“ в Підмихайлю пов. Калуш.

винно поширитись в гірських околицях. Наші організовані господарі калушане зрозуміли вагу вівчарства і як бачимо із звіту Секції їх йдуть правильною дорогою до використання цієї поважної в їх терені галузі.

РЕДАКЦІЯ.

Згадана Секція в Підмихайлю існує від часу заснування Клубу цебто з дня 25. V. 1933 р. В тім також році один з членів купив 5 овець каракулів, а зимою тогож року секція докупила ще 5 овець гірських цаклів. Сьогодні Секція має 18 овець з цього 6 баранів молодих.

Крім цієї праці секція має на меті поширити домашній промисл — ткацький і

В осени ц. р. Секція приступила до виробу зимових одягів. В слідуючому році рішено влаштувати другу виставку домашнього промислу власного виробу, там будемо виставляти: вуляші, коци, ліжники, рукавиці, шапки, і кожушки, як також вироби шкірок з кріликів, яких тепер плекаємо.

Секція плекання овець має тепер на продаж два барани раси каракулів півторарічні; ними можна покривати вівці цаклі, і гірські дрібні чорні вівці з добрими вислідами. Хто бажав би їх купити за інформаціями звертатись на адресу голови Секції плекання овець п. Б. Підлисецького с. Підмихайле поч. Калуш.

Щи р а п о д я к а. *Сердечно дякую за так добре і вміло зредагований календар „Сільський Господар“. Всі статті, які ми в нім читали, припали нам до серця, всі вони є дуже корисні, будемо з нового року по календарю починати нову господарку. Дай Вам Боже сили і здоров'я для дальшої корисної праці для народу.*

Андрій Сиваха — Кошари.

Инж. Иван Ланчук

Завдання Кружків (і Філій) „Сільського Господаря“ перед зимовим сезоном

Що робити? З таким запитанням звертаються до нас деякі Кружки нашого Т-ва. Перед нами довга — майже піврічна зима. Найважливіші роботи в полі закінчені. Лишається дім, подвіря, стайня, стодола та ще... довгі вечори.

Застановіться, що ви за той цілий час минулого року зробили? Пригадайте собі теж, кілько мали ви клопоту на весні і в літі через те, що неодної річі ви не приготували зимовою порою, а опісля мусіли на то тратити дорогий і гарячий час робіт на весні і в літі.

Бувало ріжно; більше злого, як доброго. На весні бракло паші для тварин, на переднівку хліба для рідні. Щоби це не повторилося, на то маєте перед собою майже пів року часу, щоби видумати і знайти спосіб виходу з трудного положення.

Візьміть вечером до рук календар „Сільський Господар“, прочитайте, що робити кожного місяця, а при цьому передумайте все те, що відноситься до вашого господарства і занотуйте. Опісля ті записки впорядкуйте, а тоді на підставі тих упорядкованих записок уложіть свій — вашому господарстві — відповідний плян праці. Знайдете в ньому багато річей, які можна буде зробити самому, як направа знарядів, упряжі, уладження гноївні, забезпечення стайні перед зимом, і т. п.

Є однак справи, які вимагають збірних зусиль, як с. г. освіта, збут і набуття с. г. продуктів (набуття розплодового матеріалу), вишкіл молоді і т. п. Таку гуртову працю мають перевести Кружки а навіть Філії „Сільського Господаря“. Для того Управи всіх Кружків скличуть протягом місяця листопада сходуни членів. Де є при Кружках Секції, то загальні сходуни членів Кружка належить відбутися щойно після сходуни поодиноких секцій.

За мало місця в часописі, щоби обговорити докладно порядок нарад поодиноких секцій, і тому обмежуємося до обговорення тільки перебігу загальних сходуни членів Кружка перед зимовим сезоном.

На порядку нарад загальних сходуни членів Кружка предложить Управа такі справи:

- 1) Звіт з дотеперішньої праці Кружка;
- 2) Плян праці на слідуєчий рік, зглядно на зиму;

3) Предвиджувані видатки і приходи Кружка (прелімінар бюджету);

4) Приєднування членів і збірка членських вкладок;

5) Організація збуту с. г. плодів, як збіжжа, насіння, яєць, свиней і т. п.;

6) Організація набуття хліба, барабоць, опалу і т. п.;

7) С. г. курси, виклади, спільне читання книжок і часописів;

8) Біжучі господарські справи.

Ліпше розложити ті справи на кілька чергових сходуни і докладно обговорити їх.

Всі діяльні Кружки провадять працю вже по секціях (гуртках). Перед загальними сходунами Кружка відбулися сходуни секцій, на яких після згаданого порядку нарад зіставлено загально: звіт з діяльності кожної секції зокрема, плян, праці, прелімінар і інші справи, що входять в круг діланья даної секції. На загальні сходуни предкладають поодинокі секції вже передискутований і вирішений матеріал так, що Управа Кружка тільки подає до загального відома всіх членів про діяльність, плян і способи виконання пляну в поодиноких секціях, а предметом нарад є тільки справи загального характеру, в першу міру — організаційні, освітні і загально бюджетові.

Є Кружки, де нема секцій. Управи тих Кружків хочуть працювати, а не знають як. Отже тому обговорю зосібна кожную точку намічених справ. До т. 1. Рада Кружка подає звіт з дотеперішньої діяльності, а в першу чергу з минулого осіннього сезону. Чи Кружок подбав, що члени одержали дорідне насіння пшениці і жита, кілько хто засіяв дорідної пшениці і жита, щоби в слідуєчому році можна було мати на місці своє насіння. Коли є в Кружку трієр, то кілько членів користало з нього і кілько перечищено насіння? Як перепроваджувано байцования насіння? Кілько і яких; в який спосіб і по якій ціні спроваджено помічні погоної? Кілько членів сіяло сівалкою? Чи господарські машини Кружка є в порядку приміщені на зиму? Якщо є шпихлір, то кілько в ньому зерна, чи всі віддали випожичене зерно? Як є охорона тварин, кілько було випадків, чи вистарчили на це фонди Кружка? Так само треба подати про збут свиней, яєць, про хліборобський вишкіл молоді, про число передплатників часопису „Сільський Господар“, чи вирівнані перед-

плати і членські вкладки? Чи вистарчили фонди Кругжа на покриття видатків і звідки має Кругжок ті фонди, чи тільки з вкладок, чи може з вистав, передплат, спеціальних складок, з підмоги кооперативи чи навіть громади. В такій площині подає Рада звіт, вказуючи на свої осягнення і недостатки та причини їх.

До т. 2. На підставі звіту з праці в минулому році Рада Кругжа намічує план праці на слідуючий рік. (Де є секції, там секції укладають плани для себе). В першу чергу вставляється в план праці те, що не виконано в м. році, а є дуже потрібне. На приклад рішили перепроводити охорону тварин а не перепроводили. Ця справа є конечно потрібна. Отже постановляють оснувати при Кругжку Секцію Охорони Тварин і в тій цілі сходи́ни поручають Раді запросити агронома чи директора найближчої молочарні, щоби поміг їм перепроводити ту справу так, як в практиці в інших селах показалося найліпше. Намічують перепроводити курси хліборобського вишколу молоді. Тоді поручають Раді запросити пов. агронома, щоби оснував при їх Кругжку Гурток Молоді, перепровадив приготовляючи курси, дібрав передовиків і т. д. Або, памятаючи тяжкий переднівок члени, відчувають потребу хліба. Тоді оснувати шпихлір при Кругжку. Потрібні які машини, треба спровадити дерево на опал чи на будову, спровадити розпловий матеріал для поліпшення коров, свиней, курей і т. д., може є до збуту зерно, чи інші господарські продукти, і т. п. всі ці справи передискутувати. Як це конечно та з другої сторони є матеріальна спромога виконати в слідуючому році, то вставити то в план праці. Коли однак видиться, що не вдасться того чи іншого виконати, полишити на будучі роки. Взагалі старатися вибирати справи так до плану праці, щоби їх можна було виконати в слідуючому році*).

До т. 3. Відповідно до плану праці обчислити всі видатки, які будуть з тим получені. Ціна трієра, будова або винаєм шпихліра, видатки на сонду, аптечку, на бугая чи кнура, на розпловові яйця, на приладдя до контролі молочности, на адміністраційні видатки Кругжа, як ділові книги, писарські матеріали, світло, опал, видатки на членську вкладку разом з передплатою до „Сільського Господаря“, на курси, виклади, і т. п., маючи на увазі подібні видатки в минулому році. Відповідно до видатків укладається предвиджувані приходи, як зворот коштів при уживанні машин, при випозичуванні збіжжа, при лікуванні тварин, при закупі розпловового матеріалу, членські вкладки,

дотація кооперативи евентуально субвенція громади. Якщо не вистарчає приходів на видатки, то треба обмежити плян праці а з тим получені й видатки. **Кругжки мусять вести працю організовано і пляново**, після наміченого пляну, вивязуватися точно зі своїх зобовязань і видаткувати в границях бюджету. Найважнішою річею є вплатити членську вкладку до Головного Т-ва і на адміністрацію Кругжа, бо на цім опирається організація Кругжа.

До т. 4. Рада Кругжа мусять виконати свою найважнішу статутову діяльність: вирівнати всі членські вкладки до Головного Товариства і Філії, згуртувати всіх господарів в селі. Першим обовязком члена супроти організації є вплата членської вкладки, яку собі самі члени ухвалюють. Доси ніхто не звернув уваги, що за високі членські вкладки 5—10 гр. в місяць, це для свідомого українського навіть найбіднішого селянина не може бути тягаром. Зрештою бідних Рада може звільнити від вкладки. Але скарбники мусять сповнити свій обовязок: визначити собі день в кожному місяці на збірку вкладок, а тоді напевно члени вплатають. **Сповніть свій обовязок — скарбники точно, а будуть члени і гроші на видатки.**

До т. 5. Для орієнтації, що є і кілька чого до збуту, треба поручити одному з членів Кругжа, щоби списав, коли, що і кілька хто буде мати до збуту (пшениці, жита, сім'я, скір, вовни, дерева і т. п.) З тим списом звернеться Управа Кругжа до кооперативи, яка підшукає ринок збуту. Гуртом осягнуть члени ліпшу ціну.

До т. 6. Так само потребують члени де-що купити: опал, дерево на будову, господарські знаряди, коловоротки і т. п.; так само один з членів спише запотребовання та через кооперативу підшукає найдогідніше джерело набуття.

Часто одні Кругжки потребують купити то, що другі мають до збуту, на приклад: Поділля може продати хліб, кукурудзу, бараболі для Підкарпаття, а Підкарпаття — дерево, скіри на кожухи і т. д. Найкраще оголосити такі річі в часописі „Сільський Господар“, а тоді зголосяться чи то покупці чи продавці. На то й треба читати часопис „Сільський Господар“ та за його посередництвом порозуміватися між собою.

До т. 7. Зближаються зимові вечорі, менше роботи фізичної припадає на ту пору року, але натомість треба взятися до умової праці, без якої в господарстві гепер не можна обійтися. Треба нарадитися, чи ліпше влаштувати курси, чи тільки виклади, коли й які, намітити заздалегідь прелегентів, книжки, часописи. Звичайно добираги такі теми, які зможуть члени з весною перевести

*) Докладно в кн. „За хліборобську справу“.

практично. На пр. влаштувати курс хліборобського вишколу молоді там, де та молодь буде охоча провадити с.-г. курси; влаштувати курс правильного кормлення тварин тоді, коли курсанти фактично зберуться до правильного кормлення тварин, до контролю молочности та до продукції потрібних паш у власному господарстві, як окопових, лену, конопель, сої, соншників на макухи. Те саме в годівлі свиней, курей, гусей і т. п.

Не є вказаним влаштовувати курси самі для себе; вислухали і скінчилось. Взагалі з хліборобським вишколом поступати так, щоби сейчас набуте знання ввести в практику, перевірити і що добре, примінити в господарстві. Хочби за „компост“. На викладах навчитися його робити, а дома таки зараз заложити компостову купу і дбати за неї, щоби опісля мати з неї хосен.

І. Л.

ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ВСІ МАШИНИ Й ЗНАРЯДИ ГОСПОДАРСЬКІ.

У хліборобів наших за малими взімками водиться так: плуг несе до коваля годі, як має орати, зубці до грабель вправляє в косовицю, як має громадити сіно, острить зуби до молотілки, як має молотити, а сівалкою не сіє тому, що поржавіла, заболочена, або й бракує деяких частей, а направляти в часі сіяння нема часу. Свята правда.

Тепер вже всі роботи в полі на укінченню.

Ані сівалки, ані жниварки, чи плуга чи іншого знаряддя не буде уживати цілу зиму. Але пам'ятайте, що на весні чи в жнива не буде часу їх направляти. Отже переховуйте їх так, щоби як прийде на них пора, взяти готові до праці. Отже перегляньте сівалку, жниварку, плуг, борони, культиватор, граблі, вилки, молотілку і т. д., чи все в порядку. Очистіть з болота і пороку, направте самі, що можете, а ні, то до коваля дайте направити, та примістіть в сухому місці, де би не закурило ані не затекло, та щоби на збитки діти не повиволікали надвір. Сівалку, жниварку, плуг і т. п. знаряддя намастіть товщом всі ті часті, що могли би заржавіти, щоби на весні можна було взяти їх до вжитку. На добре переховані машини й знаряддя аж приємно подивитися, а яка вигода буде, коли на весні чи в літі стоять вони готові до вжитку. Аж хочеться ними робити. Тепер про це пора подбати, а то велика ошадність так на кишені я кі на часі.

До т. 8. Члени порушують багато справ, які належить обговорити в тій точці, як громадське пасовисько, меліорація і т. д.

Ми намітили нарочно багато точок тому, щоб виказати, кільки то роботи має Кружок чи Філія „Сільського Господаря“.

Коли застановитися над тими справами, то відразу скажете: за багато на один раз; треба розділити на кілька разів. Отже на одних сходах обговорити на пр. найпекучішу справу сезону: опал, хліб на зиму, роботи в лісі.

На слідуючий раз звіт з дотеперішної праці, плян на будуче.

Третім разом проєкт бюджету, членство і вкладки. Ще іншим разом освіта і та опісля забере вам всі зимові вечори а навіть цілі дні в часі курсу.

Коли прочитаєте те все, то певно вже не скоро будете питати, „що робити“.

І. Л.

ДАЙТЕ СВІТЛА ТВАРИНАМ!

Чи багато обор в Вашому селі має вікна? А чи Ви звернули увагу на те, що тварина втікає з обори, кільки разів Ви її отворите? Чи Ви застановилися над тим, чому кури вибирають на подвір'ю такий кут, де найліпше пригріває сонце. А кільки когів зобачите зимою, як вигріваються за вікном до сонця? А Чи Ви знаєте то, що коні робляться полохливими тому, що стелять в темній стайні: робляться короткозорі і тому всяка річ, яку зле бачать, страшить їх і вони полохаються.

Всяка тварина, всяка рослина пнеться до сонця. Отже дайте теж домашнім тваринам сонця.

Зробіть вікно в стайні, обори, хліві, курнику! Знайдете на стриху (на горі) чи в морі скло чи зі старих вікон, чи з образів, вкінці купіть скла і вставте вікна! Адже майже пів року тварина перебуває в стайні. Спитаєте, чи велике дати вікно. Як найбільше, бо я знаю, що Ви не вставите ніколи завеликого вікна. Вікна прибийте на стало щільно, щоби ними не дув вітер. При вставляванню вікна вважайте тільки на це, щоби було по можности від полудня, але щоби світло через вікно не падало прямо в очі тварині.

Секції годівлі і плекання тварин при Кругках „Сільського Господаря“ та молочарні нехай доложать усіх зусиль, щоби в їх районі не було ні стайні, ні обори, ні хліва, ні курника без вікна.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Роман Коцик.

СТРАТИФІКАЦІЯ НАСІННЯ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ.

Хоч я є противником, щоби кождий хто хоче розвести садок, сам виводив овочеві деревця з зернят, то всетаки подам коротко, як належить поступати, щоби дійти самому до дичок. Думаю, що коли хтось буде мати дички, то вже це буде спонукою дати їх комусь нащепити й розвести садок. Особливо це відноситься до молоді, котра не має за що купити щеп, а виховуючи з зернятка дичку, може з часом набере замилювання до садівництва.

Щоби мати дички, треба зернята стратифікувати. Стратифікацією називаємо змішання зерен, чи кісток овочевих дерев з вогким піском на те, щоби дрімаче в зернях чи кістках життя не було збуджене (теплом), ані не стримане морозом, або висушенням, ані не убите надміром води).

Зернята стратифікувати є далеко ліпше, чим в осени висівати в ґрунт, бо зернят є великим присмаком для мишей. В піску зимою вони легше й ліпше приготуються до нового життя, а сіється їх в добре вироблену грядку тоді, як те дрімаче життя вже зачало будитися. Заки вогкість дістанеться через тверду лушпину до середини, а звичайно весною приходить посуха, то таке зерно нераз зійде аж за два роки. У мірно-вогким піску зернята не висохнуть, ядро знаходиться в природній своїй вогкості. Зовнішня вогкість піску розмочить за якийсь час тверду лушпину і з висівом на весну все насіння під впливом весняної теплоти буде сходити рівно й скоро.

Конечним є стратифікувати насіння всіх овочевих дерев та насіння дерев чи кущів, що мають тверду лушпину, як глід, рожа і т. подібне.

Перейду поодинокі роди дерев що насіння їх належить стратифікувати.

Яблінки й грушки: зернята беремо з лісової яблінки або грушки; — добре дозрілі з чорними вже зернятами, скидаємо в купу, хай трохи начнуть гнити. По яких 6 тижнях вибираємо зернята, висушуємо на сонці й ховаємо в сухім провітрів місці. Зернята грушок перед сушенням треба вимити у 2% розчині сірчану міді для охорони від грибка. В половині лютого беремо на пригорщу зернят 4 пригорщі піску й докладно вимішуємо. Знаходимо вазонку і всипаємо верству

вогкого піску й верству цих вимішаних зернят до вазонка або до якогось горшка по змозі так, щоби кожде зерно було в піску. Вазонку добре накриваємо плитою або склом, щоби не дістались туди миши. Час від часу треба подивитись, чи пісок не надто сухий, чи не кинулась пліснь, або чи не дістались миши. Якщо сухий, то треба трохи скропити літньою водою.

Кістки з черешні, звичайно беремо, дикої, треба застратифікувати до 4-ох тижнів по висушенні, бо в противному разі втрачають силу кільчення. Зрештою належить поступати як зі зернятками яблінок.

Оріхи до садження треба зривати щойно тоді, як верхня зелена лушпина сама на них пукає. По зборі належить їх лишити в лушпині 2—3 тижні, опісля обікрати й висушити. В половині падолиста заструфікувати.

Кістки всіх родів слив як також морель належить усе стратифікувати й то не дуже пізно — звичайно в половині падолиста.

Насіння глоду, рожі мусимо все стратифікувати, бо сухе висіяння весною сходить щойно на другу весну.

Акація справді може сходити посіяна весною, однак коли хтось хоче, щоби в першому році вже була відповідна до садження на живоплоти, хай застратифікує й вона зійде весною на багато скорше, а що найважливіше рівно.

Від Редації.

Осілля сімба зернят безсумніву корисніша — більше відповідає природі. Перед мишами хоронимо зернята таким чином, що вимішуємо їх в порошок мінії (фарби). Не добре є скидати овочі яблук і грушок на купи, щоби гнили, бо тоді в процесі гниття витворюється алькоголева ферментація, що впливає відємно на силу кільчення зерен. Краще вже розстелити овочі на стриху, або тоці, щоб надгнили. Видобуті зернята сушити в тіні на стрихах. Як зайде потреба сіяти на весні — тоді треба уважати, щоби посудина, в котрій стратифікуємо, мала на споді дренаж для відпровадження можливого надміру води. Яблуні і груші потребують менше вогкості — кісткові більше. Зернята кісткових безумовно краще сіяти в осени — бо засіяні на весні кільчаться звичайно ще в часі стратифікації; дички з такого насіння мають „файковату“ коріневий шийку і є майже безужиточні. Щоби кісткові (черешні, вишні, сливи, горіхи) добре

сходили — треба їх стратифікувати зараз, як тільки добудемо з овочів, або висівати на грядку і прикрити мервою, перегнилим гноєм, чи компостом (пишемо це на основі переведеного досвіду в розсадниках п. А. Терпиляка в Залукві к. Голича, в 1921—23 рр.). Горіхів не можна лишати 2—3 тижні в зеленій лущині, бо спліснуть і зерно стратить силу кильчення. Зате треба лущпу зняти, а горіхи висадити на грядку.

При тому слід звернути увагу, що збір-ка зернят з дичок та плекання самих дичок — можуть бути для малоземельних господарів дуже дохідними. Ф-ма А. Терпиляк в Залукві к. Галича закупить річно для власного запотребування і на експорт около мільона штук дичок. Про справу плекання дичок напишемо в одному з чергових чисел обширніше.

Инж. М. Боровський.

ЯБЛУКО ЙОНАТАН.

(Відповідь на запит п. Заставного).

Яблуко Йонатан є дуже добрий зимовий, торговельний сорт. Овочі середньої величини, барильчатої форми (часом округлі). Шкірка на сонці вкрита червоними смугами, які часто з боку соняшного спливають в червону пляму. Овочі в тіні мають виразні червоні пруги на жовтому тлі. Мякуш яблука — жовтий, не м'який, смак овочу першоклясний — ренетовий з приємним запахом, овоч сочистий.

З цим сортом я в перше блище познайомився в Ужгороді (на Закарпаттю), в саді учительської семінарії, де мешкав три роки і користав з овочів. У Львові маю теж пару дерев. В Жовкві у оо. Василян Йонатан теж росте добре. Дерево досить сильне, корона в одних дерев була широка у більшості стіжкова, галуззя звисаючі. Листя велике, продовгасте, тонке, сильно забулене, знизу сиве. Молоді галузки сиві, криті волосинками. Овочі на дереві тримаються міцно.

Дерево любить кращі ґрунти, в мене од-нак росте добре на піскуватому. Морозів не боїться, не хорує, хоч в чеській літературі здибав, що Йонатан сильно нападає кривава мишиця. Я цього не зауважував.

Родить дерево рясно через рік, починає вчасно (на 7—8 році) родити. Овочі переховуються до весни, хоч при поганім переховуванні овочі вянуть (бо сочисті). Транспорт овочі зносять добре.

Цікаво, що між Йонатанами є відміни з округлими овочами, смаком далеко не дописують правдивому Йонатану. У Львові на ринку купував кілька разів Йонатани. Овочі

з Львівщини були округлі і далеко гірші від овочів Йонатанів з Волині.

В польській садівничій пресі багато пишеться про Йонатан, властиво тепер ним зацікавились сильніше, бо був час коли це яблуко скритикували в тім розумінню, що у нас воно не видержить нашого клімату. (Цікаво, що поль. помол. Бжезінський в своїх помольогіях старого і нового видання про Йонатан і не згадує). Гадаю, що це було несправедливо, бо в р. 1932 чув від землевласника п. Колодія з Капустинець, що біля нього в сусідньому селі є великий сад з самих Йонатанів, який видержав зиму року 1928/29 і гарно родить й по нині.

Варто булоб, щоб і наші садівники виявили більше цікавості в спостереженнях над цим сортом і взагалі над сортами овочевих дерев, часто дуже добрих, витривалих, місцевих, не відомих і нігде не зазначених сортів. Цим ми принесемо собі взаємно поміч, збагатимо наш часопис, нашу садівничу пресу і культуру.

О. Б.

ЯК ПРИСПИШИТИ ДОЗРІННЯ ПОМІДОРІВ.

В цьому році помідори-дорощі, як яблука, мало їх є на торгах, більше тепер вже зелених, але і те люди купують, бо і з зелених помідорів роблять надіванки як з паприки, зелені помідори маринують і т. п.

Одна ціна на зелені помідори не така вже висока як на червоні.

Я теж маю в городі досить пізних помідорів, які ще зелені, але як треба мені зробити їх червоними-дозрілими, то непотребую ставити їх на вікна і чекати тиждень два, щоб дозріли. Беру горня наливаю на дно трошки води на воду кладу перехрестя з дерева, щоб помідори не мочились у воді і накладаю зелених помідорів до верху. Горшка накриваю вогким полотном і ставлю помідори на камені на кухні. За дві доби мої помідори червоніють, тоді беру вибираю достиглі, а зелені ще на добу залишаю в горшку, та доливаю води на дно як що воно випарує.

Гадаю, що господині, які мають до продажі зелені помідори, можуть їх в такий спосіб зробити зрілими і тоді нести на продаж, всеж таки більша ціна буде, ніж за зелені.

В кого на городі є ще пізні помідори, які ще ростуть, раджу не марнувати їх а лише на ніч накривати корчі їх ріжними старими матами на коликах, а на день ці мати ставити сторч з півночі куща помідорів. Тоді помідори ще до більших морозів підростуть, а візьмете за них по дозрінню в гор-

шку добрі гроші. Спробуйте, все одно тепер є багато вільного часу, а на торг нести вже не маєте що.

Антій Качон.

ЯК ЕВРОПА ПРИЙМАЛА БАРАБОЛЮ.

В сьогоднішніх часах ми просто не уявляємо собі життя без бараболі. Цілі кадри бідного населення на селі, чи в місті співають похвальні гимни в честь бараболі, бо вона є їх щоденним „хлібом“. А був час, і то не дуже давно, що наші предки не знали цієї спасенної рослини і з тої причини, по кожному неврожаю, панував голод, якому годі було зарадити. Часи зовсім змінилися, як привезли з Америки до Європи бараболю.

Бараболя росла дико в сухім і гарячій американській краї, Чілі. Дика бараболя є дрібна, як волосський горіх. Ще перед відкриттям Америки вона поширилась по цілій Америці, а Колумб, відкриваючи Америку 1492 р., застав її на острові Куба, однак не звернув на неї належної уваги. Щойно пізніше, коли Еспанці забрали край Перу, післали бараболю, як щось дуже нового, римському папі (звідси мабуть пішла назва „пирки“, уживана в зах. Польщі).

До Англії привіз бараболю перший Валтер Ралей 1584 р., а в більшій кількості адмірал Дрейк 1586 р. Аж він пізнав, яку велику вартість має бараболя і післав кілька своєму товаришеві, до якого писав, що та рослина стане дуже корисною для цілої Європи, а то й для цілого світа. Товариш не знав, що з нею робити. Посадив її, доглядав, а коли вона зацвила і з цвіту вийшли бублики, він казав їх позривати, посмажити в маслі, а тоді запросив до себе багато гостей, значних людей, котрим сказав, що сьогодні буде приймати їх дуже славним присмаком, що походить з Америки.

Гості були дуже цікаві, що то за новина, і коли ті бублики подали на стіл то кожний з великою цікавістю покушав і... не могли ликнути такі були недобрі, терпкі. Одні загнівалися на нього, бо уважали це за кпини, а другі казали, що то овочі не дозрілі, вони лише можуть дозріти в Америці. Сам господар розгнівався дуже на адмірала Дрейка, що так його підвів і казав усе картоплиння позбирати і спалити.

Коли бараболиння згоріло, господар ступив на попід ногою і поховзнувся — під верхом була бараболя, яка в вогні спеклася. Він добув її, оглянув, а коли покушав то переконався, що має добрий смак. Почав далі за ними глядіти й викопав всі, тоді казав знов гостям приправити на обід, і від тоді

розійшлася вістка по Англії про нову пожиточну рослину.

Але не так скоро поширилась уграва бараболі. Бараболя була дуже дорога, бо її треба було спроваджувати з Америки, так що тільки на королівських і княжих дворах поживали її як найбільший присмак. Ще 1600 р. записано в домашній книжці англійської королеви Анни, що фунт бараболі коштував 2 шілінги то тільки, що тепер около 4 золоті.

З часом люди пізнались на вартости бараболі, а навіть добились такої почеси, що французький король Людовик XIV. носив її цвіт, як прикрасу, в дірці від гудзика, а двірські дами прикрашували ним волосся. Але ніхто поважно не думав про поширення її управи, аж 1771 року прийшов голод, люди почали тисячами мерти, тоді щойно король звернувся до учених, щоб шукали способу зарядити лихові. На це зголосився аптикар Парментіє і сказав: тільки картопля виратує нарід від голоду. Він засадив 20 моргів картоплі, а зібрав так багато, що прокормив нею велике число голодуючих — знайшов для бідних хліб, говорили. Король казав роздати убогим селянам більшу кількість бараболі на насіння, але нарід був дуже темний та забобонний, коли прийшла осінь то показалося, що на селянських полях її не було. Тоді закликав король аптикаря до себе і каже: видиш, ми хочемо людей від голоду ратувати, а вони й даром не приймають насіння. Парментіє (аптикар) подумав, а був дуже розумний, і каже: Найясніший королю! Темний нарід усе так робить, як йому хоче хтось добро зробити, з темним народом нема їн. ради, тільки треба йому заборонити садити й плекати картоплю, а „заказаний овоч найсмачніший“. — „Роби як хочеш“ — сказав король — щоби лише охоронити людей від голодної смерти.

Весною аптикар засадив кількаморговий лан бараболею, висапив раз, другий, підгорнув її й бараболя була прекрасна. Коли вже появились молоді бульби, тоді він поставив з усіх чотирьох сторін того лану на стовпах великі таблиці з написом: „Не вільно під острою карою копати бараболі“ Ще й сторожа поставив, котрому приказав не дуже строго пильнувати за шкодою, а коли побачить якогось шкідника, то хай вдає, що його не бачить.

Ідуть люди коло лану й читають: „Не вільно під острою карою копати бараболі!“ Тай каже один до другого: це щось доброго мусить бути, коли такий острій наказ. В ночі змовляються йти красти, накрали, наварили, ба, це й добре. Коли прийшла осінь то на полі аптикаря мало що остало бараболі, зате на другу весну майже на кожному

хлопському полі зявилась картопля. Король був дуже вдоволений і відповідно винагородив аптикаря, що зумів так скоро поширити управу бараболі.

З Франції перейшла бараболя до Німеччини, но й тут людський забобон ставив опір. Правительство уживало до поширення її управи аж військової сили. 1770 р. на Чехах померло з голоду 180.000 людей, а на Шлезьку, де вже була бульба, люди без страт перебули голод.

У нас живуть ще старі люди, що тямлять, як бараболлю садили по грядках огородники. Щойно в другій половині м. ст. почали садити по полі.

Сьогодні картопля є майже щоденним кормом для чоловіка, пашею для худоби.

Прим. Ред.: Щось подібного маємо сьогодні з управою сої, розпочали було її садити, вродила — а не знають що з неї і як робити. Тоді як в Китаю і Японії соя заступає там нашу бараболлю, але далеко поживнішу, бо роблять з неї хліб, молоко, сир, олій і багато ріжних страв.

Инж. П. Долитський.

МОХ НА ДЕРЕВИНІ.

Наш хлібороб дуже любить сад, та взагалі деревину; він не дозволить жадної кривди зробити деревині. Доказом цього є те, що не дозволить прорідити корони, не обчистить добре дерева і т. п., бо боїться, щоб часом деревині не пошкодити. Безперечно, що тут не меншу роллю відграє і брак відповідного знання.

Що нас вдаряє по селянських садах — це мох, який від літ обідає дерева, а наш селянин на це дивиться і не здирає моху, бо не знає, що мох це злодій його саду, це все одно як пархи на шкірі тварини.

Мохом обросла деревина росте тупо, бо терпить недостаток. Досвіди виказали, що мох кидається головню на ті сади, яких земля не є держана в чорнім парі, лиш покрита травою. Збита земля, поросла травою це добра покришка, бо не допускає до коріння дерев ні світла ні воздуха. А коли деревині брак їх, то вона марніє-хоріє. І на таке дерево кидається тоді мох, подібно як на брудну тварину кидається усяка нужда.

Треба отже: Дерево дококола обкопати, землю вичистити з трави, а самі переконаєтесь, що дерево за рік за два зачне приходити „до себе“. Стовбур треба добре щіткою вичистити, побілити вапном (або глиною з коров'яком), бо вапно нищить і мох і усяку нужду, яка криється в шпарках стовбура. Знищення самого моху на деревині без обкопання її — мало що допоможе. Тож до праці хлібороби — а деревина вам віддячиться.

ВНУТРІШНЯ ПОЗИЧКА „РІДНІЙ ШКОЛІ“

Зіставлення деклярованих і вплачених позичок по кінець вересня 1934 р.

Головна Управа Рідної Школи зорганізувала й розписала внутрішню позичку. Як відгукнулися досі поодинокі повіті, показує отсе зіставлення, при чім у скобках подаємо, скільки з котрого повіту декляровано грошей, а в числі без скобок, скільки досі вплачено. І так: Львів-місто (36.450) зол. — 25.618.43 зол. Повіті: Стрий (17.250) — 5.195.68, Тернопіль (11.500) — 4.923.65, Дрогобич (11.125) — 7.498.79, Перемишль (6.525) — 5.094, Рогатин (4.674) — 928.00, Калуш (3.525) — 1.818, Львів-повіт (3.400) — 2.171.04, Бережани (3.325) — 225, Підгайці (2.500) — 1.697.50, Сколе (2.500) — 1.367.25, Коломия (2.425) — 1.553, Перемишляни (2.325) — 1.284.20, Жовква (2.125) — 1.735.19, Станіславів (2.025) — 1.116.25, Добромил (2.000) — 945.54, Жидачів (1.775) — 1.155, Рава Рурська (1.775) — 1.120, Камінка Стр. (1.625) — 749, Скалат (1.575) — 1.0008, Заліщики (1.475) — 1.121.25, Чортків (1.475) — 864, Сокаль (1.375) — 1.240, Бібрка (1.350) — 898.75, Косів (1.325) — 540, Ярослав (1.200) — 995.50, Снятин (1.000) — 872, Надвірна (975) — 662.50, Мостиська (950) — 717, Зборів (900) — 425, Бучач (825) — 735, Долина (825) — 457, Ліско (800) — 625, Самбір (800) — 403.71, Тербовля (775) — 589.50, Збараж (725) — 591.40, Радехів (725) — 334.50, Броди (675) — 244.50, Старий Самбір (650) — 437.50, Городенка (575) — 350, Турка (575) — 205, Копичинці (575) — 70, Рудки (525) — 340, Борщів (475) — 422.20, Любачів (400) — 322.50, Сянік (350) — 230, Городек коло Львова (275) — 250, Товмач (200) — 130, Золочів (175) — 97.50, Яворів (25) — 25, Волинь (175) — 175, Польща (6.100) — 4.165.10, Заграниця (325) — 275. Разом декляровано 150.000 зол., а вплачено досі 86.995 зол. 43.

Докладне зіставлення перебігу цілї позички і подрібний розгляд продин яких позицій оголосить Головна Управа Рідної Школи щойно після закінчення позички. Але вже з повишого виходить, що к ли деякі повіті деклярували і вплатили доволі показну суму, то позичка подавляючої більшости суто українських повітів дуже мала.

Одна позичка виносить 25 зол. На 1 позичку може складатися і кілька осіб. Позички можна сплачувати нараз або ратами. Для заможніших осіб чи установ нема ніяких обмежень, щодо числа позичок. Останній речинець деклярацій 31 жовтня 1934. р. Позичкові деклярації і почтові складанки РШ. ч. 503.624, на пересилку рат висилає на бажання даром і оплатно: „Р. Школа“, Львів Словацького 14.

Гиж. П. Долінський.

Осіння годівля тварин

Осінь це час переходовий між кормленням літнім а осіннім. Дні щораз коротші, пасовиська значно слабші і менш поживні, бо і погода не дописує і сонця мало. В добре зорганізованих господарствах в тім часі корови теляться. Тож треба добре звертати увагу, щоб корови не були голодні; коли пасовиська не надто добрі — корови треба в стайні підгодовувати, знаючи, що худі корови зменшують свою молочність. По отеленню ще більш виснажаться і ні з них, ні з телят хлібороб великої користи мати не буде.

Осінню маємо різнородні паші, які треба лиш уміло використати. Передовсім як найдовше треба корови пасти на пасовиськах, чи то конюшинових чи луках природних, памятаючи, що пасовисько — то найбільш раціональний спосіб годівлі тварин, бо тут мають природню і добру пашу і користають з руху на свіжій повітрі і сонця. На пасовиську держимо корів так довго, як довго на це дозволяє погода. Коли по причині дощів пасовисько надто розмокле, корови більше не випускаємо на пасовисько, а кормимо в стайні.

Якіж паші маємо зглядно можемо мати осінню і з початком зими у власнім господарстві?

Одною з кращих паш в осені є сераделя. Це рослина однорічна невибаглива на ґрунт, росте навіть на дуже бідних пісках, де вже жадна інша культурна рослина рости не може. Тому сераделю і зовуть конюшиною пісків. Сіють її чистим посівом або всівають в озиме чи яре збіжжя. Дуже добре сераделю висівати на стерні по зборі збіжжя і тоді будемо мати два врожаї. Сераделю висіваємо або на зелений погній або на пашу (пасовисько і сіно). Сераделя є знаменитою пашою чи то в стані зеленім, чи як сіно. Корм це молокогонний, багатий в білок і часто-густо може заступити ситні корми. Коли сераделю спасаємо коровами, так прив'язуємо їх до паликів, щоб частинами випасали а не толочили всеї паші. Колиж коровам даємо кошену сераделю, то треба на день лиш стільки скосити, скільки з'їдять корови, бо коли довше лежить на купі і зів'яне, є менше смачною і поживною а корови не так радо її їдять. Для наших господарств, головнo на північно-західних землях, сераделя є дуже потрібною рослиною, бо 1) поліпшує піскуваті ґрунти і 2) дає дуже добру пашу для худоби.

Доброю пашею є листя буряків. Давати

багато їх тваринам не можна, бо викликають забурення шлункові, а то тому, що мають в собі багато квасу шавлевого і саме той квас ділає розвільняючо. Бажаючи унешкідливити в деякій мірі відемне ділання цього квасу, даємо кожній штуці до 100 гр. крейди. Позатим листя буряків є багате в соли мінеральні. Маючи в господарстві більшу кількість листя буряків, добре є їх заквасити і матимемо через зиму добру пашу. Доброю пашою є листя капусти, брукви і моркви. Відемною стороною листя капусти і брукви є лиш то, що згодовувані в більшій кількості надають неприємний смак і запах молоку.

Пізною осінню і зимою знаменитою пашею є капуста пастівна, так мало цінена і управлювана у нас. Це спеціальна відміна капусти з довгими стовбурами. Головок не зав'язує. Може стояти на полі зимою в морозі і частинами можна її згодовувати. Зимою її худоба дуже радо їсть, бо є сочистою і смачною. Добре впливає на молочність корів. Денна пайка 25 кг. на штуку корови є вповні вистарчаючою, більша кількість відемно впливає на якість молока.

Досить поширена є вже в нас управа кінського зуба. Щоправда паша та не так є поживною, як сераделя, але як додаток до інших паш є дуже доброю, бо має в собі багато цукру, корови дуже радо її їдять і добре впливає на молочність. Кінський зуб тим є цінний, що з одиниці площі дає багато зеленої маси. Чим молодша рослина тим делікатніша і поживніша. Звичайно кінський зуб ріжемо на грубу січку і в такій формі згодовуємо. Колиж маємо добрий урожай, так не марнуймо листя, лиш заквасім, а будемо мати пашу на цілу зиму.

Всі ті паші повинні знаходитися в нашій господарстві, бо щойно тоді є можливою раціональна годівля тварин. Колиж тепер ви таких рослин не управляли, так безумовно вже тепер підведіть для них певну частину землі, скоро весною постарайтесь про відповідне насіння, а дочекавшись збору, певно не лиш самі будете вдоволені, але і другим порадите в який спосіб боротися з нестачею паші для тварин.

Від Адміністрації. Просимо дуже вирівнювати передплату. Хто не вирівняє в листопаді до кінця року, здержимо ч. С. Г. за грудень. В цім місяці висилаємо упізнання довжникам і дораховуємо 0.25 зол.

Инж. І. Ланчук.

Пам'ятайте за переднівок

Важке це слово — переднівок воно так глибоко вкорінилося в організм хлібороба, що годі його позбутися. Переднівок — це голод в таку пору, що всюди пусто а до нового далеко.

Кажуть, що добре скоро забувається, а лихе ніколи. А чому за переднівок забувають? Я припускаю, що тільки тому, що тоді, коли треба би за нього пам'ятати, є bliші нашої шкіри клопоти. Зима. Зима вигередує всі інші дальші лиха і займає нашу всю журбу. Через то забуває хлібороб за переднівок, що слідує після зими...

Тому кличу: пам'ятайте за переднівок!

На переднівок бракне хліба. З браку хліба забракне й насіння на весняні засіви. З браку насіння лишається незасіяне поле — задаток на ще гірший слідуєчий переднівок. На переднівку найбільше задовжується наш хлібороб, що вкінці кінчиться ліцитацією господарства.

Щоби цьому лихові зарадити, щоби раз один скасувати отсей зловіщий „переднівок“, належить приступити до діла. Переднівок — це брак хліба й насіння. Треба отже знайти спосіб на те, щоби на переднівок можна мати й насіння й хліб, щоби хлібороб ізза голоду не брав в приватних покупців зерна на лихварський процент.

Зі зовнішнього світа нам ніхто не допоможе. Не помогли нам купити землі годі, коли були сотки тисяч гектарів в нашому краю на продаж, не дали нам кредитів, коли були гроші. Не допоможуть і тепер нам, коли нема грошей.

Ми мусимо допомогти собі самі. Перед війною в багатьох наших селах були громадські шпихлірі, які позичали зерно на насіння чи на хліб на переднівку а погорільцям давали допомогу. Збіжжя в магазині спершу зложили хлібороби самі; при звороті позичок за услугу добавляли довжники дещо зерна. В деяких селах громада відпускала громадський ґрунт в піднайм, а чинш у формі зерна зсипала до шпихліра. Війна майже всі шпихлірі знищила.

Лихоліття в убогих селах насунуло думку організування допомогових збіжєвих фондів у формі зсипів збіжжя (шпихлірів) при Кругках „Сільського Господаря“, які несли би поміч членам на переднівку. В той спосіб убогі селяни мали би можливість обсіяти поле й прожити рідню, не потребуючи просити в когось допомоги ані позичати будь як зерно на лихварський процент в зерні (за чвертку звернути в осені — себто за пів року — дві чвертки або 200 процент).

В багатьох селах виринула теж думка творити зсипи збіжжя в цілі спільного збуту і в той спосіб осягнути ліпшу ціну.

Додаймо ще до того, що треба подбати про добре однорідне зерно, щоби досягнути й більший врожай з гектара (морга): ліпше однорідне зерно великою партією продати, то маємо ясно поставлену ціль таких зсипів зерна (шпихлірів), себто уліпшення рослинної продукції всіх родів с. г. рослин (не тільки збіжжя), допомога членам в набуванню насіння на випадок лихоліття, поміч дешевого набуття хліба зглядно в збіжєвих районах хосенного вміщення надвижки зерна на ринку, увільнення бідних селян від лихварських кредитів на переднівку, мати можливість одержати кредити уділювані на підставі збіжєвого застави.

Самовряд на Поліссі ініціативу творення шпихлірів взяв у свої руки. Тижоднік Рольнічи — Вильно, 1934, ч. ч. 33 — 36 подає, що в поліському воевідстві створено волосні і повітові шпихлірі через зсип зерна (жита) по 2 кг з 1 га ґрунту. В той спосіб в самому пінському повіті зсипано 880 м. сотн. збіжжя, з чого на насіння пішло 220 м. сотн. на голодуючих 280 м. сотн., на інші ціли 94 м. сотн. 5 волостей має власні шпихліри. 3 переховує зерно в двірських шпихлірах, 1 в шкільному будинку, 1 в волосному арешті а 2 в волосних будинках. (Саможонд 1934 ч. 41).

У нас в деяких повітах започаткували деякі Кругки „С. Г.“ творити шпихлірі, і так в Яворівщині — 14, в Мостищині — 1, в Рогатинщині — 4, в Стрийщині — 14, в Городенщині — 3, в Луччині — 1.

Тепер є саме найвідповідніша пора на оснoвання шпихлірів так зі згляду на гуртовий збут як і зі згляду на то, щоби в часі зими можна було в пору подбати за набуття добірного насіння ярини на підставі замовлень хліборобів і зсипаного зерна до заміни на добірне насіння, а **найважливіше тепер в осені, коли є зерно дома, подумати про тяжкий переднівок і призбирати запас зерна на важкий той час.**

Пам'ятайте за переднівок

Від Редакції: Шпихлірі оснoвується при Кругках „Сільського Господаря“, як Шпихлірові Секції на підставі осібногo правильного, який опрацювало Головне Товариство „Сільський Господар“; рівнож опрацювало Головне Товариство вказівки, як вести працю в Шпихлірових Секціях, які будуть оголошені в слідуєчих числах часопису „С. Г.“.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 114. Де дістати насіння дичок?

Кружок „Рідної Школи“ в Троскім в ц. році хоче заложити більшу шкілку овочевих дерев. Просимо подати нам ціни на насіння яблук, грушок, слив, вишень, черешень, морель, горіхів а рівнож липи і морви.

— Насіння дерев краєвої продукції у нас трудно дістати (є але з шляхотних — не-здале). Заграничне насіння знову невідповідне для нашого клімату. При тому звернемо Вашу увагу, що зернята кісткових дерев, як черешень, вишень, слив, морель, бросквинь, горіхів, — де Ви їх не купили би — засіяні тепер або тепер застратифіковані — зійдуть у дуже малому проценті. На підставі найновіших досвідів — зернята тих дерев повинні бути застратифіковані зараз як тільки видобудемо їх з овочів. Зернята черешень зможете в черговому році набути в сусідній громаді Блищанці, що славна з черешень. Готові дички черешень можете по приступних цінах набути в розсадниках ф-ми А. Терпеляк, Залуква п. Галич.

Наше Товариство стоїть на становищі, що раціональними шкілками можна уважати ті, котрі плекають щепи на дичках вихованих зі **зерен лісових дерев**, або наших льокальних відмін, пристосованих до підсоння і тутешнього ґрунту. Тому такі зернята треба перше приготувати, пізніше виплекати дички, а щойно тоді приступати до заложення шкілки. Незабаром має появитися закон, що своїми рямями буде обніматися продукцію щеп у краю і регулювати її. Закон буде вимагати відповідного простору землі для плодозміну, фахового проводу для плекання шкілок, та більшого оборотового капіталу. Не знаємо чи буде це під силу Хв. Кружка. А навпаки відомо нам, що багато шкілок двірських, Повітових Виділів і т. п. побанкротувало.

Просимо повідомити нас і відповісти на такі питання:

Який простір ґрунту призначаєте під шкілку. Чия власність цей ґрунт. Яка річна продукція є плянована. Хто був би управителем шкілок. Які його фахові кваліфікації. Скільки готівки призначаєте для урухомлення шкілок. Чи шкілки мали би мати свій маточний сад. Які евентуально відміни овоч. дерев є призначені для маточного саду?

По одержанню відповіді постараємося дати Вам дальші вказівки та евентуально нашу поміч.

Ч. 115. Чи спасати озимий ріпак?

Маю посіяний озимий ріпак. Виріс дуже буйний, боюсь, щоб в зимі не пропав. Чи можна його спасати худобою?

— Буйний а густий ріпак в зимі може випріти. Щоб цьому зарадити, треба ріпак в рядах ще до зими прорідити, щоб дати більше воздуху рослинам. Потім як що на землю вогку впаде сніг більший то треба буде сніг той до землі привалкувати, щоб ріпак під снігом не прів. Як щож на змерзлу землю впаде сніг і утворить пізніш шкаралупу, тоді треба теж або валком поломати сніг або провести по рядах ріпаку коні. Спасати тепер чи косити ріпак не радимо, бо це відібеться на врожаї. Для практики радимо Вам зробити на невеликій площі ріпаку кошення його і спасання. Який буде вислід з того, подайте до нашого часопису.

Ч. 116. Де дістати млинок до мелення насіння лену, конопель, проса і інш.

— Вашого листа в цій справі пересилаємо до „Центросоюзу“, який торгує всіма господарськими знарядями.

Ч. 117. Чи поведеться мені пасіка?

Прошу о пораду. Хочу зайнятись пасічництвом, купити пасіку і вивезти в гори де є буковий і смерековий ліс. Чи то буде добре?

— Пасіка добре поведеться коли буде те добре знати пасічництво, відбудете на більшій пасіці добру практику принаймні річну, та як знайдете добре місце під пасіку. Ліс буковий і смерековий нічого ще не говорять, головню чи є в лісі тім поляни, зруби молоді порослі квітами, малиною, ожиною, черницями, вербівкою чи є там липа, крушина і т. п. Практику можете відбути на пасіці в Перегінську, але тепер вже є за пізно. Зголосіться до нас на весні. А в зимі радимо Вам купити собі книжку О. Пилипчака і передплатити наш часопис: Український Пасічник — річно 6 зол.

Ч. 118. Що робити, щоб куплені голуби не втікали до старого господаря?

— Голуби не втечуть, коли вони будуть в парі, коли потримаєте їх в запертю кілька днів, а також фахівці голубярі мають добрий спосіб на це, а саме дають голубам їсти кульки з тіста змішаного з меленим насін. фенікля. Голуби що покуштують у Вас феніклю — будуть приматися хати.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

КОМУНІКАТ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАР. ІНСТИТУТУ В ПОДЕБРАДАХ.

Днем 1-го жовтня цього року почався рік праці Українського Технічно-Господарського Інституту позаочного навчання (УТГІ) при Українській Господарській Академії в Ч. С. Р.

Переглядаючи працю Інституту бачимо, що він, успішно розвиваючись, захоплює все ширші кола українського громадянства так на українських територіях, як і поза ними.

Число зголошень на Економічно-Кооперативний відділ та окремі курси на день 1-го жовтня 1934 року виносило 255 проти 187 зголошень за попередній шкільний рік. З числа 442 усіх зголошень було на повнім (4-річнім) курсі Ек.-Кооп. від. 119, на курсі українознавства (3 семестровім) 111, на курсі бухгалтерії (2 семестровім) 34, на курсах: пасічництва 41, оброблення шкіри 48, практичної фотографії 29, практичної радіотехніки 18, практичного миловарства 15 та окремі предмети студювало 27.

Протягом двох років Інститут закінчив видання підручників: 1 — політична економія, 2 — теорія кооперації, 3 — історія кооперації, 4 — торговельне рахівництво, 5 — комерційна арифметика, 6 — світове господарство (економічна географія), 7 — цивільне право, 8 — загальне рахівництво, 9 — торговельна кореспонденція, 10 — цивільний процес, 11 — географія України, 12 — основи вищої математики, 13 — ботаніка I (анатомія), 14 — ботаніка II (морфологія), 15 — оброблення шкіри, 16 — практична радіотехніка, 17 — практична фотографія, 18 — практичне миловарство.

У наступнім шкільнім році буде закінчено видання підручників: 19 — теорія статистики, 20 — економія промисловости, 21 — фінансова наука, 22 — загальна наука права, 23 — місцеве господарство, 24 — товарознавство, 25 — політичне право, 26 — французька мова, 27 — англійська мова, 28 — німецька мова, 29 — націологія, 30 — фабричне рахівництво, 31 — історія України, 32 — Українська культура, 33 — історія українського громадського руху в XX столітті, 34 — пасічництво. Крім того буде приступлено до видання чергових курсів V та VI семестрів Економічно-Кооперативного відділу: 35 — торговельне право, 36 — сільсько-господарське рахівництво I, 37 — споживча кооперація, 38 — кредитова кооперація, 39 — будівельна кооперація, 40 — калькуляція, 41 — промислове право, 42 — сільсько-господарська економія, 43 — адміністративне право, 44 — приватна економія, 45 — демологія, 46 — хлібна торгівля, 47 — соціальна гігієна. Для Курсів українознавства: 48 — економічна географія України, 49 — українська мова та нових практично-технічних курсів, 50 — садівництво, 51 — перероблення садовини та городовини.

Наскільки зростає заінтересовання українських кол Інститутом показує число листів (4144), якими в минулім році Секретаріат обмінювався з заінтересованими особами.

Запис на всі курси УТГІ не обмежується яким небудь терміном, а провадиться на протязі цілого року. Адреса: *Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut v Poděbradach, Czechoslowacja* та додавати на відповідь інтернаціональний поштовий значок.

Д.р В. Бемко.

НЕ ДАЙМО МАРНУВАТИСЯ НАШІЙ МОЛОДІ

По наших селах є багато молоді, що хотіла б учитися. Родичі, що їм не байдужа доля їх дітей повинні післати їх до господарської школи, бо хліборобська освіта це для них буде найкраще визінування.

В Шибалині коло Бережан є дворічна Рільничо-господарська Школа, де можуть вступити хлопці і дівчата від 14—19 літ. Там крім загальної і хліборобської освіти навчаються дівчата шиття і домового господарства (варити, пекти і т. д.), а хлопці теж кооперації і молочарства.

Хлопці, що мають добрий голос і слух мати-муть змогу при малій доплаті учитися дірігентури і дяківства, а дівчата основніше кравецтва.

До господарської школи в Шибалині повинні піти теж ті селянські хлопці і дівчата, що перервали гімназію чи семінарію, щоб не бути т. зв. „недоуками“, а мати і школу покінчену і добрий фах у руках.

Кошт науки не великий — так, що навіть бідніша молодь може цю школу покінчити. Пишіть по блищі вияснення до Управи Господ. Школи в Шибалині, долучивши поштовий значок на відповідь. Початок науки 5. листопада.

Від Редакції:

Попираємо вповні заклик д-ра Бемка і його погляд, що хліборобська освіта є найкращим вивінуванням селянських дітей. Вклад, зроблений для придбання хліборобської освіти, повертається сторицею. Тому не занедбуйте заповнити сільсько-господарські школи селянськими дітьми. Крім Школи в Шибалині, розпочинається дня 1. листопада 11-місячний сільсько-господарський курс в Господарсько-садівничій Школі Т-ва „Просвіта“ в Милованню, почта Стриганці над Дністром, та постійно ведеться практичні сільсько-господарські курси в Янчині коло Перемишлян, почта в місці.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВ

З ІСТОРІЇ НАШОГО МОЛОЧАРСТВА.

Ювілей нашого молочарства в цифрах.
Тому 30 літ, а саме дня 1. жовтня 1904 р. в Завадові, стрийського повіту — при місцевій читальні „Просвіта“ засноване першу молочарню, яка опісля впала жертвою першої проби на те, щоб на її місце повстало вже в р. 1911 — 79 молочарень при продукції масла 250000 кг. В 30 літ після завадівської проби молочарська кооперація „Маслосоюз“ числить 176 молочарень з продукцією 2.288.000 кг. масла.

Тому 30 літ в Берегах інтелігенти з селянами тинкували домівку, цементували дахівку, крутили корбу кружлівки з роскошею втягаючи запах першого виробу масла; на це вони розпочинали своєрідний с. г. промисл, щоби сьогодні роскошуватися по 30 літах гарними молочарськими будівлями у Львові і в краю, в яких щоденно звенять кружлівки, гудять машини, при них сотки працівників — інтелігенти з селянами, як колись, мережать спільно рамя об рамя одну галузь с. господарського промислу.

Нехайже той ювілей в цифрах буде товчком до розбудови дальших галузей с. господарства і запряже дальші ряди мало-земельних селян з безробітними інтелігентами до спільної успішної праці.

(За „Кооперативною Республікою“).

Загальні Збори Філій „Сільського Господаря“ відбулися:

В Жовкві — дня 20. II. 1934. В склад Ради ввійшли: добр. Косарчин Спіридон Ч. С. В. В., голова, Грещак Василь — з. голови, др. Орловський Антін — секретар, дир. Карпів Дмитро — скарбник, Пеленський Осип, Кривлюк Теодор і Закус Василь — члени Ради.

В Рудках — дня 16. III. 1934. До Ради вибрані: Ю. Пастернак — голова, М. Чайківський — з. голови о. П. Павліш — секретар, В. Скочиляс — скарбник, Г. Черняхівський, І. Даниляк і Й. Антоняк — члени Ради.

В Старому Самборі — дня 13. III. 1934. Вибрано до Ради: о. Ю. Татомир — голова, І. Рудзінський, — з. голови, о. Гнат Дмитро — скарбник, др. І. Кульчицький, О. Курчик і Д. Коваць — члени Ради.

В Судовій Вишні, пов. Мостиська — дня 25. IV. 1934. До Ради вибрані: дир. С. Козак — голова, мр. В. Шот, — з. голови, Б. Чехут — секретар, Ф. Заяць, Г. Лядик, М. Ковць і С. Хріпа — члени Ради.

В Боршеві — дня 24. III. 1934. В склад Ради вибрано: рад. С. Воркун — голова, дир. Р. Дуткевич — з. голови, інж. С. Кушей — серкр., П. Зюбриць-

цький — скарбник, др. В. Ожоган, П. Поважний і М. Котик — члени Ради.

В Галичі, пов. Станиславів — дня 8. VII. 1934. До Ради ввійшли: А. Терпеляк — голова, Е. Скаліш — з. голови, др. П. Водославський — секретар, Г. Шмігель — скарбник, дир. В. Павлусевич, дир. В. Скрентович і С. Голубяк — члени Ради. При Філії є слідуючі Секції: Садівничо-городнича, Годівлі тварин, Організаційна, Пасічнична, Годівлі дробу, Продукції рослин і годівлі овиней.

В Жидачеві — дня 29. IV. 1934. В склад Ради вибрано: о. М. Хавлюк — голова, І. Дрогобицький, А. Малинович, І. Костирка, В. Богонос, І. Волицький і С. Точ — члени Ради.

В Жидачеві — дня 26. III. 1934. В склад Ради вибрано: др. П. Тарашук — голова, дир. А. Гірка — з. голови, дир. П. Трембач — секретар, дир. М. Борщ — скарбник, інж. І. Олексюк, С. Мельниківський і П. Ткач — члени Ради.

В Снятині — дня 17. V. 1934. До Ради вибрані: др. Г. Ганкевич — голова Д. Дутчак, інж. А. Костинюк, В. Федюк, І. Онищук, П. Антонюк і Т. Ляшкевич — члени Ради.

В Скалаті — дня 20. III. 1934. До Ради вибрані: о. Г. Плакида — голова, інж. А. Тертека — з. голови, проф. М. Крупа — секретар, Л. Тимчак, А. Сенік, М. Талан і А. Хрупало — члени Ради.

В Тернополі — дня 28. II. 1934. До Ради ввійшли: проф. І. Брикович — голова, дир. Т. Гринькевич — з. голови, інж. О. Федорчук — секр. дир. І. Сірант — скарбник, А. Кунько, М. Волинець і о. Ю. Юрик — члени Ради. При Філії є слідуючі Секції: Годівлі свиней і Пасічнична.

В Глустім, пов. Заліщики, дня 11. III. 1934. Раду вибрано в слідуючому складі: дир. В. Бадлюк — голова, дир. М. Сайовський — з. голови, др. С. Андрущишин — секретар, С. Тимусь — скарбник, І. Мельник, М. Склярчук і І. Марчишин — члени Ради.

В Чорткові — дня 26. III. 1934. До Ради вибрані: др. В. Електрович — голова, др. В. Вовк — з. голови, др. О. Юрчинський, А. Слободян, дир. А. Поморянський, дир. В. Шмата і А. Заячківський — члени Ради.

В Любачеві — дня 5. III. 1934. В склад Ради ввійшли: інж. В. Михальчишин — голова, о. О. Пізюр — з. голови, І. Савка — секретар, І. Лашкевич — скарбник, о. Ю. Черкавський, о. М. Гірняк і І. Суль — члени Ради.

В Самборі — дня 21. VI. 1934. До Ради вибрано: проф. Іван Филипчак — голова, о. Іван Петик, дир. Ілько Стебницький, Іван Гут Кульчицький, Юліян Томник, Остап Коберський і Василь Гадзаман. При філії основано Пасічничу Секцію.

РЕЦЕНЗІЇ НА КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ.

Орієнтаційна таблиця для плянтаторів лікарських і промислових рослин (з практичними порадами) опрацював Інж. М. Гавриленко — спеціаліст в цій галузі. Видання автора. Львів, 1934 р. Ціна 1 зол.

В таблиці стисло але ядерно автор зумів подати для плянтаторів все необхідне про плекання лікарських рослин (44 рослини). Крім цього в увагах зазначено досить докладно про головні засади управи, погноювання, збору, сушення, і збуту згаданих 44 головних лікарських рослин.

Наші поступовіщі господарі, які слідкують за вимогами життя в сучасну кризу, та які живо пристосовуються до обставин і вміють використовувати землю, час і робочі руки, знайдуть в цій таблиці велику поміч в своїй роботі. Наша українська література в питанні плекання лікарських рослин, до сьогодні дуже бідна. Єдиний підручник п. Панича, про збирання диких лічних зел, вже вичерпаний але й він давав відомості лише про збір диких лічних зел, плекання цінніших зел не займався. Отож, сьогодні, коли Польща відмовилась від ввозу заграничних лічних зел, і всею парою натискає на розвиток і поширювання лічних зел, плянтації у себе, нам хліборобам треба звернути серйозну увагу на цю поплатну ділянку рільництва і треба навчитись виплекати більшу кількість доброго сирівцю для потреб краю а то й заграничної фармацевтики. Гадаємо, що ця скромна але важна праця інж. М. Гавриленка на часі; в міру розвитку у нас цієї галузі, він невідмовить подарувати нам цінний повний підручник плекання лікарських рослин, який саме тепер приготує.

М. Б.

Знижка цін вугілля і солі. Часописи подають, що власники копалень згодилися обнизити ціну вугілля на 7—12, а солі на 9 проц. Одночасно буде обнижена тарифа за перевіз вугілля залізницею.

УВАГА!

УВАГА!

Від дня 1. жовтня б. р. можна пересилати передплату і всі інші належитості (за дрібні оголошення і за поодинокі примірники) не перевищуючі квоти зол. 15.—

СПЕЦІАЛЬНИМИ РОЗРАХУНКОВИМИ ПЕРЕКАЗАМИ.

Ті передплатники, що висилають передплату розрахунковими переказами не поносять при надаванні грошей жадних оплат.

Розрахункові перекази можна набути у всіх поштових урядах в ціні 1. гр. за штуку.

В кожному селі, в кожній читальні, в кожному Гуртку — повинна бути книжка
Ю. ГОРЛІС-ГОРСЬКОГО

„ХОЛОДНИЙ ЯР“

Книжка гарно видана. 173 сторінки друку великого формату. Ціна 2 золотих.

Замовляти чеками П. К. О., на яких обов'язково дописати: „Коопер. Банк „Дністер“ у Львові. Чек. конто 143.961, вкладка 16.981.

Поштові замовлення і грошеві перекази слати на адресу: ЛЬВІВ, ЧАРНЕЦЬКОГО 26. Друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка. Ю. Лісовському. Хто збере і пришле гроші на п'ять примірників — шосту книжку одержить, як дарунок від автора. — При замовленні одного примірника долучувати 25 гр. на пересилку. Хто замовить п'ять або більше примірників, за пересилку не платить. Кольпортерам 20 проц., книгарням 25 проц. опист. Для заграниці ціна з пересилкою 50 амер. центів.

Холодний Яр — це одна із найяскравіших сторінок визвольної боротьби в Україні. Мало хто знає закордоном, що після захоплення червоними москалями України, над Дніпром існувала своєрідна „республіка“, яка від національним прапором провадила запеклу боротьбу з окупантами аж до 1922. року. Ці події мало освітлені, бо мало залишилося в живих учасників тієї боротьби — ще менше відісталось їх за кордон.

Замовляйте „Холодний Яр“! — Зголошуйтеся на кольпортерів!

Кілька цінних завваг для господарів!

Мотилиця є хоробою овець і рогатої худоби, виряджує необчислимі шкоди в господарствах. Мотилиця є тим грізніша, що галапас цей коли дістається разом з свіжою лашою до жолудка тварини, розмножується дуже скоро з весною і осенню, а спеціально в роках дощевих. Одиноке краєве оредство специфічне

„ETRONAL“

затверджений розп. Мін. Внутр. Сп. ч. 1606, лічить мотилицю в 100 проц. в протягу 24—48 годин. Средство це випробувано клінічно на львівській Академії Ветеринарії з дуже корисним вислідом.

„ETRONAL“ не тільки лічить, але запобігає також цій грізній хоробі.

„ETRONAL“ в капсулках желатинових подаєний худобі і візціям впливає також корисно на зовнішній вигляд тварини і збільшує видатність молока.

Присилайте передплату!

ВИДАВНИЦТВО „УКРАЇНСЬКА ПРЕСА“

ВИДАВЕЦЬ ІВАН ТИКОР

Видає:

1. НОВИЙ ЧАС щоденник Львів, вул. Костюшка 1. а.

Місячна передплата 3.— зол. Точні передплатники дістають щомісяця „Велику Історію України“ по одному зшиткові за доплатою 40 гр. на кошти опакуння й пересилки.

2. НАШ ПРАПОР Львів, Костюшка 1. а.

Ілюстрований часопис, виходить двічі в тиждень. Точні передплатники дістають безплатно щомісяця книжку — премію Видання „Української Бібліотеки“. — Передплата разом із книжками „Української Бібліотеки“ місячно 1.95 зл., чвертьрічно 5.55 зл., піврічно 11.10 зл.

3. НАРОДНЯ СПРАВА Львів, Руська ч. 18.

тижневий часопис для села. Крім цікавого всебічного матеріалу дає допомоги за страсти в художі (52.— зл. коли передплатник доріже штуку, а 82.— зл. коли художина згинє сама). Також два рази в році уряджує велике льосування нагород у грошах, вартісних предметах і моргах поля. — Передплата місячно 0.90 зл. Чвертьрічно 2.50 зл., піврічно 5.— зл., річно 10.— зл.

4. НАШ ЛЕМКО Львів, Руська ч. 18.

часопис для Лемків, виходить двічі в місяць. — Піврічна передплата 1.80 зл., річна з гори 3.— зл.

5. ДЗВІНОЧОК Львів, Руська ч. 18.

часопис для українських дітей, виходить щомісяця. Передплата піврічно 1.20 зл., річно з гори 2.— зл., поодинокі число 25 гр.

6. КОМАР Львів, Руська ч. 18.

веселий часопис (сатира, гумор, виходить два рази в місяць). — Передплата: піврічна 3.— зл., річна 6.— зл., поодинокі число 25 гр.

7. УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА Львів, Костюшка 1. а.

виходить кожного місяця 1 том 128 сторін друку. Мистецька двобарвна обгортка, добрий білий папір. Передплата чвертьрічна 2.60 зл., піврічна 5.— зл., річна 9.60 зл., поодинокий том 95 гр. Передплатники Нашого Прапору дістають Українську Бібліотеку даром.

8. ВЕЛИКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ Львів, Костюшка 1. а.

виходить місячними триаркушевими випусками. Передплата: місячна 1.20 зл., чвертьрічна 3.50 зл., піврічна 6.— зл., річна 12.— зл. — Передплатники Нового Часу дістають Велику Історію України за доплатою 40 гр. місячно.

Книжки Самоосвіти це одинокі приятелі господаря!

По тяжкій праці на філії літом, треба зимою попрацювати для своєї освіти.

Зима це одинока пора, коли можна вивчити самоосвітній курс дома з книжок Самоосвіти.

ВИДАВНИЦТВО

„САМООСВІТА“

видало досі 60 книжок з усіх галузей знання по плану Народніх Університетів.

Книжки видані дотепер пишуть про такі науки:

Наука про суспільне виховання	4 книжки
Світова історія	12 „
Історія світової війни	2 „
Історія української революції	5 „
Історія революції в Росії	3 „
Історія українського народу	5 „
Політично-суспільні науки	2 „
Наука економії	6 „
Наука астрономії	1 „
Наука про землю	5 „
Наука про життя	4 „
Наука про звірів	3 „
Наука про людину	2 „
Наука хемії	2 „
Наука фізики	2 „
Наука агрономії	1 „
Наука про українське письменство	1 „

Книжки продається поодинокі і річниками.

Пишіть до Видавництва по катальогі.

- 1 річник — 12 книжок разом з перес. 4 зол.
- 2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зл.
- 3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
- 4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
- 5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
- 6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50

(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річників той одержить даром книжку 1. том. Пригоди Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дістає передплатник одну книжку.

Адреса: Львів, Міцкевича 7 „Самоосвіта“
П. К. О. 500.872.

ТІЛЬКИ **КОШТУЄ**
1-80 **ВЕЛИКИЙ**
зол. **ІЛЮСТРОВАННИЙ**
КАЛЕНДАР **ІНФОРМАЦІЙНИЙ**
НА 1935 РІК

Порто 50 сот.

Календар „КРИНИЦЯ“ є необхідний в кожній українській хаті.

Календар „КРИНИЦЯ“ обіймає своїм змістом всі найважливіші питання сучасного життя.

Календар „КРИНИЦЯ“ це збір найактуальніших світлих з різних ділянок.

Одною з найбільше вартісних частин календаря є його правні поради, а саме основно пояснені закони та правноадміністративні розпорядки і приписи.

З нього довідається про законні вимоги купівля-продажі, про справи контрактів, сплати довгів та полекші в сплатах, про законні вимоги при улагоджуванні вистав, концертів, фестивалів, забав, відчитів і прилюдних збірок, про адміністративні карі і боротьбу з ними, про

суспільні забезпечення, про те, які річі є вільні від екзекуції, про законні вимоги, коли даєте дитину до науки ремесла, про вивласнення ґрунтів, про роземні уряди і пр. і пр.

Не сила подати подрібно докладного змісту календаря. Щоб зрозуміти і негайно оцінити його вартість, треба його перелічити. А перелічити і набути на власність дуже легко, бо ціна його дуже низька.

Календар „КРИНИЦЯ“ на 1935 р. вже сьогодні для Вас актуальний, бо він обіймає теж 4 останні місяці 1934 р.

Замовляти у Видавничій Спільці „Діло“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Хто прише гроші на п'ять календарів, дістане один **ДАР** при чому Вид. Спілька „Діло“ оплатить порто цілої посилки.

ETRONAL

затверджений розп. Мін. Внутр. Сп. ч. 1606.

Одиноке краєве средство.

Лічить мотилицю в протягу 24 год.

Скоре і певне ділання „ETRONALU“ стверджено на львівській Ветеринарній Академії. До цілковитого вилічення вівці о вазі до 35 кг. вистарчить одна капсулька в ціні 0.90 гр. До цілковитого вилічення корози або вола до ваги 200—250 кг. вистарчать 2 капсульки більші за зол. 4.—.

До набуття в лабораторії хем.

Mra S. Edelmana, Lwów. Teatyńska 10
та у всіх апіках.

ЛАСИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

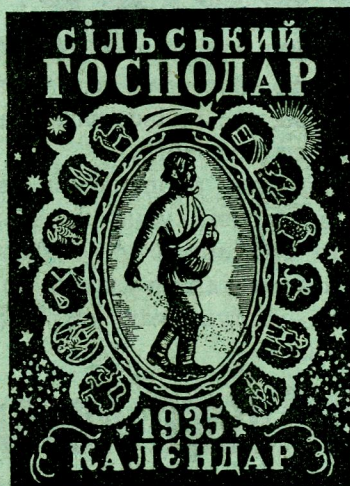
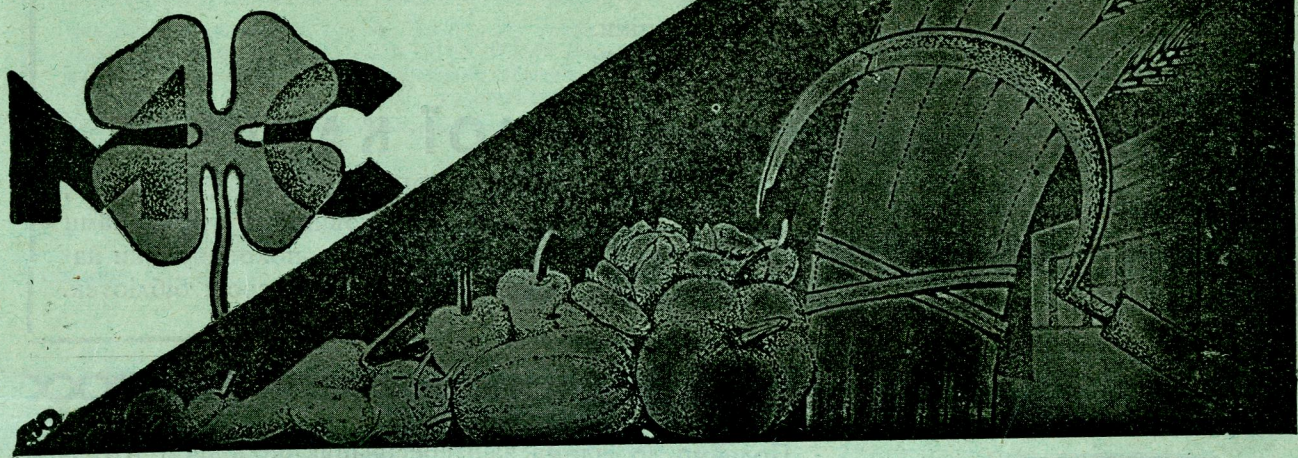
Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
 Львів, Ринок, тел. 16-21.
 (Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ

другий наклад

Календаря „Сільський Господар“!

Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1.50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0.50 зол.

Хто замовляв 10 прим., дістає 11-й даром і не оплачує пересилки.
Адреса: „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.
Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних
Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

НЮДНА БІБЛЮТЕКА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ ВИДАНЬ

„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“

Найцікавіші книжки історичного змісту. — Вовні спомини. Історичні повісти. — Календарі-Альманахи багато ілюстровані. — Журнал-місячник „ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“ цінний матеріалами з визвольних змагань ілюстрований пам'ятковими світлинами, в якому співробітничать всі визначні учасники воєнних подій.

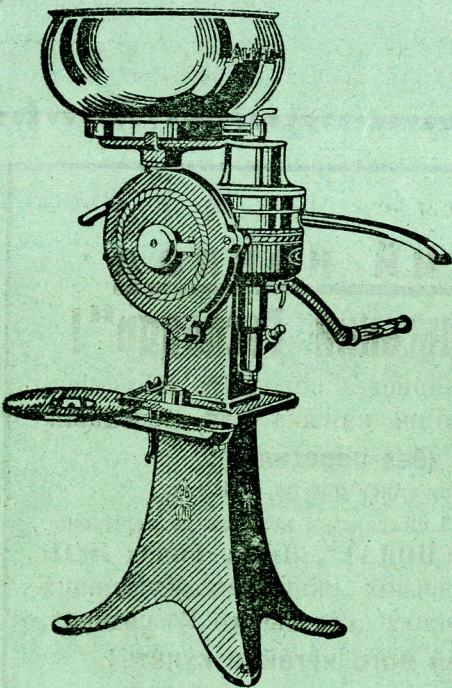
ПЕРЕДПЛАТА: 13.— ЗОЛ. РІЧНО, 7.— ЗОЛ. ПІВРІЧНО.
ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ВИДАВНИЧОЇ КООПЕРАТИВИ
„ЧЕРВОНА КАЛИНА“!

Члени дістають всі видання за половину ціни.
Уділ зол. 25.—, вписове зол. 5.—, можна сплатити й р а т а м и.

Купуйте видання „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“

Всі ЧИТАЛЬНІ, КООПЕРАТИВИ, „СОКОЛИ“, „ЛУГИ“, „КАМЕНЯРІ повинні бути членами „Червоної Калини“, щоби за половину ціни набути вид. „Червоної Калини“ до своїх бібліотек.

XX

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В зв'язку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Співка з обм. порукою.

XX

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасті „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: 4-р Еєген Храпливий. — Редагує Колегія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30/ „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

Поодиноким число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnij Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

З М І С Т: *Инж. І. Ланчук*: Полекші в сплачуванні хліборобських довгів. — *Инж. Р. Голод*: Спробуймо раз погноїти нашу луку. — *Инж. І. Ланчук*: Земляні шкідники сільсько-господарських рослин. — *Инж. В. Жовнірчук*: Чому гниють бараболі. — Садівництво і городництво: *А. Гнатівський*: Збираймо гнізда гусельниць. — *Инж. А. Гнатівський*: Походження й дикі прародичі овочевих дерев. — Організуємо садівників і огородників. — *Инж. М. Каплістий*: Ще про недомогання нашої господарки. — Звільніть свій ґрунт від податку. Запитання і відповіді. — Відозва Т-ва „Просвіта“: Смерть неписьменності. — З життя Товариства. — Ріжне;

Полекші в сплачуванні хліборобських довгів

Наші хлібороби під зглядом довгів не лишилися позаду хліборобів Заходу. Задовження по вуха. Тому, що держава поносить кольосальні страти ізза надмірного задовження селянства, бо ледви може виєкзекувати біля 30 проц. вимічених податків, видано ряд приписів, зміряючих до уможливлення хліборобам чесно вивязатися з затягнених зобов'язань і точно платити публичні належитости.

Хліборобські довги є різні щодо ціли й джерела, де їх затягнуто. В розумінні законних приписів до хліборобських довгів зачисляються довги посідача сільського господарства чи то власника, чи ужитковника, чи піднаємця, затягнені на купно чи провадження сільського господарства та поручення за хліборобські довги. (Довги на весілля чи хрестини ні).

Хліборобські довги ділимо на: довгоречинцеві, розложені в сплачуванні на більше, чим 15 літ, середньо-речинцеві, сплачувані в 5—15 літах, і короткоречинцеві, які сплачуються в речинці до 5 літ. Довгоречинцеві довги — це переважно з титулу кредитів в заставних листах і з Оборотового Фонду Земельної Реформи, середньоречинцеві — меліораційні, а короткоречинцеві — різні.

Де позичали хлібороби гроші? Всюди. В кредитових кооперативах, в щадничих і комунальних касах, в державних банках і в державному скарбі, в т. зв. Оборотовому Фонді Земельної Реформи (О. Ф. З. Р.).

Сплачування довгів у державних банках.

1) Довгоречинцеві позички в заставних листах Державного Земельного Банку (Паньствова Банк Рольни) розложено на сплату протягом 55 літ, числячи від 1. І. 1933, при відсотках 4.5 проц. річно, числячи від 30. XI. 1932, при чому до 1. І. 1936 р. довжники сплачують тільки відсотки й адміністраційний додток в 2-х піврічних ратах. (Закон з 20. XII. 1932 і розп. Мін. Ск. з 6. II. 1933). Всі залегли рати разом з відсотками і екзекуційними коштами, що повстали перед 1. VII. 1934 р. з титулу позичок в заставних листах та інші готівкові позички, Банк сам сковертує на додаткову готівкову довгоречинцеву позичку, якої сплату визначить міністер скарбу (декрет з дня 24. X. 1934).

2) Хто мав середньоречинцеву позичку в меліораційних облігаціях, яку затягнула Водна Спілка, банк розложить її на поодиноких членів у відношенні до розрахунку і обтяжує їх

гіпотеки. На підставі вище згаданих приписів обнижено відсотки до 4.5 проц., сплату розложено на 36 літ, а залегли рати разом з відсотками й іншими коштами, числячи до 1. VII. 1934, конвертує сам Банк на додаткову довгоречинцеву позичку, якої сплату визначить міністер скарбу.

3) **Довги з Оборотового Фонду Земельної Реформи** (дальше уживатиму скорочення О. Ф. З. Р.). Розпорядком Мін. Хліборобства і Земельних Реформ (М. Х. і З. Р.) з дня 24. V. 1933, здержано сплати рат з перед 1. VII. 1933 до дня 30. VI. 1935, а визначено тільки платити відсотки за той час будь в процентах, будь в ричалтових сумах. Дехто мав позички в заставних листах Д. З. Б. і різні позички з О. Ф. З. Р., зятягнені на купно ґрунту при парцеляції і на загосподаровання. На підставі закону з дня 28. III. 1933 перенесено довги в заставних листах Д. З. Б. до О. Ф. З. Р. і разом усі довги сконвертовано на одну масу, яко довгоречинцеву позичку О. Ф. З. Р. На підставі декрету з дня 24. X. 1934 впроваджено слідууючі полекші в сплачуванні тих позичок:

а) хліборобські довги в О. Ф. З. Р., зятягнені перед 1. VII. 1932 на купно землі при парцеляції, на меліорацію при земельній реформі і сконвертовані в 1933 році, про що я вже згадав, **зменшуються до половини;**

б) позички на комасацію, зятягнені в часі від 1. I. 1927 до 1. VII. 1932 р. зменшується на 1/3 часть довгу;

в) цілковито касується (уморюється) меліораційні довги, зятягнені на будову відпливів, на пляни і кошториси, або якщо меліораційні урядження зле ділають з причин, незалежних від довжників; позісталий весь меліораційний довг зменшуться на 20 проц.; коли перевищують всі довги 100 проц. оцінки господарства, то касується часть меліор. кредиту, що творить надвишку понад тих 100 проц. оцінки.

г) Меліораційні довги з перед 1. VII. 1932 зменшується до 500 зол. на 1 га взагалі змеліорованої землі;

г) касується довги, зужиті на меліорацію при перебудові земельної реформи (комасації, парцеляції, поділі громадських ґрунтів і т. п.), а коли дренажно — то зменшується до висоти не більше 350 зол. на 1 га дренажною землею;

д) кредит за технічну роботу при комасації зперед 28. X. 1934 зменшується до висоти оплат, які усталив міністер хліб. і зем. реф.;

е) касується довг нижче 10 зол. з титулу поодиноких належитостей в О. Ф. З. Р.;

е) зменшується довги, зятягнені в О. Ф. З. Р. на купно землі при парцеляції державних дібр до висоти ціни, яку усталив тепер міністер хліб. і зем. реф.;

ж) залегли чинші за аренду державних дібр може воевода зменшити або уморити цілковито.

По застосуванні вище наведених пільг сплачування решти довгу в О. Ф. З. Р. разом з ріжними незаплаченими ратами, відсотками і т. п. до дня 31. XII. 1934, за виїмком кар, які касується, розкладається на сплачення: а) в речинці до 60 літ відносно довжників з титулу купна землі при парцеляції, б) в речинці до 30 літ — відносно інших довжників з титулу позичок, в) до 5 літ зі всяких інших титулів. Відсотки в висоті 3 проц., починаючи від 1. I. 1935, платиться при сплаті довгу в речинці довшому від 5 літ. Рата не може бути менша, як 20 зол. річно від 1 господарства.

Хто сплатить довг, розложений на більше, як 10 літ, в 2 перших роках, числячи від 28. X. 1934, дістає боніфікату — 20 проц., в 3-ому році — 10 проц.

Довги з б. селянських і шляхотських банків конвертується на довги О. Ф. З. Р. і розкладається на сплачування до літ 56, числячи від 1. VII. 1935 при 4.5 проц.

Вписи до гіпотек в повищих справах є вільні від стемплевих оплат, а тільки писареві належить 10 зол.

Сплачування довгів в кооперативних банках, щадничих і комунальних касах нормує закон з 24. III. 1933 і декрет з 24. X. 1934. Довжники роблять угоди з тими банками, але тоді, як довг виносить більше, як 25—50 зол. на 1 га в господарстві до 100 га (180 моргів), а понад 100 га більше як 35 проц. оцінки цілого господарства, зглядно в господарствах до 50 га, коли довг більший, як 150 зол., в господарствах від 50—100 га — більший, як 500 зол., а в більших господарствах довг більший, як 2000 зол.

Загальне задовження не сміє перевищати 75 проц. оцінки цілого господарства.

Конверсія відноситься до довгів зперед 1. VII. 1932. Сплату розкладається до 7 літ, при чому 1 або 2 роки платиться тільки відсотки 6.5 проц., а сплата капіталу слідує в 5—6 роках. Банки дістають покриття 50 проц. страт від держави через Акцептаційний Банк, який конвертує згадані позички. Коли не дійде до угоди з причини кредитової установи, тоді на подання довжника Перемирний (Роземчий) Уряд силою самого права (декрет з 24. X. 1934) розложить сплачування довгу — разом з іншими належитостями до 1. XI. 1934 — за 28 рат, платних 1. IV. і 1. X. кожного року, починаючи від 1. IV. 1935 при 3 проц.

Зі згаданої конверсії не може користати той, що не може дати поруки в гіпотечі, згл. коли господарство обтяжене понад 75 проц. оцінки.

Для наших хліборобів найстрашніші є **приватні довги**. Сплату тих довгів нормує вже від серпня ц. р. реклямований декрет з дня 24. X. 1934 про конверсію і впорядкування хліборобських довгів (Д. З. Р. П. ч. 94, поз. 841).

Декрет поділив довжників на групи: „А“ — господарства до 50 га (денеде до 100 га), „Б“ — до 500 га (денеде до 1000 га), і „Ц“ — понад 500, згл. 1000 га. Приписи декрету нормують сплату довгів зперед 1. VII. 1932. Всі справи приватних довгів вирішує Перемирний Уряд: Повітовий для господарств гр. „А“, згл. Воевідський для господарств гр. „Б“ і „Ц“, а надзорує Центральне і Воевідське Бюро для фінансово-рільних справ. В часі 3 літ, числячи від 28. X. 1934, можна сплачувати довги і проценти, числячи до 1. IX. 1934, в сумі понад 500 зол. — вартісними паперами. Довги, забезпечені в гіпотечі можна сконвертувати на довги в 4.5 проц. заставних листах на час до 55 літ, а саме такі довги, що в групах „А“ і „Б“ містяться в 50 проц., в гр. „Ц“ — до 2000 га — в 40 проц., а понад 2000 га в 30 проц. оцінки нерухомості. Про конверсію старається довжник чи віритель в інституціях довгоречинцевих кредитів. Конверсію списує нотар, а акт вноситься до гіпотечки. Конверсія дотичить теж довгу, якого речинець платности ще не запав.

Попри повище наведені полекші можна осягнути силою самого права сплату довгів у групах „А“ і „Б“ — розложених на 28 рат, платних 1. IV. і 1. X. кожного року, починаючи від 1. IV. 1935. Розложення на рати дотичить капіталу довгу разом з відсотками й іншими належитостями зперед дня 1. XI. 1934 без огляду на вище згадані полекші. Рівнож і відсотки обнижується з днем 1. XI. 1934 — на 3 проц. При передречинцевій сплаті щонайменше 1 піврічної рати боніфікується для групи „А“ — 150 проц. у відношенні до заплаченої готівкою суми. Хто залягає з 2 ратами, наражується на відкликання розложення сплати на рати й можна цілий довг відразу екзеквувати, в групі „А“ однак тільки тоді, коли рати визначив Перемирний Уряд або суд. Колиб в групі „Б“ довг перевищав 75 проц. оцінки господарства після ревізії, Перемирний Уряд ухилить примінення приписів щодо розложення сплати на рати силою права.

В випадках, в яких силою самого права не розложено сплати і не обнижено відсотків, Перемирний Уряд може розложити сплату довгу разом з коштами на літ 14 при опроцентуванні 3—4.5 проц., за виїмком випадків, коли в групі „Ц“ довги перевищують 50 проц. в господарствах до 1000 га, 40 проц. — до 2000 га, а 30 проц. понад 2000 га оцінки цілого господарства, а в групі „Б“ ухилено рішення про полекші сплати довгу силою самого права.

Перемирний Уряд може зависокі відсотки за час від 1. I. 1927 зачислити на сплату капіталу, зревідувати ціну купна землі з часу від 1. I. 1926 до 1. VII. 1932, але тільки відносно незаплаченої часті землі може обнизити ціну, й ту зменшену ціну розкладає сплату на 14 літ; при парцеляції до 12 літ, числячи в 3 літа після дати рішення, при за землю; при парцеляції не вчислюється перенятих довгів як заплату, а тільки чисто готівкові вплати. Колиб боніфіката перевищала решту ціни купна, то відповідно до надвижки обнижується процентово всі переняті довги за виїмком належитостей держави і інституцій довгоречинцевих кредитів. Оцінку землі переводиться після парцеляційних урядових приписів.

Перемирний Уряд може в подібний спосіб зревідувати родинні сплати з часів від 1. I. 1926 до 1. VII. 1932, як також залеглі чинші аренди землі, належні за час до 1. VII. 1933.

Важна для ручителів є постанова арт. 60; коли довг забезпечить довжник гіпотечно в границях 75 проц. оцінки обтяженого господарства, Перемирний Уряд ограничує поруку до часті довгу, що не міститься в тих 75 процентах і розділює поруку пропорціонально до співручителів, а коли ручитель дасть гіпотечну поруку в границях 75 проц. вартости господарства, виділюється його зі солідарної поруки.

Коли хліборобські довги перевищують вартість господарств: в гр. „Б“ — 75 проц., в гр. „Ц“ — до 1000 га — 50 проц., до 2000 га — 40 проц., а понад 2000 га — 30 проц., тоді переводить Перемирний Уряд угодове поступовання між довжником і вірителями, а коли не можна погодити, тоді ліквідаційне поступовання, але тільки щодо сільського господарства довжника. В першому речинці ліцитації не може бути ціна нижчою 50 проц., а в 2-му речинці нижче 30 проц. оцінки господарства.

Наші хлібороби не мають таких обшарів і тому про це ближче не виясню.

Виходить, що з полекш користають кольтоністи в першу чергу, в меншій мірі ті, що меліювали і комасували землі, а найменше українські хлібороби, які мають довги переважно в кооперативних банках і приватних вірителів, менше в шадничих і комунальних касах; їм нічого не дарується, хіба розкладається на дальші рати, та дещо зменшується відсотки.

Зревідуйте отже свої довги, а може таки, дещо скористаєте з тих полекш.

Инж. Иван Липчук.

Инж. Василь Жовнірчук.

Чому гниють бараболі

Бараболі сьогорічні дуже нетревали. В деяких околицях гниють так, що господарі не в силі їх перебрати. Страта вже виносить 50 а то і 80%. Що доперва зі зимуванням.

Причиною цього сьогорічна погода. Посуха припинила сходження, мороз знищив молоді рослини так, що ці мусіли на ново відростати. Це скоротило властивий час росту бараболі що найменше на місяць а то й більше. Тому то бараболя не вся як слід дозріла, а як така менше витревала. Часті та обильні дощі спричинили, що бараболя має в собі більше води, чим звичайно, мякиш зложений зі слабших воднистих клітин і тканок, крохмаль і білковини скоро розкладаються. Вже тим, що бараболі не зовсім дозрілі і воднисті, є вони мало витревалі. Такі бараболі тяжко переховуються тому, що в них не закінчений процес дозрівання. Вони сильно дихають, тому витворюється багато пари, яка на верхніх верствах скроплюється, бараболі мокріють. При диханню крім пари витворюється рівнож багато тепла, бараболі запарюються, в наслідок чого дусяться і відумерають. На такі бараболі кидаються різного рода бактерії і спричиняють гниття. (Про те як закопувати бараболі гл. попередні числа).

Крім цього сьогорічна погода сприяла розвоєві заразків різних рослинних хоріб, які ізза ніжності та воднистости тканок легше приймалися і розмножувалися.

Бараболі гниють будьто вже на полі, або гниють у кіпцях та пивницях. Найбільше стрічається такі хороби:

1) **Мокру гниль бараболі.** Починається вже на полі. Зіпсована бараболя внутрі жовта, кашовата, якщо її роздусити то прикро

смердить. На воздусі ця маса гнідне і чорніє. Хороба ця помітна вже на полі, часом навіть спричинює значні втрати. Більше одначе в кіпцях та пивницях головню при хибному переховуванню. Гниль поширюється дуже скоро з зіпсутих на здорові. Головню за покрого літа і в осені терплять від неї відміни бараболі вчасних, а то і пізні мало відпорні.

Щоби охоронитися, належить бараболі старанно перебрати і відповідно закопати. Переховувати в кіпцях і пивницях сухих. Старатися про температуру радше нищу, чим високу, тепло не сміє перевищити 8° Ц. а то і нище 2—6°. Садити висадки тільки відмін відпорних і здорові. Коли земля богата на потас і фосфор, бараболі відпорніші.

Цього року гниль особливо дається в знаки нашим господарям.

2) **Підгнивання бараболиння.** В липні і серпні починає при самій землі бараболиння чорніти а то і загнивати так, що легко витягнути його зі землі. Хороба поступає досить скоро листя гнідне, скручується та усихає.

Закаження приходить з висадками, або з ріллі. Висадки покалічені, надіджені червами, чи крайні підлягають зараженню. Потім хороба розвивається в цілій рослині.

Хороба розмагається там, де не звертається уваги на висадки, як також у слотливі літа, коли слота міняється з парними днями.

Ця хороба в більшій часті кінчиться мокрою гниллю.

Щоби охоронитися, належить звернути дуже пильну увагу, щоби бараболя в кіпцях не надто підгрілася, а то сейчас начне гнити. Висадки докладно пробрати і мочити в 0.1% розчині формаліни через 1 — 1½ год. Сильне навоження обірником пособляє розвоєві хороби. Хороба ця нападає біб, моркву та огірки. По цих рослинах не садити бараболі.

3) **Пруговатість бараболі.** Якщо розрізати бараболю поздовж і лишити до сонця годину дві, тоді якщо бараболя закажена цею хоробою, то на прорізі 1 см. від країв появиться жовтий пруг, чи колесо. Коли хороба вже розвинена сильно, пожовтіє вся середина мякишу. Така бараболя на зверх здорова, але переховується зле. Зимною загниває.

Бараболю перед садженням випробувати. Підозрілої не садити. Змінити зовсім висадки. Садити відміни відпорні, менше воднисті, зі сильною лупою, добре вигноювати потасом, тоді бараболя є відпорніша.

4) **Бараболяна пліснь.** Появляється спершу на листю переходить на бараболиння

ГОДІВЕЛЬНО-ВЕТЕРИНАРІЙНИЙ КУРС „С. Г.“

Годівельно-ветеринарний курс відбудеться при практичних курсах „Сільського Господаря“ в Янчині в часі від 1. до 31. грудня цього року. В програму теоретичного і практичного навчання входять: годівля і плекання та контролю ужитковости домашніх тварин, годівельна гігієна та поміч у випадках наглого захворіння тварин.

На курс приймається кандидатів, що покінчили 18-ий рік життя з освітою не нижче вселюдної школи. Оплата за навчання, уживання наукових приладів і бібліотеки зол. 20, удержання (помешкання і харч) кштуює зол. 30, разом за ввесь курс зол. 50.

Зголошення на курс слати найдальше до 15. листопада на адресу: Управа Практичних Курсів „Сільського Господаря“ в Янчині, почта в місці.

а відтак на бульбу. Спершу появляється на листю в виді темногнідих аж чорних плям, по краях зі сивим налетом. Нападене бараболиння чорніє і передвчасно усихає. Сивий налет на листю і билі це насіння плісні. Воно опадає на землю, дістається до бульби. в очах кільчить і заражує цілу бульбу. Бульва, нападена плісню, дістає гніді плями під лупою, які поширюються до середини. Ця хвороба переходить у мокру гниль.

Зауважив я, що цього року бараболя рівнож досить сильно нападена плісню. Бараболі вже на полі гнили, одначе більшість гние в кіпцях.

Вжити здорові висадки можна, але не дуже то помагає мочити бараболі на насіння в 2% розчині бордоскої рідини через 24 години. Практичнішим є поприскування 1—1½% бордоскою рідиною по бараболинню.

Инж. Р. Голод.

Спробуймо раз погноїти нашу луку

Наріканя на селі на біду, на кризу не устають, а тільки з дня на день зростають. Нарікаючи, навіть не думає ніхто, в який спосіб зарадити собі самому в біді.

Не треба нікого переконувати, що в сьогоднішніх часах із годівлі домашніх тварин найбільш поплачується годівля молочних корів. Однак і тут мусимо глядіти, щоби одержати добру й дешеву пашу для наших тварин. Брак відповідної паші не дозволяє господареві годувати молочні корови й дуже часто держить він їх на це, щоб сусіди говорили, що в нього є кілька штук тварин, та мів мати від них обірник. Має не один господар і кілька моргів сіножати, але з неї збирає він один покіс на рік, часами два, трохи квасного сіна. Мав я нагоду нераз оглядати такі луки, де з одного морга господар збирає дві фірі квасного сіна, та не більш, як одну фіру отави. Відживча вартість такої паші, річ зрозуміла, дуже мала. Солодких трав в таким сіні є заледви кілька процент. Не лучше представляється справа з сухими сіножатами. Там в огкі літа часами збирають господарі з морга дві до три фіри сіна, що разом робить 12—13 сотнарів. Знова в сухі роки збирає господар один покіс сіна до 10 сотнарів. Щодо якості того сіна, то воно представляє дуже малу відживчу вартість, бо коситься його звичайно тоді, коли відцвітуть солодкі трави (бо скорше нема що косити). А річ ясна, що відживча вартість такої трави рівняється відживчій вартості звичайної соломи. Стан лук є тому такий, що наші господарі не можуть остаточно переконатися, що луку належить погноювати та відповідно управляти, як і орне поле. Без того

якщо лиш хвороба появиться. Не садити бараболі на свіжій обірнику. Садити сорти відпорні.

Як виходить, треба нашим господарям більше звертати уваги на висадки. Добирати сорти, а тоді буде менше клопоту. Так само і переховування окопових треба переводити вміло, не легковажити добрих рад. Може тих кілька уваг під теперішню пору, коли то господар має з бараболею найбільше клопоту, вистарчить, щоби пізнавши недомагання, старався їх на будуче оминати, та щоби, пізнав причини цього лиха.

Тепер не остає нічого иншого, лише бараболі, які починають гнити, старанно перебрати. Худобі не давати у великих кількостях і то добре полукані, щоби вона не захоувала.

наші луки замість користи для господаря, будуть приносити йому шкоду. Мусимо як слід приступити до управи наших лук та погноювання їх штучними погноями, як каїнітом, коли хочемо мати з них користь. Погноєна лука каїнітом і відповідно управлена не тільки що збільшить кількість паші, але також і якість паші змінє до непізнання. Затрачується буряни та квасні трави, на їх місце виростають солодкі трави. Щоби не бути голословним, подам декілька вислідів з досвідів, переведених на луках з каїнітом сього року. І так, на луці о. Р. Левицького в Кудобинцях, повіт Зборів, переведено слідуочий досвід:

Три парцелі, кожна по 500 м², видали:

Урожай	500 м² без навозу	500 м² Навозено 20 кг. каїніту	500 м² Навозено 20 кг. каїніту і збороновано
Сіна кг.	81	94	130
Отави кг.	85	107	138
Разом кг.	166	201	268

Цікаві також дані виказав досвід, przeprowadжений на луці Теодора Борисюка в Зборові.

Урожай	500 м² Без навозу	500 м² 40 кг. каїніту і заграбано
Сіна кг.	208	224
Отави кг.	217	255
Разом кг.	425	479

3 перепровадженого досвіду бачимо

	Надвиз- ка в кг.	Ціна надвиз. злот.	Ціна погн. злот.	Зиск злот.
20 кг. каїніту незаграбано	35	2-10	84—	1-26
20 кг. каїніту заграбано	102	6-12	84—	5-28
II. досвід				
40 кг. каїніту заграбано	54	3-24	168—	1-56

Перший досвід був перепроваджений на луці сухій, другий на луці о підмоклім торфо-

виську. В першій і другій случаю скількість трав солодких зросла до 40 проц. Цифри наглядно нам говорять, що колиб зовсім примітивно ми зачали свої луки управляти, не потрібно булоб дуже часто винаймати громадських квасних лук, за котрі треба платити в пятеро дорожче. Уважаю, що тих кілька цифр промовить до переконання нашого хлібороба й вони вже осінню почнуть погноювати свої луки каїнітом. Цікавих, в який спосіб погноювати, відсилаю до попередніх чисел часопису „Сільський Господар“. Хто не вірить поданим мною даним, хай спробує перший рік погноювати кусок луки каїнітом, а вірю, що на будуче буде міг похвалитись гарними вислідами.

Инж. Іван Ланчуж.

Земляні шкідники сільсько-господарських рослин

Нераз трудно збагнути причину малого росту рослин; зійде і сидить при землі, вкінці жовкне і сохне. Коли придивитися блище тим марним рослинам та перешукати землю під ними, знайдеться звичайно шкідника: або дротяника, або гусениці совок з родини *Agrotis* або борозняки травневого хруща.

Дротяники це 2—3 см. довгі і тонкі, міцні хробачки жуків-ковалів ясножовтої блискучої краски, схожі на мучні хробаки. Є їх кілька родів, з яких одні живуть в лісі, інші на луках і пасовиськах а найбільше в полі. Хрущики дротяників перебувають на хоптах а яечка складають в землі. По кількох днях вилазять з яечок робачки-дротяники, які живляться переважно делікатними корінцями і кільцями насіння будь молоденькими сочистими рослинками.

В вересні озимі, а в квітні і травні ярі збіжжя ушкоджують дротяники масово, заки ще рослина посходить, або вже як посходить щойно в землі. В цукрових і пашних буряках обжирають дротяники молодесенькі корінці та вигризують глибокі а тоненькі дірки в бульвах згідно в коріні буряка. Рівнож жирують вони в городі на моркві і салаті, а також на лені, ріпаку і тютюні.

Як настають морози, вкопуються дротяники глибоко понад $\frac{1}{2}$ м. в землю, а на луках перезимовують між корінцями трав. Розвій деяких родів дротяників треває 3—4 роки і тому нераз хробачки 3—4 роки під ряд наносять шкоду. Після 3—4 літ закопуються вони на 30 см. в землю і по трьох тижнях вилазять з них хрущики.

Гусениці совок є сірі, звичайно звинені в

клубок лежать в землі. Жирують від серпня до кінця жовтня а відтак від березня до кінця травня на всіх рослинах, головно на бараболях і буряках, в яких вижирають широкі діри (дротяники тонкі глибокі) і в них переважно сидять. При кінці травня перемінуються в куки а з яких в коротці вилазять метелики. Самчик сидить на землі а самичка складає яечка (понад півтора тисяч).

Борозняк травневого хруща всім знаний. Він 3 роки жирує на корінцях всіх рослин, а головно окопових, а хрущ нищить листя дерев.

Боротьба з згаданими шкідниками. Передовсім шанувати птиці, які дуже люблять ті шкідники. В часі оранки добре є вивозити кури на поле, щоби визбирували шкідливі хробачки а рівночасно добре паслися. Боятися ті шкідники дуже сонця. Отже в теплі, сонячні дні треба переорати такі поля, де ті шкідники є, або перекопати, щоби їх викинути на сонячне світло. Рівнож борона ім дуже шкодить, отже скородити. Сіяти належить плитко, щоби не виїдали посіву хробачки, які знаходяться глибше в землі.

Можна наставляти на них полапки в цей спосіб, що в городях сіяти салату, яку згадані шкідники дуже люблять. Як салата-лапка своїм марним виглядом зраджує їх присутність, витягати обережно з землі і нищити хробачки. Можна також розкряти бараболі і посадити в землю на 5 см., звертаючи свіжим перекроєм до долу, з під них що дня вибирати дротяники. Де дуже масово виступлять дротяники, належить завести чорний пар і через літо кількакратно його пере-

орати, або посіяти білу гірчицю чи на зелений погній чи на зерно, або метеликоцвітні рослини, як вику, яких дротяники не люблять.

Коли треба вже рятувати рослини, тоді поголовно (на листя) сіяти мілкий азотняк або кайніт (4—10 м. сотн. на 1 га) разом з вапном, або самого паленого вапна до 20 м. сотн. на 1 га. (на піски вапняк).

Є ще трутки, як париська зелень, але про такі не згадуємо блище, бо це трудне в ужитті.

Як виходить з повищого, то селянин має чимало ворогів, з якими мусить вести боротьбу, щоби досягнути якийсь дохід з поля.

Мусить отже пам'ятати про все, та робити так, як вчить наш часопис.

ШВЕДСЬКА І ГЕСЬКА МУХА.

Гусениці і личинки тих мух знищили вже не раз цілі лани пшениці. На ті мухи нема доброго і певного способу. Одиноким запобігачим засобом є припізнити сіяння озимини на другу половину вересня і далі, бо в першій половині рояться отсі мухи і складають яечка на ранніх озиминах, як рівнож на хоптах і травах при дорогах і межах, а з тих яечок вилягаються опісля гусениці і личинки, що опісля нищать збіжжя. Щоби теж не дати спросто складати яйця на хоптах і травах, треба старанно викосити хопти і трави на дорогах, межах і т. п.

На весні треба сіяти ярину якнайраніше, щоби їй зачнетися рійка тих мух, ярина вже доволі підросла, бо ті мухи складають яечка тільки на дуже молоденьких рослинах.

ГЕТЬ З ДРІБНОЮ СІЧКОЮ!

Трудно відзвичаїти наших хліборобів від того, щоби не різали дрібної січки. Дрібна січка є шкідлива для коней, бо коні не гризуть її а ликають. Непогрижена і добре непослинена січка осідає в закрутах кишок і спричинює кольки, внаслідок чого коні гинуть.

Для того пожалуйте свого труду, відкрутіть 3. чи 4. різак в січкарні і ріжте грубу січку. Груба січка ніколи не зашкодить. Рівнож не звочуйте січки, а подбайте все, щоби все була суха і круха. Коли кінь видмухає з жолоба трохі січки, то буде гній, але коли вогкої наїється, може згинуть і принести велику шкоду для хлібороба. Січка повинна бути найменше 2 см. довга. Задовга ніколи не зашкодить.

ЯК РОЗУМІЄ СВОЇ ОБОВ'ЯЗКИ УПРАВА ФІЛІЇ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ В САМБОРІ.

Філія „Сільського Господаря“ в Самборі об'єднує 56 діяльних кружків з 2472 членами, в тім 2103 мужчин і 369 жінок. Кружки ці в більшості недавно відновили свою діяльність завдяки щиро відданим, а безінтересовній праці проводу Філії „С. Г.“ в особах професора І. Филипчика, як голови і ем. дир. І. Стебельського, як секретаря. Сама праця Кружків „С. Г.“ проявляється головню в секціях. Всіх секцій при Кружках „С. Г.“ є 62. Характер секцій є дуже різноманітний, бо є їх аж 13 родів, а саме: садівничо-городничі, пасічнічі, жіночі, шовківничі, годівлі худоби з контролею молочности, годівлі дробу, шпихлірів, машинові, рибальські, меліоративні, охорони тварин, кошикарські і гомові. Найчисленніші з них це садівничо-городничі — є їх 15 з 430 членами, пасічнічі — 8 з 66 членами, жіночі — 7 з 11 членами, шовківничі — 6 з 84 членами і годівлі дробу — 5 з 66 членами. До сильніших секцій треба зачислити 3 секції охорони тварин, що разом об'єднують 142 членів і 2 секції шпихлірів зі 165 членами. Прочі секції є менше чисельні. Всі ці секції повстали відповідно до господарських вимогів району даного Кружка. Завдяки активності проводу Філії „С. Г.“ всі Кружки відбули в біж. році загальні збори, в яких брали участь так провід, як і члени Філії „С. Г.“, а саме голова Філії „С. Г.“ проф. І. Филипчик відбув 14 поїздок, секретар ем. дир. І. Стебельський — 18, члени Радий мгр. І. Гут Кульчицький — 4 і О. Коберський — 3, члени Філії: М. Якович — 3, др. Гуркевич — 2, а по одній поїздці відбули ем. учит. І. Пукач, мгр. О. Павлівський, О. Вец, К. Стасишин і І. Калужняцький.

Управа Філії „С. Г.“ в Самборі точно і в речинці пересилає до Централі короткі звіт домлення з своєї діяльности, передовсім з діяльности Кружків так, що Централь має точний стан організації і праці Філії й Кружків Самбірського повіту. Не можна цього сказати про інші Філії а навіть про такі, де працюють агрономи, за деякими виїмками. (Одна Філія повідомляє, що не може дібрати опікунів над Кружками, хоч в Раді Філії є 7 членів, є організаційна Секція з 6 членів, які могли би заопікуватися 27 Кружками, а не звалювати всю працю на 1 агронома, мовляв, роботу мусить вести фахова людина).

Від Редакції: Бажаємо Управі Філії „С. Г.“ в Самборі знайти средства на заангажування на стало агронома, який попровадить фахову роботу, в першу чергу в ділянці хліборобського вишколу молоді, контролі молочности, організації прикладних господарств і т. п.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

А. Гнатівський.

ЗБИРАЙМО ГНІЗДА ГУСЕНИЦЬ.

Садові шкідники нищать половину врожаю, а обезцінюють другу. Звідси висновок, що знищення шкідників є першим кроком до піднесення доходу з саду.

Тепер в осені по опадінню листя зда- лека бачимо на деревах гнізда деяких гусе- ниць, тож не відкладаючи на „колись“ зараз же їх позбидаймо й спалім.

Гнізда біляна жилкованого. На кінцях галузок кидається у вічі сухий скручений листок прикріплений до галузки павутиною. Під тим листом в гнізді сидять малі гусенки білана. Листок зірвати і спалити.

Гнізда золотозулки переважно знахо- дяться у розвилках двох галузок. Кут між ними замотаний досить широко павутиною, а в ній — гусінь. Ці гнізда иноді тяжко зір- вати, бо павутина міцна; коли воно при кінці галузки то без великої шкоди можна зрізати його з галузкою. Коли ж зриваємо — ува- жаймо щоб не зосталась частина гнізда.

Для збору цих гнізд не обійдемося без драбини. А коли вже по драбині вийдемо в корону то уважно оглядаймося й по інших шкідниках. Так само на однорічних гонах можемо зауважити перстні шириною понад пів см. з ячок **перстецьки**. Ці яечка так щільно зліплені що перстень їх годі розлу- пати. З конечности приходиться обтинати з ними частину гону. А тому добре уважайте чи це свіжі перстні чи з минулого року. У старих перстнів помітимо дірочки з ячок — це доказ що гусінь з них вже вийшла, отже тоді нема потреби стинати гону.

В тріщинах кори або знизу під грубши- ми гілляками бувають гнізда ячок інших шкідників — напр. **недопарка** вкриті рудим волоссям. Ці теж належить знищити (роз- терти).

Колиб усе це знищили садівники у ці- лому селі, то сміло можна сказати що на слід рік дерева не будуть до гола обжерті. Але якщо їх зостанеться, бо метелики зно- сять яечка не лише на деревах, а у шпарах плотів, будинків і т. д. Цю решту знищи- лось би аж на весні.

Як ви є на дереві за одним замахом **збе- рить** до тогож начиння що й гусінь **овочі**, які зостали на зиму і висять на дереві. Ці овочі або гладкі і чорні як вугіль або ж жовті зморщені; вони наскрізь пророслі грибни- цю сірої овочевої гнилизни (монілії). По-

дібнож і під деревами зберіть такі овочі й спаліть, щоб гнилизна не поширювалася. Те- пер по роботі в полі саме час на упорядко- вання саду.

До статті Р. Коцика: „Садім овочові дерева і куші“.

Приготовляючи до друку другу части- ну статті п. Р. Коцика „Садім овочеві дере- ва і куші“, поміщену в ч. 20. „С. Г.“ з 15 Х. ц. р. поробив я в ній деякі зміни, з якими шан. автор не годиться, а саме:

В уступі „Малини“ автор застерігається проти садження малин поміж рядами ово- чевих дерев, бо, мовляв, між деревами ма- лин садити не вільно. Це непорозуміння, я ж кілька рядків далі залишив речення, що не вільно допустити, щоби малини загнізди- лись між деревами, натомість уважаю мож- ливим і побажаним садити малини між ря- дами дерев, розуміється, якщо віддаль між тими рядами є відповідно велика найменше 12 м. Такий спосіб садження малин і інших овочевих кушів уважаю за більш вказаний, чим садження в окремих кватирах, бо з біо- льогічних оглядів мішані садові культури, тобто плянтації овочових дерев з проміж- ною управою між рядами городовини або овочевих кушів показались куди доцільніш- ими і рентовнішими, чим культури в о- кремих кватирах. Культивування малин в о- кремих кватирах вимагає спеціальної дбай- ливости через конечність усування від- ростків.

В уступі: „Лісковий оріх“, зрадагованім мною не на основі особистого досвіду, а на підставі фахової літератури, просить автор спростувати, що „лісковий оріх“ виплеку- ється в цей спосіб, що дикий оріх, все одно, чи викопаний в лісі чи виплеканий з насін- ня лісових оріхів щепиться у коріневу ший- ку очками шляхотного лісового оріха. Шляхотний оріх росте слабо і ніколи не творить такого великого дерева, як ліско- вий, тому вповні вистарчить куш від куща на 2 м. до 2.5 м., хіба у дуже великій плян- тації треба дати що три ряди віддаль на 4 м.“ Вкінці зазначає автор, що на основі свого особистого досвіду та обсервацій, поробле- них в заліщицькім повіті не має ніяких сум- нівів щодо рентовности плянтацій лісових оріхів та, що може достарчити кожду скіль- кість саджанок у гарантованих найкращих відмінах.

Завваги п. Р. Коцика, який займається

спеціально плеканням овочових кущів та орхів, є дуже цінні і повинні заохотити до закладання відповідних плянтацій.

В уступі „Ожини“ треба спростувати похибки друку відносно назв відмін, які мають звучати: „Вчасна Вільзена“, „Кітаїни“, „Люкреція“ а не „В. Вільзана“, „Кітаїни“, „Мокреція“.

Інж. Ю. Мудрак.

Інж. А. Гнатовський.

ПОХОДЖЕННЯ Й ДИКІ ПРАРОДИЧІ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ.

Культурні овочеві дерева так змінилися під впливом людини й так поширилися, що навіть в здичілому стані трапляються там де їх колись не було. Ці обставини утруднюють теперішнім дослідникам з певністю встановити первісну батьківщину окремих пород та повстання окремих груп і сортів в межах даної породи.

Свідоме плекання овочевих дерев почалося значно пізніше ніж плекання збіжжя, хоч дики овочі споживалося й перед тим. Культивування їх почали греки, а розвинули римляни. На північ садівництво проникло повільно: у V. віці по Христі у півн. Німеччині ще його не знали, але вже у XII. віці через Францію й Англію, воно проникло аж до Скандинавії. Піонерами садівництва, як і взагалі культури, були ченці, а монастирі були розсадниками не лише самої садо-культури, але й матеріалу шкількового.

Яблуня (*Malus silvestris* теж *Malus acerba*). Ботаніка розрізняє 2 види дикої яблуні: 1) *Subspecies Eusilvestris*, що дико росте майже в цілій Європі і 2) *Subspecies Pumila* поширена у Полудн.-Східній Європі, передній Азії, Сибіру. Останній вид в свою чергу розпадається на дві відміни: а) *var. paradisiaca* — кущева і б) *var. dasyphylla* — стовбурна здичіла в Європі. Культурні форми зачисляють до *var. domestica*.

Зовнішню **лісову кислицю** (*M. Silvestris*) відрізняється тим, що листя й молоді гони має голі або легко на жилках опушені. Вигони тонкі, тверді, деколи перемінюються в терня, кора червона. Вона вважається (К. Кох) природньою найшляхотніших сортів — Кальвілів рожевих і червоних сортів та рамбурів, тоб-то велитенських яблук. Сюди належала б ботанічно (по ознаках листя) сливолиста (китайська) яблуня (*M. prunifolia*), що вважається природичкою переважно літніх й осінніх сортів: Астрахани (оливки) білий і червоний та різні російські „Наливи“.

Відміна *M. dasyphylla* (мягколиста на явлюнь) характеризується м'яким листям, бо воно густо опушене, головню зі споду: так само опушені й літористи. Кора сіра, ли-

стя ширше, тупо зубчасте, овоч має коротку ніжку. Вважається прародичкою ренет і коротконіжок.

Груша (*Pirus communis* 2.) походить з Захід. Азії, з гірських лісів або і з Балканів. В Європі лише форми культурні чи друготно здичіла. Отже тут можемо розрізняти 2 види: 1) *var. pyraster* — здичілу, тернисту з терпкими овочами і 2) *var. sativa* — культурні сорти. Енґлер вважає що культурна форма повстала через скрещення родів: 1) *P. achras* з Центр. Азії. *P. persica* (Сирія, Персія) та *P. cordata* і *P. eleagnifolia*.

Відомо що грушки подібно як і яблуні плекали греки та римляни, що за Плінія знали вже багато сортів.

По К. Коху „немає сумніву, що груша є природне дерево південної Росії“) і завжди грала значну ролю в житті її мешканців, і завжди грала ролю в житті її мешканців, особливо донських козаків. На Україні вона в піснях є символом горя й смутку“. *P. achras* дико тут росте, а у З. Європі лише повторно здичіла зустрічається. На добрих землях це велетенське й багатовічне дерево, майже без колючок. На бідних же ґрунтах вона стає тернистим кущем. Листя з обох боків блескуче, округле, іноді яйцевате й загостре. Молоде листя ціле опушене, а не лише по краю, як у *P. cordata*.

Садові груші походять переважно від *P. Achras* і од *P. Eleagnifolia*.

Слива дика має види: 1) Терня (*Prunus spinosa*). 2) Тернослив (*Pr. insititia*), 3) дамасцена (*Pr. syriaca*), 4) угорка (*Pr. domestica*), 5) ренкльода (*Pr. italica*), 6) Вишнеслива (*Pr. cerasifera*).

Терня має значіння лише як витривала підкладка кущових слив, морель й бросквинь, хоч не є в цьому відношенні широкого уживання ізза розростання з коріння.

Тернослива, кожному у нас знана, поширена по цілій Європі. У нас становить переходову форму до культурних слив, бо дерева її, хоч виростають дико, користуються сякою такою опікою, за її солодкий, невідстаючий від кістки досить великий овоч. Добра й на повидла, що з дозрілих овочів виходять дуже солодкі без додачі цукру.

Дамасцена здичіла відрізняється від попередніх тим, що майже не дає відростків з коріння. Листя опушене. Овочі дає різної форми й обарвлення.

Угорка чи домашня слива загально відома. Овоч має синьо-фіяловий, подовгастий з боріздкою, легко відстає від кістки. Має багато культурних сортів. Правдоподібно принесли її до Європи мадари, звідки й назва угорки.

*) Розумій і України.

Рейкльода є найскорше мішанцем уго-рок з дамасценами; останніх пригадає не лише листям і будовою деревна (крихкого), але теж ріжнومانітністю форми й обарвлен-ня овочів.

Вишнеслива з культурних видів дала ли-ше **мірабелю**. Властива вишнеслива під на-звою аличі (*Prunus divaricata*) вживається на підщепи; овоч має невеликий, бороздча-ний. З неї ж походить і друга відміна під-щепної сливи — **міраболан**, з овочами біль-шими, червоно-брунатними.

Черешня (*Prunus arium*) походить з По-лудневої Європи й передньої Азії. Дика ма-тірна черешня має дрібні темночервоні з червоним мякушем, тому має теж назву **Pr. nigricans** — чорна. Зустрічається теж відмі-на її з овочами ясно-червоними (найліпша на підкладки) й білими — цій присвоєно на-зву *Prunus varia*.

Культурні сорти відповідно розпадають-ся так само на 2 групи: *Prunus Juliana* — з овочами темними мякими і *Pr. Duracina* — ясно овочеві твердом'які (хрупавки, бігарро).

Вишня, особливо степова, росте у нас дико у формі кущовій, лиш іноді стовбурна. Між дикими вишнями розрізняють: 1) *Prunus cerasus recta*, що має стоячі гіляки і овочем кругловатим, темний, дуже квасний, обарвленим соком; 2) *Prunus Cerasus pendula* менша ніж попередня розростається з ко-ріння, галуззя у неї тонше, звисаюче. Овоч так само темном'який, круглий; 3) *Prunus puncila* або *Pr. Chamaecerasus* — вишняк, сте-пова вишня зі Сходу Європи. Овоч не округ-лий як у попередніх, а ніби барильчастий — звужений у горі й коло ніжки.

К. Кох з культурних сортів виділяє ок-рему групу *Pr vitrea* з овочами солодшими, ясними й необарвленим соком. Сюди нале-жать шклянки, шпанки і амарелі (гріоти).

ОРГАНІЗУЙМО САДІВНИКІВ І ОГОРОДНИКІВ.

Філія С. Господаря на повіт Львів скликала на день 12. X. 1934 р. Установчі Сходини Садівничо-огородничої секції на які прибуло 41 представників з найближчих сіл повіту.

З великою увагою вислухано обшир-ного реферату дир. Ковальського голови філії, в якому начеркнув працю С. Господаря в ділянці садівництва і огородництва від давніх літ до тепер. Подав напрямні праці львівської філії та вказав на ціль цих то сходин.

Інж. Еліяшевський подав звідомлення присутнім про стан садівництва і огоро-дництва під Львовом та його недомагання, почім відчитав правильник секції.

По прийнятті правильника відбулась ду-же річева дискусія в якій забирали голос: о. Ганас зі Збойск, Москва Гр. з Підбере-зець, дир. Фур з Ременова, Стоцко зі Скни-лова, Романчук з Ременова та інж. Боров-ський зі Львова.

З порушених питань прийнято як напрям-ні для управи секції:

а) Зацікавити більше господарів садо-водством і постійною управою городови-ни під Львовом.

б) Наладнати збут садовини і городови-ни коопер. способом (комісові склади).

в) Опреділити сорти овочевих дерев, які в повіті належить поширювати та пода-ти жерела набуття.

г) З появою окремого фахового часо-пису масово його поширювати.

г) Звернутися через Гол. Тов. С. Госп. до Хліборобської Палати в цілі усунення нездорової конкуренції з боку чужинців.

д) Влаштувати і дальше відчити, кур-си в поодиноких селах та взяти участь в курсах **Садівництва і перерібки овочів** при Технічному Інституті в Подебрадах.

ж) Виготовити садівничо-городничий правильник для секцій при кружку С. Го-сподаря, як також статистичні листки.

До управи секції вибрано слід. особи: дир. Ковальський, о. Ганас Роман, Москва Гр., Дацко Андрій, Стоцко, інж. Попович, інж. Боровський і інж. Еліяшевський

НОВІ КНИЖКИ.

Товариство наше видало дві книжки:

1) Інж. М. Боровський: Вентиляція ву-ликів — запорука здоров'я і працездатно-сти бжіл. Ст. 32. Ціна 50 гр.

2) Збір і плекання слимаків. Ст. 16. Ціна 20 гр.

Від Адміністрації. Просимо дуже вирів-нювати передплату. Хто не віривняє з ли-стопаді до кінця року, здержимо ч. С. Г. за грудень. В цім місяці висилаємо упімнення довжникам і дораховуємо 0.25 зол.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО - ГОСПОДАР-СЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАН-НЯ В ПОДЕБРАДАХ

оголошує впис на курси:

1. Садівництва.

2. Технічної перерібки садовини і городовини.

Кожний курс по 20 лекцій (біля 160 стор.) ілю-стрований. Оплата за навчання по 20 зол. пол.

Самий підручник 13 зол.

За проспектами звертатися на адресу:

Ukrajinský Technicko-Hospodářský Institut,
Poděbrady, Tchécoslovaquie.

Инж. М. Каплистий.

Ще про недомагання нашої господарки

Буряни можна поділити на однорічні та багаторічні: а серед однорічних є буряни озимі та ярові. Крім того буряни є такі, що здибуються серед усіх посівів, як осет, берізка, кукіль, молочай, лобода. Буряни, що ростуть переважно в ярині: гірчак, щирія, дика редька, кріляк, мушій. Природа бурянів так само є різна, бо приміром пирій є рослиною багаторічною і розмножується головню через розростання земного стебла і рідше насіння. Такіж буряни як осет, берізка, молочай мають багаторічне коріння, яким переважно розмножуються, хоч також розмножуються насінням. Боротьба з цими бурянами дуже тяжка, бо чим більше перерубувати коріння чи стебло пирію тим краще розростається ця хопта. Більшість бурянів розмножується лишень насінням, тому і боротьба з ними лекша, бо раз зрубана рослина вже не відростає. Серед однорічних бурянів маємо такі, що проростають в осени і належать до бурянів озимих, а є такі, що проростають лише на весні і належать до ярих бурянів. Доспівають буряни також ріжно, стоколоса і кукіль доспівають разом зі збіжжям, тому їхне насіння все є в посівнім матеріалі, як що він не вичищений, інші буряни співають раніше як збіжжа, осет, свиріпа, молочай, а деякі пізнійше ніж збіжжа як приміром мушій. Ріжні природні властивості бурянів вимагають і ріжних способів боротьби.

Переходячи до опису способів боротьби з бурянами треба підкреслити загально, що всі ті способи, що сприяють розвоткови культурної рослини тим самим пригнічують буряни, тому то правильне господарювання є найрадикальнійший спосіб боротьби з хоптою.

Згадано було, що там де сіється збіжжа по збіжжю, є найбільше бурянів і це правда, бо на тих полях найменше буряни нищать, а мають найкращу змогу розвиватися. На Київщині перевірена була засміченість пшениці, де посіви ішли так: овес, ячмінь, пшениця і тут припадало на 1 га 1.310.000 стебел пирію, а в другому випадку посіви чергувалися так: ячмінь, чорний пар, пшениця, і тут припадало на гектар 47.500 стебел пирію, цебто $27\frac{1}{2}$ рази менше. Натомість врожаю в першій випадку було 8 мс. зерна та 31 мс. соломи, а в другому випадку 14 мс. зерна та 38 мс. соломи. Рівнож проведено врожай жита в таких сівозмінках 1) горох, картопля, жито, овес, 2) горох, ячмінь,

жито, овес; після перевірки виявилось, що лишень пирію в житі після картоплі було 31.300 штук на гектар а після ячменю 208.000 стебел; врожаю жита було по бараболиську 21.5 м. сот. зерна та около 42 мс. соломи, по ячмениську було 13.6 мс. зерна та 23.3 мс. соломи. Із цих двох прикладів бачимо, що хопта зменьшує не лишень врожай зерна, але і соломи. І цей же приклад показує, яке важне значіння має правильний сівозмін бо він не лишень збільшує врожай культурної рослини але веде до винищення хопти.

Обрібка поля має також велике значіння при нищенні бурянів і тут виступають такі чинности: підкидання ґрунту, що служить головню до винищення пізно спілих бурянів, бо не дає їм дозріти і обсіяти поле, далі глибока оранка на зяблю, робить величезну прислугу господареві, бо спричинює винищення озимих бурянів, які до осени поприростають, а глибокою оранкою знищуються. Крім того глибокою оранкою удушється пирій, а також глибока оранка спричинює в значній мірі вимерзання коріння багаторічних бурянів. Таким чином доброю обрібкою ґрунту господар подвійно користь робить: готує найкраще ґрунт для культурної рослини і нищить буряни.

Переходячи до безпосередніх способів нищення бурянів треба згадати про чищення посівного матеріалу, з яким дуже часто сотки тисяч насіння бурянів висівається до ґрунту. Вже попередньо згадано було, що в нас трапляються випадки неймовірні бо наприклад виходить, що сам господар зі себе келкує. Дуже часто сіє пшеницю де на 3 мільйонів зерна пшениці припадає до 500.000 бурянів, а в тім переважно стоколоса та мітлиці. В осени пшениця добре сходить і зеленіє, а прийде весна починає збіжжа колоситися і виявляється, що сама стоколоса і мітлиця на полі та лиш денде пшениця. Господар собі просто це явище пояснює: пшениця звелася на мітлицю. Нема права перчити господареві, що світ і наука ще не знає такого випадку, щоби культурна рослина в один рік переродилася на цілком відмінну хопту. Пояснення, що мітлиця в осени була помітна, а що лишень на весні прекрасно розвинулася бо пшениця не витримала не сприятливій зимівлі, а мітлиця дуже витривала тоді і маємо на полі мітлицю, а не пшеницю. Якжеж поспробуєте сказати господареві, що він сам посіяв мітлицю при висіві пшениці, то на правду наживете собі

ворога за таку просту науку. Щоби не горити голосовно наведу кілька даних про засміченість нашого збіжжя. Я перевінив засміченість збіжжя, обраховуючи прибіки в десять дека вагою.

Жито в 1933 р.

	10 дк.	1 кг.	100 кг.
жито	3.617	36.170	3.617.000
ячмінь	3	30	3.000
пшениця	16	160	16.000
блатат	9	90	9.000
кукіль	13	130	13.000
стоколоса	34	340	34.000
вика	21	210	21.000
цикорія дика	24	240	24.000
інше	123	1.230	123.000
Разом хопти	243	2.430	243.000

Жито в 1934 р.

жито	2.795	27.950	2.795.000
ячмінь	10	100	10.000
пшениця	4	40	44.000
вівсюг	3	30	3.000
блатат	19	190	19.000
кукіль	28	280	28.000
стоколоса	12	120	12.000
вика	6	60	6.000
дика цикорія	23	230	23.000
інше	59	590	59.000
Разом хопти:	164	1.640	164.000

Пшениця в 1933 р.

пшениці	2.963	29.630	2.963.000
жита	21	210	21.000
ячмінь	7	70	7.000
блатат	4	40	4.000
вика	312	3.120	312.000
вівсюг	4	40	4.000
мітлиция	3	30	3.000
зона	4	40	4.000
гірчак	3	30	3.000
кукіль	16	160	16.000
ріжне	22	220	22.000
Разом хопти:	396	3.960	396.000

Ячмінь в 1933 р.

ячмінь	2.341	23.410	2.341.000
пшениця	23	230	23.000
жито	10	100	10.000
овес	84	840	84.000
вівсюг	6	60	6.000
стоколоса	12	120	12.000
вика	15	150	15.000
горошок	8	80	8.000
свиріпа	11	110	11.000
берізка	9	90	9.000
павутиця	70	700	70.000
інше	29	290	29.000
Разом хопти:	277	2.770	277.000

Овес в 1934 р.

овес	3.237	32.370	3.237.000
жито	67	670	67.000
ячмінь	11	110	11.000
пшениця	3	30	3.000
стоколоса	32	320	32.000
вика	13	130	13.000
блатат	2	20	2.000
берізка	5	50	5.000
свиріпа	87	870	87.000
інші	219	2.190	219.000
Разом:	439	4.390	439.000

ЗВІЛЬНИТЬ СВІЙ ГРУНТ ВІД ПОДАТКУ,

Богато маємо землі врожайної, але не мало є такої, що крім шкоди не дає нам нічого. Піски, мочарі, дебри чи то на Поліссі чи на Волині чи на Підкарпатті; знайдете всюди простори землі, що не дають нічого, а податки й інші данини від них платити треба. На Поліссі й Волині від морга (так там в практиці), а в Галичині від катастрального доходу, який усталено, мимохіть казучи, тому 80 літ взад. Не одна сотка гектарів тих неужитків дорого коштує наших хліборобів, бо рік-річно платять від них високі податки.

Деякі з тих неужитків, як мочарі, піски надаються тільки під засадження деревиною під ліс.

Але треба Вам ще одно знати. Статті 8. і 28. декрету Президента Річипосполитої з дня 24. червня 1927 (разом з пізнішими змінами) про охорону приватних лісів (Д. З. Р. П. 1932. ч. 111, поз. 932) виразно постановляють, що ґрунти, які надаються більше під лісову культуру, а не є лісовими ґрунтами (дуг, вигін, орне і т. п.), та охоронні ліси (що забезпечують береги потоків, скали, піски і т. п.), є вільні від державних ґрунтових податків і самоврядних данин, і то при штучному засадженні неужитків на 30 літ, а охоронні ліси на все.

В тій цілі, щоби не платити податків від неужитків, засадіть їх якоюнебудь деревиною, яка найліпше росла би на даному ґрунті, і зголосіть до комісара охорони лісів при старостві, щоби приїхав на терен, перевіристан штучно засадженого лісу на неужитках та бидав фахову опінію, що дійсно тільки а тільки поля засаджено деревом, бо то поле надається більше на ліс, як на іншу культуру. Тоді вистарчить зголосити ту опінію через влость до скарбового уряду про звільнення засаджених ґрунтів деревом на звільнення від всяких податків і данин. Таку акцію започатковано, як доносить „Саможонд“ з 1934. року на стор. 416, в Городенщині, де засаджено в тому році 0.1 га морвами а 1.25 га грабиною. Користайте з права, та допомагайтеся підмоги деревцями.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 119. Чому не пишете про вітряні млини-турбіни?

— Не пишемо, бо не дістали відповіді від наших спеціалістів в цій справі, а п. Горецький, який обіцяв нам в цій галузі писати далше, десь виїхав. Постараємось в наступні зимові місяці про це писати.

Ч. 120. Що робити з великою озиминою?

У нас озимина (і ріпак) так вирости, що мало не колоситься. Думаємо, що це їм пошкодить в зимі. Що порадити, аби озимина не пропала? — **Боровик С.**

— Озимину (і ріпак) треба тепер звальувати (в погоду), щоб її поломати та припинити ріст. Як замерзне земля, можна потроха спасати (ріпак ні) худобою (переганяти худобу), але теж обережно, щоб худоба не захорувала, особливо тільні корови. Колиб не вдалось спасти, тоді в зимі ще раз звалкуйте сніг, так як ми подали в ч. 21 „С. Г.“.

Ч. 121. Як нищити чорні жучки на хмелю?

У нас в цьому році на шишки хмелю напали якісь чорні жучки, що скачуть як блохи й багато поїли шишок. Що то є і як з ними боротися? — **М. Миколайчук.**

— Описаний вами жучок це є весняна блоха або стрибайчик. Появляється на весні і обїдає листя, а другий раз під осінь поїдає шишки. Зимує в землі. — Боротьба така: Купить в трафіці махорки, розітріть її на порошок, або краще в тютюневому монополію готовий порошок з тютюну і обпилюйте хмель. Рівнож, як маєте оприскувач, тоді оприскуйте тютюневим розчином.

Ч. 122. Що то за хвороба на картоплях?

Картоплі у мене мають лушпу (скірку) начеб луска, так що землю від них не можна обірвати. Вродили не важно. Що то за хвороба, чи може то яка зміна від мокрого літа? **М. М.**

— По однім описі тяжко определити, не видівши бараболі. Пришліть пару бараболі і скажемо напевно, що то є. Знаємо, що є сорт білої бараболі, яка має шкірку начеб вкриту лускою, це навіть добрий сорт бараболі, лише що земля до неї дуже приростає. Може це у Вас той сорт?

Ч. 123. Що то за сорти яблук?

— Надсилаю Вам 4 овочі різних яблук. Прошу определити їх назву-сорт. — **І. Крук.**

— Зазначені вами ч. овочів будуть такі: 1. кронсельське осінне, 2. ренета Бавмана, 3. ренета Лянгсберська, 4. тяжко определити, бо воно незріле зірване, непевно можна вгадувати на Гарне з Боскоп. Взагалі для определения овочів треба засилати найменше по 3 овочі кожного сорту, і то найбільше, середне і мале;

два, що росли на сонці, одне в тіні; тоді определити буде легше.

Ч. 124. Де дістати підручник про оброблювання шкіри?

— Висилаємо вам цінник видань Українського Техн.-Госп. Інституту в Подєбрадах. Там знайдете різні технічні книжки, а рівнож і про обрібку шкір. Гроші на ці книжки засилайте заграничним переказом та подайте на переказі свою адресу і на що посилаєте гроші.

Ч. 125. Де дістати насіння дичок яблуні?

— Ми вже про це відповідали. Не знаємо в Польщі доброї фірми, якаб продавала насіння дичок. Продають насіння шляхотних овочів, які дістають при виробі мармоляди, тощо. А ці, як відомо, не є здатні для шкілки. Краще вже є виписати собі дички 1—2 річні, ці дешево дістанете у Термиляка, Залуква, п. Галич. Просіть цінник.

Ч. 126. Коли ліпше обрізувати виноград: на зиму чи на весні?

— Ліпше на зиму, поперше тому, що обрізаний куц легше і ліпше можна вкрити на зиму а головню тому, що на весні часто обтятий виноград плаче і знесилюється. Радимо лише при осінній обрізці не тяти біля самого очка а відступивши від очка 2—3 см. інакше від ранки галузка може примерзнути і очко, що залишено „на врожай“ загине. Тяти виноград на врожай треба вміти.

ЦІНИ С. Г. ПРОДУКТІВ.

Збіжева біржа у Львові подає з 7. XI. 1934 слідуочі ціни збіжжя за 100 кг. в місці вагон Львів в зл.: пшениця однородна — 17.75, збірна — 16.50, жито однородне — 14.75, збірне — 15.00, ячмінь — 13.75, овес — 13.50—14.25; в місці закладовання — парітас Підволочиська (200 км.): кукурудза — 17.50 зл., горох — 23.00—40.00, гречка — 12.75, просо — 13.00, мак — 30.00—40.00, бобик — 13.00, сіно прас. — 6.00—7.00, солома прас. 3.50—4.50.

Свині від 22. X. — 27. X.: за 1 кг. ж. ваги: 0.40—0.50 при вазі 80—110 кг., 0.50—0.60 при вазі 110—140 кг. і 0.60—0.70 понад 165 кг.

Опалове дерево в часі від 13. X. — 27. X. 1934. в місці закладовання: за 10.000 кг.: букове й грабове — 135 зл., соснове — 150 зл.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ У РУМУНІ!

Вже вийшов з друку великий господарський календар „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ на р. 1935. — Набути його можна в книгарні Дмитра Геродота —

Смерть неписьменності!

ДО ВСІХ ГРОМАДЯН!

В час нашої важкої творчої праці — найбільше ослаблене нас внутрішній ворог:

ТЕМНОТА НАРОДУ...

Вона — грізною навалою суне на щораз то нові сотні тисяч нашої дівчорі й доросту, що мусять виростати без школи...

Вона — каламутними водами пориває тисячі наших темних людей і болотом-намулом покриває на шкоду свого народу.

Вона — підриваючи духові основи народу, руйнує наше будівництво...

ГРОМАДЯНИ!

Чи знаєте Ви, що неписьменність — це джерело людського рабства?

А чи знаєте Ви, що половина українського населення Галичини та три четвертини його на північних землях — це люди неписьменні?

ГРОМАДЯНИ!

„Просвіта“, що перша проголосила війну цьому найбільшому й найстрашнішому ворогові нашого народу, кличе Вас сьогодні:

У бій із тим нашим ворогом найстрашнішим, у бій з темнотою!

До тієї велитенської боротьби мусимо негайно стати всі — всі свідомі й письменні українці!

ГРОМАДЯНИ!

Вже недалеко 1938 рік, коли увесь український Народ святкуватиме Великі Роковини — 70-літній Ювілей своєї „Просвіти“.

Щоб гідно зустрічати це велике всенародне свято — мусимо до того часу на ЦІЛИЙ МІЛІОН збільшити число письменних і водночас національно свідомих громадян-українців. Мусимо бодай одну третину народної темноти перетворити у ясні палати світла. І перетворимо!

Перетворимо, коли в кожному нашому селі і в кожному містечку — в часі цієї осінньо-зимової пори — зуміємо навчити грамоти враз із основами національно-промислового виховання, бодай по тридцять людей. І так що року. Тоді, як лід, лід впливом сонця, танутиме неписьменність, і її місце займе поступ та мільйонна сила народу.

Наше гасло: Листопад — місяць грамотності українських мас!

Нехай же цей поклик понесеться широко в народ: із сторінок усієї нашої преси, з церковних проповідальниць, із домівок усіх наших товариств і установ, із кожної нашої хати, з уст кожного українця.

Нехай лунає скрізь по українських землях:

Смерть неписьменності!

Через грамотність — до зрозуміння прав та обов'язків, до громадянської свідомості народу!

Львів, у листопаді 1934 р.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА“ у Львові
Др. Іван Бряк, голова, Микола Дужий, секретар.
ЗА КОМІСІЮ ДЛЯ ПОБОРЮВАННЯ НЕГРАМОТНОСТІ

с. Юліян Дзерович,
голова.

Степан Похмурський,
секретар.

Ч. 1—5610/34.

ПОКЛИК „ПРОСВІТИ“ ДО ВСІХ ЇЇ ФІЛІЙ І ЧИТАЛЬНЬ В КРАЮІ

У грудні ц. р. минає 66 років від первопочинів „Просвіти“ на галицькій землі. У грудні святкує вона щорічно свої роковини. Те святкування повинно нас підносити на душі, повинно в серця наші вливати новий запал і віру, повинно вогнем святим запалювати байдужі ще, холодні душі та призивати всіх під прапор рідної „Просвіти“; вона ж — від початку аж до тепер з найважливіша твердиня духових сил народу.

І для того Матірнє Товариство „Просвіта“ у Львові дало почиз, щоб усе наше громадянство відсвяткувало цього року пам'ять Юрія Федьковича, першого редактора просвітних видань, цього великого духа народу. Складений у Львові Комітет видав окремий (проголошений уже) поклик до всіх українців на цілому світі, щоб на честь Федьковича влаштуовувало в грудні ц. р. свята, сполучуючи їх із святами „Просвіти“.

За почином „Просвіти“ видаватиме Федьковичеві пошану Львів, святом-академією, дня 9-го грудня ц. р. і знов таки в якнайтіснішому знязку з традиційними роковинами „Просвіти“.

За краєвим святом мусять піти в нас свята по повітах! І почин до повітових просвітних свят на честь Федьковича — повинні дати Філії „Просвіти“, до яких оце звертаємося з гарячим покликом, щоб уже як стій починали такі свята підготовляти.

Ми просимо — за прикладом центральних установ у Львові — негайно скликати нараду всіх повітових, культурно-освітніх та господарсько-кооперативних організацій, вибрати комітет на повіт, щоб він не тільки займався влаштуванням свята в повіті, але ж і поніс думку про свята на всі наші містечка та села, де їх мусять влаштуовувати місцеві Читальні „Просвіти“ при чинній допомозі всіх інших місцевих клітин.

Особливий характер цього свята певно оживить і акцію збірки на „Дар Просвіти“, яку цього року мусимо поставити як найповніше і найкраще. А крім того, увесь дохід із тих свят — має піти на „Дар Просвіти“!

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА“
У ЛЬВОВІ:

Др. Іван Бряк, голова, Микола Дужий, секретар.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПОКАЗ ФІЛІЇ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“ В КАЛУШІ.

Філія „Сільського Господаря“ в Калуші уладила в дні 28—31 жовтня ц. р. господарський показ. Показ цей подуманий спочатку як скромний підрахунок вислідів цьсторічної праці вишкoлiв хліборобської молоді при кружках „Сільського Господаря“ в повіті, розрісся на справдішню господарську виставу, яка досить наглядно, хоч не в цілості, представила життя повіту з господарського й етнографічного боку. Всеж таки терен показу, а радше вистави, становили експонати вишколу хліборобської молоді, що уставлені зручно поруч експонатів (рільничих плодів) їхніх батьків, наглядно вказували на назадняцтво господарки батьків і користи господарського вишколу їхніх дітей, згуртованих у вишколах хліб. молоді.

Треба признати, що перший виступ вишколу хліборобської молоді — прибудівки кружків „Сільського Господаря“, організації на терені калуського повіту зовсім молоді — випав уповні вдоволяюче. „Вишкіл хліборобської молоді“ повстав весною ц. р. при 8 кружках „С. Г.“, а саме в Голині, Мислові, Новиці, Підгірках, Підмихайлі, Перекосах, Довгій Калуській і Довгій Войнилівській. Найкращі висліди своєї праці запрезентували члени вишкoлiв хліб. молоді при Кружках „С. Г.“ в Перекосах, Голині, Підгірках, Мислові і Підмихайлі, за що й дістали збірні та індивідуальні нагороди. Позатим виставили самі кружки та їхні члени чимало зразків гарно виплєканих на штучних погноях рільних плодів.

Друга ділянка, багато заступлена на виставі в цікаві експонати, це ділянка з етнографії повіту, зокрема його народні строї і вишивки. Треба знати, що калуський повіт своїм оригінальним положенням між Карпатами і Дністром єднає в собі прикмети народнього побуту бойка, підгір'янина, а частинно й подоляка, що очевидно унагляднилося у збірці одягів і вплинуло на її різноманітність. Слід вкiнцi зазначити, що показ народніх строїв повіту, які поволи зникають, є першою того роду імпрезою в Калуші і добре булоб подумати про крему її виставу.

За гарне стійло з ділянки садівництва і насадництва подбав п. Терпилак із Залукви, Повіт. Союз Кооператив у Калуші виступив з показом виробів рідного промислу, а філія „Просвіти“ з книжками; п. Гнат Лесів із Підмихайля виставив вироби першої сільської пекарні, п. Н. Мостиський зі Студінки виступив із шатківницею, терлицею і культиватором власного винаходу, процизно сконструованим. Зокрема ці останні експонати звертали увагу загалу відвідувачів та насували думки про те, що й у нашому селі не бракує Едізонів, які при відповідних засобах і студіях моглиб зайти дуже далеко. На диво слабо був заступлений діл пасічництва, хоч у повіті є організованих при філіях „С. Г.“ кількaсот пасічників.

Слід ствердити, що труд і матеріальні засоби, які філія „С. Г.“ вложила в організацію цього показу, оплатилися. Відвідувачів ок. 4.000, яких прїкращій рекламі моглоб бути і вдвоє більше. В загальному вистава не тільки дуже корисна, але й уповні успішна. (За „Ділом“).

ГОСПОДАРСЬКІ НАРАДИ ВІДБУЛИСЯ:

В Самбєрі — дня 10. вересня 1934. Присутних було 154 представників від 54 кружків. На нараді був прїявний теж делегат Л. Х. Палати п. Зборовський. Нарадами проводив голова Філії „С. Г.“ проф. І. Филипчак а секретарював п. І. Стебельський. Виголошено слїдуючі реферати: Чи належить в інтересі нашого хлібороба, щоби експорт перевищав імпорт (проф. І. Филипчак), Наше садівництво (п. І. Стебельський), Організація пасічників при Філії „С. Г.“ в Самбєрі (о. М. Волошин), Штучні погної а досвідні поля (інж. Ю. Темник), Чому належить закладати шпихлїрі по сєлах (п. Гут — Кульчицький), Огляд дотеперішньої діяльності Філії і плян на будуче (секретар Філії І. Стебельський). В дискусії забирали голос П. Скалко, В. Гадзалан (Вальовичі), М. Шумяк (Гуменець), о. М. Волошин, М. Лещишин (Баранчичі), о. сов. В. Венгринович, дел. Л. Х. П. п. Зборовський, всі прелегенти, С. Чижович.

На нараді вирішено заложити кілька районних шкілок овочевих дерев, закладати шпихлїрі при Кружках „С. Г.“ а зимовою порою влаштувати курси: ветеринарїйний, пасічний, садівничо-городовий.

Від Редакції: Т-во „Сільський Господар“ випрацювало правильники для шпихлїрових секцій і інструкцію. Що до курсів, то радимо покликати до життя гуртки хліборобського вишколу молоді при Кружках, зорганізувати відповідні курси і з весною приступити до конкурсів, що буде реальним вислідом теоретичної підготовки.

В Зарайську, пов. Самбїр, заходом Кружка „С. Г.“ при співучасті делегата Філії п. І. Стебельського, який виголосив організаційний реферат. По оживленій дискусії заложено при Кружку меліораційну і садівничо-городничу Секцію. До Управи меліораційної Секції вибрано Г. Фуканьчика, начальника громади, В. Гавдина, В. Онишкевича, І. Піщору, Н. Когута, М. Чижа, П. Гавдуна, П. Берліна, Г. Футалу, І. Коблянського і М. Коблянського. До Секції вступило 32 членів, які вирішили негайно приступити до осушення ґрунтів отвертими ровами ширварковим способом.

До Управи садівничо-городничої секції вибрано М. Тимчишина, І. Онишкевича, Г. Гавдуна, М. Романка і М. Біляка. Секція має доручення заложити шкілку овочевих дерев на громадській площі.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

ЛАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

**Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО**
Львів, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Має стадо на складі всі ліки
і специфіки.

УВАГА!

УВАГА!

Від дня 1. жовтня б. р. можна пересилати передплату і всі інші належитості (за дрібні оголошення і за поодинокі примірники) не перевищуючі квоти зол. 15.—

СПЕЦІАЛЬНИМИ РОЗРАХУНКОВИМИ ПЕРЕКАЗАМИ.

Ті передплатники, що висилають передплату розрахунковими переказами не поносять при надаванні грошей жадних оплат.

Розрахункові перекази можна набути у всіх поштових урядах в ціні 1. гр. за штуку.

Даром на зиму!!!

Узглядиюючи побажання нашої численної клієнтелі, продовжили ми до дня 24 листопада 1934 р. речинець до якого треба замовити у нас один з нище вимієних комплетів, щоби скористати з призначених до поділу наших нагород. Нагороди ці є слідуєчі: 5 мужеських убранных з вовняного корту, 3 жіночі плащі з найновішого вовняного матеріялу. 3 ватовані ковдри і 3 штуки білого полотна.

УВАЖАЙТЕ НА НАШІ РЕКЛЯМОВІ ЦІНИ!

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 11.90

висилаємо: 4 метри найновішого матеріялу в гарні десені на сукні жіночі, 1 хустку зимову або осінню в гарні кольорові ясні квіти або темні, 1 пару пантофель жіночих (подати розмір взуття), 1 пульвер жіночий вовняний, останний висказ моди, 1 сорочку жіночу мадаполямову з вставленим шовковим Толедо 1 пару реформ трикотевих, 1 пару шовкових панчіх і 3 жіночі хусточки до носа батистові з шовковою мережкою.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 12.90

висилаємо: 3 метри матеріялу на убрання мужеське або на пальто жіноче, найновіші десені теперішнього сезону, повної подвійної ширини 140 см., 1 мужеську сорочку в дуже доброму ґатунку, 1 пару першорядних штанців, 1 пульвер мужеський зимовий, в гарні жакардові десені, 1 пару скарпеток нитяних, 1 крават шовковий наймодніший і 3 мужеські хусточки до носа в гарні кольорові крати.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 25.90

висилаємо: 1 штуку полотна білого 17 метрів в дуже доброму ґатунку, на білизну всілякого рода, 6 метрів флякелі на білизну, мягкой і пуктой на білизну або піжами і шляфроки, 6 метрів полотна кремового густого виробу на постіль або простирала, 5 метрів канвових фіранок до вікон в найгарніші жакардові взори і 9 метрів чистого білого ручникового або 2 простирала білі з кольоровим шлячком.

Вимієнені комплети висилаємо за післяплатою на листовне замовлення. Платиться при відборі тевару на почті. БЕЗ РИЗИКА. Як що товар не подобається, приймаємо його з поворотом і НЕГАЙНО звертаємо гроші. Замовлення треба висилати тільки під адресою:

Firma „ŁÓDZKO-BIELSKA TKANINA“
Łódź, ul. św. Andrzeja Nr. 7/79.

УВАГА: Дня 30 листопада 1934 р. оголосимо листу осіб, які одержали нагороду.

ВЕЛИКА НАГОРОДА

З нагоди ювілею нашої фірми, який припадає на місяць листопад, як рівнож відчнення висилкового відділу, рішили ми роздати даром 20.000 костюмів жіночих поміж наших клієнтів, які замовлять у нас один комплект.

Щоби отримати даром костюм, треба розв'язати нище подану шараду і переслати нам в листі влучне розв'язання wraz з замовленням на один з нище вимінених комплектів.

	5	

Пояснення: Допустих краток треба вставити відповідні числа, щоби в сумі дали число 15, (вздовж, в ширину, в попереку).

НАШІ РЕКЛЯМОВІ КОМПЛЕТИ ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 13.10

висилаємо: 3 метри матеріалу подвійної ширини на убрання мужеське або на плаш дамський, 1 мужеську сорочку в дуже доброму

гатунку, 1 пара трикотажних першорядних підштанців, 1 шаль мужеський зимовий, 1 пара зимових рукавичок, 1 пасок елегантний до сподень з ніклевою клямрою, 1 шовкова краватка, 1 пара скарпеток дуже сильних і 3 мужеські хусточки до носа.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 13.60

висилаємо: 4 метри матеріалу т. зв. „Пакаміна“ на гарну жіночу spacerову сукню, 1 зимова хустка, або осінню в гарні кольорові яскі або темні крати, 1 пара жіночих пантофель (просимо подати розмір взуття), 1 пульвер жіночий вовняний, у всіх кольорах, 1 пара реформ жіночих в дуже доброму гатунку, одну жіночу сорочку з шовковим гафтом у всіх кольорах, 1 жіночий шаль вовняний або 1 апашку, 1 пара панчіх шовкових, 3 хусточки жіночі до носа з шовковою обвідкою і 2 туалетові мила.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 26.50

висилаємо: 1 штуку полотна білого, 17 метрів, на білизну різного гатунку фірми І. К. Познанського Сп. Акц., 1 пару ковдер пікованих на ліжка в елегантні жакардові квіти, 1 диванів на стіну в гарні ткані образи, 2 простирала білі і 3 білі ручники.

Вище згадані комплекти висилаємо за післяплатою на листовне замовлення. Платитесь при відборі товару на пошті.

БЕЗ РИЗИКА. Яч що товар не подобається, звертаємо негайно гроші. Адресувати

Firma „KALMANOWSKI“, Łódź 5, skrz. poczt. 30. Oddział 43.

УВАГА: Користайте з доброї нагоди, розв'яжіть шараду, долучіть до замовлення, а одержите цілком безплатно гарний жіночий костюм, як винагороду за розв'язання шаради.

Книжки Самоосвіти

це
рідна школа!

Не всі селяни могли кінчити середню школу, але всі можуть здобути середню освіту, читаючи, для всіх доступні, зрозумілі і з ілюстраціями, книжки

ВИДАВНИЦТВА

„САМООСВІТА“

яких досі вийшло 60 з таких галузей знання:

Наука про суспільне виховання	4 книжки
Світова історія	12 „
Історія світової війни	2 „
Історія української революції	5 „
Історія революції в Росії	3 „
Історія українського народу	5 „
Політично-суспільні науки	2 „
Наука економії	6 „
Наука астрономії	1 „
Наука про землю	5 „
Наука про життя	4 „
Наука про звірів	3 „
Наука про людину	2 „
Наука хемії	2 „
Наука фізики	2 „
Наука агрономії	1 „
Наука про українське письменство	1 „

Книжки продається поодинокі і річниками.

Пишіть до Видавництва по каталоги.

1 річник — 12 книжок разом з перес.	4 зол.
2 річники — 24 книжок разом з перес.	7.50 зл.
3 річники — 36 книжок разом з перес.	10 зол.
4 річники — 48 книжок разом з перес.	12 зол.
5 річників — 60 книжок разом з перес.	15 зол.
6 річників — 72 книжок разом з перес.	17.50

(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річників той одержить даром книжку 1. том. Пригоди Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дістає передплатник одну книжку.

Адреса: Львів, Міцкевича 7 „Самоосвіта“
П. К. О. 500.872.

ТІЛЬКИ **КОШТУЄ**
1-80 **ВЕЛИКИЙ**
ЗОЛ. **ІЛЮСТРОВАННИЙ**
ІНФОРМАЦІЙНИЙ
КАЛЕНДАР

Порто 50 сот.

„КРИНИЦЯ“
■ ■ ■ НА 1935 РІК ■ ■ ■

Календар „КРИНИЦЯ“ є необхідний в кожній українській хаті.

Календар „КРИНИЦЯ“ обіймає своїм змістом всі найважливіші питання сучасного життя.

Календар „КРИНИЦЯ“ це збір найактуальніших світлих з різних ділянок.

Одною з найбільше вартісних частин календаря є його правні поради, а саме основні пояснені закони та правноадміністративні розпорядки і приписи.

З нього довідається про законні вимоги купна-продажі, про справи контрактів, сплати довгів та полекші в сплатах, про законні вимоги при улаштуванні вистав, концертів, фестивалів, забав, відчитів і прилюдних збірок, про адміністративні карі і боротьбу з ними, про

суспільні забезпечення, про те, які річі є вільні від екзекуції, про законні вимоги, коли даєте дитину до науки ремесла, про вивласнення ґрунтів, про роземні уряди і пр. і пр.

Не сила подати подрібно докладного змісту календаря. Щоб зрозуміти і негайно оцінити його вартість, треба його перелічити. А перелічити і набути на власність дуже легко, бо ціна його дуже низька.

Календар „КРИНИЦЯ“ на 1935 р. вже сьогодні для Вас актуальний, бо він обіймає теж 4 останні місяці 1934 р.

Замовляти у Видавничій Спільці „Діло“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Хто прише гроші на п'ять календарів, дістане один **ДАР** при чому Вид. Спілька „Діло“ оплатити порто цілої посилки.

ETRONAL

затверджений розп. Мін. Внутр. Сп. ч. 1606.

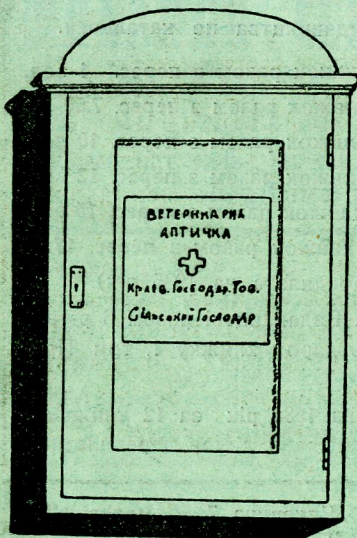
Одиноке краєве средство.

Лічить мотилицю в протягу 24 год.

Скоре і певне ділання „ETRONALU“ стверджено на львівській Ветеринарній Академії. До цілковитого вилічення вівці о вазі до 35 кг. вистарчить одна капсулька в ціні 0.90 гр. До цілковитого вилічення корови або вола до ваги 200—250 кг. вистарчать 2 капсульки більші за зол. 4.—.

До набуття в лабораторії хем.

Mra S. Edelmiana, Lwów. Teatyńska 10
та у всіх аптиках.

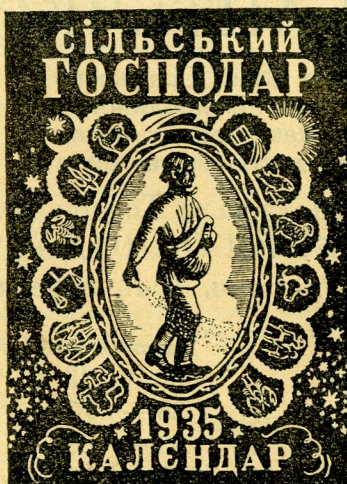
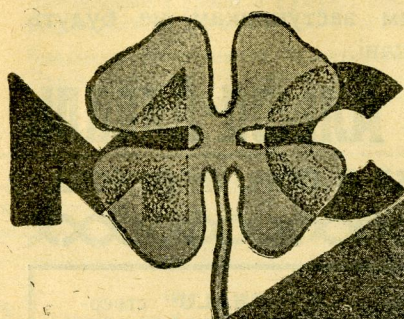
ВЕТЕРИНАРНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії „Сільського Господаря“, Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найконечнішими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

Краєве Господарське Товариство
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“
у Львові, Ринок ч. 10/II. поверх.

	Величина	разом зі шафкою		
		I.	II.	III.
ціна зол.:			38.—	70.—
з пересилкою			43.—	80.—
самі ліки		12.—	28.—	52.—
з опаканням і пересилкою		14.—	31.—	56.—

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ

другий наклад

Календаря „Сільський Господар“!

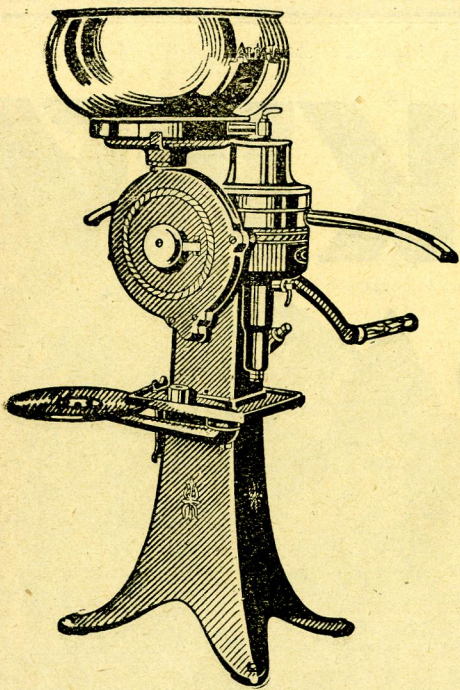
Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1.50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0.50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-й даром і не оплачує пересилки.
Адреса: „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.
Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівоч „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівоч і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

ETRONAL

затверджений розп. Мін. Внутр. Сп. ч. 1606.

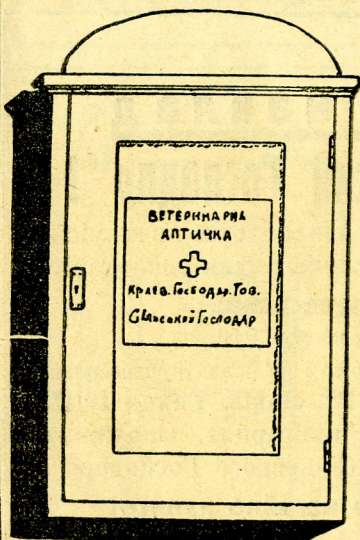
Одиноке краєве средство.

Лічить мотилицю в протягу 24 год.

Скоре і певне ділання „ETRONALU“ стверджено на львівській Ветеринарній Академії. До цілковитого вилічення шівці о вазі до 35 кг. вистарчить одна капсулька в ціні 0.90 гр. До цілковитого вилічення корови або вола до ваги 200—250 кг. вистарчать 2 капсульки більші за зол. 4.—.

До набуття в лябораторії хем.

Mra S. Edelmanna, Lwów, Teatynska 16
та у всіх аптиках.

ВЕТЕРИНАРНІ АПТЕЧКИ

необхідні для кожного Кружка і Філії „Сільського Господаря“, Районової Молочарні й поодиноких хліборобів з найконечнішими ліками для лікування сільсько-господарських тварин доставляє негайно

Краєве Господарське Товариство
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“
у Львові, Ринок ч. 10/II. поверх.

	Величина	I.	II.	III.
ціна зол.:			38.—	70.—
з пересилкою			43.—	80.—
самі ліки		12.—	28.—	52.—
з опаканням і пересилкою		14.—	31.—	56.—

Видав: Товариство „Сільський Господар“ при співучасті „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: 4-р Евген Храпливий. — Редагує Колегія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2.— зол.
за пів року . 4.— „
за цілий рік . 8.— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2.— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші в Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокое число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200.— зол.
половина сторінки . . . 120.— „
чверть „ . . . 65.— „
одна восьма „ . . . 35.— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті 30/ „
Дрібні оголошення по 30 сот. за слово.

З М І С Т: Вислід контролі молочности в 1933-34 р. Д-р М. Холевчук. — Перегляд молочної худоби. Инж. Р. Нуйс. Як доглядати королу. Инж. П. Долинський. — Від чого залежить здоров'я тварини. Ю. Юрчинський. — Виноград. Инж. І. Лапчук. — ддайте тварині тепло. Правильник садівн.-город. Секції. Ціни паші. З життя Т-ва

Висліди контролі молочности за 1933-34 р. веденої в Годівельних Секціях „Сільського Господаря“.

В місяці травні біжучого року покінчився третій рік ведення контролі молочности в годівельних секціях „Сільського Господаря“. Як в минулому, так і в цьому контрольному році умови праці були тяжкі. Збутові труднощі, низькі ціни за сільсько-господарські продукти, а втім і за молоко знеохочувало загаль селян до організації праці над поліпшенням молочної господарки. З другої сторони молочарські кооперативи не були в спроможности в більшій мірі підпомогти фінансово організацію контролі молочности.

Хоча контроля молочности у звіттовому році не дізнала поширення всеж таки праця значно поглибилася, а досягнені висліди промовляють за рішучою зміною поглядів для цієї справи і то в користь поширення контролі молочности.

Кількість контрольованих корів в районі: в році: 1931/32: 1932/33: 1933/34:

1. Балинці	477	534	549
2. Княздвір	138	119	93
3. Печеніжин	130	136	108
4. Мишин	124	—	—
5. Перерів	38	—	—
6. Миловання	500	220	84
7. Вікторів	—	80	96
8. Видинів	—	—	52
9. Яворів	63	93	89
Разом:	1470	1182	1071

Кількість корів, що були цілий рік в контролі 274 616 640

Контроля молочности незначно поширилася далі в балинецькому районі, де вона побудована на трітвих основах і дуже основно є переведжена. За Балинцями поширюється праця у Вікторів та прибув новий контрольний район у Видинові. В інших контрольних районах є нахил до обмеження праці зі шкодою для самих селян, які ще не освідомили собі значіння ведення контролі молочности.

Кількість корів в контролі в 1933/34 році зменшилася на 9.7% в порівнянню з кількістю корів в контролі в 1932/33 році, а на 27.1% в порівнянні з 1931/32 роком. За те кількість корів, що була цілий рік в контролі, збільшилася на 3.8% в порівнянню з кількістю корів в 1932/33 році, а на 132.7% в порівнянню з кількістю корів в цілорічній контролі в 1931/32 році.

Пересічна молочність контрольованих корів в кілограмах:

в районі: в році: 1931/32: 1932/33: 1933/34:			
Балинці	1.869	2.158	2.377
Княздвір	—	2.160	1.960
Печеніжин	—	2.020	2.270
Миловання	—	1.711	1.731
Вікторів	—	—	1.773
Яворів	—	1.581	1.714

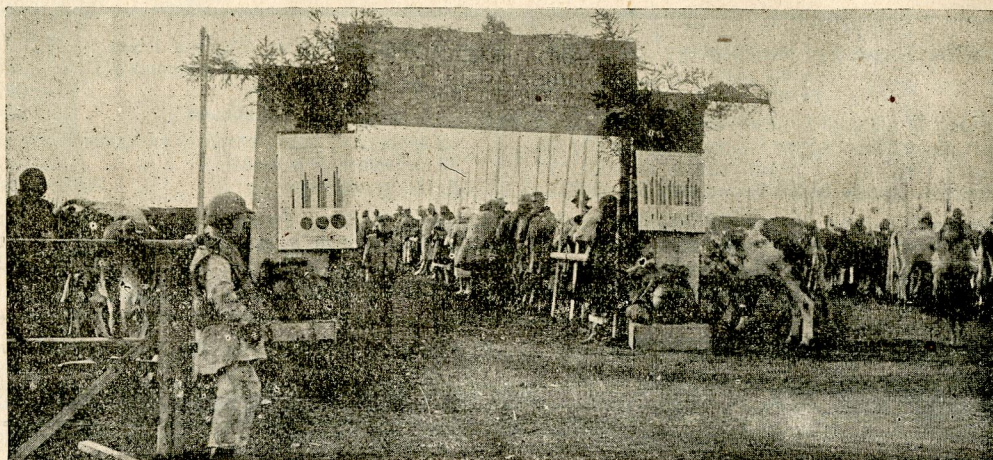
Пересічна продукція товщу контрольо-
ваних корів:

в районі:	в році:	1932/33:	1933/34:
		кг.: %	кг.: %
Балинці		77 3.6	83 3.71
Княздвір		79 3.7	73 3.72
Печеніжин		76 3.7	85 3.75
Миловання		68 4.0	65 3.75
Викторів		— —	77 3.74
Яворів		58 3.6	61 3.53

Пересічна молочність корів в контрольо-

Корови неправильно годовані виказу-
ють приблизно на половину меншу продук-
цію молока від корів правильно годованих.

В початку яких контрольних районах
знаходимо ледво $\frac{1}{3}$ правильно годованих ко-
рів. Це відношення з продовжуванням кон-
тролі молочности в слідуючих літах поправ-
ляється, як це виразно бачимо в балинець-
кому районі, який має на 100 коров 62 пра-
вильно годованих, а лише 2 неправильно го-
дованих.

Перегляд худоби в Балинцях дня 31.X. 1934 (див. стор. 357).

ваних районах побільшується. Виймок ста-
новить княздвірський район через те, що
там змінено більшу кількість корів протягом
контрольного року. Побільшення молочности
найліпше виступає в балинецькому районі,
де в контролі остали майже всі корови від
самого початку.

В балинецькому контрольному районі
збільшилася молочність пересічно на одну
корову о 320 кг. (10%) молока в порівнянні
з молочністю в 1932/33 році а о 508 кг. (27%)
в порівнянні з молочністю в 1931/32 році.

Пересічна продукція корів правильно
годованих „А“, в часті правильно годованих
„Б“ і неправильно годованих „В“ в кільо-
грамах:

в районі:	„А“	„Б“	„В“
Балинці	2681	1897	1506
Княздвір	2309	1892	1239
Печеніжин	2621	2152	1571
Миловання	2380	1674	1140
Викторів	2110	1742	1495
Яворів	2136	1619	1070

На 100 корів в контролі було годованих
в районі правильно в часті неправильно

	правильно	в часті правильно	неправильно
Балинці	62	36	2
Княздвір	34	55	11
Печеніжин	32	49	19
Миловання	36	27	36
Викторів	30	39	31
Яворів	28	39	33

На 100 контрольованих корів було годо-
ваних:

в районі:	в році	правильно	в часті правильно	непра- вильно
Балинці	1931/32	37	51	12
	1932/33	49	45	6
	1933/34	62	36	2
Княздвір	1932/33	32	55	13
	1933/34	34	55	11
Печеніжин	1932/33	14	56	30
	1933/34	32	40	19
Миловання	1932/33	31	22	47
	1933/34	36	27	36

З цього зіставлення бачимо, що з кож-
ним роком у всіх контрольних районах змен-
шується кількість неправильно годованих
корів а побільшується кількість правильно
годованих корів. Це має велике значіння для
дохідности молочної господарки, коли осві-
домимо собі, що лише при правильній го-
дівлі є найліпше паша використана і опла-
чена, натомісць неправильна годівля в біль-
шості випадках приносить селянам втрати.

Про це переконує нас порівняння варто-
сти випродукованого молока з вартістю зга-
даної паші.

Пересічна вартість цілорічної продукції
молока в 1933/34 і вартість згодованої одною
коровою паші за той час була в поодиноких
контрольних районах і групах контрольова-
них корів така:

В групі корів: вартість: надвижка: втрата:
молока: паші:

	зол.	зол.	зол.	зол.
правильного годованих:				
Балинці	328	242	86	—
Княздвір	282	197	85	—
Печеніжин	368	288	80	—
Миловання	270	134	136	—
Викторів	255	173	82	—
Яворів	264	198	66	—

в часті правильно годованих:

	зол.	зол.	зол.	зол.
Балинці	234	214	20	—
Княздвір	226	188	38	—
Печеніжин	272	256	16	—
Миловання	186	122	64	—
Викторів	212	157	55	—
Яворів	195	184	11	—

неправильно годованих:

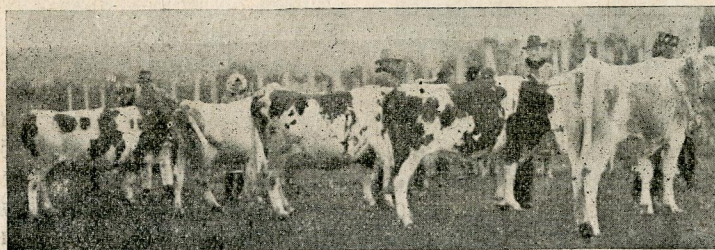
	зол.	зол.	зол.	зол.
Балинці	192	199	—	7
Княздвір	144	172	—	28
Печеніжин	194	238	—	44
Миловання	132	115	17	—
Викторів	180	148	32	—
Яворів	125	113	12	—

Селяне в контрольних районах дбають чимраз більше за пашу з власного господарства, щоби як найменше купувати, а і ті, що мусять докупити, як грис і макухи спроваджують вагоново за посередництвом кооператив за дешевшу ціну чим у роздрібній продажі.

З кожним дальшим контрольним роком молочність корів поправляється, це бачимо з вислідів контролі молочности в балинецькому контрольному районі, де контролю молочности дуже докладно ведеться.

На 100 контрольованих корів в балинецькому районі було корів, що дали за рік кілограмів

молока:	в році:	1931/32:	1932/33:	1933/34:
до 1000		4	2	—
від 1001 „ 1500		22	11	7
від 1501 „ 2000		36	32	24
від 2001 „ 2500		25	30	34
від 2501 „ 3000		10	16	21
від 3001 „ 3500		3	7	11
від 3501 „ 4000		—	1	2
від 4001 „ 4500		—	1	1

Перегляд худоби в Балинцях: Корови, за які признано премії за найліпшу молочність (4120—4534 кг, молока в рік).

Рентовність годівлі молочної худоби представляється у звітному році в порівнянні з рентовністю минулого року кориснійше. Минулого року група корів не правильно годованих виказала у всіх контрольних районах втрату від 8 до 80 зол. пересічно на одну корову. У звітному році виказує група корів неправильно годованих лише в трох районах втрату 7—44 зол. пересічно на корову, а в прочих районах і в цій групі корів виказано надвижку 12—32 зол. пересічно на одну корову.

Група корів в часті правильно годованих виказала в минулому році 3—61 зол. надвишки, у звітному році 11—64 зол. надвишки, а група корів правильно годованих виказала в минулому році 18—103 зол. надвишки, у звітному році 66—136 зол. надвишки пересічно від одной корови річно.

Як що мимо дальшого спадку цін на молочні продукти, рентовність годівлі полішилася, то це успіх контролі молочности.

Коли в першому контрольному році на 100 контрольованих корів в балинецькому районі було 4 корів з продукцією до 100 кг. молока в рік, то в третьому контрольному році не найдено ані одной такої корови. Натомість корів з продукцією до 3.000 кг. молока було в першому контрольному році 10, а в третьому вже 21 корів. Корів з продукцією до 3500 кг. було в першому контрольному році 3, а в третьому 11 корів.

Як що балинецький район витреває у своїй праці, то з кожним роком буде в годівлі молочної худоби поступати вперед. Поліпшення в годівлі молочної худоби приходить повільно, незаметно і вимагає постійної, совісної праці годівельної і організації. Хто пізнійше зачне ту працю, той мусить перейти всі щаблі цієї годівельної драбинки.

На жаль загал нашого селянства ще і сьогодні недоцінює організованої праці для піднесення годівлі молочної худоби і через те поносить великі втрати. — Всеж таки хоч

пізно через працю тих кількох контрольних районів, які скорше пізнали вартість контролю молочности, загаль селянства мусить прийти до переконання, що лише організованою працею можна досягнути поліпшення в годівлі худоби, а разом з цим і цілого сільського господарства.

В контрольних районах стрічаємо чимраз більше ясні і чисто удержані стаїні, в багатьох з них знаходяться вентилятори та збірники на гноївку. Кожний член годівельної

більшу кількість приховку. Бугай, який походить від немолочної корови, та як що і його батько був лихий, може накоїти в районі багато зла, бо приховок по нім не буде також визначатися доброю молочністю і не дасть бажаного доходу навіть при добрій годівлі корів з цього приховку. На це треба постійно звертати увагу селян, щоб вони становили свої корови виключно добрими бугаями.

Районові Молочарні організують також

Перегляд худоби в Милованні дня 10.XI. 1934.

секції дбає про забезпечення потрібної кількості паші. Управа папшних буряків, конюшини, люцерни і т. п. поширюється, бо селяне приходять до свідомости, що коли нема чим погодувати корови, то треба до неї ще доплатити, замість мати від корови дохід.

Як в минулих роках так і в звітному році вів „Сільський Господар“ контролю молочности в порозумінню з „Маслосоюзом“ та його Відділами і молочарськими кооперативами на місцях. Районові Молочарні ста-

допомогу своїм членам на випадок загибелі худоби, та дають ветеринарну поміч, удержуючи для тої цілі ветеринарних лікарів. Всю ту працю веде молочарська кооперація в порозумінню і під фаховим керівництвом „Сільського Господаря“.

Годівельну працю „Сільського Господаря“ провірює Хліборобська Палата через своїх годівельних інспекторів.

Висліди контролі молочности вказують, що її організація є правильна, а поширення

Перегляд худоби в Милованні для 10.XI. 1934. Преміовані корови за найбільшу молочність (2826—3028 кг. молока).

раються про відповідні бугаї. Досі закупили расові бугаї районів молочарні в Балинцях два бугаї, Печеніжін, Княждвір і Вікторів по одному бугаю. Крім тих перебрали Р. М. в Милованні два бугаї, Р. М. в Товмачі і Видинові по одному бугаєви з обори „Маслосоюзу“ в Милованні. Так протягом трьох літ контролі поставила молочарська кооперація 8 бугаїв, з яких 4 закуплено в зародкових оборах, а 4 з обори „Маслосоюзу“.

Справа племінних бугаїв є першої ваги, бо їх добрі або злі прикмети переходять на

їх: праці буде мати для поліпшення умов годівлі молочної худоби велике значіння. Разом з поширенням свідомости раціональної годівлі, яка приходить на село з контролею молочности, зростає на селі бажання дійти до доброї молочної худоби та дати їй належне удержання.

Без організованої праці лишиться все на селі по давньому, а селянин буде дальше блукати в несвідомости і зі своєї тяжкої праці не буде мати хісна.

Др. М. Холєвчук.

Перегляди молочної худоби Годівельних Секцій „Сільського Господаря“

З кінцем місяця жовтня і з початком листопада цього року відбулися перегляди молочної худоби, влаштовані Т-вом „Сільський Господар“, в п'ятьох контрольних районах, а то дня 31. жовтня в Балинцях, 2. листопада в Княждворі, 3. листопада в Печеніжині, 6. листопада у Вікторіві, а 10. листопада в Милотанню.

В перегляді худоби взяли участь крім представників місцевих, повітових годівельних Секцій і централі „Сільського Господаря“ та представників кооперативних установ також представники Хліборобської Палати і Повітових Виділів. На перегляді худоби в Балинцях і Милотанню був також представник станицьківського Воевідства, в якого районі відбувалися перегляди.

На перегляді худоби в Балинцях було понад 400 штук худоби на прочих переглядах кількість худоби була поверх 100 штук.

На переглядах худоби в Балинцях, Княждворі і Печеніжині перед кожною коровою була прикріплена до поруччя табличка, з якої кожний міг дізнатися про ужитковість корови, а з табличок перед молодняком, про його походження. В Балинцях була на перегляді група телят з конкурсу плекання телят, який переводить місцевий Кружок „Сільського Господаря“.

Стан худоби представляється найліпше в Печеніжині, а найліпші корови мають Балинці. Зате худоба є ще дуже різноманітна і потрібно багато праці, щоби її допровадити до бажаного вирівнання. Молодняку по расових бугах стрічається мало, вдоватку слідна недостаточна опіка в плеканню молодняку. Цю справу стараються Балинці поправити дорогою влаштуванням конкурсів плекання телят. Конкурсні телята в Балинцях вирізнялися значно від загалу молодняка, який доведено на перегляди.

Удержання худоби представляється на загальне задоволення, всеж таки можна було стрінати на перегляді сліди занедбання удержання худоби, що на будуче не повинно мати місця. Худоба невідповідно удержана, обліплена гноєм, почуває себе погано і це відбивається некорисно на продукції молока, а в доданку молоко від забруджених корів не надається до перерібки. Степень заневищення молока від забруджених корів можна слідкувати з таблиць перевірки чистоти молока, виставлених до перегляду в Районових Молочарнях. На відповідне удержання молочних корів, а разом з цим і стаєн, мусять місцеві організації

звертати пильну увагу, бо це є основою дохідності молочної господарки.

Перегляди худоби влаштував „Сільський Господар“ при допомозі Міністерства Рільництва і Рільних Реформ, яке признало на ту ціль Т-ву „Сільський Господар“ 5.000 зл.

Згідно з рішенням Львівської Хліборобської Палати з дня 18. жовтня 1934. ч. 968/2 признано з дотації Міністерства на кожний перегляд премії, а саме 5 премій по 20 зл. за найбільшу молочність корів, 15 премій по 15 зл. за найліпше удержання худоби і 25 премій по 5 зл. за найліпше уладження і удержання в чистоті стайні. Оціночні комісії склалися

Перегляд худоби у Вікторіві 6.XI.1934.

з представників „Сільського Господаря“, „Маслосоюзу“, з яким „Сільський Господар“ в годівельній ділянці співпрацює, та представника Львівської Хліборобської Палати і Повітових Виділів.

Найлекше було признати премії за найбільшу молочність, бо це можна було зробити на основі перевірки книг контролі молочности. Зате премії за найліпше удержання признано по дуже основному перегляді всієї худоби. Зазначити належить, що було кілька випадків, що намічені до премійовання штуки, не відповідали вповні вимогам, і коли за них признано премії, то узгляднялося при цьому те, що господар є членом годівельної секції і піддався контролі хліборобської організації, та у власному інтересі буде старатися виповнити всі вказівки для правильного удержання худоби. Підчеркаємо це тому, щоби нагороджені не упевнилися в тому, що вже все зробили, що потрібно, для поступового плекання худоби. В тому випадку Оціночні Комісії руководилися тим, що признана премія буде заохотою до дальшої праці, що при роздачі премій було все зазначено. Оціночні Комісії перевірявали

також стан стаєн в контрольних районах, заглядаючи між тим і до стаєн не обнятих контролю.

В контрольних районах слідне в тому напрямі поліпшення, всеж такі у багатьох випадках знайдено більші чи менші недостачі, які не дозволяють господарству належно використати годівельну ділянку.

На першому місці вдаряє кожного обізнаного з сільським господарством, що не доцінюється вартости гноівки. Замість зібрати її і ужити до погноювання, дозволяється їй витікати на подвір'я, на вулицю та до ровів. Через це має господар не лише втрату, в дуже цінних складниках, необхідних до росту родин, але зноівка, яка розливається біля ста-

Перегляд худоби у Викторіві дня 6.XI. 1934. Премійовані корови за найбільшу молочність (2460—2678 кг. молока).

ен і людських помешкань, стає розсадником всяких тваринних хорів, мух і людських недуг.

Цю справу дуже легко направити, як що лише буде для неї належне зрозуміння. Відповідний рівчик, для відпровадження гноівки і цементовий збірник для неї, а в кращій мірі вкопана бочка відразу ставлять справу на бажаний шлях.

Друга річ, яка вдаряє в наших стайнях, це недостача світла. Ще багато стаєн можна знайти, які не мають зовсім вікон, або такі вікна, які не дозволяють на необхідне освітлення стайні. Разом зі світлом пожадана є в стайні як найбільша чистота. Щоби удержати чистоту в стайні, потрібно відповідно уладити долівку з рівцем на відпровадження гноівки та не жалувати раз на чвертьрік стайню порядно вибілити. Вклад на удержання стайні в чистоті оплатиться. В чистій стайні худоба ліпше почувається, вона рідко підпадає хоробам і її ужитковість є більша, чим корів в нечисто утримуваних стайнях.

Трета дуже важна справа, це відповідне провітрювання стайні, щоби в ній був все чистий і свіжий воздух. Для тої ціли повинен бути в кожній стайні вентилятор. Багато ста-

ен не має ще вентиляторів. Всі господарі запевняли, що в коротці подбають про вентилятори, а в деяких стрічала комісія означене місце на стелі, де має прийти вентилятор. По-бажаним булоби, щоби як найскорше пороблено у всіх стайнях вентилятори.

Не менше важним є в стайні відповідні жолуби та відповідне їх приміщення. Можна було стрінати жолуби, уміщені за високо. Худоба з природи збирає пашу зі землі. Коли її примушуємо їсти пашу з високих жолубів, то це є для худоби не вигідним, впливає на її ненормальний розвій, головно розвій молодняка на тім сильно терпить.

На всі ці недомагання Оціночна Комісія звертала при перегляді стаєн на місцях увагу і заохочувала господарів, щоби у власному інтересі старалися ці недомагання стаєн і переховування гноівки та гною як найскорше усунути.

Виплата премій відбувалася на місці, в присутности Оціночної Комісії, за власноручним потвердженням в протоколі тих, яким виплачено премії. При цьому прикро вражало, що розмірно велика кількість господарів і господинь, яким признано премії не вміла підписатися. До тих члени Оціночної Комісії зверталися з зазивом, щоби використали найближчу нагоду і старалися стати грамотними громадянами.

Молочність премійованих корів була в 1933/34 році така:

кількограмів молока за цілий рік:			
В районі: найменше: найбільше: пересічно:			
Балинці	4.120	4.534	4.266
Печеніжин	3.169	4.084	3.431
Миловання	2.826	3.438	3.010
Княждвір	2.404	3.028	2.611
Викторів	2.460	2.678	2.581

„Сільський Господар“ буде звертати пильну увагу на плекання молодняка і віднісся до Львівської Хліборобської Палати з проханням, щоби з признаної Міністерством Рільництва і Рільних Реформ „Сільському Господареві“ дотації на піднесення годівлі худоби можна було влаштувати конкурси плекання телят, на що Хліборобська Палата погодилася, ходить ще про дозвіл Міністерства.

ЦІНИ НА ПАШУ.

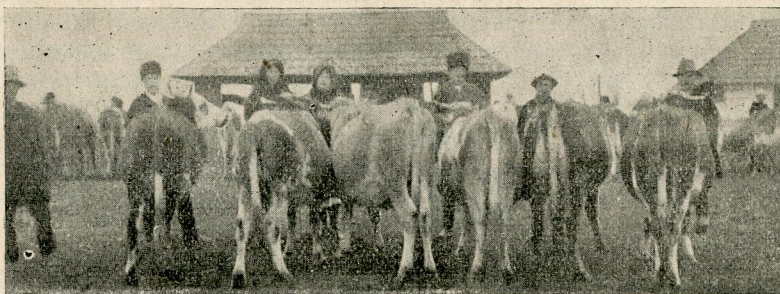
(Львів торг дня 30. XI. 1934).

Сіно солодке	6—7.—	зол.
Конюшина сіно	7—8.—	„
Бараболя	3—4.—	„
Грис житній	7—7.25	„
„ пшеничний	7.75	„
Макух льняний	14.50—15.—	„
Сойовий шрот (дерть)	25.00	„

Як доглядати корову

Корова — це дуже вдячна і добра тварина; вона дає своєму господареві численні користі і прибутки, але тільки тоді, коли він як слід її плекає і доглядає. Головно в зимі мусить господар присвятити багато уваги своїм тваринам, дбайливим оком стежити за їх потребами й в цілості їх заспокоїти. Минувся вже благодатний вплив літа, минулася покищо свіжа зелена паша, тепло і життєдатне світло сонця; минувся свіжий запашний воздух і теплий дощ, який купав наші тварини, а також і здорові плавби в ріках і ставках. Перед нашими тваринами довгий час зимівлі, а першим обов'язком господаря є подбати, щоб час цей минув їм в якнайращих умовах життя і щоб і тепер запевнити їм хоч в частині отсі природні і так ко-

що корова чищена і чисто удержана дає денно на $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ літри молока більше, чим така сама корова і так само кормлена, але не чищена. Почисліть тепер кілька це буде на рік, а побачите, що ніхто сьогодні такого заробітку не дасть і ніхто так не заплатить, як сама корова за хвилю праці коло неї. Щоб удержати відповідну чистоту, треба доволі під корову стелити, а саме найменше 2 кг. соломи, а в оборах де тримається гній під худобою 3 кг. на день і штуку; під коровою мусить бути сухо, бо вохкість шкодить їй дуже. А якжеж наші корови можуть в гною і багні і обліплени цілі так, що хіба зі шерстю, а то й зі шкірою треба засохлий гній віддирати? Такі корови треба сейчас відмити теплою водою і милом і не допустити

Перегляд худоби в Княздворі дня 2.XI. 1934 р. Премійовані корови за найбільшу молочність (2404—3028 кг. молока).

рисні чинники. Це наказує нам не лише сама людність, але і добре зрозумілий наш власний інтерес.

Корова має натуру вразливу і полохливу, а тому треба обходитися з нею все лагідно і спокійно; чоловік який є злосний з натури і нетерпеливий найкраще зробить, як буде оминати корів і оставить їх догляд людині спокійній і зрівноваженій, яка пострапить відноситися до цієї тварини, як до приятельки і кормительки. Корова любить спокій і тишину і не зносить коло себе крику ні замішання, а головно в часі подою. Були досвіди і спостереження, що на всякі крики і шум відповідали корови сейчас зменшення кількості молока; навіть в днях, коли на обійстю молотила машина — молоко впадало без ніякої іншої причини. А тому ясно, що дуже нерозумно поступає той, хто корову лає, кричить, псом тровить, тручає, а то й стільцем або вилками почаствує, бо така корова мусить попусуватися. Також не любить корова ніяких змін в обслузі, а тому треба все в однаковім часі давати їй їсти, поїти й доїти її і випускати на прохід.

Дальшою дуже важливою річчю є чистота. І ту були цікаві досвіди, які виказали,

більше до такого встиду і втрати. При цім треба негайно вигубити воші в заушивлених корів сірою мастею, або водою з креоліною. Також треба дуже чисто вдержувати вимя корови; треба його перед кожним подоем мити в теплій воді і витерти на сухо мягкою стиркою.

Дальшим важним чинником, від якого також залежить кількість молока є відповідна теплота в оборі, яка повинна виносити 12—14° Ц. Зле є як вона є низша, бо тоді корові за зимно і вона зуживає більше паші на піддержання теплоти тіла, а з молоком впадає; також в висшій теплоті не почувается вона добре й тратить охоту до їди. Найгірше впливає на корову духота і парний несвіжий воздух. А тому треба забезпечити корові не тільки відповідну теплоту, але і відповідне провітрювання обори. До цього треба мати добру обору, відповідно велику, теплу, суху, ясну, яка малаб урядження до провітрювання; дальше повинна вона мати відповідну обстанову, як жолуби, драбинки, відповідну долівку, а все повинно бути так збудоване, щоб легко було вдержати порядок і чистоту. Обора повинна бути така, щоби чоловік без неприємних почувань міг

там побути і зробити все що треба, а то й газету прочитати. Тоді певно і господар і господариня частіше загляне до своїх корів, зробить все точно і без поспіху і щойно тоді будуть і корови відплачуватися відповідними прибутками. Тому треба негайно доложити всіх старань і поправити по можливості

обору так, щоби вона сяк-так відповіла тим вимогам, про які ми згадували. А коли, коли доживемо кращих часів, треба буде подумати про будову новітньої обори, яка є конечна, щоби завести поступове і високодоходове плекання худоби.

Инж. П. Долинський.

Від чого залежить здоровля тварин

Нераз мали ви змогу бачити шлунок наших тварин головно пережувачів (корів, волів, овець). Правда, який він складний. Вже сама будова шлунка наших корів вказує на те, що вони мусять спожити нараз більшу кількість паші, щоб та велика торба - шлунок міг відразу добре виповнитися, бо щойно тоді тварина не буде відчувати голоду. Рогата худоба не моглаби житися лише самим зерном, бо жолудок їх так великої кількості ситної паші не міг би стравити і богато того зерна марнувалося, а крім того зерно не виповнилоб відповідно шлунка а через те тварина відчувала би голод. З другої сторони і самою соломою корови не задовольнилися би бо надто бідною є вона в відживчі складники, щоби могла заспокоїти всі потреби організму. Як бачимо, то ні саме зерно (ситна паша) не є доброю пашою для корів, хоч є богате в відживчі складники, ні сама солома (обемиста паша). А чому так? А тому, що природною пашою наших корів є корми мірно поживні, як трава, сіно. Всі інші є додатковими кормами. З тих паш добуває тварина достаточну кількість поживи і виповняє ними добре свій шлунок. Добре виповнений шлунок (але не переповнений) справно працює, виділяє багато шлункових соків, які знаменито стравлюють пашу, а це само і є головною умовою доброго вигляду і доходивости тварин.

Тварина потребує рівнож богато води. В літі потребує вона до воднистої зеленої паші значно менше води, як в зимі до сухої паші. Вода до пиття мусить бути чиста і здорова, а в зимі не надто студена. Дуже зле роблять хлібороби в гірських околицях, які зимою женуть корови до ріки і там поять. Скільки то буває нещасть (корови ідучи по ховзській дорозі розчахуються, а таких випадків попередньої зими я багато видів. (Понення холодною водою шкодить головно тільки коровам і вони часто навіть скидають телята.

Для здоровля тварин є дуже потрібний рух на свіжій воздусі. Не потрібно його лише тим звірятам, яких ми тучимо (воли). Молоднякови і коровам треба богато руху. Без

цього не доховаємося здорової худоби. Рух на свіжій воздусі збільшує охоту до їдженя, улекшує травлення, прискорює круженя крови. Тварина, яка користує доволі зі свіжого воздуха і руху, краще розвивається фізично і є менше податлива на захоріння (головно на груди). І противно, корови, які більше стоять в стайні — запасуються і через те є менше молочні. Коли би ми годували корови навіть найпоживнішими кормами, не піднесуть вони ні молочности ні працездатности їх, оскільки не будуть мати подостатком свіжого повітря. А чому? Як знаємо, кожна тварина віддиhaє. Це є потрібне на те, щоби видалити з організму всі нездорові гази (головно двоокису вугля, який повстає при спалюванні поживи в організмі), а втягнути до тіла чисте повітря. Кров у часі своєї вандрівки по тілі забирає всі зужиті і шкідливі витвори і видалює їх з організму легкими, потом чи мочою. Знова кисень, який тварини вдихають, дістається до легких, звідси до крови, а далі розходитьсь по цілім тілі і служить до спалювання нагромаджених запасів поживи в крові і тілі, а вислідом того спалювання є тепло. Зимою можемо щадити пашу на стільки, що заосмотрюємо стайню на зиму, а через те тварина обертає корм не на огріття себе а на продукцію молока чи мяса.

За скупе кормлення наших домашніх тварин (у нас це на жаль дуже часто трапляється) потягає за собою рівнож дуже великі страсти. Чому наша худоба така марна, головно в зимовій порі? Чому телята по відлученню такі марні, а корови так слабо дояться?

Та про це другим разом.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

З цим числом висилаємо перекази розрахункові на вплачування решти залеглости за біжучий рік і передплати на рік 1935. — Хто не вирівнає залеглости — отримає окреме упіннення і здержимо висилку часопису з днем 15. XII. 1934.

За надання грошей цим переказом поштового не оплачується.

Інж. І. Лапчук.

ЧИ БУДЕ ВАШІЙ ТВАРИНІ ЗИМОЮ ТЕПЛО?

Зима за плечима. На дворі вже холодно. Тепер Ви більше дома, як в полі. Загляньте до обори чи стайні! Нс світиться там через стіни? Не мокро під ногами? Чи добре двері пристають, а чи не гече зі стелі? Тепер перевірте; бо як зачнуть падати дощі, або як впаде сніг, тоді не доглянете вже. А треба знати, що тепла стайня — це половина паші. Як зимно, то тварина зуживає корм більше на ogrіття себе, чим на продукцію молока чи мяса. Паша дорога, ліпше є забезпечити і то раз на цілу зиму стайню чи хлів чи курник перед зимном, чим щоби тварина тряслася і зменшувала видатність молока чи мяса, чи яєць.

Наші стайні переважно з тонких дощок. Хіба в горах з балів, а на Поділлі з глини. Є жити стіни загатою з соломи, моху, листя чи щипильок з ліса. На двері прибити грубі мати, вишиті з соломи. В середині забезпечити спад гноївки щоби спливала рівцем на двір

Перегляд худоби в Княждворі

до призначеного на то долу, а в стайні було сухо.

На стрих насипати грубу верству подови, непридатної до скормлення а на неї солому, призначену на підстилку, але в зимі не стягати її звідтам. Натомість, ніколи не можна на стриху над стайнею переховувати паші, бо через стелю пересякають гази зі стайні і всякають в пашу, через що стає вона нездоровою.

Стайня чи хлів чи курник, суха, видна, продувна і тепла є запорукою здоров'я тварин і сподіваного з них приходу. А на то не треба жадних видатків, тільки догляду. Зробіть отже Вашу стайню, чи хлів чи курник, теплою, сухою, і видною, нім заскочить Вас зима.

ЗАОЧНІ КУРСИ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ.

Третій рік ведуться з рамени Ревізійного Союзу Українських Кооператив „Заочні курси кооперативного навчання“. Організація курсу і педагогічний рівень дочекалися великого признання зі сторони користаючих з навчання на цих курсах.

Навчання відбувається листовно і уможливорює користати з нього мешканцям найдалших закутин краю. Відбувається в цей спосіб, що курсантам висилається окремі лекції з кожного предмету з питаннями, на котрі курсанти по наученню лекції повинні дати відповіді. Ці відповіді на завдані питання переглядають поодинокі прелегенти і відповідно справляють, дають вказівки і оцінюють.

На курсах переводиться навчання в ділянках: книговодства кооператив господарсько-споживчих, кредитових та молочарських, крамарства і справництва господарсько-споживчих кооператив і в ділянці вишколу касієрів та членів Надзирних Рад для кооператив господарсько-споживчих та кредитових.

Оплати на курсах цього року знижено на цілу третину (прим.: курс книговодців коштує всього 18 зол., крамарів теж 18 зол., касієрів 8 зол.).

Є можливе також сплачування оплати ратами. В цінах поданих вчислено поштові оплати зі сторони Управи курсів так, що курсанти платять лише за власні висилки.

В останніх часах справа вишколу фахового проводу в кооперативах сталася наглядною з цієї причини, що Ревізійний Союз вимагає від працівників кооператив свідоцтва з відбуття фахового курсу, а такі самі вимоги буде ставити незадовго новий промисловий закон.

Хто не має засобів або часу їхати на устні курси, той може ті самі відомости набути через заочні курси кооперативного навчання Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

Присилайте передплату!

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Юра Юрчинський.

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧІННЯ ВИНОГРАДУ.

Велика господарська криза примушує людей шукати нових джерел доходу, котро-го не можна добути зі збіжжєвої господарки. Всі видять зло, але не вмють зарадити ли-хови. А причина лежить таки в нас самих, бо хлібороби не суть належито зорганізовані в фаховім Товаристві „Сільський Господар“, не мають відповідного фахового знання, якого вимагає інтензивна нова господарка.

Помимо цих несприятливих відноси-хлібороби починають в останніх часах ду-мати про зміну, видять єї конечність та що-раз більше інтересуються плеканням садів, овочевих кущів, лічних зел та винограду. Культура, прим. винограду, може принести гарний дохід і дати заробіток соткам і ти-сячам людей.

Виноградництво є дуже інтензивна куль-тура, та має вже окрему літературу, а на на-ших землях Великої України вже до зійни-займало дуже поважне місце.

Головна прикмета винограду для хлібо-роба, що він непередливий на ґрунт, не бо-їться посухи, отже що року родить і дає в короткому часі — бо в й—3 роки, по висад-ці (це замало — Ред.) — поважні доходи, котрі що року постійно збільшаються.

Вправді шляхотні європейські відміни є чулі на більші морози, але легко прикриті землею на зиму — видержують.

В полудневих повітах Східної Галичини ще до війни почали цікавитися цією куль-турою і були спроби заложення більших плянтацій (Золоте Більче — заложена через Ілька Струка), але війна по більшій части знищила ці спроби в зародку і доперва по війні почали нею вдруге цікавитися.

На Великій Україні, спеціально у півден-ній її частині, виноградництво набирає що-раз більшого значіння. До поширення при-чинилися посушливі роки 1923, 1927, коли виноградна культура врятувала неодного го-сподаря від голоду, бо виноград не боїться посушних літ і завсігди вдається навіть на сухих землях і на лісках — в той час, коли иньші землеклоси цілком пропадають.

Під теперішній час кризи і низьких ці-на збіжжя і всякі продукти сільського го-сподарства управа винограду, якого збут є запевнений на довгі літа, моглаби неодного визволити від недостатку, бо виноград як не-вибагливий на землю — також що року ро-дит. (При умові угноєння — Ред.).

Треба лише познайомитися з тою куль-турою, а передовсім знати, які сорти в на-ших підсонню і на нашій землі найскорше доходять та які дають найбільший прибу-ток.

Рахуючи всю роботу, яку треба виконати при культурі одного морга винограду і пе-речислити її на дні роботи дорослого робіт-ника — треба около 120 робочих днів, отже тільки днів вже мавби господар заплеченої роботи при своїм одно-морговім господар-стві. Отже замість того щоб їхати за робо-тою в світ за очі до Франції, або навіть Аме-рики, чи Аргентини і витрачувати гроші на подорож — мавби селянин запевнену роботу у себе дома.

Досвіди переведені на Великій Україні і у нас ще до війни виказали, що виноград, посаджений навіть на піскуватому але теп-лому ґрунті дає дуже добрі овочі, коли за ним уважно і уміло ходити.

Виноградом можуть бути засаджені пе-редовсім всякі порожні і невихісновані місця коло хати, під плотами, на городі і мало ви-хісновані горбки з полудневою і західною виставою, на котрих до сонця дуже добре і вчасно (від половини серпня) доспіває.

На найлютішого ворога винограду — філоксеру, що живе на його корінцях і в той спосіб нищить нераз цілі виноградники шля-хотної європейської лози — найшли вже спо-сіб щеплення шляхотного винограду на американській підкладці (диччі), котрої твердого і гіркого коріння та шкідлива ко-маха не чіпається. Щоби охоронити вино-град перед иншими шкідниками комахами і грибками, муситься виноград бодай два ра-зи оприскати дешевою бордовою рідиною (2—3%).

Тепер багато людей заінтересовані цією справою допитуються які сорти де і як пе-ревести посадку винограду і его даліше пле-кання по весняному відкриттю.

Уважаючи цю роботу тепер актуальною, хочу звернути всім інтересованим загально-увагу, що справа посадки винограду і його даліше плекання та про найвідповідніші сорти, які в нас певно вдаються, писалося в „Сіл. Господарі“ з р. 1932—1933.

Крім цього є вже у нас досить поважна література про плекання винограду, як і книжка, в котрій описані всі сорти виногра-ду, їх свйства, ознаки походження назви, доби достигання, а навіть які видає урожаї:

1) „Порадник виноградництва та винар-

ства“ — М. Могилянський, 2) „Виноградництво без підщепів“ — тогож автора, 3) „Де і як розводити виноград“ — Сазанський, 4) „Виноград“ — інж. М. Боровський і інші, які можна дістати в „Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка“ у Львові, або в „Українській Книгарні“ в Чорткові.

Коротко пригадаю тим, що всього того не мають, або не можуть мати, що виноград садиться як найвчасніше (квітень) в перекопаній на 60 см. глибоко землі, або таких ямах (60×60) в той спосіб, що до ями скидається земля з ями, котра була перед тим на верху, отже поживну без гною.

А тепер перейдемо по черзі всі роботи коло винограду, які мусять бути виконані в слушний час, щоби управа його вдалася.

Перша найважливіша робота — це обробок ґрунту під виноград. В наших сторонах південно-західної полоси земля — або чорнозем, або глиниста і таку землю — як що вона не є пісковата — треба перекопати „перекидом“ або цілу площу заняту під цю культуру, або рівчаками, в котрих маєтсья посадити виноград.

Цю роботу маєтсья виконати під зиму в осени, щоби земля осіла, перемерзла і набрала досить вогкості.

На горбках з південною, або західною виставою, найліпше зробити тераси і по них покопати ями або рови, бо виноградна лоза може рости навіть на найгірших ґрунтах, де інші рослини не вдаються, лише вимагає багато світла і тепла і для того його садять на теплих сонячних схилах, бо на них бувають урожаї троха менші, але з великою кількістю цукру, що є найціннішим.

В околицях південних повітів виноград удаєтсья добре і на рівнинах, але що далше на північ мають значіння південні теплі схили, досі майже невикористані.

Виноград шляхотної породи дуже чувливий на морози і деби він не ріс — у нас треба его на зиму прикопувати в землю, нахиливши куці до землі. Удаєтсья добре навіть пізнійший по лінію Броди — Львів — Перемишль, — далше на північ треба добирати лише вчасніші сорти.

Виноград дуже вдячний за підливання в часі посухи, бо оплачує працю тим, що дає в двоє або троє більший врожай.

Для наших ґрунтів тої полоси нашого краю — найгарніші сорти скоро-доспіваючі це: „Перле де Шаба“, „Лінян“ білий, „Мадделен“, „Ельбінг-кляйнергер“ — доходить вже в серпні, далше — „Шашля“, біла, зелена і рожева та „Наполеонська“ велика біла. „Мускат Оттонель“, „Де Гамбург“ чорний і „Ріслінг“ білий, котрі доходять у вересні. — Пізнійші сорти не мають для нас великого значіння.

Всі згадані сорти винограду щеплені і нещеплені можна дістати за посередництвом Філії „Сільського Господаря“ в Чорткові.

Про дальші способи піднесення прибутковости теперішньої господарки — слідуючим разом.

ЧИ БУДУТЬ ЯБЛУКА З ШЛЯХОТНИХ СІЯНЦІВ?

В осені м. р. купив я 1 кг. дуже смачних яблук. Насіння вибрав і посадив на грядки. Ці сіянці вирости на яких 20—35 см. Деякі поочкував а деякі полишив, гадаю, що з добрих яблук виростуть добрі овочі і на сіянцях. — Ні, з сіянців дорідних яблук не буває, будуть дрібні хоч і солодкі. Всі у нас знані яблука, грушки, черешні та більшість сливок з сіянців дають дикі овочі. Виключення складають лише кілька відмін сливок — і то овоч буде дрібніший.

КОРМОВА ВАРТІСТЬ ПАШ.

в 100 кг.	білків %	шкроб. один. %
Бараболі	1.—	20.—
Горох	17.2	69.5
Ячмін	6.2	69.—
Кукурудза	6.7	80.5
Драгиджі сушені	40.5	67.—
Мясна мука	64.4	91.—
Меляса	—.—	45.—
Мука кормова	9.—	76.4
Грис	11.5	36.5
Овес	7.1	58.8
Макух льняний	25.8	72.—
Макуш ріпак.	22.3	55.7
Макух соняшн.	28.5	68.5
Рибна мука	45.—	47.—
Витлуки буряк. свіжі	0.3	5.8
Витлуки сухі	4.2	62.5
Сіно	4.5	33.—
Солома	0.2	17.—
Шрот соевий	40.5	73.8
Вика корм.	19.9	70.3
Жито	8.3	72.3

За „Господар. Обзор.“

ВІСТИ З МІСЦЬ.

Отсим подаємо ввічливо вислід збору земледілів в пересічі і стану озимих засівів, повіту Сокаль.

Збір з 1 морга в сотн.: 1) жито збір зерна 6.— сотн. соломи 7.— сотн., 2) озима пшениця 7.— сот., соломи 10.— сот., 3) яра пшениця 7.— сот., сол. 8.— сот., 4) ячмін 7.— сот., сол. 8.— сот., 5) овес 8.— сот., сол., 6) картоплі 70 сот., 7) пашні бураки 160—200 сот., конюшина і сіно 20 сот.

Стан засівів озимих: жито селянське, стан середній; пшениця стан середній. Вчасно засіяне жито великої земельної власности ушкоджене чертковою ржою.

Філія Сіл. Господ. в Сокалі.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 127. Давка паші для корови?

Маю корову 450 кг. ваги, дає 6 літ. молока, маю сіно, яру солому, буряки, льняний макух і трохи сої. Як маю скласти добру ошадну давку?

— Давка така: 3 кг. сіна, 4 кг. соломи, 16 кг. буряків пашних, 1 кг. макухи льняної. Щоб хотіли підвищити давку молока то на 1 кг. молока треба додавати: 17 і пів дек. макухи льн. і 12 дек. макухи сої а також на кожний літр молока додавати пів кг. бараболь, або 1 кг. буряків. Колиб макухи неїла тоді мішайте його з грисом або шротом, щоб була лише додержана вага.

Ч. 128. Чи орати під гречку на зяблю?

У нас люде кажуть, що гречка по зяблі не вдається, тому поле під гречку лише підкидають (по стерні) а на весні або переганяють (мілко) або оруть глибше. Як воно буде ліпше? — **Курилас В.**

— Відомо є, що пізна ярина: як просо, гречка, добре зносять і лише весняну оранку без осінньої, але дослідні станиці на Україні показують, що і ці рослини, значить і гречка, під які зорано поле в осени а на весні лише поскороджено, дали дещо підвищені врожаї. На Ваших ґрунтах варта було б з цим перевести досвід, щоб не говорити навамання „люде кажуть“, а тоді свій досвід широко подати до нашого часопису, зацікавте цим питанням Вашого повітового агронома.

Ч. 129. Яка ціна сьогодні на кмин, ганиж та гірчицю?

— Про ганиж і кмин докладно написано в календарі „Сіль. Господ.“ на 1935 рік. Ціна насіння кмину — 1.30—2.00 1 кг. Ганиж 2—3 зол. 1 кг. Про гірчицю знайдете в Табелі інж. Гавриленка (1 зол. з пересилкою). Ціна насіння гірчиці 35—50 зол. 1 кг. в залежності від сорту, чистоти та добору. За всіма інформаціями просимо звертатися до Інж. М. Гавриленка, Львів, Личаківська 32. На відповідь давайте значок.

Ч. 130. Як нищити щурі? М. Ковальчук

— На Ваш запит відносно нищення щурів, порадимо Вам найкращий середник фосфорит цинку. Продає його фірма Синдикат збіжевий, Львів, Коперника 20. Середник продається в пачках чверть, пів і 1 кг. 1 кг. коштує 20 зол. Поучення є при товарі. З інших дешевших середників порадимо Вам морську цибулю, яку купите в аптеці. Цибулю підсмажите з мукою і дасте щурам.

Цей середник добрий тим, що він нетрієливий для інших звірят. Тоді як фосфо-

рит цинку треба ховати від інших домашніх звірят. Ще один спосіб: насипте для щурів муки цукрової на купки, як зідять, повторіть ще зо 2 рази, на 4-ий раз вимішайте цукр. муку з гіпсом або цементом і покладіть недалеко воду. Муку і цемент беріть ложкою а не руками. Морська цибуля має бути свіжа і червона.

Ч. 131. Де збути клочча? Кооп. „Базар“ в Потуторах.

— На жаль у Львові певної фірми торговлі леном і клоччам не має. Є такі, за яких ручитися ми не можемо. З позальвівських подаємо адреси деяких фірм: 1) Кросно п. льоко. Фабрика Льнярська Броман і Шляер. 2) Бельск-Цешинські — Заклади пшенишове „Ленко“. 3) У Львові вул. Слонечна 23. Ляндау і Ко.

Ч. 132. Власитвості шведської конюшини? Ф. Коханюк.

— Конюшина шведська або рожева різниться від інших тим, що вдається на підмоглих ґрунтах, ніколи не вимерзає, боїться посухи і сухих ґрунтів, дає 1 а нерідко лише 2 покоси Паші видає менше як конюшина червона. Для бжіл ця конюшина є першорядна і родить досить насіння.

Ч. 133. Де дістати насіння дерев яблук але дичок?

— Найкраще треба було назбирати в лісі з дичок самому. Тепер требаби спровадити з заграниці. Знаємо, що недавно виписала насіння дичок з Австрії фірма „Господарська Торгівля“, Львів, Руська 20. Ціна 1 кг. 7.50 зол.

Ч. 134. Корова тверда до доення.

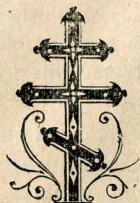
Маю корову, доїться добре але так тяжко, що видоїти корову треба намучитися. Яка рада?

— Ваша корова має вузькі отвори в діяхах це сталось або від природи або після хориби вемини. Радимо Вам до дійок закладати на ніч **катетер молочний**, але перед тим краще порадитись ветер. лікаря.

Ч. 135. Що то за яблуко „Ксьонженце зельоне“?

— У нас виділ Повітовий виписав на продаж багато щеп і продає їх селянам. Серед багатьох сортів є досить ксьонженце зельоне. Що то за відміна?

— Це є пізні осіннє яблуко, поганого сорту, ніким нігде не прийнятого. Дивуємося чому Вид. Пов. його поширює. Перестерігаємо ш. господарів перед цим сортом, якого ціла Польща з свого сортименту викинула.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

великий український історик
професор — помер.

З Москви наспіла сумна вістка про смерть найбільшого нашого вченого, історика проф. Михайла Грушевського, який поклав багато праці для нашого визвольного руху, працюючи при Укр. Академії Наук в Київі. В останній час (з 1930 р.) життя покійного було невідрадне, бо він попав в неласку можновладців Москви, які обмежили його корисну працю, та обставили його життя так, що цей син українського народу передчасно, бо на 68 році життя, зійшов в могилу. Але по смерті, як на глум, перевезено його знова до Києва де й поховано. Тепер він вже „безвредний“ — Спочивай же Великий Сину Української Землі. Вічна Тобі пам'ять!

СМЕРТЬ ПРЕДСІДНИКА ЧЕСЬКОЇ ХЛІБО- РОБСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АДОЛЬФА ПРОКУПКА.

В жовтні ц. р. Чеська Центральна Хліборобська Організація „Земледельська Єднота“ стратила на віки свого заслуженого голову Адольфа Прокупка. Покійний був син видатного господаря. По смерті батька і брата переняв господарство, перед тим укінчив право а як переняв господарство то і агрономію. З цього часу А. Прокупек починає працювати як рільник, але працю свою поширює на цілу околицю, приймає участь у народньому господарстві, стає вибраний до Земедельської Ради Республіки, де працює як видатний зна-

вєць і політик хліборобський. Яко предсідник „Земедельської Єдноти“ обєднав в ній майже весь цвіт чеського хліборобського люду, агрономів, рільників, хліборобську молодь, користується великою популярністю, та як член міністерської Ради дбав за хліборобів, та за добробут цілого хліборобства республіки. Смерть перервала корисну працю цього вченого, видатного чеського хлібороба і засмутила цілий чеський хліборобський нарід. Українські хлібороби, які дуже часто взираються на праці чеських хліборобів, віддають свій низенький поклін Покійному вождеві чеських хліборобів та висловлюють братам чехам свої співчуття.

УРЯД СКАРБОВИЙ НЕ МАЄ ПРАВА ПОБИ- РАТИ ПОДАТОК (ШТЕМПЛЕВИЙ) ВІД ПО- ДАННЯ НА АКЦИЗОВИЙ ЦУКОР ДЛЯ БЖІЛ.

В комунікаті Львівської Рільничої Палати оголошено в ч. 2. „Відомості Рільниче“ що подання на приділ безакц. цукру для бжіл є звільнені від оплати штемплевої. В цій справі Палата Скарбова II вислала повідомлення до всіх Урядів скарбових, Акциз і Монополів **ще дня 26. IV. п. р. № IV/51/2/13. цукер/34.** відповідне повідомлення. Під комунікатом підписані: директор Інж. Й. Цемполоньські і презес Др. К. Папара. — Гадаємо, що ті наші пасічнічі організації, які по 26/IV

вносили подання про дозвіл на одержання цукру для бжіл і солено платили штемплевий податок, можуть жадати звороту його від дотичних урядів.

ЗБОРИ КООП. ПАСІЧНИЧОЇ „РІЙ“ ВІДБУ- БУТЬСЯ 15. ГРУДНЯ Ц. Р.

В Укр. Пасічнику ч. 11 було оголошено, що дня 8. грудня відбудуться Збори пасічн. коопер. „Рій“ у Львові. Цим повідомляємо, що Збори ці на рішенню управи Роя, рішено перенести на 15. грудня з тим же порядком й нарад.

Редакція.

Нові книжки й часописи.

ЧАСОПИС ДЛЯ МОЛОДІ.

„Хліборобська Молодь“ ч. 1. ілюстрований місячник орган Центр. Секції Вишколу Хліборобської Молоді Т-ва „Сільський Господар“ Львів Ринок 10. Ціна 10 гр. Ще один наш часопис, але особливий, цікавий своєю ідеологією, часопис цей призначений для Хліборобської Молоді, такого у нас ще не було.

Весь світ сьогодні кладе надію на свою молодь, на її виховання. А тому, що наш нарід переважно хліборобський — то чомужби ми не могли зайнятися своєю хліборобською молоддю як слід. От і занялись бо зробити це конче треба було. Хто не знає як наш хлібороб вчить своїх дітей! Знаємо добре, що рідко який батько правильно та поступово вчить спеціально сина чи доньку господарки. Вся наука полягає хіба на тім, що діти бачать як робить батько та час від часу на примус помагають йому в тій роботі. Коли так посліди́мо цю науку лише з видження та під примусом, то не тільки не знайдемо в ній якоїсь поступової науки а й доброї практики, бо син бачить лише роботу свого батька, вчителем якого був його дід. Через таке поставлення справи робота в господарстві для молоді є нецікава а що нецікаве те є обтяжливе, а в висліді безпродуктивне.

Це блудне замкнене коло праці молоді в господарстві батьків розриває сьогодні часопис „Хліборобська Молодь“. Йде він до молоді і каже: так а так треба робити, як що хочеш щоб краще від батька і діда жити — мати зиски. Це не образа для батьків, це є поміч, бо не всякому батькові є час вчити діти, бо більшість батьків є неграмотні, бо не всякий батько дійшов вже на довголітній власній практиці до того, що часопис може дати синові дочці сьогодні. Не диво отже, що цей часопис не рідко стане в пригоді не тільки синові але і батькові й не треба гніватися, коли син, перечитавши свій часопис, краще зробить як батько або порадить батькові, що те а те є краще так робити а те треба закинути.

Знаємо, що є батьки, які вже з праці молоді є дуже задоволені, коли син чи донька зібрали кращі

плоди з поля як вони. Але є батьки, які ще на цю працю молоді задивляються з незрозумілим невдово́ліям, зарозумінням: що мов яйце буде вчити курку! На щастя таких вже є мало і їм щоб не відставати, таки прийдеться заглядати до часопису „Хліборобська Молодь“, або просити читати їм його

Вітаємо появу довгожданого вчителя нашої Хліборобської Молоді і маємо надію, що часопис цей поведе нашу молодь кращими шляхами до добробуту ніж йшли наші батьки, тим більше, що веде цей часопис відомий наш пропагатор і ініціатор руху серед молоді, інж. Др. Евген Храпливий. М. Б.

НОВІ ВИДАННЯ.

Инж. І. Лапчук. Інструкція в справі організації шпихлірової секції при Кружку Сіл. Господаря. Ст. 16. 1934 рік. Ціна 15 гр. з пересилкою.

Давно вже наші організації чекали на цю інструкцію. Останні вередливі роки та стихійні нещастя серед селян, наказують нам боротися проти голоду, який приносять нам часто ці живлові нещастя. Одним з способів цієї боротьби є організування шпихлірів, магазинів зсипу збіжжя на чорний день. Та не тільки на чорний день а й при цім можна організувати дохідну торгівлю збіжжями та виміну місцевих zdeгенерованих сортів на ліпші дорідні. Про все це пишеться в інструкції, яку поручаємо всім нашим Кружкам. — М. Б.

ВИЙШЛИ ЧЕРГОВІ ЛЕКЦІЇ ПАСІЧНИЧОГО ЗАОЧНОГО КУРСУ УТГІ:

1) Лекція 12. Др. Л. Гуменюк (директор школи пасічничої в Сваляві): **Хороби і шкідники бжолі.**

2) Лекція 13. Др. дипл. агр. І. Драбатий (асистент Пасічн. Інституту в Берліні): **Поліпшення раси бжолі (Селекція — добір).**

3) Лекція 14. Инж. М. Боровський (редактор Україн. Пасічника): **„Технологія і збут продуктів пасіництва“.**

Ще 2 лекції 15 і 16 і українські пасічники мають книгу: велику пасічницьку енциклопедію за 13 зол.

НОВИЙ МІСЯЧНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ЧАСОПИС

„ХЛІБОРОБСЬКА МОЛОДЬ“

часопис Головної Секції Хліборобського Вишколу Молоді при
Т-ві „Сільський Господар“ у Львові

ВЖЕ ПОЧАВ ВИХОДИТИ ВІД ЛИСТОПАДА 1934 РОКУ!

Містить фахові відомости для змагунів, що працюють в Гуртках Молоді та дає всі поради і відомости для Хліборобського Вишколу Молоді.

Число 10 гр., на рік 1.20 зол., до кінця 1935 р. — 1.40 зол. —
Передплачуйте по 10 примірників на одну адресу!

Читайте його та розповсюджуйте, якщо наша молодь має стати
кращими господарями!

АДРЕСА: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ГОСПОДАРСЬКІ НАРАДИ ВІДБУЛИСЯ:

В Отинії (пов. Товмач) — дня 27. II. 1934. В склад Ради вибрані: др. Ст. Дрогомірецький — голова, о. А. Геврич — скарб., мр. Гр. Боднарук — секр., о. П. Маркевич — з. голови, Н. Бойчук, Ф. Волошин і С. Гасюк — члени Ради.

В Товмачі — дня 25. II. 1934. В склад Ради війшли: др. Є. Конюшик — голова, С. Солонина — з. голови, др. С. Клодницький — секретар, Н. Штігльян — скарбник, Ф. Овчарчин, В. Юрків і О. Гузій — члени Ради. На терені Філії працює 6 жіночих секцій (Братишів, Гринівці, Долина, Бортники, Паланичі, Петрилів), 1 секція контролю молочности в Групиці, 1 секція садівнича і 1 годівлі свиней.

Жовківщина: в Добрусині — дня 12. II. 1934, на яких вибрано нову Раду, в яку війшли о. М. Скаб як голова і Г. Гель секретар. При Кругу є шпихлорова секція, яка має 35.96 м. с. зерна.

Комарно: в Горожанні Великій — дня 11. II. 1934. До Ради вибрано на голову І. Бокало а Г. Мартинова на секретаря. При Кругу є Секція охорони тварин, яка числить понад 200 членів і в 1933. р. виплатила 160 зл. допомоги. Рівнож основано Секцію годівлі свиней. Працю в Кругу провадить абсолют с. г. курсів в Янчині п. Я. Давид.

Львівщина: в Запитові — дня 25. II. 1934 на яких в склад нової Ради війшли між іншими О. Максимів як голова і І. Козак як секретар; **в Ременові** — дня 11. III. 1934, на яких в склад нової Ради вибрано І. Фура як голову а В. Чайківського як секретаря.

Мостищина: в Крукеничах — дня 21. I. 1934 на яких вибрано нову Раду (Г. Коблик — голова, Г. Хоростіль — секр.); **в Годинах** — дня 15. II. 1934, на яких вибрано нову Раду (В. Федевич — голова, П. Івановський — секретар).

Перемищина: в Грушатичах — дня 31. XII. 1933 на яких вибрано нову Раду (Т. Смотрич — голова, М. Дзіндзюра — секретар); **в Селисках** — дня 18. II. 1934, на яких вибрано нову Раду (М. Гавдю — голова і В. Гавдю — секр.); **в Дрогоїві** — дня 25. II. 1934. До нововибраної Ради війшли між іншими М. Годунько — голова і П. Голеньовський — секр. На Зборах основано Секцію годівлі свиней і Секцію Х. В. М.

Равщина: в Вербиці — дня 1. II. 1934. До Ради між іншими вибрано Гриня Омеляна на голову а Н. Тимчину на секретаря.

Самбірщина: в Білині Великій — дня 28. I. п. р. (Іван Малинович Білинський с. Дмитра — голова, Петро Гродзь Білинський с. Семена — з. голови, М. Слотило Білинський — секретар); **в Коблі Старім**, дня 4. III. 1934 (І. Лозинський — голова, Н. Дудич — секретар); **в Берегах** — дня 11. III. 1934. (С. Скал-

ко — голова, П. Децик секр.); **в Татарах** — дня 18. III. 1934 (Т. Артимович с. В. — голова, В. Лукавський с. Дм. — секр.); **в Вяцковичах** — дня 18. III. 1934, (голова о. І. Петик, секр. Ст. Сеньків); **в Корничах** — дня 25. III. 1934. (голова Анд. Ханас, секр. М. Ханас); **в Білинці Малій** — дня 31. III. 1934. (голова Й. Лівач с. Март., секрет. Й. Рознят); **в Кульчицях Шлях.** — дня 1. IV. 1934. (голова Д. Вачинич Кульчицький, секр. П. Паславський); **в Городовичах** — дня 1. IV. 1934. (голова Он. Галевич, секр. Мик. Білий); **в Фельштині** — дня 1. IV. 1934 (голова Людв. Вислоцький секр. Волод. Мудрий); рішено оснувати секції годівлі тварин, дробу і хліборобського вишколу молоді; **в Лютовиськах** — дня 12. VIII. 1934 (голова М. Ю. Фолис, секр. О. Вальчішевський); **в Раковій** — дня 6. V. 1934 (голова Андр. Кушик, секр. Ів. Маркус); **в Рогіні** — дня. 29. IV. 1934 (голова Вас. Береза, секр. Ст. Бабій); **в Майничу** — дня 15. IV. 1934 (голова П. Звоздяк, секр. Людв. Дудич); **в Берестянах** — дня 2. IX. 1934 на яких вибрано Раду Круга, в склад якої війшов М. Москвитин як голова, а С. Дудяк як секретар; **в Луці** — дня 7. IV. 1934. До Ради війшов Ілярій Чайковський як голова а П. Луцький як секретар; **в Баракчицях** — дня 15. IV. 1934 (голова М. Лещишин, секр. М. Стасишин); **в Викотах** — дня 22. IV. 1934 (голова І. Коваль — Яцент, секр. М. Лихва); **в Мокрянах** — дня 23. IV. 1934 (голова М. Луцишин, Ос. Стефаняк як секр.); **в Монастирці** — дня 29. IV. 1934 (голова Іл. Вагуряк, Ів. Добрянський — секр.); **в Вільшанику** — дня 6. V. 1934 (голова Мик. Шевців, секр. Ів. Мисько); **в Зарайську** — дня 6. V. 1934 (голова П. Гавдун, секр. Мих. Романко); **в Гордині** — дня 8. V. 1934 (голова Фурдин Он., секр. Гординський Адам); **в Чаплях** — дня 20. V. 1934 (гол. Ст. Мисяк, секр. Ос. Чопко); **в Гуменці** — дня 30. V. 1934 (голова Мих. Шубак, секр. Мих. Томів); **в Бабині** — дня 3. VI. 1934 (голова Іль. Вороняк, секр. Мих. Гнатишак); **в Пинянах** — дня 10. VI. 1934 (голова П. Торський, секр. Ст. Припін); **в Озимині Малій** — дня 17. VI. 1934 (голова Іл. Визір, секретар Ів. Федик); **в Городищу** — дня 17. VI. 1934 (голова Ів. Сіткевич с. Луки секр. Дм. Бандрівський); **в Волі Коблянській** — дня 29. VII. 1934 (голова Вол. Добрянський, секр. Ів. Кіш).

УВАГА ПАСІЧНИКИ!

На „місяць книжки“ кожний Пасічник і Господар, зможе дешево придбати собі цілий річник 1933 і 1934 часопису „Український Пасічник“ лише за 6 зол. Поодинокі річники з р. 1933 — по 3 зол., а річник 1934 за 4 зол. враз з пересилкою. Користайте з нагоди і заможуйте собі ці цінні підручники.

П Р А В И Л Ь Н И К

Садівничо-городничої Секції при Філії К. Г. Т-ва „Сільський Господар“ у Львові, ухвалений 12. жовтня 1934. на конституючих Зборах Секції.

1. Філіяльна Садівничо-Городнича Секція є дорадчим органом Ради Філії „С. Г.“ у Львові.

2. Ціллю Секції є дбати за розвиток і розбудову усіх праць, які в ділянці садівництва та городництва веде Філія Т-ва „Сільський Господар“.

3. Щоби досягнути намірену ціль, буде Секція:

а) підготовляти пляни праці з ділянки техніки і організування садівництва та городництва і допомагати Філії С. Г. у їх виконанні.

б) помагати в організуванні садівників та городників через урухомлювання Садівничо-Городничих Секцій при Клубках „С. Г.“.

в) дбати про матеріал і засоби для правильного закладання і ведення садів та городів, вишукуючи догідні жерела їх набуття для членів „Сільського Господаря“.

г) вести статистику нашого садівництва та городництва.

г) вести досліди над прикметами певних відмін овочевих дерев і кущів та городовини, пропагувати садівничо-городничі видавництва.

д) допомагати у збуті і перерібці садівничо-городничих продуктів, влаштовувати покази „Вистави“ тих продуктів, конкурси. Досліджувати вартість місцевих сортів овочів і городовини та особливі способи їх уприви.

е) улаштовувати садівничо-городничі курси, реферати, прогульки.

й) вести усі праці, які можуть причинитися до піднесення садівництва і городництва в повіті.

4. Членами Філіяльної Садівничо-Городничої Секції можуть бути члени Клубків „С. Г.“ на терені діяльності Філії. В загальних сходах Філіяльної Секції беруть участь члени делегати Управ Сад.-Город. Секцій при Клубках „С. Г.“ і тільки вони мають рішачий голос.

а) по одному делегатови тих українських правних установ, кооператив і прочих, з якими Філія „Сільського Господаря“ співпрацює, а які зацікавлені у піднесенні садівництва та городництва.

б) кооптовані фахівці, котрі працюють практично або науково в ділянці городництва та садівництва.

5. Всі запрошені установи, які погодяться співпрацювати у Філіяльних Сад.-Город. Секціях та виконувати ті постанови Загальних Сходів або Секційної Ради, на які дана Установа дала свою згоду.

6. Всі Установи, які на запрошення Філіяльної Ради „С. Г.“ погодилися співпрацювати у Філі. Сад.-Город. Секції „С. Г.“ мають право висилати своїх делегатів на загальні Сходини Секції по двох від кожної Установи.

7. Звич. Заг. Збори Філі. Садівн. Город. Секції відбуваються кожного року найдалше до кінця лютого слідуемого ділового року. Надзвичайні Загальні Збори Філі. Сек. Сад. Город. скликає Рада Філії „Сільського Господаря“ на внесення Секційної Ради або на жадання 1/3 членів Філі. Сад. Город. Секції

8. Загальні Збори Сад. Город. Секції вибирають: 1) Секційну Раду, 2) на внесення Контрольної Комісії одобряють або не приймають до відома звідомлення праці Секційної Ради і Управи, 3) ухвалюють правильник Філі. Сад. Город. Секції його зміну, або розв'язання Секції.

9. Ухвали Загальних Сходів Секції западають звичайно більшістю голосів. Кожний член має на Загальних Сходах один голос. Кооптовані члени мають дорадчий голос. На Загальних Сходах Секції провадить голова Секції або його заступник. Загальні Сходини Секції в разі потреби можуть вибрати іншого провідника.

10. Рада Філі. Сад. Город. Секції складається з 7-ох членів, яких що року вибирають Загальні Збори Секції. В разі потреби Загальні Збори Секції можуть поширити Раду Секції до більшої кількості членів. Секційна Рада вибирає з поміж себе Управу зложену з голови, заступника і секретаря. Секційна Рада і Управа є виконуючим органом Секції. Засідання Ради і Управи скликає голова Секції або його заступник. З праці Секційної Ради списується окремі протоколи.

11. Ухвали Загальних Сходів, Ради і Управи Секції є важні тоді, коли їх затвердить Філі. Рада, за яку вона безпосередно відповідає. На зовні заступає Секцію її Президія.

12. Контрольним органом Сад.-Город. Секції є кожночасна Контрольна Комісія Філії „Сільського Господаря“.

13. Філіяльна Рада „С. Г.“ може розв'язати Секцію Город. Сад. на основі рішень Загальних Зборів Секції § 8. уст. 3., або на основі § 24. уст. 15. статуту К. Г. Т-ва „Сільський Господар“.

14. Рада Філії Сад. Городничої Секції предкладає кожного року в реченні до кінця січня слідуемого року за рік попередний 1) звіт з цілорічної діяльності, 2) статистичні зіставлення про стан садівництва і городництва Секції Сад. Город. на основі рішень Заг. Зборів.

Закладайте Садівничі Секції!

Ріжне

„СОЯ“ — АКЦІЙНА СПІЛКА В БУКАРЕШТІ В РУМУНІЇ.

Український часопис щоденник в Чернівцях „Час“ з дня 26. X. ц. р. подає, що в Букарешті в Румунії оснувалася акційна спілка „Сся“. Вона робитиме з хліборобами подібні контракти на доставу сої, як це роблять фабрики цукру. На засів одного гектара даватимуть по 35 кг. насіння сої, що в осені треба буде їй вертати в півторазовій кількості, отже по 53. кг. Хлібороби зобов'язані будуть відставляти всю сою акційній спільці. За сою платитиме спілка по 3 леї (біля 50 гр.) за 1 кілограм на залізничній станції або на місці, де товариство „Сся“ матиме свої збірні станиці. Врожай з гектару доходить у нас до 25 і більше сотнарів.

Від Редакції: Час подумати в нас над управою сої та зорганізувати олійні, які би витискали для промислу соєвий олій, а хліборобам віддавали макухи — на ситну пашу для тварин.

ЦІКАВІ ЦІНИ НА ЗБИЖЖА.

Чехія: пшениця тверда 168 корон, Пшениця м'ягка 164 кор., жито 127 кор.

Австрія пшениця 158—162, жито 116—115 кор.

Польща пшениця 91—96, жито 77—80 кор.

Югославія пшениця 90, жито 68 кор.

Америка пшениця 97—102, жито 74 кор.

Це перераховано за 100 кг. на корони чеські за часоп. Земедельска Єднота ч. 16.

Спирт з топінамбору. Наші читачі знають, що топінамбор, це є бульвистий соняшник, якого бульви їдять зеленими та годують ними тварин замість бараболі. Топінамбор (бульви) зимують в землі до весни і не змерзають. В Мадярщині, де цієї рослини плекають дуже багато, тепер задумують виробляти спирт, бо в бульвах є досить крохмалю. Спосіб виробу спирту з топінамбору є далеко легчий ніж з бараболі, бо його не треба парити та не треба додавати солоду (ячменю).

Температура людського тіла 37.5° — є сьогодні нормальною. Лікарський часопис „Klinische Wochenschrift“ оголосив цікавий дослід про теплоту людського тіла. Ще перед 10 роками нормальне тепло тіла було 36.6 до 36.8. Сьогодні ці цифри зостаріли. Нормальна теплота тіла тепер 37.5, що було колись горячкою. Сьогоднішній темп життя і постійне тріпання нервів (особливо в СССР. прим. складача) підвищило температуру і на це треба доконче звернути увагу.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ У РУМУНІЇ!

Вже вийшов з друку великий господарський календар „Сільський Господар“ на р. 1935. — Набути його можна в книгарні Дмитра Геродота — Bucuresti IV, Strada Delea-Veche 45. Romanion.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

ЛАСТИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
Львів, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)

Має стало на складі всі ліки і специфіки.

УВАГА!

УВАГА!

Від дня 1. жовтня б. р. можна пересилати передплату і всі інші належності (за дрібні оголошення і за поодинокі примірники) не перевищуючі квоти зол. 15.—

СПЕЦІАЛЬНИМИ РОЗРАХУНКОВИМИ ПЕРЕКАЗАМИ.

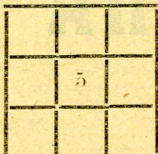
Ті передплатники, що висилають передплату розрахунковими переказами не поносять при надаванні грошей жадних оплат.

Розрахункові перекази можна набути у всіх поштових урядах в ціні 1. гр. за штуку.

В Е Л И К А Н А Г О Р О Д А

З нагоди ювілею нашої фірми, який припадає на місяць листопад, як рівнож відчнення висилкового відділу, рішили ми роздати даром 20.000 костюмів жіночих поміж наших клієнтів, які замовлять у нас один комплект.

Щоби отримати даром костюм, треба розв'язати нище подану шараду і переслати нам в листі влучне розв'язання враз з замовленням на один з нище вимінених комплектів.

Пояснення: До пустих краток треба вставити відповідні числа, щоби в сумі дали число 15, (вздовж, в ширину, в попе-рек).

НАШІ РЕКЛЯМОВІ КОМПЛЕТИ ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 13.10

висилаємо: 3 метри матеріалу подвійної ширини на убрання мужеське або на плащ дамський, 1 мужеську сорочку в дуже доброму

гатунку, 1 пара трико-тових першорядних підштанців, 1 шаль мужеський зимовий, 1 пара зимових рука-вичок, 1 пасок елеган-тний до сподень з ні-клевою клямрою, 1 шовкова краватка, 1 пара скарпеток дуже сильних і 3 мужеські хусточки до носа.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 13.60

висилаємо: 4 метри матеріалу т. зв. „Пакамі-на“ на гарну жіночу спадероу сукню, 1 зимо-ва хустка, або осінню в гарні кольорові ясні або темні крати, 1 пара жіночих пантофель (просимо подати розмір взуття), 1 пульвер жіночий вовняний, у всіх кольорах, 1 пара ре-форм жіночих в дуже доброму гатунку, одну жіночу сорочку з шовковим гафтом у всіх ко-льорах, 1 жіночий шаль вовняний або 1 апаш-ку, 1 пара панчіх шовкових, 3 хусточки жіночі до носа з шовковою обвідкою і 2 тоалетові мила.

ТІЛЬКИ ЗА ЗЛ. 26.50

висилаємо: 1 штуку полотна білого, 17 метрів, на білизну ріжного гатунку фірми І. К. По-знанського Сп. Акц., 1 пару ковдер пікованих на ліжка в елегантні жакардові квіти, 1 пару диванів на стіну в гарні ткані образи, 2 прости-рала білі і 3 білі ручники.

Вище згадані комплекти висилаємо за пі-сляплатою на листовне замовлення. Платить-ся при відборі товару на поchtі.

БЕЗ РИЗИКА. Яч що товар не подобаєть-ся, звертаємо негайно гроші. Адресувати

Firma „KALMANOWSKI“, Łódź 5,
skrz. poczt. 30. Oddział 43.

УВАГА: Користайте з доброї нагоди, роз-в'яжіть шараду, долучіть до замовлення, а одержите цілком безплатно гарний жіночий ко-стюм, як винагороду за розв'язання шаради.

Книжки Самоосвіти

це
рідна школа!

Не всі селяни могли кінчити середню школу, але всі можуть здобути середню освіту, чита-ючи, для всіх доступні, зрозумілі і з ілюстра-ціями, книжки

В И Д А В Н И Ц Т В А

„САМООСВІТА“

яких досі вийшло 60 з таких галузей знання:

Наука про суспільне виховання	4 книжки
Світова історія	12 „
Історія світової війни	2 „
Історія української революції	5 „
Історія революції в Росії	3 „
Історія українського народу	5 „
Політично-суспільні науки	2 „
Наука економії	6 „
Наука астрономії	1 „
Наука про землю	5 „
Наука про життя	4 „
Наука про звірів	3 „
Наука про людину	2 „
Наука хемії	2 „
Наука фізики	2 „
Наука агрономії	1 „
Наука про українське письменство	1 „

Книжки продається поодинокі і річниками.

Пишіть до Видавництва по катальогі.

- 1 річник — 12 книжок разом з перес. 4 зол.
- 2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зол.
- 3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
- 4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
- 5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
- 6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50

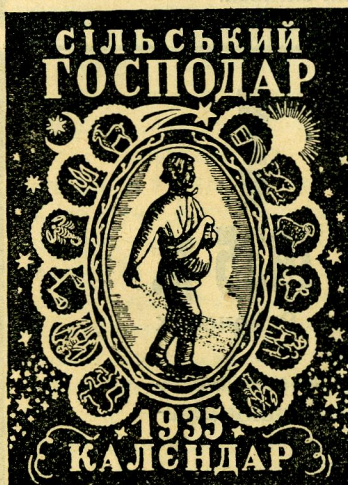
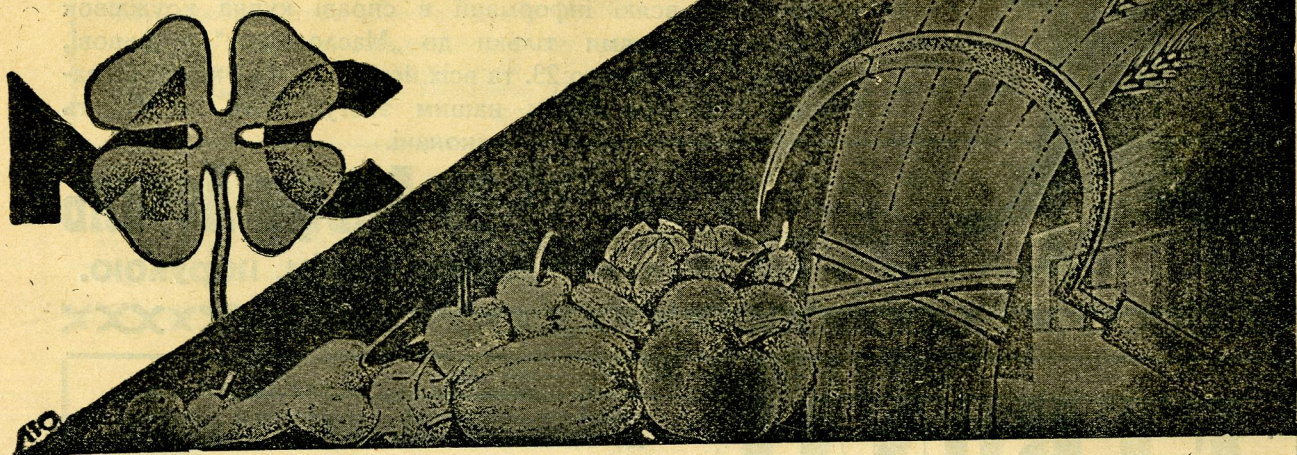
(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річни-ків той одержить даром книжку 1. том. При-годи Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дстає передплатник одну книжку.

Адреса: Львів, Міцкевича 7 „Самоосвіта“
П. К. О. 500.872.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ

другий наклад

Календаря „Сільський Господар“!

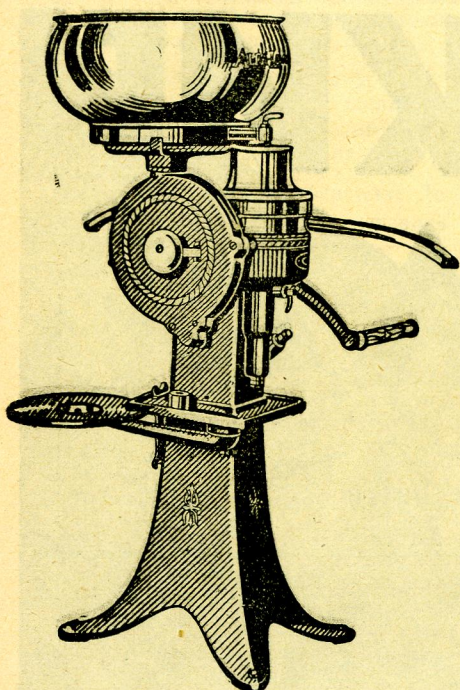
Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1.50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0.50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-й даром і не оплачує пересилки.
Адреса: „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.
Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних
Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ“ так ручних як і моторових для всіх українських кооперативів на терені воевідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль
Спілка з обм. порукою.

ETRONAL

затверджений розп. Мін. Внутр. Сп. ч. 1606.

Одиноке краєве средство.

Лічить мотилицю в протягу 24 год.

Скоре і певне ділання „ETRONALU“ стверджено на львівській Ветеринарній Академії. До цілковитого вилічення вівці о вазі до 35 кг. вистарчить одна капсулька в ціні 0.90 гр. До цілковитого вилічення корови або вола до ваги 200—250 кг. вистарчат 2 капсульки більші за зол. 4.—

До набуття в лябораторії хем.

Mra S. Edelmanna, Lwów. Teatyńska 16
та у всіх аптиках.

Вже можете купити

виданий Краєвим Молочарським Союзом
„МАСЛОСОЮЗ“ практичний і цікавий

Календарець „МАСЛОСОЮЗ“ на 1935 р.

що призначений в першу чергу до роздачі між членів Районових Молочарень, а дальше і для всіх господарів.

В ньому найдете ПОРАДИ ДЛЯ ГОСПОДАРІВ, що доставляють молоко до Молочарень, багато ГАРНИХ ІЛЮСТРАЦІЙ та інший цікавий зміст.

ЦІНА ТІЛЬКИ 6 ГРОШІВ ЗА ПРИМІРНИК.

Якщо замовляєте більшу скількість — пересилку оплачує „Маслосоюз“.

Дістанете його в „Маслосоюзі“ Львів, вул. Б. Гловацького 23.
та усіх його відділах в краю.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.

Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2— зол.
за пів року . 4— „
за цілий рік . 8— „

За кордоном: В Америці і інших краях . 2— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

Поодинокі число коштує 40 сот. Передплату треба вислати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, П. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошовими листами на адресу Т-ва.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200— зол.
половина сторінки . . . 120— „
чверть „ . . . 65— „
одна восьма „ . . . 35— „

За першу і четверту сторінку окладки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . 30 „
Дрібні оголошення по . . . 30 сот. за слово.

До читачів; М. Доберчак: Плекаймо вівці а не будемо нарікати на біду; Гр. Герман: Догляд за курами в зимі на новий лад; Инж. І. Лалчук: Завдання Кружків „С. Г.“ перед весняним сезоном; М. Б.: Як ми вийшли в ц. році з цикорією; Р. Коцик: Живі плоти найдешевша огорожа; Запитання і відповіді (136—139); О. Л.: Садова масть; Садівничий позаочний курс УТГІ.

ДО ЧИТАЧІВ!

Двадцять років видавання нашого часопису минає. Двадцять років культурно-освітньої праці для нашого господаря за нами. Двадцять томів грубої книжки, що називається „Сільський Господар“, складають бібліотеку нашого культурного господаря. За цей довгий на наш тяжкий вік час різно траплялось часописові „Сільський Господар“; були часи (особливо в початку кризи), коли господар, зневірений упадком цін на господарські продукти, тратив надію в боротьбі з лихом і недоцінював сильної зброї проти кризи: господарської науки. Багато читачів виходило з рядів наших передплатників, опускали руки й пускались плисти по течії води голіруч. Але скоро побачили, що ця „вода“ занесе їх в безвісти, що рятунок у сучасній кризі — це завзята боротьба з усіма течіями, які виринають з рук господаря ґрунт до існування, боротьба за зміну господарської системи, за культурно-поступову господарку. Наш часопис кинув клич: за розумну, рахункову господарку, за поплатні ділянки господарки, за кращу управу ріллі, за більшу працездатність, за годівельну господарку. За цим кличем число свідомих господарів, що не втратили рівноваги, а послушали нас, з 2¹/₂ тисячки скочило на 11.000. Згадати варта, що в цьому ділі наша економічно-господарська

централа „Маслосоюз“ зробила велике культурне діло, бо передплатила своїм членам-доставцям часопис „Сільський Господар“, який одночасно став їх учителем в справі видобуття з землі й від тварин найбільших зисків. „Маслосоюз“ найкраще зрозумів, що члени його, господарі-годівельники, тоді лише матимуть зиски, коли будуть вчитися.

Отож часопис „Сільський Господар“ вводить нові напрямні в годівельній господарці, пропагує контролю молочности, нові способи здобування паші для тварин, вводить відділ садівництва й городництва, заохочує до плекання промислових і лісничих рослин, як більше поплатних, і т. д. Далі притягає до праці хліборобську молодь, цей наш будучий фундамент-актив.

Багато господарів та хліборобських організацій вже використовували на місцях цю науку; кільканадцять сіл вже можуть похвалитися здобутками в контролі молочности, багато сіл вже обернули свої збіжжєві поля в культурні (дочасні) луки, в поля пашних рослин; в багатьох селах по відвічних луках вже грасує борона. А багато сіл за пару літ вперше в зелені овочевих садів. Український хлібороб поволи, але вперто навчається, як ту свою святу землю розумно використати, щоб краще жити. Так і мусить бути, така мета

нашого часопису «Сільський Господар», що переступає з цим числом поріг третього десятику літ.

Закінчуючи двадцятий рік праці, маємо до наших читачів велике прохання: все далі й далі вперед, вперто й завзято, а переможемо всі злидні, які чигають над кожним із нас і над нашою організацією на кожному кроці. Лише спільне розуміння ваги нашої культурної праці, масового виховання хліборобів і хліборобської молоді, дасть нам запоруку, що як не сьогодні, то завтра, а добемося свого, заживемо, як належить жити культурному, працювиту господареві на врожайних землях.

Друге прохання наше до наших читачів-господарів: збогачайте свій часопис дописами з місць, із своєї довголітньої практики в господарстві й на ріллі. Часопис тоді лише цікавий, коли дописує до нього багато його читачів, з різних галузей господарки. На жаль, ми дописувачами похвалитися не можемо, мало ми їх маємо, а знаємо, що є добрі господарі, великі практики, які не одно цікаве моглиб нам до часопису подати. Не рідко господар, який ледви поводить пером по папері, але які світлі думки, яку цікаву практику й досвід подає для загалу, і редакція йому дуже вдячна. Рівнож вдячні йому й прочі чи-

тачі, що знаходять у його дописах користь для себе. Отже не будьмо німі, пишім, або при нагоді побуту в редакції — розкажім, що знаємо, що вміємо, що знаходимо цікавим. Хай двадцять перший рік нашого часопису зродить в нас зрозуміння, що часопис збогачується змістом через своїх читачів-дописувачів — співробітників.

Для цього раємо всім читачам, особливо гуртовим та нашим членам Кружків і Секцій відбутися в себе спеціальну нараду, на якій обговорять докладно стан дописування — чи співробітництва — в своєму часописі С. Г., намітити серед себе дописувачів, яким доручить тримати з редакцією тісний зв'язок листовно, а рівнож заслати нам побажання, які ухвалить та нарада читачів, що до редакції нашого часопису. Такий зв'язок читачів з редакцією, така співпраця, напевно причиниться до збагачення нашого спільного часопису та до цікавості його різнородного змісту.

А всі ми разом, з цією зброєю в руках, напевно побідимо всяке лихо, що так розпалошилося на нашій темряві. Ждемо на вашу відповідь і підтримку в двадцять першому році існування нашого єдиного господарського часопису «Сільський Господар».

Редакція.

М. Доберчак.

Плекаймо вівці, а не будемо нарікати на біду

Слова: біда, брак грошей, кризові часи — почуємо на кожному кроці, а про добру раду, як з тим лихом боротися, то рідко хто згадує. Це можна взяти на карб нашої байдужності, резигнації й зневіри, які нас огорнули.

Одна є сьогодні рада на всі ті нещастя: не нарікання, а вперта, послідовна праця, бо, як сказав Б. Грінченко: „Праця єдина з неволі нас вирве“. — Це є стара, непоборна правда.

І тут саме хочу подати під розвагу тим, хто хотів би поправити своє буття, і не цурається праці, про один з багатьох варстатів праці, а саме про плекання овець. Подаю це головню нашим гуцулам і бойкам під розвагу, бо в них умови для плекання овець є найкращі.

Дехто, прочитавши це, певно поставить питання: добре, плекати, але чи оплатиться? Не буду відповідати, але наведу числа, які самі за себе скажуть. В 1929 р. Польща спровадила овечих шкір 28.118 сотнарів, вартости 16,620.000 зол., а вивезла 1.298 сотнарів, вартости 772.000 зол. Відійнявши вивіз від

привозу, одержимо дійсний привіз, то є 26.820 сотнарів, вартости 15,848.000 зол. Коли приймемо, що одна шкіра важить приблизно 1 кг., то привезено 2,682.000 шкір. Тепер, коли до цього додамо 800.000 шкір, що маємо в краю, то разом одержимо запотребування 3,482.000 шкір. Отже, щоб заспокоїти це запотребування шкірами краєвими, мусілоб бути кожухових овець 10—12 мільйонів, т. зн. 4—5 разів більше, як є сьогодні, прийнявши, що річно будемо вбивати 1/3 частину загального числа. Тут навів я тільки один примір, а таких маємо дуже багато, хочби вироби з овечого молока, які також привозять до краю, з вовни заграничної стрічаємо в нас килими, чиж не може її заступити наша вовна? Може, але, на жаль, нема її стільки. М'ясо рівнож має свій збут у кожній кількості чи то в військових частинах, чи на ринках, але якість його мусить бути відповідна. Чиж ми, маючи такі полонини в Карпатах, на яких можна випасати тисячі овець, повинні відчувати брак кожухів, вовни, бриндзі?

Подумаймо над тим і скажемо: ні! Але

рівночасно з цим візьмімся до праці й не даймося випередити нашим відвічним п'явкам гандлярам, щобисьмо не стали з властителів полонин їх наймитами. Бо саме гандлярі, вичувши добрий інтерес в плеканню овець, масово винаймають полонини, або й купують у наших гуцулів, і закладають на них великі стада овець. Наш власник-продуцент — стас чужим пастухом!

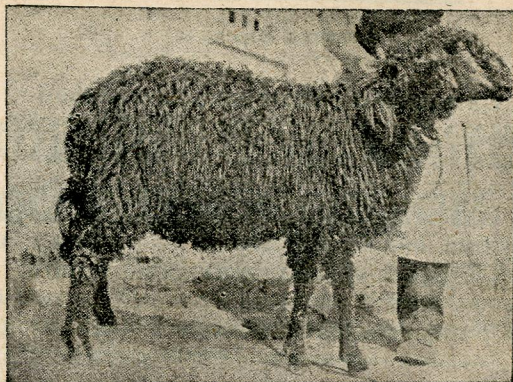
Тепер вернім кількадесять літ взад. Коротко згадаймо про розвій вівчарства до війни і по війні в Східній Галичині. Досвіди над розвоєм вівчарства в нас датуються від 1808 року. (Від цього часу є статистичні дані). Від цього року заінтересування годівлею овець зростає, аж до року 1890. В роках 1890—1900 скількість овець, а тим самим і заінтересування ними, спадає на 30.6 проц.; причиною

так важну для нашого економічного життя. Завданням основаних секцій „Плекання овець“ Філіями С. Г. булоби в першій мірі поліпшити місцеву звичайну просту вівцю, чи то дорогою паровання вибраних осібників, одержуючи чистість раси, чи дорогою крижування з чужою расою, шляхотною. Одним із головних завдань секцій булоби також пропагувати добре живлення овець тому, що зле кормлені дають злий сирівець як м'ясний, так і кожуховий та вовняний, а тим самим низькі ціни і нерентовність плекання овець. Важним є також плекання одної раси чи одного гатунку з огляду на збут, бо легше є продати по добрих цінах більшу скількість кожухів, вовни чи мяса однородного, як ріжнородного, це вже всі знаємо.

Рівночасно з започатковуванням пле-

Баран раси каракуль.

Вівця раси каракуль.

цього є зниження цін на вовну. І тут саме годівельники поповнили великий блуд, кидаючи плекання овець, а не змінюючи напряду годівельного на такий, який оплачувавсяби. Скількість овець спадає дальше аж до самої війни. В 1900 році припадало на 1000 мешканців 60 овець, а в роках 1912—14 тільки 44.7 штук.

Після світової війни заінтересування вівчарством збільшається, завдяки зміні годівельного напряду з чисто вовняного на вовняно-м'ясний і вовняно-молочний. Рівночасно з цим збільшається скількість овець так, що в рр. 1921—27—29 припадає вже на 1000 мешканців 85—95 овець. В дальших роках скількість овець зростає, слідне заінтересування і попирання годівлі овець Міністерством Рільництва, рільничими товариствами, а тепер Рільничими Палатами, які мають спеціальних інспекторів, яких завданням є виключно перепроводжувати контролю годівельного матеріялу овець в годівельних округах.

У нас та ділянка ще дуже молоденька. І „Сільський Господар“, при допомозі своїх повітових агрономів, започатковує ту ділянку

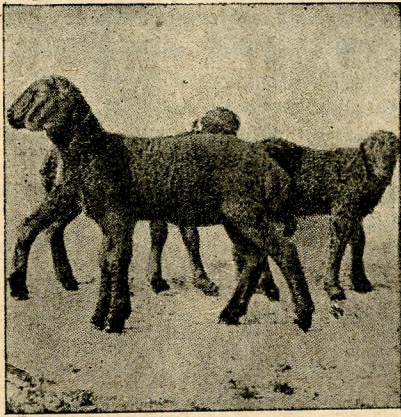
кання овець потрібно зорганізувати збут продуктів, тому, що купці звичайно визискують наших селян, даючи низькі ціни за продукти і тим самим спричинюють непоплатність годівлі, а вона мусить нам оплачуватися.

Плекання овець, як я згадував вже вище, можемо провадити в одному напрямі, або в кількох. В першому случаю будемо мали годівлю виключно на вовну, кожухи, молоко і т. д., в другому, крім одного, приміром молока, будемо старалися дістати також добру вовну, отже дістанемо напрям вовняно-молочний, і так комбінуючи, можемо одержати ще напрями вовняно-м'ясний, кожухово-молочний і т. д.

Цей систем, який головню прийнявся після війни, в нас почав оплачуватися, так що я від себе радив би тільки систем двородний.

Вівці, які в нас стрічаємо, це переважно вівці з дуже малою годівельною вартістю, як звичайна дрібна вівця подільська, гірська, які однак через поправу раси, а відтак крижування зі шляхотними вівцями, можуть дати дуже добрий матеріял. На Волині, Білорусі стрічаємо вересівку, яка своїми кожухами на-

гадує нам російську вівцю, т. зв. „романівську“ (славні романівські кожухи), але та кож не є чистої раси, бо т. зв. поправлена (через спаровання вибраних осібників). Вересівка дає нам дуже добрі кожухові шкіри.

Ягнятка каракулі.

• На згадку заслуговують також вівці т. зв. свинарки білі й чорні (круківки), цаклі, які рівнож зачисляємо до кожухових овець, але якість тих кожухів від вересівки є гірша.

Одною з найбільш поплатних овець є каракулова вівця, яка дає т. зв. смужку, яку здійснюється з новонародженого ягняти. Зі зростом ягняти виростає і волос, а тим самим розкручуються пучки, від котрих зале-

жить якість шкірки-смужка, бо чим більше вони покручені і творять разом якби плесо легко пофільованого озера, тим їх вартість більша. Тому зі старших ягнят чи овець-каракулів дістаємо тільки кожухи. Кожухи з каракулів є зближені своєю вовною до кожухів свинарки й вівці гірської, якість другорядна.

Каракулі плекаємо головню на смужки, а кожухи як продукт побічний. Що так поступаючи одержимо більший дохід, переведе калькуляцію: за смужку невинправлену плачено в році 1933 від 7—30 зол., ціна залежала від якості шкірки. Вівця за час молочности дає 40 л. молока, що стверджено при контролі молочности овець по забиттю ягняти. Одержані продукти з молока були вартости 8 зол. (по відчисленню роботи). Крім цього якась частина овець у цьому самому році може дати ще одно ягня. При годівлі на кожухи ягня зуживає всю кількість молока через 5—6 місяців, крім цього мусимо ще доживлювати іншою пашою. За це дістаємо кожух вартости 2—5 зол. і мясо 5—7 зол. Отже, як бачимо, лучше оплачується плекання смужкових овець як кожухових.

Крім цього каракулі мають велику вартість при поправі наших простих овець, через крижовання вже перше покоління дає якийсь відсоток ягнят із смужками чисто каракулевих овець. Про крижовання наших овець з каракулями і англійськими довнами напишу докладно в слідуючій статті.

Гр. Герман.

Догляд за курами в зимі на новий лад

В літі злітають кури з сідалів, дець біля третьої години з ранку і шукають на свободі за поживою до пізнього вечера. Через яких 16 — 17 годин дня вони находять собі в природі все те, чого потребують, щоб класти яйця. Сонце — рух на свободному просторі через довгий, літний день, потрібна організмові пожива, котру курка сама собі добирає, все те причиняється до доброго стану птиці.

В зимі воно інакше. Кури злітають з сідалів коло семої години, а вже після третьої пополудни йдуть знов на банта. Через 8 годин зимового дня не може іноді птиця із за студіни виходити на двір. А коли і вийде, то не знайде нічого для себе на замерзлій і снігом покритій землі. Тому більшість курей не несеться зимою.

Одначе і в зимі можна птиці помочи і заставити її класти яйця.

Роблено спроби освітлювати курники електрикою, там де її можна одержати, й через те заставляти курей покидати скор-

ше банта. В Німеччині є птичі фарми, де вже в 4. годині рано світять в курниках. Кури злітають з сідалів, починають порпати в гребовиську, загріваються, вишукуючи при сьом розсипане зерно.

Висліди такої спроби надрукувала:
з 20. 11. с. р.

Ось вони:

Курник неосвітлюваний. Курок 100.

Кількість яець.

Листопад	57
Грудень	211
Січень	112
Лютий	734
Березень	1324

Разом 2438 = 40 кіп

В тому часі з'їли кури:

408,8 кг. різнородної сухої сумішки дерті та борошна

609,2 кг. зерна.

Курник освітлюваний. Курок 100.

Кількість яєць.

Листопад	144
Грудень	865
Січень	688
Лютий	725
Березень	1562

Разом 3984 = 66 кіп

Кури зїли:

437,7 кг сухої сумішки,
782,8 кг зерна,
206,8 кг скільченого ячменю,
7,- кг трану.

Електричної струї вийшло 27 кільоватів.

Бачимо, що в другому випадку знесли кури 26 кіп яєць більше. Сей догляд має однак і свої від'ємні сторони. Вправді яєць на продаж можна мати більше, однак з яєць

від насвітлюваних курей виходять кволі курчата тай процент заляжених яєць буває на 7 — 8% менший.

Треба ще згадати про годування курей на новий лад. Був час, де захвалювано ріжнородну заминку для птиці. Нині кажуть, що людина хочби й вчена не може дібрати добре для птиці поживи. Найкраще, коли курка сама собі, по своїй волі добирає поживу. І от побудовано коритка з переділами і туди насипають окремо: лупане зерно, ріжну дерть і муку, мясну і рибну муку, товчену шкара-лупу чи черепашки.

Стверджено, що кури, коли самі собі добирають поживу, з'їдають 75 — 80% ріжного зерна, 9 — 10% ріжної дерті, 6 — 7% мясного чи рибного борошна а 2% ріжної потерухи.

Інж. Іван Лапчук.

Завдання Кружків (і Філій) „Сільського Господаря“ перед весняним сезоном

I.

Тепер вже писати про весняний сезон — це за скоро, дехто скаже. А я скажу, що вже пора подумати навіть за переднівок. Але признаймося щиро: чи ми вже коли зробили що за скоро? Ніколи. (Тільки в одному випадкові: зїли за скоро — то часто трапляється). Але кілька разів наші хлібороби припізнали неодну працю, неодну справу? Навіть звійнмо наше спізнєння в приповідку.

Отже будьмо точні.

В ч. 21. цього часопису подав я про виготовлення звіту за минулий рік, про плян праці, бюджет, про зібрання членських вкладок, приєднання членів і т. п. Це нічо іншого, як підготовка до загальних зборів Кружка (Секції) та Філій.

Коли Секції, Кружки та Філії це досі виконали, значить зробили перший крок плянкової праці: приготували матеріал до найважливішої дії в організації; нею є **річні загальні збори**.

Загальні Збори треба підготувати. Значить, на них мусить Рада прийти з готовими вже плянами праці чи то загально в Кружку чи краще по секціях та з готовим проектом предвиджуваних видатків і приходів. А коли до цього виступить Рада з засобом успіхів дотеперішньої діяльності, тоді Загальні Збори будуть не то, що цікаві, але дійсно торжественним днем хліборобів в селі, чи повіті.

В 1935. році мусить бути шаладнана докладно й точно організація товариства: реєстр членів, касова книга, спис майна, бібліотека й письма точно виповнені, вкладки постягані, (які не можна стягнути, то або відписати бідному, або вичеркнути члена з реєстру), всім членам видані членські легітимації, щоб член мав чим вилегітимуватися, де питають, а письма впорядковані. В книзі протоколів вписані протоколи зі всіх засідань Ради (в Секціях — Управи) та сходин членів. На підставі замкнених книг виготовлюється звіт з діяльності та укладається плян праці і бюджет на слідуєчий рік. **Скажім собі, що маємо організаційну здібність і потрапимо бути точні.**

В 1935. році мусимо перепроводити річні загальні збори Секцій, Кружків та Філій в статутівому речинці: всі Секції й Кружки в часі від 1. І. — 28. ІІ., а Філії від 1. І. — 31. ІІІ*), без виїмку і без згляду на це, коли відбулися останні загальні збори (хочби навіть в грудні 1934 р. **Ми вміємо самі перепроводити загальні збори**, не чекаючи, аж приїде делегат з Філії чи Централі. Тому загальні збори всіх Кружків в повіті можуть відбутися навіть одного дня, а опісля загальні збори Філій в краю теж можуть відбутися од-

*) по можности до 15. ІІІ., бо звичайно Централь відбуває загальні збори 29. ІІІ.

ного дня. Це було би свідомство нашої організаційної зрілості, почуття точності і хліборобської солідарності. Не треба казати, який бадьорий дух опановує виборців в день виборів, послів до парламенту.

А чи ж Ви на зборах Кругжків не вибираєте делегатів — до хліборобського парламенту, яким є загальні збори одинокого українського хліборобського товариства „Сільський Господар“.

Делегати Філії і повітові агрономи мають намічений розклад поїздки, отже не можна їм нівечити їх пляну. Натомість вони до Кругжків прийдуть поза загальними зборами чи то перед ними, щоб помочи опрацювати плян праці і бюджет чи по зборах розпочати намічені в пляні праці. В крайньому випадкові їде делегат там на збори, де люди несвідомі, де нема жадних організацій, де ще не вміють провадити зборів та писати протоколів. То-

II.

Приготування до весняних робіт.

Зорганізовану і плянову працю в Кругжках і Філіях Т-ва „Сільський Господар“ про- водиться по Секціях. Тому, що нема Секцій, а мається перевести якусь намічену працю, на приклад оснувати шпихлір чи курс до- машнього жіночого господарства (кухар- ства) муситься оснувати при Кругжку чи Філії „С. Г.“ в даних випадках: Шпихлірову чи Жіночу Секцію; в секції згуртувати охочих до праці й тоді повести акцію.

Тому обговорю коротко завдання поодиноких секцій при Кругжках і Філіях тепер перед весняним сезоном.

1. Секція хліборобського вишколу моло- ді. По відбутті курсів в грудні, зорганізують провідники гуртки змагунів і протягом місяців січень—березень будуть провадити

Шкільна молодь на перегляді худоби в Балинцях (див. „С. Г.“ ч. 23).

ді делегат їде вчити перепроваджувати збо- ри. Загально наші хлібороби вміють прова- дити збори, бо навчилися, як не в Кругжку то в читальні чи кооперативі.

Після загальних зборів Ради Кругжків найдалше до 2-х тижнів, а не пізніше як 1. III. перешлють в 2-х примірниках (писаних олівцем через кальку): відпис протоколу, в якому мусить бути поданий принайменше да- та зборів, склад нової Ради, число Секцій і членів, звіту (зглядно звітів поодиноких Сек- цій), пляну праці і бюджету до Філій, які по одному примірникові заховують для себе а другі вишлють негайно до Централі.

Так само Філії сейчас після загальних зборів не пізніше, як 1. IV*).

Переведення зборів в статутівому ре- чинці, це перший іспит нашої зорганізованої життєвої здібності. **Покажіть, що вмієте бу- ти точні.**

*) Централь просить відбутти заг. збори перед 15. III. і вислати звіти та пляни й бюджети сейчас до Централі, щоби приготувати ще до Зборів Централі на день 29. III.

спільно секції відповідно до вибраної теми в конкурсі звичайно раз в тиждні. Рівночасно замовлять гуртки свій часопис, потрібні кни- жочки, записки, насіння, евентуально погної, пороблять приладдя, потрібне до конкурсо- вих робіт. Гуртки мають цілковито пригото- витися до конкурсної роботи в полі.

2. Секція охорони тварин. В часі аж до весняних робіт провірить свої реєстри тва- рин, поведе прапаганду за приєднуванням членів та весь зимовий сезон використає на освідомлення членів чи то на періодичних сходах що тижня чи що 2 неділі, а ще кра- ще як зорганізує ветеринарний курс разом з іншими Секціями про плекання та гігієну тварин, та як помагати в наглих випадках. Тепер є час придбати найконечніші прилад- дя і аптичку для помочи в наглій потребі.

3. Секція годівлі худоби подбає про при- єднання членів, провірить реєстри, годівель- ні й контрольні книги, подбає про закуп пле- мінника та доложити всіх зусиль, щоби впро- вадити раціональну годівлю худоби, як ра- ціональне устроєння стайні, нормовання па- шні, контролю молочности, гуртом подбає про ситну пашу та, як її випродукувати в своїм

господарстві, і т. п. В тій цілі відбуватиме сходуни членів та влаштує курс спільно з іншими секціями, і т. п.

4. Так само попроводять працю і другі споріднені **секції: годівлі свиней, овець, кіз, кріликів.**

5. **Секція годівлі дробу.** Цю незвичайно важну галузь сільського господарства треба поставити, як найкраще. Не сміє в жадному Кружку бракувати цієї секції. Передовсім на курсах і сходах секції освідомити справу годівлі дробу. Придбати расовий матеріал, а де секції мають такий, то перебрати його так, щоб нездатні штуки до годівлі відграничити від тих, які відповідають всім господарським вимогам, та від них зібрати яйця до розмноження та розповсюдження раси в селі. Належить вивчити про гігієну курників, норми кормлення, контролю несности. Потрібні до цього приладдя належить справити тепер, щоб мати готове на весні чи в літі.

6. Про спеціальні Секції, як **садівничо-городничі, пасічнічі, шовківничі**, знайдете bliще на іншому місці. Тут зазначу, що тепер треба вивчити неодну потрібну річ та тепер приготувати потрібні матеріали й знаряддя, щоб на весні мати всього в порядку.

7. **Жіноча Секція.** Треба себе цінити та показати, яку велику роллю в сільському господарстві відграє жінка. Звичайно по господарстві пізнають цілу господарку. Як завидують на селі, що в місті гарно, чисто, смачно і т. д. Зробіть це на селі. Тому тепер згуртуйтеся в жіночу Секцію всі господині, молодіці й дівчата та гуртом візьміться до удосконалення жіночого діла та двигнення культурного вигляду села. Влаштуйте курс домашнього господарства, на якому навчитеся дешево, а здорово й смачно варити без сахарини та без видатків, а таки з домашніх плодів. Навчитеся придбати літом в городі це, до чого булоб легко розігнатися зимою, що смачного зварити. Рівнож на курсі навчитеся печи дешеві а смачні ласощі. Найважливіше про порядок в хаті й в городі та про гігієну здоров'я. Приготуйте зимою конкурс гігієни, варення, печення, чистоти, квітистих городців та управи городовини. Подбайте за садки для дітей! Богато є справ, які треба поступенно перевести, а всьо гуртом в Жіночій Секції.

8. **Шпихлірова Секція.** Де досі нема шпихліра належить сейчас зорганізувати при Кружку „С. Г.“ Шпихлірову Секцію. Завданням цієї Секції є не тільки допомогти членам на передпівку в насінні й хлібі, але в першу чергу **уліпшення рослинної продукції** всіх родів с.-г. рослин (а не тільки збіжжя) Коли в селі є громадський шпихлір, тоді подбати,

щоби громада віддала його під заряд Кружкові. В часі від 1. січня до кінця березня згуртувати всіх господарів в Секції. Часто багатіші потребують більше допомоги чим бідніші. Шпихлірі належить заснувати так там, де збувають зерно, як і там, де його купують, бо Шпихлірова Секція має зорганізувати громадський збут й набуття зерна.

Пора вже подумати про придбання здорового й дорідного насіння на весну, чи ярих збіж, чи конюшини, люцерни, сераделі і т. п. пашних рослин, про насіння буряків, моркви, бараболі, городовини, про всякі інші насіння, потрібні на весні. Тепер саме треба вже вишукати добрі джерела та догідні умовини набуття.

Для орієнтації подаю виказ ярих збіж і інших рослин, які поручає Львівська Хліборобська Палата:

Яра пшениця: Остка Хлопівка і Гільдебранда на всі сх. галицькі воевідства, Ординатка на Тернопільське воевідство і Покуцька Яра — на Тернопільське й Станиславівське воевідство.

Ячмінь: Ганна Скишешовіцкі і Просковаца, Ісарія, Данубія Акермана — на всі сх. галицькі воевідства Оркіш і Мархійський на гірські околиці.

Овес: Петкус Ляхова, Бяли Мазур на всі галицькі воевідства, Побідник і Золотий дощ на Львівське й Тернопільське воевідство, а Угорський Гривач на Станиславівське воевідство.

Бараболі: Парнасії Камецького, Гінденбург Камецького, Розафолія (всі три відпорні на рака), Гетьман-Влошановські, Проф. Вогльтман і Пшеворські рихлікі — на всі галицькі воевідства.

Горох: Фольгер і Перла Вроновських — на всі сх. гал. воевідства. Вікторія Магандорфер на Тернопільське й Станиславівське воевідство.

Кукурудза: Чінквантіно і Піньюлетте на Тернопільське воевідство.

Можна набути в Ординації Шшеворськ: Ординатку і Гільдебранда, ячмінь Мархійський, бараболі рихлікі, буряки Екендорф; в дворі Княже п. Залуче Покутську, Осіку, Хлопівку в дв. Хлопів в дв. Ярослав, а Гільдебранда в дворі в Підлишчах п. Плугів; Ячмінь Ганна Скишешовіцкі і овес Бяли Мазур в дворі Яблонів п. Сухостав; Ганна Просковеца і овес Побідник і горох Фольгер в Ненадо і п. Дубецько; овес Немерчанські в дворі Буськ, п. в місці; бараболі проф. Вогльтман — в Селиських к. Рави, п. в місці, Гетьман в дв. Коморовичі п. Нове місто;

Волинська Хліборобська Палата подає слідуєчі сорти на тамті землі: Яра пшениця: Остка Хлопівка; Ячмінь: Данубія Акермана, Ісарія і Ганна Скишешовіцкі; овес: Немерчанські, Теодозія, Бяли Мазур; бараболі: Гінденбург, Вогльтман, Деодара.

Про ті майже всі сорти була мова вище.

Як з повищого виходить, не маємо ані одного українського господарства, де би ми могли брати

насіння. Наші кооперативи перепродують чужі насіння. Річею Шпихлірової Секції є не тільки ввести управу дорідних рослин, але також розпочати продукцію власного насіння. Покищо мусимо через Шпихлірові Секції впровадити добрі сорти с.-г. рослин та знайти добрі джерела збуту та набуття, згідно відпровадження зерна з хлібних земель на Підкарпаття. Отсе тепер зимою пора, бо на переднівку ніхто не продає, хіба спекулянти по лихварських цінах. Блище про це знайдете в книжочці: Інструкція про організацію Шпихлірових Секцій, яку видало Т-во „Сільський Господар“ по ціні 15 гр. разом з пересилкою.

10. Згадаю ще про потребу зорганізованя Секції Прикладних Господарств, яка згуртувалаби таких господарів, що постановили би зорганізувати й вести лід надзором пов. агронома свої господар-

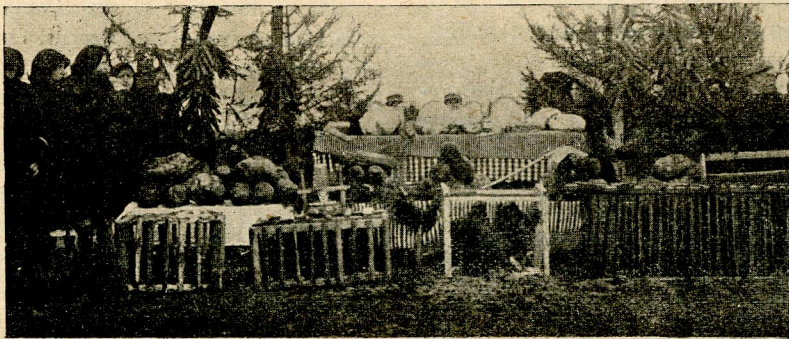
ства плянково і поплатно. Організація таких господарств триває 3—5 літ і вимагає накладу праці так умовою як фізичної, однак має бути прикладом, як належить господарити, щоби був добробут.

В організації прикладних господарств провадиться так, як в Секції Молоді, вишкіл, лекції, перегляд, контролю і т. п., але вже не на грядках, а в цілому господарстві.

Як виходить, є багато що робити в Кружку „С. Г.“, та робота конечна, щоби побороти тяжкі часи та впровадити на село добробут.

Після такої підготовки зимою порою приступимо до плянкової праці на весні, про яку напишу в другій частині.

Про всі порушені теми є відповідні книжки, які знайдете в ціннику видань Т-ва „Сільський Господар“.

Показ праць Гуртка Хліборобського Вишколу Молоді при Кружку „Сільського Господаря“ в Княждворі (курс управи пашної моркви, буряків та плекання курей).

Як ми вийшли в цьому році з цикорією

Дня 9. XII. ц. р. представники української преси зробили поїздку до Жовкви, де в ц. р. кооп. „Суспільний Промисл“ вибудувала і пустила в рух сушарню цикорії. Присутні представники мали мету побачити як працює наша нова фабрика цикорії і при нагоді поділитися з ш. читачами своїх газет як та справа мається. Отож в ц. р. кооп. Суспільний Промисл законтрактувала у господарів Жовківщини плянтації цикорії. Засіяно було 60 морг. Вся ця цикорія виплекана, зібрана і доставлена до сушарні. Врожаю було 45 вагонів. Господарям виплачено все готівкою і як вони самі оповідають, цикорія ліпше їм виплатилась в 3—4 як збіжжа. Сушарня працює вже від пару місяців, досі висушила 42 ваг. цикорії. За місяць робота скінчиться і сушення піде на фабрику Сусп. Пром. у Львові, а там піде до споживачів як цикорія Луна. В цьому році наші і чужі споживачі будуть споживати цикорію, яку виплекав наш господар, висушила наша сушарня, збудована нашим інженером (Райтарівським) перероблена нашою фабрикою і нашими робітниками, яких лише при сушарні працює 19.

Приємно про це ділитися з читачами. Колиб ви

побачили велетенську моторову сушарню, почули гудіння електричного мотору, побачили радісні обличчя наших робітників коло миття і очищення цикорії, нашого механіка коло мотору і печі, сушильні — то напевно і ваше обличчя просіялоби. А з якою енергією і самозадоволенням робітники цього діла пояснювали присутнім про перебіг роботи... Славно, братя! Дай Боже, щоби ми в кожній ділянці мали бо-дай кілька своїх фабрик, тоді напевно свисталиб на біду, на кризу. При цій нагоді щиро дякуємо піонерам приватним урядовцям з Суспільного Промислу, що зрозуміли ціль і вагу розбудови свого рідного промислу. — Редакція.

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ В РУМУНІЇ!
Щоби не було перерви у висилці часописів „Сільський Господар“ і „Український Пасічник“ на рік 1935 прохаємо надсилати передплату як і в попередні роки на адресу п. Дмитра Геродота — Bucuresti IV. Strada De-lea-Veche 45. Romanion.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Роман Коцик.

ЖИВІ ПЛОТИ. НАЙДЕШЕВША ОГО- РОЖА*).

У нас на Поділлі, це все що ми продукуємо є дуже дешево, ціни дерева тримаються на давній висоті. Щоб огородити 10 морговий садок плотом чи парканом, треба продати один морг, на дротяну сітку 1 м. не стане. Заходить питання як порадити собі. Без загороди виглядає наче у Глибокій Росії, де панує община і низький ступень культури. Садок без огорожі все буде виглядати наче опущений і худоба чи несовісний чоловік, засвігди скорше зробить в ній шкоду.

Огородитися мусить, але чим? Природа сама дає нам в руки спосіб. Дуже доброю і гарною огорожею є живий пліт. В садку можна дати живопліт з півночі, сходу і заходу, від полудня живопліт надається менше, хіба є похилий терен. Одна біда, що живий пліт не можна за один раз поставити, треба чекати 3 до 4 роки і роботи коло живоплоту є трохи кожного року. Однак живий пліт є тревалий, а добре утримуваний росте роками. У віденським Шенбруні видів у дуже гарні живоплоти, що, як мене інформував головний огородник, посаджено ще за часів Марії Терези.

Живий пліт може бути: 1) з рослин колючих, 2) рослин неколючих, 3) зі шпилькових. Усі вони можуть бути високі, середні і низькі. Живий пліт не повинен бути вищим над 3 м., звичайно 1.5 м. до 2 м., коло городців, для окраси, можна дати живий пліт ще низший, з цвітучих рослин. Маючи замір садити живий пліт, треба вибрати відповідні рослини з огляду, для чого має цей живий пліт служити і який маємо ґрунт. На родючій землі вдаються всі роди рослини, однак не всі однаково ростуть.

Живий пліт від дороги обов'язково мусить бути зміцнений колючим дротом. Для того даємо що 5 мт. дубові слупки або що 2.5 м. дубові палі, а лиш що 5 палів один слупок, високий 2 м., до яких прикріплюємо 4 ряди колючого дроту. Дроти добре є що пів м. перев'язати колючим дротом з гори на долину, прикріплюється тонким гладким.

Вздовж дроту переводимо регулівку на пасі землі 30—40 см. широкім, на глибини 40 см.

Садимо живий пліт у два ряди шахівницею. Як задалеко один від другого подам низше при поодиноких рослинах. Найліпше садити в осени як опаде лист. Весною, вчасно, як лиш земля обісхне садимо акацію, граб і дику рожу а також усі чатинні.

Садити треба заки дерево почне пукати.

Прикладаємо лату, де маємо докладно виміряну бажану віддаль. Усе садить трох людей. Один тримає коло знаку рослину, а два другі з боків обсіпують корінь доброю землею. Садити треба так, щоб коріння знаходилося зараз під поверхнею землі. По обсіпанню треба землю легко втоптати, а весною добре підляти. В осени обсіпуємо коло рослин один вал зі землі, весною робимо заглублення, так як при садженні всіх деревець. Під чатинними, які садимо лиш весною, землю вистелюємо перепрілим гноєм, щоб задержати вогкість. Підсіпані чатинні не тратять долішніх галузок.

На живий пліт надаються лиш молоді рослини, бо вони мають щойно тут розростатися. Акацію беремо однорічну, інші дворічні а чатинні 3 річні.

Саджанці виплекуємо з насінь, котрі конечно треба стратифікувати. Кого стати може купити у шкілках 100 шт. акації коштує 3—4 зол., інші звичайно дорожчі. В першім році по садженню підливаємо як посуха, особливо в травні і червні, землю зрушуємо, і не даємо розростатися бур'янам. Трапляється, що декотрі рослини згинуть, або їх хтось ушкодить, найближшої осени треба їх заступити новими. Обтинання починаємо звичайно по 2 роках.

В натягнені дроти влітаємо рослини, то в одну то в другу сторону. Тнемо ножицями на бажану висоту, стараючись тяти дуже вчасно весною (лютий).

Акацію треба ще раз тяти при кінці червня або з початком липня. Стараємося, щоб рослини пускали все більше галузок долиною а тим самим робити перехід неможливим. Живий пліт має бути 60—70 см. широким і ту ширину має все задержати.

Дехто закине, що живий пліт постаріється і не буде відростати, на це є рада, зимою всі рослини стяти на 5 см. від землі, вони відростуть ще того самого року. Чатинних відновляти в цей спосіб не можна. Та ще, як що

* На цю саму тему поміщено теж статтю в календарі „С. Г.“ на рік 1935 ст. 169—165.

земля є ялова, треба її угноїти або і звапнити. Важна річ, щоб в живім плоті не росла кропива, хрін і инше хабазя, бо вони гірш деревець виснажують ґрунт.

Рослини на живий пліт: 1) Колючі **Акація жовта і акація біла** найліпше з усього надається на живий пліт коло садів. Можна собі самому легко розвести з насіння або з коріневих відростків, котрі вона випускає, дуже щедро. Садити на 30 см. одну від другої, раз низько притяти. Вада, що розростається в ґрунт. **Глід** дає дуже добрий непроходимий живий пліт. Насіння тяжко сходить. Садити у два ряди що 25—30 см. в однім або у двох рядах. На живий пліт коло саду не надається, бо в нім плодиться багато шкідливих для саду комах*).

Дика рожа або свербиус, дає низенькі живі плоти, дуже колючі. Удається всюди. Садити 40—50 см. одна від другої.

Оливник вузколистий

дуже колючий, садити що 30 см. Множиться з насіння.

Неколючі:

Боз, удається на кожній землі, розмножується з відростків або з насіння. Садити що 30 см. як добре запуситься, стає непроходимим.

*) Погляд перестарілий; досвід кокажує, що чим більше шкідники обїдають живопліт, тим більше щадять садовину. — Ред.

Бук дає дуже гарний живий пліт, котрий дається стригти на усі способи і форми. Виводиться з насіння, бук садиться одним рядом що 50 см.

Граб найчастіше уживаний на живі плоти. Насіння сходить щойно по двох роках. Пліт можна садит з лісових поединчо ростучих молоденьких грабів. Садиться одним рядом що 50 см. Можна з него виводити шпалери на 4 м. високі, котрі від долини будуть густими.

Морва біла або шовківниця служить jako корм для шовкопрядки. Можна з неї мати дуже гарний живий пліт. Розмножується з насіння. Садиться у два ряди що 40 см.

Шпилькові:

Назvu одну зі смереки. Садиться 3 садженці у віддалі 1 м. в однім ряді. Творить широкий живий пліт на 1 м. Тнеться щойно по кількох літах. На зиму добре є обложити гноєм, щоб корінь не обмерзав. Любить вогкість. Не дається відновити. Є ще смерека калюча, що дає живоплоти дуже колючі, трудні до переходу. Про тую і ялівець не згадую, бо садженці їх є дорогі і для нашого селянина недоступні.

Тут старався я подати лиш випробувані рослини, які надаються на живоплоти вповні.

Прим. Ред. Якi саме кущі надаються на різні живоплоти є докладно описане в книжці М. Боровського „Медодайні рослини“, ціна 2 зол.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 136. Де можна дістати живокіст „Матадор“?

В якомусь числі С. Г. була згадка про дуже корисний живокіст для свиней Матадор, чи варта його розвести і де дістати насіння?

— Ми вже подавали про Матадор, який дає сочисту але шерстку пашу для свиней і не дається сушити. Росте добре на вогких ґрунтах. Множиться не з насіння а з коріняків, як бараболя. 100 кор. коштує 4 зол. Висилає фірма А. Калета п. Нове Место над Пiлiцею скр. почт. 49. Може хто з наших господарів вже плекає Матадор і напише нам як він вдався та може продасть Вам. Чекаємо!

Ч. 137. Де дістати зразів дуже вчасних черешень?

— Кооп. „Рій“ з лютого міс. має на продаж зрази майових черешень і інші. Проси-

мо на весні звернутись до кооп. „Рій“, Львів, Бляхарська 20.

Ч. 138. Де дістати зрази яблук?

Маю 200 гарних лісових дичок яблуні, хочу їх щепити на такі сорти: Йонатан, Книш, Сніговий кальвіль, Саблука, Кронсельське. Де їх дістати? — **Б. Березюк.**

— Не знаємо чи дістанете зраз Книша, Саблуки, бо цих яблук в шкілках не має, хіба є в господарів на Волині. Решту зраз дістанете в шкілці Терпиляка п. Галич, або в Сіл. Господ. Інституті в Пулавах п. льоко. — Звертаємо увагу, що дички треба щепити при коріні, тоді овочі будуть ліпші, як на щеплених в горі.

Ч. 139. Що то значить подвійно щепити дерево?

— Питаєте чому яблуко Кронсельське краще щепити подвійно, що то воно значить? Отож відповідаємо: Яблуко кронсель-

ське дуже добре росте, морозів не боїться, на хвороби відпорне, тому радять вживати його на провідну тобто дичку при коріні щепляєте (очкуєте) на кронсельське, а як це кронсельське виросте на висоту окрони, тоді на вершкунку його ще раз щепляєте його на сорт, який боїться морозу, або який слаботупо росте. (Йонатан — тупо росте, ренета Кокса — боїться морозу). Колиж вам хочеться мати самі яблука кронсельські (вони є дуже гарні і десерові осінні) то щепивши дичку на кронсельське більше щеплення не треба робити.

Ч. 140. Чи треба зголошувати до влади адміністраційної повсталі секції при Кружку чи Філії С. Г. ? — Філія С. Г. в Крем'янці.

— Зголошувати їх не треба на підставі § 3 уступ 15 Статуту нашого Т-ва. Секції є внутрішньою (фаховою) організацією Кружка чи Філії, на зовні вони самостійно як правна одиниця не виступають.

Ч. 141. Чи є в Польщі часопис по гарбарству?

— Є місячний часопис, називається „Лішемисл скурни“ — річна передплата 6 зл. Адрес: Познань, ул. Велька 10.

Технічний куток.

О. Л.

ЯК ЗРОБИТИ МАСЬ НА КОПИТА?

Беруть і стоплюють на слабому вогні в залізнму начинні слідуючі складники

Кінське сало (або торщ з овечої вовни ланолін) 30 част.

Парафіну, або гірського воску 12 част.

і гріють аж все розтопиться. Потім приливають поволі

Мінерального олію 20 част.

і добре перемішують.

Окремо змішують:

Сажі 5 част.

Дьогтю березового 5 част.

Меляси або меду 2 част.

і вливають до першої суміші; знова добре все перемішують і на кінці додають ще креоліну і як тільки маса почне холонути, розливають до деревляних скринок. Тепер майже завжди заступають кінське сало овечим товщем (ляполіном), котрий є дешевшим і дає дуже гарний полиск на копиті. Заступають також лосем, або нутряним салом. Мась зроблена цій рецепті, добре ділає на копита, бо хоронить перед ріжними хворобами (креолін!) і розтріскування, а в зимі сніг не ліпиться до копит.

БЕФОРДІВ САДІВНИЧИЙ ВІСК.

Розтоплюють на вільному вогні у начинні

Каляфонії 50 част.

Лою волового 4 част.

Добре перемішують і коли маса почне стигнути доливають до неї денатурованого спірту 30 частин. Одержану масу розливають до фляшок, добре коркують і тримають в негорячому місці.

САДІВНИЧИЙ ВІСК (МАСЬ).

Чорної смоли (шевської) 16 част.

Білої смоли (каляфонії) 14 част.

Воску пчільного 4 част.

Смальцю (несоленого) 1 част.

Стоплюють разом у залізнму або іншому начинні і доливають до маси

Терпентини звичайної 6 част.

Добре замішують і все виливають до води і так довго масу переминають руками під водою, аж вона буде тягнутися як гума.

Ця мась дуже добре ліпиться до дерева навіть мокрого.

† ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 16. XI. ц. р. помер в Янові коло Тербовлі в 66 р. життя **Др. Йосиф Брилинський**, оден з найспосібніших лікарів Поділля, а також знаменитий рільник-господар.

В літах 1910 до 1913 був бл. п. Д-р Брилинський головою Тербовельської Філії „Сільського Господаря“. В той час розвинулася визначно праця цього товариства, в чім великі заслуги поклав своїми радами та фаховою помоччю бл. п. Др. Брилинський, котрий росповсюджував з свого взірцевого господарства расові господ. звірята, дріб, добірні роди збіжжа та окопових рослин.

В похоронах взяли участь тисячі селян хліборобів з усіх сусідних і дальших сіл.

Нехай ця посмертна згадка про чесного, трудолюбивого громадянина буде для покійника подякою та глибокою пошаною.

Вічна Йому память!

НОВІ КНИЖКИ.

ІНЖ. В. БАРИЧКО: Як нищити мшиці, земляні блохи, слимаки, дротяники, борозняки, миші, щурі, хом'яки, суслики і т. п. Стор. 56, 16^о. 1934. Накладом автора. Ціна 60 гр.

В книжці автор подав вичерпуючі відомости про згаданих шкідників нашого дорібку, та подав добру рецептуру, як тих шкідників нищити. Таку книжечку варта кожному мати у себе в дома, під рукою, бо в кого з господарів чи міщан хоч одного з цих шкідників немає! Книжочка добре ілюстрована та популярно написана, заслугоє на поширення.

М. Б.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Український Технічно-Господарський Ін-
ститут при Укр. Господ. Академії
в Подєбрадах
приймає впис на такі курси:

I. Курс. Садівництво овочеве та ягідне.

Завдання курсу: Курс призначається для поповнення та поглиблення знань господарів практиків, що не мають фахової освіти.

Програма курсу: 1. Вступні відомости. Біологічні основи садівництва. 3. Сорти овочевих дерев та ягідних кущів і способи їх поліпшення. 4. Розподіл та розмноження сортів. 5. Садовий розсадник (шкілка). 6. Заложення овочового саду та догляд за ним в перші роки. 7. Доляд за овочевим садом (старим). 8. Заложення ягідника та догляд за ним. 9. Проміжні культури в садах. 10. Збір та збут овочів і ягод. 11. Головні проблеми садівництва.

На написання підручника і ведення курсу дали свою згоду: Й. МЕЛЬНИК, лектор садівництва У. Г. А. інж. А. ГНАТОВСЬКИЙ, інспектор садівництва, Т. ЦЕБРОДУБРОВСЬКИЙ, директор державних овочевих та виноградарських шкілок в Бурштині та інж. М. БОРОВСЬКИЙ, редактор місячника „Практичне садівництво“ у Львові.

II. Курс. Технічне передоблення садовини та городини.

Завдання курсу: Навчити наших сільських господарів та садівників переробляти продукти саду в вироби, що надаються до довшого схоронення, та до перевезення на далекі віддалення і, в той спосіб, допомогти господарям та садівникам налагодити певніший (сталий) та вигідніший збут продуктів саду.

Програма курсу: 1. Загальна частина: склад та виживне значіння садовини та городини. 2. Переховання свіжої садовини та городини, Зарядження льохів. 3. Консервування садовини та городини стерилізацією, висушуванням, замочуванням, квашенням, маринуванням. 4. Консервування садовини при помочи цукру (компоти). 5. Способи перероблення садовини та городини: пасти, желе, мармеляди, джеми, конфітури, рідкі та сухі, повидла, пастилки, кандисовані овочі, цукати. 6. Овочеві соки, сиропи та есенції. 7. Овочеві вина. 8. Медово-овочеві вироби.

Курс зложений інж. Л. ФРОЛОВИМ, професором У. Г. А., — та інж. Ю. ЯКОВЛЕВИМ, директором консервно-овочевої фабрики в Намюрі (Бельгія), за редакцією проф. Л. ФРОЛОВА.

Кожний курс складатиметься з 20 друкованих аркушів, поділених на окремі лекції, що будуть поступово друкуватись та розсилатись слухачам. В кінці кожного розділу буде подано контрольні запитання, на котрі слухачі мають дати відповіді. Кожний курс буде багато ілюстрований та триватиме шість місяців.

По закінченню курсу слухачам будуть видані належні свідоцтва згідно загальних правил УГТІ.

Платня за навчання та лекції кожного курсу по 80.— корон чеських (20.— кч. вписове і 60.— кч. за підручник). Ціна самого підручника (кожного) 60.— кч. з пересилкою. Студійне листування — за кошти слухачів. (Одна корона 25 гр. пол.).

Для слухачів курсу „Садівництво“ за сприятливих умов проектується організувати практичні вправи за додаткову оплату в Галичині, Буковині, Волині та Чехословаччині. Про це буде розіслано окреме повідомлення.

Записуватись на курси можна протягом цілого року (будь-коли). Заяву про впис на курси надсилати на ім'я Ректора Української Господарської Академії (адреса: *Ukrajinský Technicko-Hospodářský Institut, Poděbrady, Tchecoslovaquie*). Рівночасно надіслати гроші або поштою Міжнароднім поштовим переказом (*Mandate de poste internationale*) в коронах чеських на згадану адресу, або (з Польщі та Франції) поштовими складанками; в Польщі — складанкою П. К. О. — наkonto ч. 191.500 про учет цісло 15135 у Румунії на адресу: Дм. Геродот — *Bucaresti IV. Della Veche 45*, додаючи 20.— лей на пересилку грошей.

На ширші інформації додавати міжнародній поштовий значок.

Проспекти інших курсів УГТІ на бажання висилаються безплатно.

*Всім співробітникам і читачам з приводу закінчення року складаємо щире спасибіг До
милого побачення в наступному році!*

РЕДАКЦІЯ.

З М І С Т

РІЧНИКА XX. „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“

ЗА 1934 РІК.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

	Стор.
М. Б.: Безробітним і малоземельним треба дати працю	17
Інж. Д-р Е. Храпливий: Мусимо скріпити працю Сільського Господаря	49
М. Б.: Помянімо нашого пророка не злим тихим словом	81
Відкриття Львівської Хліборобської Палати	97
16 травня свято „Сільського Господаря“	129
Інж. Д-р Е. Храпливий: Йде тяжкий рік — дбаймо самі за себе	145
Свято прапора української кооперації	161
В день свята української кооперації	177
М. Б.: Перед жнивими	193
М. Б.: Нове лихо для нашого хлібороба	225
Новий наступ лихви на хлібороба	257
Інж. І. Лапчук: Завдання Кружків і Філій „Сільського Господаря“ під осінь	241
М. Б.: Посилайте своїх синів до хліборобських шкіл	257
Осередок Української Технічно-Господарської науки та освіти в Подєбрадах	283
М. Б.: Місяць жовтень — це місяць української преси і книжки	305
Щадити — значить будувати будучність оди- ницям і націям	321
Інж. І. Лапчук: Завдання Кружків і Філій Сіл. Господ. перед зимою	324
М. Б.: До читачів	369
Інж. І. Лапчук: Завдання Кружків „С. Г.“ перед весняним сезоном	373

ГОДІВЛЯ ТВАРИН.

Інж. М. Нищий: Від збіжєвої до годівельної господарки	2
В. Королів: Як допомогти худобі як вона зломить рік	18
Інж. М. Нищий: Занедбана галузь (кури)	18
Д-р М. Холєвчук: Контроля молочности у Викторові	20
Інж. М. Каплистий: Як обчислити добову лайку курці	23

Інж. М. Каплистий: Конкурс вгодовування птиці	31
В. Королів: Про кольки у коней	50
Інж. О. Бучинська: Чи можна плекати тхорів на футра	51
Ю. Сенишин: Дайте молочарням чисте молоко	52
В. Королів: Про різні звички у кофей	71
Інж. О. Бучинська: Як піднести несність курей	85
Л. Бачинський: Несність курей радойлендів	85
М. Салаяк: Пробна контроля несности	86
В. Королів: Автоматичне випускання курей з курника	86
М. Нищий: Забезпечуйте тварини кормом на зиму	98
М. Нищий: Під увагу нашим доставцям молока	102
Д-р М. Холєвчук: Зміна лаші в годівлі молочних коров	114
О. Бучинська: На що треба звернути увагу при вилязі курчат	125
В. К.: Про горобців	135
В. Королів: Хвороба білий пронос у телят	146
Ю. Сенишин: Оцінка і преміювання молока	148
В. Королів: Паразити на шкірі у худоби	164
Інж. І. Лапчук: Рентовність молочно-годівельної господарки	171
Нові годівельні закони	174
Д-р Е. Томашевський: Як консервувати яйця на зиму	181
О. Бучинська: Ще про консервування яєць	182
В. Королів: Про хвороби віддихових органів у тварин	203, 221
Гр. Герман: Наше птахівництво і кооперація	214
В. Королів: Хвороба моровиця у свиней	255
Інж. М. Каплистий: Завваги до нашого сви- нарства	246
Д-р мед. Р. Могильницький: Як рятувати худобу від здуття	267
Інж. Р. Яців: Як доїти корову	276
І. Блажкєвичєва: Працюймо коровами	277
Інж. М. Нищий: Значіння великої роґатої худоби в господарстві	278
Інж. В. Жовнірчук: Боротьба з хворобою червінки у безріг	281

Л. Бачинський: Як мають виглядати кури Радейленди	293
Інж. Гр. Залізник: Наша худоба голодує — бо не добаємо за луки	296
В. Качоровський: Плекаймо шовкопрядку	309
Збут ідальних слимаків	317
М. Б.: Як працює секція годівлі овець в Підмихайлю	323
Інж. П. Долинський: Осіння годівля тварин	331
Д-р Холєвчук: Висліди контролі молочности р. 1933—34.	
Д-р М. Холєвчук: Перегляд молочної худоби Годів. Секц. С. Г.	357
Інж. Р. Яців: Як доглядати корову	359
Інж. П. Доликський: Від чого залежить здоровля тварини	360
Інж. І. Лапчук: Чи буде вашій худобі зимою тепло	361
М. Б.: Кормова вартість паші (шкробові одинички)	363
М. Деберчак: Плекаймо вівці а не будемо нарікати на біду	370
Гр. Герман: Догляд за курами в зимі на новий лад	372

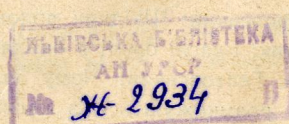
УПРАВА РОСЛИН І РІЛЛІ.

М. Боровський: Нова невибаглива пашна рослина (буркун травнистий)	5
Інж. Т. Білоус: Будуймо шпихлірі на збіжжа	6
М. Боровський: Які штучні погної сьогодні попличуються	7
Інж. А. Романенко: Що то є ґрунт	8
Т. Пакич: Що то є труфлі (гриби)	8
М. Подоляк: Сам собі лікар (лічн. вл. петрушки і моркви)	10
Т. Панич: Рута городня — лікар рослина	14
М. Б.: Зберігайте попід, везіть його в поле	21
Інж. А. Романенко: Що то є зелені рослини	22
Т. Панич: Крокис, Васильок пахучий як лічичі зела	29
Дід Василь: Ще про росл. Гелінсоту (кріляк)	29
М. Б.: Поширюйте посіви трав в толоці	34
Інж. М. Нищий: Гній на полю в зимі треба вміти зложити	35
Інж. А. Романенко: Що то є тварини	37
Т. Панич: Плекаймо гирчицю і мелісу цитринуву, брік	39, 46, 60
Інж. А. Романенко: Що то є дрібнотвори	54
Інж. А. Романенко: Яку супертомасину купувати високо чи низько процентову	45
Інж. А. Романенко: Чого можливо чекати від погноювання	61
Інж. А. Адамчук: Найпильніша весняна робота на ріллі	68
Інж. А. Романенко: Що то є праця в сільському господарстві	69
І. Пелехатий: Зробіть собі добре рало	72
Т. Панич: Збирайте гриби сморжі	78

Інж. М. Каплистий: Як ділають потасові соли соли на рослини	79
Інж. А. Романенко: Яке значіння має сільськ. господ. в життю народу	82
М. Панашій: Пашна бруква	92
Л. М—в: Рятуюнок від кризи в наших руках 100, 118	
М. Подоляк: Сійте італійське просо — могоар	111
Інж. А. Романенко: Що робити для піднесення добробуту села	115
Інж. М. Каплистий: Заготовка паші	117
Інж. А. Адамчук: Як використати піскові неужитки	118
Інж. А. Романенко: Супертомасина	127
Інж. А. Лапчук: Що робити з зле перезимованою озиминою	132
В. Добрянський: Чому треба нищити буряни на луках і пасовиськах	133
В. К.: Дещо про вално	134
В. Корслів: Дещо про вплив роси на рослини	142
Інж. М. Каплистий: Ще про рослину сою	147
М. Подоляк: Яка рада на посуху	150
М. К.: Як у нас починають плекати цикорію	155
М. Б.: Дрібні уваги на час посухи	156
М. Подоляк: Смерть бурянам на полі і в городі	165
Інж. Б. Попович: Сійте ріпу стернянку	180
П. Онуфрик: На нові шляхи рільної господарки	187
Я. Ковжук: Біда навчить розуму	188
Інж. І. Лапчук: Як можна зліквідувати госп. скруту	194
М. Б.: Сійте озимий ріпак	195
Інж. М. Нищий: Як треба підготувати ріллю	196
О. Бучинська: Господині, заготовляйте кропиви на зиму	198
В. Качмарський: Сам собі майстер	198
М. Б.: На час жнив	209
А. Адамчук: Серп з поля — плуг на поле	210
Інж. І. Лапчук: Складайте збіжжа в ляльки	210
Інж. М. Нищий: Про сорти насіння і його протруювання	211
Інж. М. Каплистий: Дещо про недомагання нашої господарки	226, 243, 347
Інж. В. Жовнірчук: Збогачуймо землю в азоті і порохнячку	228
Інж. М. Нищий: Що то є сівозмін і на що він	229
Інж. О. Яхницький: Як скормлювати багаболі, буряки і моркву	244
Д-р М. Холєвчук: Придбайте засоби паші на зиму	245
Інж. І. Лапчук: Потасові погної потрібні для сіл-госп. рослин	250
Інж. Волинець: Ще про озимий ріпак	251
Вуйот: Супертомасина під осінню сівбу	253
М. Зборівський: Чи бурян гелінсогу можна сушити	258
Д-р М. Холєвчук: Щадити пашу для худоби	259
Інж. М. Нищий: Хиби нашої господарки та як їх оминати	260

	Стор.		Стор.
— Інж. В. Волинець: За будучий врожай пшениці	261	Р. Коцик: Що робити під час посухи	184
Інж. І. Лапчук: Осінь — це пора управи лук	266	А. Гнатівський: Різномодні назви деяких сор-	
Інж. І. Лапчук: Ще про байцування насіння	268	тів овочевих дерев	187
Інж. М. Каплистий: Обрібка ґрунту	274	А. Гнатівський: Вишнева муха	199
Інж. І. Лапчук: Справте пасовисько	274	М. Б.: Що робити в саді і городі	199
М. К.: Щоби добрі врожаї мати — треба кра-		С. Перебендя: Медово-овочеве вино	199
ще ґрунту обробляти	277	Р. Коцик: Гноєння овочових дерев	215
Інж. І. Лапчук: Управа торфовищ	290	О. Бучинська: Варення з вишень, повила з бру-	
Інж. Р. Голод: В осени звернім увагу на коню-		сники	216
шину	292	Г. М.: За організацію садоводів	219
Інж. М. Каплистий: Що показав дослід на полі	292	Р. Коцик: Приготовляймося до осіннього са-	
С. Д-к: Геть з межами	294	дження дерев	231
Інж. В. Жовнірчук: Під ярину треба орати		М. Подоляк: Як зберігати овочі	232
в осени	306	А. Гнатівський: Які сорти грушок де і на що	
Інж. П. Долинський: Чому у нас бракує паші	307	надаються	233
Інж. І. Лапчук: Управа торфовищ	308	О. Василенко: Як закладати промислові сади	247
М. Б.: Способи нищення збіжжового вовчка	309	В. Качоровський: Сірі будні села і як з них	
А. Качор: Як Європа приймала бараболі	329	вийти	249
Інж. В. Жовнірчук: Чому гниють бараболі	340	Інж. А. Гнатівський: Особливості росту де-	
Інж. Р. Голод: Спробуйте хоч раз погноїти		яких яблунь	250
вашу луку	341	О. Фацієвич: Найважливіші роботи в садку під	
Інж. І. Лапчук: Шкідники сіл. госп. рослин на		осінь	263
полі	342	Р. Коцик: Палі (жоліки) біля деревець	265
І. Л.: Які ґрунти звільнені від податку ґрунт.	348	Р. Коцик: Садім овочеві куці	279
М. Б.: Як ми вийшли в ц. році з цикорією	376	М. К.: Ще про поширення садівництва	280
САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО.		Організуємо садівників і городників (Засно-	
П. Ковальський: Шкідники і хвороби саду	11	вання Сад. Город. Секції)	289
Інж. Б. Попович: Управа моркви та її сорти	12	Інж. І. Лапчук: Дещо про переховування око-	
Роман Коцик: Опрыскування овочевих дерев	13	пових рослин	295
Роман Коцик: На увагу садоводам	24	П. Талан: Помідори великани	296
М. Панашій: Закладаймо сади 25, 41, 57, 75, 88, 104		Інж. М. Боровський: Що треба знати при са-	
120, 136, 152, 169, 184, 201, 216		дженню дерев	311
Інж. Б. Попович: Цвікловий буряк	27	Р. Коцик: Садім овочеві дерева і куці	313
П. Ковальський: Боротьба з садовими шкідни-		Р. Коцик: Садок на підмоклих ґрунтах	314
ками	28, 43	І. Блажкєвичева: Український Мавтнер	315
Блевіч Павло: Як заставити дерево родити	40	Р. Коцик: Стратифікація насіння овоч. дерев	327
Петро Дунайський: Закладаймо винниці	44	Інж. М. Боровський: Яблуко Йонатан	328
І. Романюк: Садім цибулю	59, 88	О. Б.: Як прискіпити дозрівання помідорів	328
М. Панашій: Опрыскуймо дерева	73	Інж. П. Долинський: Мох на деревині	330
П. Дунайський: Що коштуватиме заложення		А. Гнатівський: Збираймо гнізда гусениць	344
саду	87	Інж. Гнатівський: Дикі прародичі овоч. дерев	345
М. Боровський: Небезпечний шкідник саду		Ю. Юрчинський: Господарське значіння вино-	
мишиця щитівка	104	граду	362
М. Б.: Садіть паприку	107	Р. Коцик: Живі плоти найдешевша огорожа	377
О. Бучинська: Що сіяти і садити в городі	120	О. Л.: Садова масть	379
Р. Коцик: Черешні чи морелі	123	Садівничий позаочний курс УТГІ	380
Т. Панич: Майоран	124	ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ.	
М. Боровський: Чому цієї зими вимерзли деякі		(Веде інж. М. Боровський).	
деревця	151	Як оплачується плекання соняшника на олій	15
Р. Коцик: Охоронюймо пожиточні звірята		Чи варта плекати ренету Баумана	15
в садах	151	Що сіяти по буряках	31
О. Фацієвич: Дещо про городництво в Китаю	152	Що робити, щоб ставок не вимерзав	32
Свято овочевих дерев в Підберізіях	155	Про вербу на кошики	32
Р. Коцик: Споживаймо більше овочів	167	Кости як погній і корм	47
М. Боровський: Шкідник яблонева міль	168	Кормова давка для бика і корови	47
Р. Коцик: Вчасні овочі в околицях літніск	183	Коли перший раз опрыскували дерева і чим	63
Інж. А. Гнатівський: Чому шляхотні яблуні		Чим годувати в зимі кріликів	63
не розмножуються з насіння	183		

	Стор.		Стор.
Як плекати ранню бараболу	63	Як нищити вовчків у збіжжю	258
Як і коли закладави парники	63	Що порадити управляти в саді	269
Де купувати сіль для тварин	63	Як виробити мармеляду з цукр. буряка	286
Як можна переховати крайні бараболі	64а	Чи треба мати карту ремісничу	301
Які погної давати під пшеницю на чорноземі	80	Скільки літ на одному місці плекати суніці	301
Де дістати насіння живокосту Матадор	93	Чи спасати озимий ріпак	333
Як можна дістати цукру для бжіл	93	Що робити щоб голуби з дому не втікали	333
Як спасти деревце оргризене мишами	93	Що робити з великою озиминою	349
Чи потрібно сіхувати вагу	93	Коли ліпше обрізувати виноград	349
Яка пропорція цементу на фундамент	110	Давка паші для корови	364
Які кущі на живоплоти	110	Чи орати під гречку на зяблю	364
Чи сливи угорки добрі будуть з коріння	110	Як нищити щурі	364
Які трави порадите на ріжні нові луки	111	Де збути клочча	364
Як направити лиху озимину	126		
Як направити лиху конюшину	127		
Як і чим нищити ворон	127		
Як плекати траву на насіння	127		
Звідки береться рак на деревах	141, 157		
Як боротися з мшицями на деревах	141		
Як винищити хробаків в шлунку коня	157		
Як забезпечити стовби (коли) від гниття	157		
Леп на мухи	157		
Чим годувати рибу	157		
Чому свині риють на пасовиську	157		
Якої грубини має бути стіна з цегли	174		
Як нищити борозняки під деревами	174		
Коли найкраще вапнувати землю	174		
Чи встеклиною можна заразитися	174		
Як спасти липи при дорозі, щоб їх не ломали	174		
Що то підідає коріння дерев	189		
У коня тече з носа що то є	189		
Чи можна щепити дикий виноград на шляхотний	189		
Як боротися з земляною блохою на ріпаку	189		
Макова свинка корінева — шкідник	205		
Що робити як худоба здуется	205		
Скільки вапна дається на поле	205		
Хробаки на капусті як їх нищити	220		
Як забезпечити шкілку дерев від мишей	220		
Чи добра для погною саджа	220		
Від якої суми доходів з господарства платять податок дохідний	220		
Як оберігати сад від вітрів	238		
Чим лікувати пархи на конях	238		
Чи можна стинати бараболина	238		
Який прилад найкращий до вщучування погоди	238		
Коли краще садити дерева на весні чи в осені	258		
Мищі на буряках	252		
Насіння з глodu для живоплоту	252		
Що то за хвороба кровомоч	252		
Що то за хвороба луїноза	252		
Як нищити медведика	253		
Як нищити вівсюг	253		
Конянка як паша	253		
		РІЖНЕ.	
		Пятий з'їзд пасічників у Львові	15
		В. Годований: Використаймо сили природи	34
		Інж. О. Локшинський: Виріб оцту	37
		Д-р Е. Дурдело: Хвороба шкіри вовчак	
		Інж. А. Романенко: Балинці, Бучачки, Трофанівка	66
		«лишай»	55, 109
		Мик. Галушка: За розумне ведення нашого господарства	67 ✓
		Інж. М. Білоус: Ліквідуймо безробіття на селі	84 ✓
		Інж. А. Романенко: В якому статі перебуває наше село	99 ✓
		Ю. Соневицький: Про промисл на Волині	102 ✓
		М. К.: Як у нас дехто дивиться на агрономічну працю	136
		Скільки Чехів живе на Волині	143
		М. Нищий: Не зневірюймося (лист до молоді)	162
		Інж. О. Локшинський: Як зробити пасту до обуви	204
		Наші правні підстави що до роїв бжіл	222
		Фарба „Саволь“ на дерево	222
		Державна Ткальча Школа	223
		Агр. М. Гнатюк: Як можна збільшити своє господарство без вкладу гроша	300 ✓
		Буряни чорт береже	238
		Інж. П. Долинський: Як обходитися з ремінною упряжою	310
		Д-р М. Холевчук: Закінчення шкільного року в Сад. Госп. Школі в Милованню	319
		І. Л.: Перегляньте всі знаряддя і машини господарські	326
		Інж. І. Лапчук: Памятаймо за переднівок (пр. шпихлірі)	332
		Д-р В. Бемко: Не даймо марнуватися нашій молоді	334
		Інж. І. Лапчук: Полекші в сплячуванні хліборобських боргів	337

Книжки Самоосвіти

це

вірні приятелі господаря!

Не тільки школа вчить людей, але й кожний батько чи мати, може свою дитину навчити потрібного знання про життя у світі, якщо буде послуговуватися дуже зрозумілими, научними книжками.

ВИДАВНИЦТВА

„САМООСВІТА“

яких досі вийшло 60 з таких галузей знання:

Наука про суспільне виховання	4	книжки
Світова історія	12	„
Історія світової війни	2	„
Історія української революції	5	„
Історія революції в Росії	3	„
Історія українського народу	5	„
Політично-суспільні науки	2	„
Наука економії	6	„
Наука астрономії	1	„
Наука про землю	5	„
Наука про життя	4	„
Наука про звірів	3	„
Наука про людину	2	„
Наука хемії	2	„
Наука фізики	2	„
Наука агрономії	1	„
Наука про українське письмо	1	„

Книжки продається поодинокі і річниками.

Пишіть до Видавництва по каталоги.

- 1 річник — 12 книжок разом з перес. 4 зол.
- 2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зл.
- 3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
- 4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
- 5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
- 6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50

(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річників той одержить даром книжку 1. том. Пригоди Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дістає передплатник одну книжку.

Адреса: Львів, Міцкевича 7 „Самоосвіта“
П. К. О. 500.872.

СПРОБУЙТЕ

а переконаєтеся, що паста до обуви і підлог

„РЕКОРД“

є найліпша!

ФАБРИКА

„РЕКОРД“

Львів, пл. Унії Берестейської 8.

ЛАСИ НАД

НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЕГАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ,
КОРДЕЦЬКОГО 51.

Окружна аптика
МИХАЙЛА ТЕРЛЕЦЬКОГО
Львів, Ринок, тел. 16-21.
(Ріг вул. Гродзіцьких і Домініканської)
Має стало на складі всі ліки і специфіки.

УВАГА!

УВАГА!

Від дня 1. жовтня б. р. можна пересилати передплату і всі інші належності (за дрібні оголошення і за поодинокі примірники) не перевищуючі квоти зол. 15.—

СПЕЦІАЛЬНИМИ РОЗРАХУНКОВИМИ ПЕРЕКАЗАМИ.

Ті передплатники, що висилають передплату розрахунковими переказами не поносять при надаванні грошей жадних оплат.

Розрахункові перекази можна набуті у всіх поштових урядах в ціні 1. гр. за штку.

Запрошення до передплати на 1935 рік часопису

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

Ілюстрований двотижневик, XXI рік видання.

Його видає Краєве Господар. Т-во «Сільський Господар» при співучасті Краєвого Молочарського Союзу «Маслосоюз» у Львові. — Це є найліпший поради́ник хлібороба в часі господарської скрути, бо в ньому пишуть вчені і практики сільського господарства. —

Цей часопис дешевий, бо коштує всього

3 зол. на рік

якщо збереться щонайменше 10 читачів, заплатять по 3 зол. кожний згори за цілий рік і часопис буде висилатися на одну адресу гуртом.

5 зол. на рік

для правних осіб (кооператив, читалень, і прочих культурно-освітніх установ), що є членами «Сільського Господаря», які вплатили членську вкладку 10 зол. на рік.

8 зол. на рік

коштує звичайна передплата, якщо часопис висилається поодиноким.

Часопис «Сільський Господар» обіймає 24 чисел в рік або разом 384 сторін друку і є найдешевшим часописом для наших господарів.

Комплетний річник з 1934 р. можна набути за зол. 3.— з пересилкою.

ЗАПРОШУЄМО ДО ПЕРЕДПЛАТИ НА 1935-ий РІК ЧАСОПISY

„УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК“

Ілюстрований місячник, VIII-ий рік видання.

Його видає Краєве Господарське Товариство «Сільський Господар». — В пасічницькому часописі пишеться як по новому господарити в пасіці, щоби мати з неї дохід і що робити, щоби одержати за мід добру ціну. — Передплата часопису коштує на рік

4 зол.

якщо збереться щонайменше 5 пасічників, заплатять згори за цілий рік передплату по 4 зол. за кожний річник і коли часопис буде висилатися гуртом на одну адресу;

6 зол.

річно коштує звичайна передплата, коли часопис висилається поодиноким. — Піврічна передплата коштує 3 зол., чвертьрічна 2 зол.

Комплетні річники з 1933 і 1934 рр. можна набути по зл. 4 з пересилкою.

ПЕРЕДПЛАТУ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

„Сільський Господар“, Львів, Ринок 10, II. п.

2p 40k

2934

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

IV
ЖС-17131
1934-1-24